

Oldradus, conf. 313. num. 2. decisio Rotæ. 202. titul. de iure patron. num. 8. in 2. parte.

QVÆSTIO DCCXVIII.

Utrum in sententia excommunicationis omisso causæ reddat nullam sententiam. Communis contra communem.

NOtissima est in iure conclusio, quod in sententia non est causa inferenda, tex. in cap. sicut, & c. cum Bertoldus, de re iudicata, alias enim fatuus esset iudex, qui id faceret, utpote, quia aperit viam suæ ipsius impugnandæ sententiæ, ut tradit Imola in l. si is ad quem. ff. de acquirenda hereditate. & sequitur Tiraquellus, de pœnis tem. in præfatione, numero 54. Quæ omnia limitantur in sententia excommunicationis, in 6. & rationem assignat Mênoch. lib. 2. de arbitris, casu 52. in fine, quæ tamen causa, licet omittatur, valebit sententia excommunicationis, gloss. in cap. per tuas, de sententia excommunicationis, gloss. in cap. inter. de re iudicata, gloss. in cap. cum contingat, de officio deleg. & est communis opinio, secundum Ananiam, in dicto cap. ex parte, el. 2. de officio ordinarij, Felinus, in c. licet causam, de probationibus, numero 35. & tradit Nauarrus, in manuali, cap. 27. numero 37. Couar. in cap. alma mater, de sententia excommunicationis. 1. parte, §. 7. numero 7. Soto, in 4. distinctione 22. quæstione 2. articulo 2. & hæc est vera opinio secundum Spino, in speculo testamentorū, gloss. rubricæ, 11. par. num. 8. ubi refert contrariam opinionem esse etiam communem, ex gloss. verb. rediens, in d. c. ex parte, quam dicit communiter sequi doctores. Sed à prima opinione recedendum non est, & ita apud omnes practicatur.

QVÆSTIO DCCXIX.

Utrum quando substitutus datur heredi indigno, admittatur fiscus, vel ipse substitutus. Communis contra communem.

REgula iuris est, quod illud quod aufertur ab indigno, applicatur fisco, ut in toto titulo. ff. de his quibus ut indignis. Et sic in quæstione proposita, quod fiscus admittatur, excluso substituto, tenet Bar. in l. 1. ff. de vulg. numero 26. & est communis opinio, secundum Socinum, ibi, num. 30. Ripa, numero 155. Alciatum, nu. 202. Guillelmum Benedictum, in cap. Raynutius, titul. de vulgar. num. 94. & pro hac sententia adducitur tex. in l. si sequens gradum. ff. ad Syl. Ianianum, & istam sequitur Spino, in speculo testam. gloss. 22. num. 19.

Sed contrariam opinionem dixit etiam communem Angelus, in dicta l. 1. de vulg. quam sequitur Corrasius, in l. post aditam, numero 50. C. de impuber. & Hippolytus, in tractatu substitut. titulo de vulgar. 3. parte, numero 56. Prima tamen opinio verior est tenenda.

QVÆSTIO DCCXX.

Utrum donatio, sicut reuocatur per natiuitatem filiorum

legitimorum, ita per filios legitimatos. Communis contra communem.

Controuerti solet inter doctores, an sicut donatio reuocatur per natiuitatem filiorum legitimorum, ut in l. si vnquam. C. de reuocandis donat. l. 8. titul. 4. par. 5. sic per filios legitimatos. In qua quæstione Bald. in l. 1. C. de inofficiosis donationibus, in ea est sententia, ut existimet non reuocari talem donationem, cuius opinio est communis, secundum Alex. in rubric. de liber. & posthum. num. 43. & alios refert Tiraquellus, in dicta l. si vnquam, verb. susceperit liberos, num. 64. qui assignat rationem, quia sub illa donatione inest tacita conditio, si liberi nascantur, quod quidem de legitimis & naturalibus intelligendum est, non vero de legitimatis, maxime si legitimatus fuit natus ante donationem, quia cum tunc donator cogitasset de liberis, non est locus illius legis decisioni, ut est communis opinio, secundum Socinum, conf. 147. num. 17, volum. 2. las. conf. 230. & alios refert Bernardus Diaz, regn. 213. & Menchaca lib. 1. controuersiarum vsufrequent. cap. 10. numero 39. Iulius Clarus, lib. 4. sent. quæstione 22. & dicit communem Gregorius, in d. l. 8. & Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. par. cap. 9. num. 3. & probant verba illius legis, ibi, *por que no han hijos, ni los esperan de tener*. Et sic quemadmodum non reuocatur donatio si est spes filiorum; ita & a fortiori, quando filius (purus erat natus tempore donationis, cum verisimile sit quod cogitabat de illo. Et hæc est verissima opinio, licet contraria sit etiam communis, & tradunt relati per Tiraquellum, supra, numero 75. Acofta, in c. si pater, 1. par. verb. si absque liberis, num. 30. ex ea ratione, quia legitimatus excludit substitutum, ut diximus in quæstione 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatio debet esse ad minus per duos testes.
- 2 Tres testes sunt necessarij (secundum aliquos) ad probandum crimen hæresis.
- 3 Testes debent esse testes, neque sufficiunt singulares.
- 4 Testes singulares non probant aliquem hæreticum.
- 5 Probationis criminis distinctio, in genere, vel in specie damnatur.
- 6 Probatio in crimine hæresis, maior requiritur quam in alijs.
- 7 Reus criminis est possessor suæ vitæ, & bonorum.
- 8 In casu dubio melior est conditio possidentis.
- 9 Arbitrio inquisitorum relinquitur probatio hæresis.

QVÆSTIO DCCXXI.

Utrum per testes singulares aliquem hæreticum esse probari possit. Communis contra communem.

CRimen hæresis per testes probatur, ut in c. officium. in §. verum, in principio, & in c. accusatus. §. licet, de hæreticis, in 6. c. cum ad sedem, §. nos prioris, ubi glo. de testibus. Et quod probatio debeat esse ad minus per duos testes, tradit Anania, in c. excommunicamus. §. adiicimus, de hæreticis, Boer. dec. 342. nu. 4. dicens hanc esse communem opinionem, Socinus,

N N nus,

- nus, in c. excommunicamus, el. 1. nu. 27. de hæreticis, Villadigeo, in tractatu de hæreticis, quæst. 13. num. 9. Syluester, in summa, verb. hæresis. 2. quæstione 4. Simancas, de catholicis institutionibus, titu. 5. 1. de probat. num. 8. & titu. 64. de testibus, num. 36. Rojas, de hæreticis, 2. p. assertione 4. num. 86. qui etiam dicit communem, & Iulius Clarus, in §. hæresis, ver. habet etiã, Antonius Gomecius, lib. 3. variarum, cap. 12. num. 9. & hæc est receptissima sententia, licet non defuerint plurimi grauissimi viri, qui sequuntur contrariã, imo
- 2 quod per tres testes sit probandum crimen hæresis, per tex. in cap. excommunicamus, el. 1. §. adijcimus, de hæreticis, ibi, *tres, aut plures boni testimonij viros, uel etiam si expedire uidebitur totam uiciniam iurare cõpellat*. Cui difficultati satisfacit Simancas, supra, & Mascardus, volum. 2. de probationib. conclus. 855. num. 3. ubi plures refert doctores pro hac sententia, quod tres testes sint necessarii ad probandum delictũ hæresis, & quod duo nõ sufficiant, quod seruatur de consuetudine, in tribunalibus inquisitorum, secundũ Alber. de hæreticis, q. 34. nu. 3. quem sequitur Azeved. in l. 1. titu. 3. num. 107. lib. 8. recopil. Quibus sic suppositis dubitatur, an illi testes debeant esse testes, uel sufficiant singulares, de actibus diuersis, ueluti si vnus deponat Titium dixisse, non esse obediendum Pontifici maximo: alter, Vota castitatis non obligare, neque esse seruanda: alter, quod Virgo beata Maria non fuit virgo in partu, & post partum, & sic de similibus errorib. Et huiusmodi testes singulares probare aliquem hereticum, tenet Iacobus Butricarius, in l. Arriani, C. de hæreticis, Bald. in l. lator, num. 4. C. de probationibus. Idem in l. vnica, C. qui numero filiorum, idem in ca. cum omnes, num. 28. de constitutionibus. Sequitur Salicetus, in l. quicumque. C. de hæreticis, Decanus Segouienfis, de hæreticis, c. 12. Antonius Gabriel, ti. de testibus, conclusione 2. nu. 40. Ias. in l. admonendi, nu. 256. de iureiurando. Felinus, in cap. licet ex quadam, de testibus, ubi Decius, num. 7. Calcaneus, conf. 19. Hippolytus, conf. 1. num. 28. & 41. Parisius, conf. 2. volum. 4. Boerius, decis. 23. num. 44. qui dicit hanc esse veriore sententiam, & infinitos doctores (quos longum esset recensere) refert pro hac opinione Mascardus, supra, conclusione 856. pu. 1. & dicit communem Antonius Gomez, lib. 3. variarum resol. c. 12. nu. 12. & alios refert Rojas, de hæreticis. 2. p. assertione 6. nu. 139. qui tradit duas communes contrarias.
- 4 Sed contrariam opinionem (imo quod testes singulares non probent aliquem hæresim commississe, etiã in genere) tenet Ioannes Andreas, in cap. vt officium. §. 1. verb. testium, de hæreticis, lib. 6. quem sequuntur Antonius de Butrio, in cap. qualiter & quando. col. 2. de accusationibus, Archidiaconus, in d. c. officium. §. verum, num. 5. Alexand. conf. 72. inspecto diligenter, num. 4. & 6. lib. 1. & conf. 100. lib. 1. Baldus, (libi contrarius) in l. ob carmen. §. fin. de testibus, Oldradus, conf. 210. num. 8. Paulus Parisius, conf. 2. num. 89. volum. 4. & sequitur Rojas, supra, nu. 136. dicens doctrinam I.annis Andreę esse communiter receptã, & dixit etiam communem Palatius Rubeus, in allegatione hæresis, §. 12. Simancas, supra, cap. 50. Iulius Clarus, receptarum sententiarum. §. fin. quæst. 53. & alios refert pro hac communi sententia Iosephus Ma-

schardus, supra, nu. 3. qui latissime prosequitur istam materiam, in qua Rojas, supra, num. 144. increpat doctores qui in hoc faciunt distinctionem inter probationem hæresis in genere, vel in specie, & resoluit, quod in probanda hæresi non est recedendum à regulis iuris communis, & quod vberior probatio in hoc requiratur, propter grauitatem delictorum, & pœnatum. Et huius quæstionis rationem assignat Dominicus Soto, lib. 5. de iustitia & iure, quæst. 8. art. 2. quia cū reus sit suæ vitæ & bonorum possessor, & melior sit conditio possidentis, sequitur quod non sit credendum testibus singularibus, cum agatur de vita hominis, & bonorum confiscatione. Et sic cum probatio sit dubia per testes singulares, sequitur quod in casu dubio melior sit conditio possidentis, donec repetatur plena probatio, quod in probatione huius criminis requiritur, vt tradit Abb. de cognoscen. assertionib. cath. & heret. quæst. 34. num. 6. & Simancas, titu. 64. num. 52. quæ omnia, inspecta qualitate personæ, & rei circumstantijs, Domini inquisitores hereticæ prauitatis, iudicare debent, & suo arbitrio est relinquendum, quanta in hoc casu testibus fides adhibenda sit, vt in l. 3. ff. de testibus, ibi, *tu magis scire potes*.

QVÆSTIO DCCXXII.

Vtrum gratia Pontificis sit præcise probanda per literas, vel sufficiat per testes. Communis contra communem.

Gratiam Pontificis probari non posse aliter quã per literas, fuit decifum per dominos de Rota, in decisione 27. alias 232. in titulo de reſcriptis, in nouis, & sequitur Matthæus de Afflictis, decis. 361. num. 17. & 21. & 319. num. 10. & Gigas, de pensionibus, quæstione 19. nu. 4. & 13. & quæstione 42. nu. 9. & Staphyleus, de literis gratiæ & iustitiæ, tit. quibus modis expirant literæ, num. 10. & tradit Ancharan. in c. ex diligenti, in fine, de simonia, Abb. in c. qualiter, notabili 1. de electione, & tradit Rebuffus, in concordat. rubric. de mandatis apostol. §. 1. versiculo ad probandum tamen, & (pluribus citatis) hanc opinionem sequitur Flaminus. 2. p. de resignatione beneficiorum, lib. 8. quæstione. 2. num. 7. ubi hanc dicit communem opinionem, & de stylo receptam, & à Romana curia obseruatam, & pro hac opinione facit text. in c. porro, de priuilegijs, ibi, *ex inspectione priuilegiorum*, Et sic obseruari in curia Romana attestatur Bel-lamera, decisione 746. & 644. & 432. num. 5. & sequitur Millis, in suo repertorio, verb. gratia apostolica non censetur perfecta, & verb. probatio gratiæ Papalis, & tenet Barbacia in procemio dec. conclus. 1. §. hæc sane. colum. 5. dicens quod ita tenetur, quia alias sequerentur multa absurda, si gratia per testes posset probari, & inquit, quod super hoc non est residendum, cum hæc sententia sit approbata per decisionem Rotæ. Idem tenet Gomecius, in regulis Cancellariæ apostol. regu. 25. qui sequitur opinionem Felini, in rubric. de constitutionibus, numero 5. idem, in cap. ex diligenti, de simonia, qui dicit communem, & de communi etiam attestatur, in d. rubric. de constitutionibus. Pro qua opinione est optimus textus in authent. de mandatis principum, columna 3. ubi

si quis

si quis autem, cui tale aliquid visum est, veniat omnino non respiciens eum nisi sacram nostram pragmaticam, ostendat formam, quod hoc scriptam, & fundans se in gratia Pontificis, debet ostendere illam ad evitanda absurda, & falsos testes, quæ euenire possent, si adhiberentur probationes per testes, maxime cum difficile, & quasi impossibile sit, quod testes sciant continenter gratia, & omnem formalitatem.

Sed contrariam opinionem (imo quod gratia testibus comprobari possit, & quod literæ ad eius probationem non requirantur) sentit Dominicus, in proemio. 6. §. vniuersitati, nu. 4. in fine, quem sequitur ibi Francus, num. 2. quod etiam fuit de mente Archidia. & Ioan. Andreæ, eo loco. Quam opinionem late defendit Decius, in d. rubr. de constitutionibus. 1. lectura. num. 3. qui allegat plures decisiones Rotæ, maxime decisionem 96. alias 5. de probationibus, vbi reseruat potest testibus comprobari. Et collationem beneficii posse etiam testibus probari, probatur in decisione 780. alias 38. de probationibus. Idem tenet Baldus, in capit. 2. de restitutione spoliatorum, idque esse receptum ex stylo vulgari in quocunque tribunali curiæ, & quod ita practicatur, resoluit Flaminius, supra, nut. 2. 1. quia parem vim obtinent testes, & scripturæ, vt in l. in exercendis. C. de fide instrumentorum, & tradit Decius, conf. 169. Vitalis, in clem. dudum. §. nos etiam, de sepulchris, (per illum tex.) dicēs valere gratiam apostolicam, licet in scriptis non sit redacta, & sequitur Selua de beneficio, in 2. q. 3. p. & vide Oldradum, conf. 325. num. 5. & 6. & Socinum, conf. 59. nu. 14. vol. 1. dicens istud idem sentire Ioan. nem Andreæ, & communiter canonistas, in d. capit. nulli, de rescriptis, & est gloss. fin. (iuxta tex. ibi) in casu motu proprio, de rescriptis, in 6. quam sequuntur communiter doctores, ibi, & Hippolytus de Marsilijs, in rubr. de probationibus, num. 36. Quas opiniones reducit ad concordiam Mascardus, volum. 2. prob. conclusionem 845. num. 10. vt prima opinio procedat de stylo curiæ, posterior vero de iure, qui omnino est videndus in hac quæstione, ad quam posuit septem notabiles limitationes, per quas elucidatur ista quæstio.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciatio non extenditur ad non cogitata.
- 2 Iuramentum non habet vim expressi, vbi expresso requiritur pro forma.
- 3 Iuramentum non habet vim expressi, vbi est præsumptio defectus consensus.
- 4 Minor præsumitur ignorare ius quod sibi competit, propter eius imbecillitatem.
- 5 Contraria opinio in quæstione principali defenditur.
- 6 Renunciatio Velleiani, facta à muliere iurante, est valida, licet de beneficio Velleiani non fuerit certiorata.
- 7 Iuramentum habet vim certiorationis.
- 8 Iniure non reperitur cautum, quod minor certioretur de beneficio restitutionis.
- 9 Plus tribuitur obseruationi iuramenti quam fauori atatis.
- 10 De iure regio non est necessaria certioratio.
- 11 Minor iurans contractum, etiam si sit laesus, non poterit contra illum venire.
- 12 Iuramentum supplet certiorationem.

QVÆSTIO DCCXXIII.

Vtrum minor non certioratus de beneficio restitutionis in integrum, iurans contractum, excludatur à prædicto beneficio? Communis contra communem, & quid iure regio.

IN quæstione 515. nu. 4. aliquantulum de hac quæstione mentionem fecimus quam libuit in præsentitius prosequi, vt ibi promissimus. Et quod non valeat talis renunciatio iurata, nisi minor fuerit certioratus de beneficio restitutionis in integrum, sibi competenti, probatur ex sequentibus. Primo, quia nemo videtur renunciare auxilio, & beneficio de quo non cogitabat. l. mater decedens. ff. de inofficioso testamento. l. legitimam. ff. de petitione heredit. l. si. ff. qui facildare cog. l. si. C. de non numerata pecunia. Sed sic est, quod minor non cogitabat de remedio restitutionis sibi competenti: ergo sequitur, quod prædicta renunciatio etiam iurata nihil operatur. Secundo facit, quia iuramentum non habet vim expressi, vbi expressio est necessaria, & requiritur pro forma, vt tradit Barba. conf. 5. lib. 2. & Bertrandus, conf. 28. lib. 1. & Tiraquellus, ad l. con nub. gloss. 7. num. 94. Rursus iuramentum non habet vim expressi, vbi est præsumptio defectus consensus, vt docet Bald. in l. 1. C. commodati, vbi Salicetus & Cynus dicunt, non valere renunciationem generalem iuratam in non cognitis à principio renunciationis, & plures pro hac conclusionem refert Tiraquellus, supra, gl. 7. num. 154. & sic non debet valere prædicta renunciatio, cum ignorantia minoris, propter eius imbecillitatem præsumatur, argumento tex. in l. si emancipata. C. de iuris & facti ignorantia. l. in bonorum. ff. eod. l. iuris ignorantia. C. qui admittit. l. 1. C. de falsa moneta. Et hanc sequitur opinionem Dinus, in conf. 5. quam defendit Cynus, in l. 2. C. de rescin. vendit. in 6. quæst. & ibi Baldus, num. 12. & Albericus, in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus venditionem, l. as. num. 33. in l. sciendum. de verborum, vbi Alex. plures refert, Ioannes Andreas, in cap. penul. de emptione & vendi. vbi Antonius de Butrio, hanc esse communem opinionem dicit, & dicit etiam communem Alex. supra, nu. 36. & alij quos refert Tiraquellus, in l. si vnquam. C. de reuocan. donat. num. 15. & dicit etiam communem Aretin. in l. si duo patroni. §. Iulianus, num. 5. de iure iurando.

Sed contrariam sententiam sequitur Barr. (contra Dinum) in d. l. 2. C. de rescindenda, & Bartoli opinio nem testatur communem Fulgosius, nu. 7. Pantaleon Cremenfis, num. 178. idem Barr. in d. l. sciendum, num. 8. vbi Romanus, num. 30. l. as. num. 54. testantur hanc esse communem, quam etiam sequuntur, & ita ex consuetudine seruari affirmat Alexan. num. 32. & ibi Zasius, num. 16. idem in d. auth. sacramenta puberum. nu. 56. vbi etiam dicit communem & hanc opinionem (licet sub dubio) sequitur Pinel. in d. l. 2. c. 1. num. 10. vbi alios refert & sequitur Padilla, ibi, nu. 34. & hac dicit magis communem opinionem Alex. conf. 42. nu. 10. lib. 1. & Anton. de Burgos, in c. cum causa, nu. 42. de emptione & vendi. & hanc etiam dixit cōem (pluribus citatis) Antonius Gomez, tit. de resti. min. 2. to. num. 18. & dicit etiam communem, & ab ea non esse

NN 2 rece.

- recedendum Greg. in l. 6. tit. 19. p. 6. verb. *iurasse*, & hanc etiam opinionem sequitur Gutierrez, in d. auth. sacramenta puberum, nu. 113. & pro hac opinione facit tex. notabilis, in c. ex rescripto, de iureiurando, ubi valet renunciatio Velleiani facta a muliere iurante, etiam si de illo beneficio non fuerit certiorata, quem ad hoc expendit Baldus, ibi, & ita dicit Ale. qd̄ seruatur in practica, supra, & Tiraquellus, in prin. legis, si vnquam, num. 130. & nos diximus in quæstione 515. & Matienço, in l. 9. tit. 3. glo. 1. num. 5. & ratio est, quia iur̄m habet vim certiorationis, vt docet Bart. in l. si quis pro eo, num. 11. ff. de fideiussoribus, & in authentica, sacramenta puberū. C. si aduersus venditionem, Abb. & Felinus, in cap. ex rescripto, num. 15. (per illum tex.) de iureiurando, & hanc dicit communem opinionem Antonius de Burgos, in d. cap. cum causam, num. 36. de emptione & venditione, & Menchaca, de successionum creatione. §. 18. num. 156. ubi etiam dicit communem. Rursus confirmatur ista opinio, quia de iure ciuili, neque canonico, non est dispositum, quod minor certioretur de beneficio restitutionis, sed solum disponitur, quod valet renunciatio iurata, vt in l. 1. & in auth. sacramenta pub. & in cap. quamuis pactum, de pactis, in 6. ubi iuramento soli hæc firmitas contractus tribuitur, nulla expectata certioratione minoris, cuius ignorantia & imbecillitas supponitur plus tribuendo obseruationi iuramenti, quam fauori ætatis, & si aliud ius voluisset, expressisset, c. ad audientiam, de decimis, & sic cum hæc opinio sit magis communis & recepta, est semper sequenda in iudicando, & consulendo ex stricta disputandi ratione, & etiam fauore animæ, vt tenet
- 10 Gutierrez, supra, 117. in fine, resoluens de iure regio non esse necessariam certiorationem, inducens ad hoc
 - 11 tex. in l. 16. titu. 11 p. 3. & l. 6. tit. 19. p. 6. ubi minor, qui iurauit non contrauenturum contractui a se facto, ratione minoris ætatis, non poterit postea contrauenire etiam si constet de læsione. Et sic clare colligitur, quod non sit necessaria certioratio de beneficio
 - 12 restitutionis, cum illud suppleatur virtute iuramenti. Quæ opinio sic practicitur, & nunquam vidi de hoc dubitari.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum comprehendit forenses, quomodocunque loquatur, quoad bona sita in territorio statuentium.
- 2 Gozadinus facit mentionem de l. 6. Tauri, in conf. 49. & refert eius literam.
- 3 Leges & constitutiones loci seruandæ sunt, ubi sunt sita bona.
- 4 Ciuitas potest legem facere rebus subditorum & forenses terrere.
- 5 Casus de facto enarratur, & lex 6. Tauri, ampliatur. Forenses tenentur seruare, dum in regnis Castellæ commorantur, constitutiones regias.
- 6 Lex 6. Tauri, ligat forenses, quo ad bona sita in hoc territorio.
- 7 Parum est in iure, quod diuersis doctorum opinionibus subverti non possit.
- 8 Pragmaticæ sanctiones quando ligent forenses qui nō fuerunt in regno tempore illarum promulgationis.
- 10 Lex noua ligat post duos menses.

- 11 Ignorantia iusta excusat à legis pena, quando non est præsumptio scientiæ.
- 12 Vox præconis paucis innotescit.
- 13 Præsumptiones legis sunt liquidissimæ probationes, & dicuntur veritas.
- 14 Scire, vel scire debere, paria sunt.
- 15 Scientia legis vel statuti statim ligat forenses.
- 16 Ignorantia non presumitur in his quæ sunt prohibita in re naturali, seu consuetudine generali.
- 17 Mercator exterus non amittit pannos prohibitos.
- 18 Ignarus non debet puniri.
- 19 Ignorantia supina æquiparatur scientiæ, & sic non excusat.
- 20 Cui nouello parcendum est, quando aliquid fecit contra statuta ciuitatis.

QVÆSTIO DCCXXIV.

Utrum statutum loquens in personam, extendatur ad forenses, quoad bona sita in territorio. Communis contra communem.

Difficilis & altercata apud doctores quæstio se offert explananda, in qua varij varia dixerunt, & in primis Bar. (communis omnium magister) in ea est sententia, in leg. cunctos populos, quæst. 6. C. de summa Trinit. quod tale statutum loquens in personam, non habeat locum in forensi, etiam quoad bona sita in territorio statuentium. Quem sequitur ibi Signorol. de Homodeis, numero 17. & 26. & Aretin. & Ialon, & Bald. in 2. lect. ubi dicit hanc distinctionem Bart. perpetuo notandam, & cordi tenendam, quia ab eius doctrina non vidit aliquem discrepare. Eandem sequitur Rimin. conf. 30. num. 14. & dicit communem opinionem Corneus, conf. 94. vol. 2. & Ruynus, conf. 201. vol. 1. Petrus Ioan. respon. 22. nu. 7. qui dicit doctrinam Bart. per omnes doctores sequi communiter, & Ioan. Licirier in tract. primog. lib. 2. q. 10. nu. 8. in fin. Rochus de Curte, in c. fi. de consuet. nu. 718. & secundum Bart. sententiam consuluit Ferrarie, in facti contingentia, & dicit ita consultum fuisse per valentiores doctores Italiæ, prout refert & sequitur Rolan. à Valle conf. 24. vol. 3. num. 14. & 29. ubi pluribus rationibus exornat Bartoli opinionem, & illam esse tenendam in iudicando, docet Pau. Paris. conf. 12. vol. 2. & conf. 53. nu. 86. vol. 3. Fracif. Marcus, in decisione Delphinali. 155. in fi. Et plures pro communi opinione refert Mexia, ad pragmaticam regiam, concl. 6. num. 81. Cassan. in consuet. Burgun. rub. 4. §. 2. verbo. secon. nu. 12. & Nata, conf. 46. Cæphalus, conf. 32. nu. 14. Henric. Boic, in tract. de synodo episco. 3. p. art. 2. nu. 46. Alban. conf. 20. nu. 3. Ripa, resp. 2. nu. 8. 1. par. & nu. 14. & in simili specie consuluit Oldrad. conf. 248. Pau. conf. 468. vol. 2. Rolan. in tract. de lucro dotis. q. 36. Auend. de exequend. mand. cap. 3. 1. nu. 10. lib. 1. Medina, in codice de restitutione, q. 36.

I Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod tale statutum extendatur ad forenses, siue loquatur in personam, siue in rem quoad bona sita in territorio statuentium) tenuerunt Jacob. de Rauena, Dinus, Aret. Guiller. de Cun. Butr. & Alb. in d. l. cunctos populos, ubi Bal. in repe. col. 3. 2. trussatur de distinctione Bar. & Natta, in trac. excl. fem. in 4. q. prin. q. 10.

quæst. 10. Craueta, conf. 271. Socin. iunior, conf. 25. vol. 3. Riminald. confil. 246. nume. 22. & hanc opinionem sequitur Gozadinus (dicens communem) cō-
 2 fi. 49. in fine, vbi facit mentionem de dispositione legis 6. Tauri, Paris. confil. 84. nu. 43. vol. 1. & hanc dicit magis communem opinionem Ancharanus, in c. canonum statuta, de constitut. vbi refert Bal. ita consuluisse, & Ancharanum sequitur Alexand. confil. 16. vol. 1. & conf. 19. vol. 6. vbi dicit, quod quocunque modo loquatur statutum, siue in rem, siue in personā, est magis communis opinio, quod quoad bona sita in territorio statuentium seruari debeat statutum loci, & illam doctrinam valde exornat Mieres, de maioratu. 1. p. quæstio. 58. num. 22. vbi alios refert. Quod sequitur Natta, conf. 148. Albanus, conf. 15. idem tenet Ancharan. in c. 1. quæst. 47. de constit. idem Alexand. conf. 111. num. 4. lib. 6. vbi dicit communem, & quod ita fuit iudicatum, & Curtius iunior, confil. 5. num. 42. Michael Craff. recept. sent. lib. 1. quæst. 11. Bursat. conf. 8. num. 35. lib. 1. qui etiam testatur communem, & confil. 198. num. 42. lib. 2. vbi de communi, & veriori, & Cephelus, conf. 309. num. 60. vsque ad 69. & 75. vbi dicit communem, & magis communem quam sequitur Sfort. Odd. conf. 59. num. 26. vbi dicit pro hac sententia fuisse iudicatum in alma Recta Florentina. Et ratio huius opinionis est, quia in successione seruandæ sunt leges, & statuta loci, vbi
 3 bona sunt sita, & sic ciuitas potest facere legem rebus suis, & subditorum suorum, vt in l. 1. & per totum titulum. C. quæ res exportari non poss. & forenses, ac extraneos in suo territorio terrere. l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. signifi. & pro hac sententia est bonus tex. in l. fin. §. præterea, ff. de muner. & honor. ibi, *vt hi qui in territorio earum possident, certum quid frumenti pro mensura agri per singulos annos præbeant quod genus collationis, munus possessionis est.* Per quem textum hanc existimo veriore, & tutiorem opinionem a qua non est recedendum in iudicando & consulendo, & sequitur Otalora, de nobilitate. 6. p. c. 1. num. 5. tractat, qualiter Genuenses, & alij exteri huius regni, teneantur regi nostro tributa, & alia iura soluere, quæ sequitur Mieres, de maioratu. 1. p. q. 58. nu. 12. & facit pro hac opinione tex. in l. 5. tit. 4. lib. 7. ordinamenti. Et pro hac sententia consului in causa Stephani Gentilis Genuensis, incolæ huius ciuitatis, qui cum haberet matrem, fecit testamentum secundum dispositionem legis 6. Tauri, & defendi illud testamētum valere quoad bona sita in hoc territorio, licet statutū Genuense aduersetur dispositioni legis 6. Tauri. quia illa lex ligat forenses quo ad bona sita in hoc territorio, vt in terminis dictæ l. consuluit Gozadinus, conf. 49. & Paris. confil. 12. vol. 3. & hanc partem sequi videtur Tellus Fernandez, in d. l. 6. Taur. num. fi. & valde exornat illud consilium Mieres de maioratu. 1. p. q. 58. nu. 7. & 8. omnino videndus circa dispositiones
 8 forensium ad interpretationē d. l. 6. Taur. Sed quia nihil est tutum in hoc latissimo iuris prudentiæ campo, quod argumētis, & difficultatibus, & diuersis doctorum opinionibus subuerti non possit, causa dicti Stephani Gentilis redacta fuit ad concordiam, & matri illius assignata fuit quarta pars omnium legatorum, de quibus ipse in testamento disposuit. Ex quibus inferri potest ad omnes leges regni, quæ disponunt

9 circa subditos, vt etiam comprehendant forenses, stantes in his regnis tempore legis promulgationis, secus vero si post latam legem in regnum ingrediantur, *con cuellos mayores del dozauo, puntas, y almidon, y conugal drapas,* & reliquis rebus prohibitis per pragmaticas
 10 sanctiones. Quia licet leges nouæ post duos menses ligent, vt in authen. vt factæ nouæ constitutiones, col lat. 5. Gregorius, in l. penult. tit. 1. part. 1. Padilla, in l. constitutiones, num. 6. C. de iuris & facti igno. tamen illi duo menses debēt computari regnicolis à die promulgationis, alienigenis vero ab eo die quo ingressi sunt in regnum Castellæ, ex traditis per Paul. in l. leges. C. de legibus, quod declarat Castillo, in l. 2. Taur. & Azeuedo, in l. 1. tit. 1. li. 2. recop. nu. 7. 8. & 9. Quia
 11 in hoc casu præsumitur legis ignorantia, quæ sufficiens est ad excusationem, & vt quis à pœna liberetur, ita glos. in cap. cognoscentes, verb. ante, in fin. de constitut. per text. in cap. proposuisti. 81. distin. quod declarat Duennas, regula 129. ampliati. 1. & Menchac. controuers. illust. cap. 44. & 45. Alfonso. de Castro, de potesta. legis penal. lib. 1. c. 1. in regnicolis vero præsumitur scientia post legis promulgationem, transactis duobus mensibus, cum vox præconis paucis innotescat, authen. qui semel. C. quomo. & quand. iudex. &
 12 legis præsumptiones sunt liquidissimæ probationes, 13 gloss. in l. si tutor petitus. C. de periculo tutor. quam sequitur Felinus, in cap. prudentiam. num. 16. in fi. de officio delegati. & Cassaneus, in consuetudinib. Burgund. rubric. 1. gloss. 7. §. 7. in fine, fol. 80. vbi dicit, quod præsumptio legis dicitur veritas. Et illud merito seruari debet quoad regnicolas, cum paria sint
 14 scire, vel scire debere. l. si duo. ff. de acq. hered. l. quæro. §. si inter locatorem. ff. locati, quod non procedit
 15 in forensibus. Si vero probetur legis scientia, etiam intra duos menses, ligabit non solum regnicolas, sed etiam forenses, vt tradit Paul. in d. l. leges. C. de legibus. Abb. in cap. cognoscentes, nume. 7. de constitut. vbi Felinus, & Imol. num. 5. dicit communem, & gl. in c. 2. verb. hætenus, de rebus ecclesiæ non alienan. Humada, in leg. 15. tit. 1. par. 1. gl. 4. num. 7. Quæ omnia sunt valde notanda, & menti semper tenenda, ad euitandas denuntiationes quæ quotidie fiunt contra legum transgressores, quod optime declarat Florianus, in litem Mela, in princip. ff. ad l. Aquil. & Spec. in tit. de constit. num. 11. & Host. in c. à nobis, de senten. excommunicat. Hippol. in l. fin. numero 114. ff.
 16 de iurisdictione omnium iudicum. Subintellige tamen supradicta dummodo prædicta statuta sint condita super his, quæ a iure communi non sunt prohibita, vel naturali ratione, vel cōsuetudine generali prohibentis, ita Bal. in dicta l. cunctos populos, num. 22. vbi las. in 2. lectur. num. 67. secus vero quoad alia, si forensis ibi non multum versatus, & conuersatus sit, vt tradit Rebuff. in 2. tomo constitut. reg. tractat. de
 17 pannor. mercator. exter. articulo 2. dicens mercatorem exterum deferentem pannos prohibitos, non pu
 18 niri, nec pannos amittere, quia non debet ignarus puniri, vt in l. fin. C. de decret. ab ordi. faciend. Si ve
 19 ro fuerit supina ignorantia, non excusabitur forensis. l. fin. §. licet. ff. de publican. Quia scientiæ æquiparatur, vt in l. imo, ff. de liberali causa. l. fina. C. vnus cognati. & ita sunt intelligenda tradita per Romanū,
 20 conf. 228. & conf. 491. vbi resoluit parcendum esse

5 num. 5. vnde si testator dicat: Constituo maioratum, hoc sufficit, vt in perpetuum omnes primogeniti censeantur vocati, vt non deficiat in persona vnus primogeniti, sed habebit tractum successuum ad omnes, vt tradit Molin. vbi supra, num. 14. Paul. consil. 164. volum. 2. Gregor. Lopez, in l. 2. titu. 5. verb. *maior*, colum. 3. par. 2. in vers. item pone quod quis, & plene per Burgos de Paz, in procemio legum Tauri, num. 88. & in consil. 29. nu. 76. & in suis quaestionibus, quaestione 2. nu. 74. in fine, (& per totam) Palat.

6 Rub. in cap. per vestras, de donat. §. 69. num. 21. Nec enim nouum est in iure, quod ex vnica verborum conceptione plures substitutiones comprehendere possint. l. coheredi. §. qui discretas, ff. de vulgar. vbi notat Aretin. & sequitur Molin. vbi supra, nume. 16. Quae opinio fulcitur, quia prohibitio alienationis est realis, cum grauamen sit in rem scriptum, & sic afficit ipsas res, vbicunque vadant, ita Bal. in l. precibus. C. de im. pub. tex. in authen. contra cum rogatus, C. ad Trebel. & in l. iubemus. C. eod. titu. ibi, *nepotibus vel neptibus, pronepotibus, vel proneptibus suis, siue deinceps restitue re hereditatem*, l. fideicommissa. §. haec verba, ff. de legat. 3. ibi, *tamen ea praedia in nepotibus post mortem patris eorum fideicommissi videatur continere*. vbi fideicommissum inducitur perpetuum, ex quo dispositio est realis l. cum pater. §. instituto. ff. de lega. 2. l. cum ita. §. in fideicommissio. ff. eodem titu. ibi, *et post eos omnes extinctos, qui ex nomine defuncti fuerunt*. Quae omnia confirmantur ex doctrina Iserniae, in c. qui etiam, in tit. episcopum vel abbatem in feud. vbi concludit,

9 quod constitutio inuestiturae in dubio praesumitur realis, & non personalis, & quod non solum continet primum successorem, sed etiam omnes successores in infinitum, quem sequitur Sigismundus in paraphrasis feudalibus, cap. 1. §. fin. columna 2. eod. titu. Vnde merito dicendum est, quod perpetuo bona debent remanere cum onere fideicommissi perpetui, in agnatione: ita gloss. communiter recepta, in l. quoties ab omnibus. C. de fideicommissis. vbi notat Bal. idem Bal. in d. l. filiusfam. §. Diui. ff. de legat. 1. Barbac. consilio 27. lib. 1. quam glossam dicit singularem, & communiter approbatam Loaces in d. §. Diui, num. 140. & 148. Tiraquel. de retractu, in praefat. nume. 39. & eandem gloss. dicit communiter approbatam Peralta, in l. 3. §. qui fideicommissariam, num. 30. ff. de her. insti. & eam commendat Molina lib. 1. de Hispanorum primogen. cap. 11. num. 18. ex quibus venit intelligenda l. 44. titu. 5. par. 5. vbi notat Gregor. Lopez, verb. *razon guisada*. Rursus comprobatur ista sententia,

11 quia omnis dispositio testatoris, potius debet censesti perpetua quam temporalis. l. sufficit. ff. de condic. indebiti. cap. cum venisset. de institutio. gloss. in cap. fin. verb. perpetuus, de rescrip. lib. 6. & plura congesta Palat. Rub. in rubric. de donatio. §. 69. num. 35. & sequitur Gregor. Lopez, in d. l. 2. titu. 1. §. pat. 2. verb. *el mas propinquo*, Couar. lib. 3. variarum, c. 5. num. 4. & Padilla, in l. voluntas, nume. 25. C. de fideicommissis. vbi dicit, quod omnis prohibitio facta à testatore, de non alienando, est perpetua: ita Corn. cōf. 29. lib. 3. Decius, consil. 23. num. 4. & consilio 315. Craue-
ta, consilio 113. num. 5. lib. 1. Molin. vbi supra c. 4. num. 28. & c. 18. per totum. Quia eo ipso quod testator vult conseruationem suae familiae, prohibitio alie-

nationis procedit in infinitum, Caphal. consil. 114. num. 31. lib. 1. & consil. 134. num. 38. Quia conseruatio familiae non potest dari in vno. l. cum ita legatur. §. in fideicommissio. ff. de leg. 2. leg. in substitutione. ff. de vulgari. l. inter Cattellianum. ff. de arbit. quod declarat Molina, lib. 3. cap. 1. num. 20. cum sequent. & Octauian. Cacheran. in decis. Pedem. decis. 50. nu. 14. Parisius, consil. 92. num. 37. lib. 2. & dicit communem Couar. vbi supra, & plures Doctores antiquos & modernos, tenentes hanc opinionem, refert & sequitur Burgos de Paz, quaest. 2. num. 115. vsque ad num. 121. vbi per plura fundamenta sequitur hanc opinionem.

14 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo quod non inducatur fideicommissum perpetuum, etiam per clausulam dispositiuam, nisi in casu venditionis, cum tunc contrahatur voluntati testatoris) tenent Alex. in d. l. qui Romae. §. cohæredes, colum. 2. & post eum Socinus senior, ibidem, & in consil. 227. lib. 2. & consil. 231. vbi dicit communem, idem tenet Ripa, in dicta l. filiusfam. §. Diui, nu. 123. vbi Alciatus, numero 41. & 53. Curtius iunior consil. 22. num. 20. & 161. & 167. & consil. 145. nume. 8. & consil. 43. num. 9. & consil. 114. vbi dicit communem opinionem, quam sequitur Curtius senior, consil. 40. num. 18. Decius consil. 218. num. 48. lib. 2. & 427. nume. 7. & 377. nume. 6. vbi de communi, Socinus iunior, consil. 170. num. 48. lib. 2. & consil. 30. num. 9. lib. 4. Ruinus, consil. 128. num. 12. lib. 1. & 89. num. 14. libro 2. & consil. 96. num. 14. & 15. & consil. 147. nu. 2. lib. 2. Caphalus, consil. 134. nume. 39. & consil. 275. nume. 6. volum. 3. & consil. 330. num. 29. lib. 3. qui dicit communem opinionem, quam sequitur Couar. in cap. Raynaldus, num. 8. de testam. & sic fuit determinatum per decisionem Pedemontanam. 50. & sequitur Crotus, consil. 52. a num. 8. volum. 1. & consil. 65. libro 1. & Plotus, consil. 14. vbi dicit communem Siluanus, consil. 6. lib. 1. Rolandus à Valle, consil. 34. nume. 65. volumne. 4. & consil. 23. nume. 9. volum. 3. Pro qua opinione consuluit Ioannes Botta, consil. 51. per totum, vbi num. 27. dicit, quod haec opinio est magis crebrior & tenenda, vbi assignat rationes & fundamenta. Menoch. consil. 85. nu. 103. & consil. 274. num. 46. lib. 3. Bursatus, consil. 97. nume. 13. & 17. lib. 1. vbi de communi, & consil. 52. nume. 39. lib. 1. Sforti. Odd. consil. 68. nu. 9. & hanc dicit magis communem opinionem idem Bursatus, consil. 195. nu. 5. & 6. libro 2. & consil. 243. nu. 9. lib. 3. & consil. 337. nume. 61. & 62. eod. lib. Bertrand. consil. 18. qui dicit veriorē & magis communem, Mantica, post longam disputationē, in tract. de coniect. vlt. volun. lib. 6. tit. 14. nu. 25. Riminal. consil. 279. num. 35. lib. 3. vbi dicit omnes doctores ita tenere, Albanus, consil. 1. num. 12. Bolog. consil. 15. numero 54. Couar. lib. 3. variar. cap. 5. num. 4. Ex quibus haec videtur receptior & communior opinio, quae confirmatur ex sequentibus. Primo, quia si testator voluisset facere maioratum, vel fideicommissum perpetuum quo ad omnes suos descendentes, cum clausulis & substitutionibus, & vinculis consuetis, facile id expressisset, & quia non fecit, habetur pro omisso, prout arguit Decius, consil. 416. nume. 17. & consil. 66. colum. 2. Curtius senior, consilio 29. qui loquitur in maioratibus Hispaniae, & Craue-

Practicæ Quæstiones

ta, conf. 161. num. 8. lib. 1. Alex. conf. 17. nu. 12. lib. 7. Boer. decif. 155. Tiraq. in l. si vnquam, verb. libertis, num. 3. C. de reuocand. donat. Ergo cum casus iste
 16 sit omissus, clarum est, quod remanet sub dispositione iuris communis, vt in l. commodissime. ff. de libe. & posthum. l. si extraneus. ff. de cond. cau. dat. l. cū do tem, in princ. ff. soluto matrim. & sic bona præsumun
 17 tur libera & allodialia, & non subiecta restitutioni, vt in c. 1. si de feu. fuerit controu. inter dom. & agnat. & est communis opinio, vt pluribus citatis resoluit Ant. Gabr. lib. 3. commu. concl. tit. de feud. conclus. 3. Burfat. conf. 46. num. 26. & Mascard. in tract. de probat. vol. 1. conf. 79. & in maioratibus Hispaniæ idem tenet Roder. Xuarez, in l. quoniam in prioribus, lim. 11. C. de inoffic. testam. & Molin. lib. 1. de primog. c.
 18 11. n. 11. Quod quidem maxime procedit, quia alias resultaret inæqualitas inter filios, quod iura abhorret. l. inter filios, C. fam. ercif. & ibi Bal. & tex. in auth. de restit. fideicom. §. nos igitur, collat. 9. & ita tenet Palat. Rub. in c. per vestras. §. 26. nu. 20. de donatio. Gomez Arias, in l. 40. Tauri, nu. 38. & Craueta, confil. 180. lib. 1. Guill. Ben. in c. Raynutius, verb. in eodem testamento relinquens, el. 1. nu. 176. & plures doctores pro hac sententia refert Tiraq. de iure primogen.
 19 q. 4. nu. 11. & 12. & sic quia resultaret inæqualitas,
 20 iudicatur tale fideicommissum odiosum, & quia onus continet. l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulgari. Vnde nimirum sic fit facienda interpretatio, vt remoueatur fideicommissum, quam vt inducatur, vt tradit doctores, vbi sup. & Crau. confil. 98. nu. 14. Burgos de Paz, conf. 34. nu. 19. Caph. conf. 43. nu. 12. lib. 1. Sim. de
 21 cath. inst. c. 9. nu. 126. Rursus confirmatur ista sententia, quia conditio appolita in vno gradu substitutorum, non censetur repetita in secundo. l. sub conditione. ff. de hered. instit. l. si. §. Seio, de leg. 2. vbi glo. 1. Imo &
 22 quod plus est, ratio conseruandæ familiæ & agnitionis limitatur, & restringitur respectu nominatorum, & non aliorum, ita Bald. (per tex. illum) in l. sed & milites. ff. de excus. tutor. quem sequitur Decius, confil. 261. Molina (qui bene hoc declarat) lib. 1. de primog.
 23 c. 5. nu. 37. quia in dubio tale fideicommissum debet censi iniunctum primo heredi, & non ceteris personis, & filiis: ita Bar. in l. Ceturio. ff. de vulgari, per tex. in l. denique. §. interdum. ff. de pecu. lega. l. Proculus,
 24 ff. de vusufructu legat. & sic perpetuum fideicommissum esse non potest, quod personis, non rebus conceditur. l. fordidorum. C. de excus. muner. quam ad hoc ponderat Albe. in suo dictio. verb. perpetuum. vers. 8.
 25 Nec enim disponens censetur diligere per viam maioratus vel fideicommissi perpetui, & vocare quos non expressit nec nominauit. l. Lucius. §. Lucius Titius, el. 1. ff. de leg. 2. & notat Paul. in l. ex duobus, ff. de vulgari. l. sicut certi. in princ. C. de testam. milit. melior tex. in l. qui habeat. ff. de reb. dub. quem dicit notabilem Anchar. conf. 27. ad hoc quod testator non videtur considerasse personas, quas non expressit, & sequitur Alciat. resp. 134. nu. 4. l. quæ conditio. ff. de cond. & dem.
 26 vbi dispositio respiciens certas personas, non extenditur ad alias. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. l. si quis ita. §. penult. ff. de testa. tut. text. in l. Paulus. ff. de reb. dub. l. si. à contrario sensu. C. de verb. signif. vbi fideicommissum relictum familiæ non adiectis specialiter certis personis, omnib. de familia gradatim in in-

finium debetur, quasi dicat omnibus de familia non deberi nisi aliquib. certis personis de ea relinquatur.
 28 Pro qua sententia est formalis tex. in l. qui solidum. §. prædium. ff. de leg. 2. vbi si pater filijs suis quoddam prædium de iure fideicommissi relinquat, & eius alienationem prohibeat extra familiam, inquit textus, & non obstante tali fideicommissio, & alienationis prohibitione, vltimus ex filijs, cui factum fuit fideicommissum, & cui fuit alienatio prohibita, poterit libere de tali prædio disponere, etiam in fauorem extraneæ personæ, & idem probat tex. in l. cum pater. §. libertis.
 29 ff. eodem tit. Et ratio est, quia cum vltimus de familia prohibitorum alienat, non superest persona, quæ secundum mentem testatoris possit alienationem reuocare, vt alijs citatis resoluit Roland. à Valle, confil. 25. nu. 19. lib. 1. & facit etiam pro hac sententia text. in auth. de restitut. fideicommissi. §. nos igitur, collat. 9. vbi glo. & doctores notant, quod prohibitio alienationis non extenditur ultra filium, idem tenet in l. filiusfam. §. Diui. ff. de leg. 1. Cynus, in l. voluntas, quæstio. fin. C. de fideicommissi. Bart. in l. Lucius. §. 1. ff. de leg. 3. Decius, conf. 95. Alexan. conf. 56. lib. 5. & hæc est communis opinio secundum Couar. lib. 3. variar. cap. 5. num. 4. Tiraquel. de iure primogen. quæst. 40. num. 57. Molina, vbi supra, lib. 1. cap. 5. num. 38. Decius, conf. 63. & 287. & 377. & 291. nu. 6. qui loquitur ibi, quando in dispositione erant appolita verba
 31 generalia, quia tunc casus contingens præter dispositionem disponentis, non includitur sub dispositione, etiā si sit maior ratio, vel æqualis, ex Cyno, in l. quod fauore. C. de legibus, quam rationem expendit Craueta, d. conf. 161. num. 10. & Paul. Paris. d. conf. 14.
 32 num. 10. lib. 3. vbi dicit, quod non debet fieri extensio de vna persona grauata, ad aliam non grauata, etiam ex verisimili mente defuncti, Molin. vbi supra, c. 4. num. 24. Ex quibus rationibus, & doctorum sententijs, hæc pars videtur satis iuridica & sustentabilis. Sed iudicio meo, prima opinio tutior, & magis consona voluntati testatoris est, qui semper intendit facere maioriā perpetuam, quæ non est odiosa (vt supra diximus) imo est fauorabilis, vt probat text. in l. 1. §. penult. ff. de ventre inspiciendo. l. 2. tit. 15. par. 2. quæ iura ad hoc expendit Peralta, in l. 3. §. qui fideicommissum, num. 121. ff. de hered. instit. maxime hodie ex d. l. 6. tit. 11. p. 6. prout ponderauit Mieres, de maiorat. supra, nu. 4. & ista est magis communis opinio, secundum Couar. d. lib. 3. variarum. c. 5. num. 5. Padilla, in rub. C. de fideicommissi. Castillo, in l. 27. Tauri, verb. *para siempre*, vbi Tellus Fernandez, num. Pinel. in l. 1. C. de bon. maternis, 3. par. nu. 99. Rojas in epitome successionum. c. 3. num. 20. & 24. & 43. & hanc dicit magis communem opinionem (alijs citatis) Burgos de Paz, iunior, in quæstione 2. num. 36. & senior, conf. 3. nu. 42. & sic ab hac opinione in quæstione principali non est recedendum in iudicando & in consulendo, quam defendit Ioannes Garcia, pluribus rationibus & fundamentis, de Hispanorum nobili. gl. 1. §. 1. nu. 29. vers. & ita vidimus, & ita fuit iudicatum per senatum, vt tradit Anton. Gamma, decif. 224. vbi additionator Blas Floren. de Mena, declarabat consilium Oldradi 21. & plures refert doctores in confirmatione huius veritatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Collecta imponi potest emphyteutę ecclesię in casu necessitatis publicę.
- 2 Lex 2. C. de iure emphyteutico, exponitur pro prima opinione.
- 3 Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.
- 4 Onus imponi potest persona pro rebus.
- 5 Collectę imponuntur possessoribus, non rebus.
- 6 Emphyteuta ecclesię dicitur rem ecclesię possidere.
- 7 Colonus grauari potest ratione fructuum.
- 8 Emphyteuta habet vtile dominium, & ius in re.
- 9 Bona ecclesiastica ratione vtilis domini possunt a laicis collectari.
- 10 Contraria opinio negatiua in quęstione principali defenditur de iure communi.
- 11 Fiscus & ecclesię equiparantur.
- 12 Emphyteutę fisci non tenentur ad collectas.
- 13 Nemo debet duplici onere grauari.
- 14 Ecclesię etiam per indirectum non debet grauari.
- 15 Ecclesię interest pingua laudemia ab emphyteutis recipere.
- 19 Emphyteuta ecclesię, quoad personam subest laicorū statutus, secus quoad bona.
- 17 Opinio quę respicit fauorē ecclesię est tenenda in dubio.
- 18 Ecclesiastica personę tenentur tempore necessitatis ad collectas.
- 19 Lex 1. tit. 3. lib. 1. recopilationis ponderatur.

QVÆSTIO DCCXXXI.

Vtrum emphyteuta ecclesię collectari possit a laicis. Communis contra communem, & quid iure regio.

- 1 DVbia & anceps apud scribentes quęstio tractanda venit, quando sumus extra casus publicę utilitatis, veluti, belli, pestis, refectionis pōtium, fontis, & similiti, quia tunc collecta imponi potest, vt tradit Ripa, respons. 23. nu. 6. de rescript. Ægid. Thomat. in tracta. de collect. a chart. 85. vsque ad 111. & 150. & est l. 54. tit. 6. p. 1. l. 20. tit. 3. l. 1. tit. 3. lib. 1. recop. vbi Azeuedo, Otalora, de nobilit. c. 1. nu. 11. Ioan. Garcia, glo. 9. eod. tract. Quęstio vero proposita intelligi debet extra prædictos casus, & partem affirmatiuam tenet Andr. de Ifern. in tit. quę sint regal. c. 1. in vlib. feud. Lucas de Penna, in l. 1. C. de indict. vers. emphyteuta, lib. 10. & in l. vnic. vers. non mutetur, C. de impone. lucrat. descript. lib. 10. Ripa, vbi proxime, Alex. consi. 101. nu. 11. lib. 1. Barbat. consi. 14. nu. 5. lib. 1. Bologni. consi. 54. Anchar. in reg. ea quę, de reg. iur. Paris de Puteo, in tracta. de reintegratio. feud. ca. 16. nu. 10. Brunus, in tract. de exclus. femina. art. 8. q. 2. 2. qui dicit communem opinionem. Pro qua opinione facit tex. in d. l. vni. C. de impone. lucrat. descript. lib. 10. in verb. non mutetur. & in d. l. 1. C. de indict. lib. 10. & in l. 2. C. de iure emphyt. vbi generaliter disponitur emphyteutā teneri ad collectas, nec distinguit inter emphyteutam ecclesię, & alios, & cum lex non distinguat, nec nos distinguere debemus, l. non distinguemus, ff. de recep. arbi. l. de pretio, ff. de public. in re actio. Rursus facit pro hac sententia, quia quando onus imponitur personę pro rebus, tunc inspicitur persona

cui imponitur, l. rescripto, §. si. ff. de muner. & honor. l. indictiones, vbi glo. C. de anno. & tribu. lib. 10. glo. rubrica, C. de munerib. patrim. & diximus supra, in q. 734. Quia huiusmodi collectę sunt impositę possessoribus, ita vt qui plus possidet, plus soluat, ita Card. inc. tua nos, de deci. Imo. in c. cū non sit, eo. tit. sed sic est: quod emphyteuta (etiam ecclesię) dicitur res ecclesię possidere, vt in l. naturaliter, vbi doct. ff. de acquir. posses. ergo sequitur, quod teneantur ad collectas, cū quilibet grauari possit ratione fructuū, quos ex re domini percepit, l. si venditor, §. fin. ff. de seru. exporta. l. si. vbi Bart. C. sine censu, vel reliquis, Ripa, consi. 23. nu. 15. & 21. de rescript. Natta, consi. 312. nu. 5. lib. 2. Caphal. consi. 637. nu. 7. lib. 5. & cōf. 515. nu. 8. lib. 4. & 290. nu. 12. lib. 1. & sic à fortiori videtur dicendum, quod multo magis emphyteuta grauari possit, cū habeat vtile dominium & ius in re, & bona ecclesiastica ratione vtilis domini possunt collectari a laicis, ita Purpur. consi. 332. lib. 1. ea ratione, quia laici possunt statuta facere contra laicos habentes bona ecclesiastica in emphyteusim, quoad vtile dominium, Anchar. consi. 433. nu. 3. qui dicit communem, & Iulius Clar. in §. emphyteusis, quęst. 48. Pro qua opinione expendo tex. in l. 55. tit. 6. p. 1. ibi, *mas si per auentura la iglesia compresse algunas heredades, o ge las diessen homes que fuesen pecheros al Rey tenudos son los clerigos de le fazer aquellos pechos que auian a cumplir por ellos aquel los de quien las huieron.* quę lex est menti tenenda.

Sed his non obstantibus, contraria opinio negatiua est satis iuridica, quę defenditur à Bart. in l. priuata, C. de excus. munerum, lib. 10. vbi Ang. & Ioan. de Platea, Ias. in l. 1. nu. 31. C. de iure emphyt. Bossius, in tit. de princip. nu. 128. Ruynus, consi. 111. nu. 10. li. 5. Petr. de Vbaldis, in tract. collectar. in fi. nu. 74. Silua. consi. 9. vbi late tuetur hanc sententiam, quam dicit veniorem, & solidioribus rationibus fundatam, nec non magis æquam & securam (quia continet fauorem ecclesię) Sfort. Odd. consi. 70. nu. 31. & nu. 13. dicit communem, licet ingenue fateatur contrariam magis communem. Et pro hac sententia negatiua, quod emphyteuta ecclesię non teneatur ad collectas, facit optima ratio, quia fiscus & ecclesię æquiparantur, vt in l. fin. C. de sacrosan. ecclef. Salic. in l. pen. C. de excus. mun. lib. 10. Sed sic est, quod emphyteuta fisci non tenentur ad collectas, l. pen. §. cōductores, ff. de iur. immu. l. priuata, C. de excus. mu. lib. 10. l. 1. C. de priuileg. dom. Aug. lib. 11. ergo similiter nec emphyteuta ecclesię, quia alias duplici onere grauaretur, quod est absurdū, vt tenet Bar. post glo. in l. 1. C. de mulierib. In quo loco patet, quia grauaretur onere laudemij, & canonis annui. Deinde vero (quod grauius est) onere duplicis collectę, si princeps ecclesiasticus (cui immediate subsunt bona ecclesiastica) vellet etiam bona hæc collectari, & ipsa ecclesię per indirectū grauaretur, quia non reperiret emphyteutas, qui sic pingua laudemia soluerent, si bona ecclesię non possent transire in eos, cū eisdem priuilegijs, cum quibus ecclesię possideret. Deinde et, quia in casu quo Papa collectaret bona ecclesię, siue possessores eorum, si ipsi emphyteutę deberent censeri, quoad dominium vtile immediate subditi principi laico, remaneret ecclesię grauata, quoad dominium directum, & licet persona emphyteutę quoad se subit principi laico, & laicorum statutis, tamen

Practicae Quaestiones

tamen bona ecclesiæ, quæ à laicis possidètur, non sub
sunt ipsi principi quoad directum dominium. Et cum
17 hæc opinio sit fauorabilis ecclesiæ, sequitur quod in
dubio sit tenenda, vt resoluit Neuizan. conf. 9. num.
18. & licet hæc opinio sit receptior de iure commu-
ni, de iure tamen regio non est recedendum à decisio-
ne & determinatione d.l. 55. & idem probat lex 11.
18 tit. 3. lib. 1. recop. vbi notat Azevedo, nu. 8. Si vero ne-
cessitas publica immincat, non solum emphyteuta ec-
clesiæ tenetur ad collectas, sed etiam ecclesiasticæ per
19 sonæ, vt notant verba d.l. 11. ibi, los clerigos sean li-
bres de contribuyr y pechar con los corcejos pero los pe-
chos que son para bien comun de todos, anfi como para re-
paro de muro o de calçada, o de carrera, o de puente, o de
fuente, o de compra determino, o en costa que se haga pa-
ra velar y guardar la villa y su termino en tiempo de me-
nesterien estas cosas tales, a fallecimiento de proprios de
concejo deben contribuyr y ayudar los dichos clerigos, &
ita declarat Duénas, reg. 100. limit. 16. Olano, in ant.
iuris, litera C. num. 39. & Gutierrez, practicar. quæ-
stion. lib. 1. quæst. 3. vbi plura congeffit. & in allegat.
10. & est text. in l. 20. tit. 3. p. 3. & l. 54. tit. 6. p. 1. vbi
Grego. Quæ omnia sunt menti tenenda, quia assidua
& quotidiana sunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuramentum confirmat contractum nullum, quando po-
test seruari sine interitu salutis æternæ.
- 2 Mulier obligatur ex fideiussione iurata, etiam si fuerit le-
sa & perdat dotem.
- 3 Contraria opinio in questione proposita defenditur.
- 4 Auth. si qua mulier, C. ad Velleia. annullat ipso iure con-
tractum fideiussionis, factum fauore mariti.
- 5 Verbum, nullatenus, inducit actus nullitatem.
- 6 Verba Concilij Trid. in c. 2. sess. 21. declarantur.
- 7 Iuramentum sortitur naturam contractus super quo in-
terponitur.
- 8 Iuramentum non confirmat contractum celebratum con-
tra ius publicum.
- 9 Clericus non potest etiam cum iuramento constituere si-
bi iudicem laicum.
- 10 Iure publico priuatorum pactis non derogatur.
- 11 Renunciatio iurata, facta à nobili vt pro debito incarce-
retur, non firmatur iuramento.
- 12 Clausula irritans ita annullat contractum, vt nullo iure
valere possit.
- 13 Clausula irritans inducit formam.
- 14 Forma dat esse rei, & sic non potest mutari.
- 15 c. 1. sess. 24. de reformat. matrimonij, declaratur.
- 16 Mulier quæ iurauit se non fideiussuram, si ex post fa-
cto fideiubeat cum iuramento, non valebit talis fidei-
ussio, etiam iurata.
- 17 Obligatio ciuilis, neque naturalis non oritur ex contra-
ctu fideiussionis celebrato à muliere coniugata fauore
mariti.
- 18 Mulier contrahens cum suo marito, præsumitur dolo,
& re decepta.
- 19 Contractus in quo interuenit dolus, non confirmatur iura-
mento.
- 20 Iuramentum non est licitum nisi habeat tres comites, ue-
ritatem, iudicium, & iustitiam.
- 21 L. 1. §. quæ oneranda, vbi glos. ff. quar. rerum actio non

det. declaratur.

- 22 Contractus rescinditur, si cum metu reuerentiali concur-
rat læsio enormissima cum iuramento.
- 23 Opinio Burgis de Paz, conf. 5. num. 11. reprobatur &
declaratur.
- 24 Mulier potius videtur consentire in contractu cum ma-
rito celebrato, ne incurrat eius indignationem, vel o-
dium, quam ex animi deliberatione.
- 25 Index in dubio debet rescindere contractum à muliere con-
iugata celebratum.
- 26 Auth. si qua mulier respicit fauorem publicum, ne mu-
lieres remaneant indotata.
- 27 Mulier faciens contractum contra legem prohibitam
peccat mortaliter.
- 28 Mulier obligatur ex contractu fideiussionis pro marito
facto, quando obligatio in eius vtilitate fuit conuersa.
- 29 Iuramentum non confirmat contractum ipso iure nullum.
- 30 Sententia senatus refertur, circa contractum iuratum à
muliere pro suo marito celebratum.
- 31 L. 61. Tauri declaratur, vt procedat, etiam si iuramentum
interueniat.
- 32 Verba legis negativa, abnegant omnem potentiam.
- 33 Filia, etiam cum iuramento, non potest meliorari causa
dotis, neque constitutio arrharum iurata valet ultra
decimam.
- 34 L. 3. tit. 12. par. 5. corrigitur, per l. 61. Tauri.
- 35 c. ex rescripto, de iure iuran. declaratur.
- 36 Relaxatio iuramenti est necessaria, vt mulier possit im-
pugnare contractum iuratum.
- 37 Mulier licet intercedat cum marito tanquam principa-
lis, reputabitur fideiussor.
- 38 Opinio Matien. & Anto. Gom. reprobatur.
- 39 Auth. vt immobilia, coll. 5. declaratur & ponderatur.
- 40 C. peruenit, de emptio. & vendit. declaratur.
- 41 L. 61. Tauri, declaratur & limitatur.
- 42 Mulier obligatur ex contractu à marito celebrato, quan-
do in eius vtilitatem contractus fuit confessus, & ma-
ritus non habet de suo, vnde soluat.
- 43 Maritus non tenetur ultra quam facere possit.
- 44 Mulier diues tenetur alere maritum pauperem.
- 45 Lex, ei qui, C. quod cum eo, declaratur.
- 46 Creditor qui mutuauit pecuniam ad alendos filios, potest
ab illis pecuniam exigere, si pater non sit soluendo.
- 47 Consilium pro creditoribus traditur, vt sint securi, quan-
do mutant pecuniam habenti filios.
- 48 Mulier non debet locupletari in damnum creditoris.
- 49 Si res mea ad alium perueniat ex causa lucrativa possum
eam condicere si nullus contractus intercedat.
- 50 L. qui Roma, §. Augerius, declaratur noniter vira om-
nes.
- 51 Fideiussor non tenetur soluere debita, quæ mortuo prin-
cipali debitore calculo facto deberi constat.
- 52 Facultas implendi conditionem, non transit ad heredes.
- 53 Opinio communis (cum Bart.) defenditur contra Couarr.
& Anto. Gom. & Ioan. Gutier. & alios.
- 54 Implementum conditionis adhaerentis personæ, non tran-
sit ad heredes.
- 55 L. si decem cum petiero, declaratur.
- 56 Condicio in forma specifica debet adimpleri.
- 57 Actus agentium non debet operari ultra eorum inten-
tionem.
- 58 Fideiussoris obligatio est stricti iuris, & sic debet proce-
di strictè & limitate.

59 Fideiussor qui promissit solvere pro Antonio, calculum factum
 60 Fideiussor obligatus, si ff. de fideiuss. declaratur. *etiam per arbitros seu iudices electos.*
 61 L. 6. §. 1. de declaratur. *etiam per arbitros seu iudices electos.*
 62 Indistincta persona consideratur in S. Augerius. *ponderatur*
 63 Inter artifices ff. de solutio. ponderatur pro intellectu
 64 Nomina possessiva, meum, tuum, suum, presens & non
 65 Lex si ita legatum, ff. de auro, & argen. lega. ponderatur
 66 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus
 67 Opinio que communis est in iudicando & consulendo est
 sequenda, & alias index facit litem suam.

QVÆSTIO DCCXXVII.

Utrum valet obligatio fideiussorum facta à muliere coniugata pro marito, adhibito iuramento quando enormiter laesa. Communis contra communem.

Notissima iuris conclusio est, quod iuramentum confirmat contractum mulieris, etiam si alias sine iuramento non valeret de iure. Ita probat rex. in capit. licet mulieres, de iure iur. lib. 6. & in c. cum contingat, extra eod. tit. quod et procedit in omnibus contractibus iuratis, & renunciationibus, quæ alias de iure non subsistunt; auth. sacramenta pub. C. si aduer. vendit. ca. quamvis pactum, de pact. lib. 6. c. debitores, de iure iur. Et sic licet text. in auth. si qua mulier, C. ad Vel deia prohibeat similem obligationem, & prohibeat, quoniam mulier non possit pro viro se obligare: tamen illud est intelligendum, quando non intercessit obligatio iurata, secus vero si iuramentum interueniat, cum possit seruati sine interitu salutis æternæ. Ita tenent Canonistæ, iur. c. peruenit, de emptio. & venditio. c. si vero, de iure iur. Quam conclusionem defendit Matth. de Afflict. decis. 3. 17. nu. 4. etiam si mulier læsa sit ex tali obligatione, vel fideiussione, vel quia in totum, vel in maxima parte remaneat indotata, dicens ita teneri communiter per canonistas, & ita fuisse iudicatum in senatu contra uxorem Vnius de Barbaia. Et istam opinionem sequitur Palat. Rub. in repet. c. per vestras, §. 17. de donat. inter vir. & uxorem. nu. 23. in fi. idem tenet Boer. decis. 23. nu. 9. per dicta iura, & pro hac opinione consuluit Abb. conf. 8. nu. 3. vol. 2. & dicit communem opinionem Alciat. in d. c. cum contingat, n. 64. & dicit magis eodem Burfat. conf. 66. nu. 15. lib. 1. & Roland. conf. 70. nu. 2. vol. 2. & pro hac sententia dicit iudicasse Anto. Thesaur. decis. 223. nu. 15. vbi dicit quod semper existimauit, quod mulier iuramento obligatur, etiam si fortuito indotata remaneret. Cui iura canonica indistincte & generice loquantur, & solum excludant casum, quando iuramentum inducit periculum animæ. Quam opinionem tenet Paul. in d. auth. si qua mulier, & Gregin. l. 3. tit. 12. par. 5. in verb. renu. ciando, in fi. Quam sequitur Matien. in l. 9. tit. 3. glo. 1. num. 8. vbi idem tenet Azeved. num. 9. & Gutierrez, de iuramento confirm. l. p. c. §. 3. nu. 6. in fi. vbi dicit, quod ita practicatur quotidie.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior & æquior est, imo quod non obstante iuramento, si mulier enormiter fuerit læsa ratione fideiussionis, vel alterius obligationis factæ pro marito, non possit executioni mandari cum effectu scriptura publica à muliere coniugata facta, & sic probata læsione (prout ex fideiussione inducitur) reuocabitur executio, quæ tunc censebitur probata, si ipsa mulier, ratione suæ obligationis, indotata remaneret, non habens recursum ad bona mariti. Quæ sententia probatur ex sequentibus. Primo ex dispositione text. in d. auth. si qua mulier. vbi ipso iure annullat contractus & obligatio mulieris, quando pro marito intercessit, *Abi scribemus nullatenus valeat.* Quod verbum, *nullatenus*, actus nullitatem inducit, vt tenet glof. verb. nullatenus, in clem. 1. de sequen. tra. possess. & fruct. glo. in clem. 1. de eta. & qual. verb. nullatenus, & sic gl. in d. auth. verb. nullatenus, interpretatur illa verba, quam ad hoc expendit Ias. in l. in pecuniarijs, nu. 25. ff. de ferijs, & nos et diximus in quæst. 527. nu. 10. vbi sic declarauimus verba Concil. Trid. c. 2. sess. 2. in verb. nullatenus. Ergo cum contractus simili modo celebratus, sit à lege reprobatus & nullus ipso iure (ex quo mulier enormiter est læsa) sequitur quod iuramento confirmari non possit. l. non dubium, C. de legibus. Quia iuramentum sequitur naturam contractus super quo interponitur, ut in l. si. C. de non nūme. pecu. Secundò comprobatur nostra sententia, quia illa prohibitio, de qua in d. auth. si qua mulier. respicit bonum publicum, ne mulieres remaneant indotatæ, l. 1. vbi docto. ff. solu. matri. Et quotiescunq; lex aliquid prohibet ob publicum fauorem, contractus aliter factus non confirmatur iuramento, text. in c. si diligenti, de foro comper. vbi clericus non potest constituere sibi iudicem laicum etiam adhibito iuramento, quia alias facto priuatorum iuri publico derogaretur, quod iura abhorrent, l. iuris gentium, §. si paciscar, ff. de pact. & nos etiam diximus in quæst. 688. nu. 4. vbi ex hac ratione defendimus ex voto aliorum non valere renunciationem iurata, factam à nobili, vt pro debito ciuili in carcerem detrudi possit, quia illa renunciatio vergit in damnum totius nobilitatis, & in eius dedecus, & sic nihil operatur, argum. text. in l. alia, §. eleganter, ff. solu. matri. Tercio sustinetur hæc opinio, quia illa authen. prohibet contractum mulieris, & resistit potentie contrahendi, & annullat obligationem postea factam, non solum à principio, per illud verbum, *nullatenus*, sed per illam clausulam irritantem in fine positam, *ibi, Sed ita esse, ac si nec factum quicque, neque scriptum esset.* Et ita, nisi manifeste probetur, quod paucitas in propriam ipsius mulieris voluntatem expensæ fuerit. Ex quibus verbis duo notabilia colligantur. Primo, quod per illam clausulam irritantem ita annullatur contractus, vt nullo iure valere possit aliter, quàm si ibi disponitur expen. de præb. lib. 6. Et illa clausula inducit formam, Bald. in l. 1. ff. de lib. & posthum. vers. quæro ergo, Bart. in l. de his, C. de transact. Ias. in l. 1. nu. 7. ff. de lib. & posth. Deo conf. 528. nu. 11. Gratius, 14. conf. 16. nu. 4. lib. 1. Forma enim dat esse rei, & ad vnguem est seruanda, l. qui heredi, & l. Mauius, ff. de cōdit. & demon. alias contractus est ipso iure nullus, l. cū hi, §. prætor, ff. de transact. Et quidquid sit contra decretum irritas, habetur pro infecto, Abb. in c. dilectus, nu. 4. de præb. Oldia, conf. 3. 19. in fi. Flaminus, de resign.

Practicæ Quæstiones

reſign. benefic. lib. 5. quæſt. ſi. nu. 227. Et ſic obiter poſſumus intelligere verba Concil. Trid. ca. 1. ſeſſ. 24. de reformat. ibi, *qui aliter quam præſente parrocho & duobus vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentaverit, ſacra ſynodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit.* Quæ verba inducunt formam, cum ſint de creti irritantis, & matrimonium aliter contractum (et adhibito iuramento) erit nullum, ut late diximus in quæſt. 604. nu. 25. Secundum notabile, quod deducimus ex verbis d. auth. eſt quod contractus mulieris cum ſuo marito celebratus eſt ipſo iure nullus, niſi probatur, quod fuit verſum in eius utilitatem. Quod dicere non poſſumus in contractu fideiuſſionis, cum ſemper ſit damnosus, cum quis ſe conſtituit debitorem pro alio, Coſuar. lib. 3. variar. c. 2. nu. 6. Bart. & alij in l. ſi. ff. ad Velleia. Anton. Gom. variar. reſol. 2. tom. c. 13. nu. 17. tex. optimus in l. interdum, ff. de minor. Palat. Rub. in ca. per veſtras, §. 18. num. 10. de donat. inter vir. & vxor. Sfortius, de reſtit. in integ. 2. p. q. 54. nu. 10. & cum ſit hic fideiuſſionis contractus damnosus, neque aliquo modo in eius utilitatem conuerſi poteſt, non valet fideiuſſio mulieris. Et ſic defendi poteſt recto iure opinio Mench. de ſucceſſ. creat. §. 18. nu. 158. quam ſequitur Padil. in l. ne paſſim, nu. 12. C. de iur. & fact. igno. vbi tenet, quod ſi mulier aliquando iuraſſet ſe mini-

16 me fideiuſſuram, ſi ex poſt facto fideiubeat cum iuramento, non valebit fideiuſſio etiam iurata. Ergo ſi prohibitio inducta ab ipſa muliere illum effectum nullitatis producit, multo fortius hoc debet procedere in prohibitione facta ab ipſa lege. Quapropter ſi ipſa contractat tanquam fideiuſſor ſui mariti, vel tanquam principalis, non orietur civilis, neque naturalis obligatio, ut tradit Ioan. Gutierrez, de iuram. confir. 1. p. c. 1. nu. 40. & ſic iuramentum non confirmavit contractum, cum nihil ſit confirmabile, extante prohibitione in ipſa perſona, ut tenent doctores, in l. cum lex, ff. de fideiuſſor. Quia cum iuramentum interueniat tanquam acceſſorium ad confirmationem contractus, ſi ipſe eſt nullus, & ex eo non oritur obligatio civilis, neque naturalis, ſequitur, quod iuramentum nihil operatur, cum deſtructo principali corruat acceſſorium, ut in l. fideiuſſori eius, ff. de donatio. ibi, *fideiuſſori eius qui donationis cauſa pecuniam ſupra legis modum promiſit, exceptio dari debet, etiã inuito reo.* Facit etiam text. pro hac concluſione in l. qui contra ſenatus, ff. de fideiuſſo. ibi, *fideiuſſorem à patre accipere non poteſt, quia neque civilem, neq; honorariam actionem aduerſus patrem habet.* text. etiam in l. ſi mulier contra, ff. ad Velleian. ibi, *ego puto fideiuſſori dandam exceptionem, etiam ſi mandati actionem aduerſus mulierem non habeat, quia totam obligationem ſenatus improbat.* Ergo cum in noſtro caſu, origo obligationis impediatur cum clauſula irritanti, ſequitur, quod contractus fideiuſſionis in damnum mulieris celebratus, erit nullus, & cum ex eo non oriatur obligatio civilis, neque naturalis, ut tradunt Barto. & Paul. in d. l. cum lex, ff. de fideiuſſ. Baeza, de non meliorand. filiab. c. 29. nu. 8. (cum reſiſtat iuri publico) non confirmabitur iuramento, & ſic conſuluit Abb. conſ. 184. vol. 1. pro muliere, quæ in eodem inſtrumento cum marito contraxit, quod nullo iure remaneat obligata, cum ſemper præſumatur oppreſſa & ſubdita ipſi marito, & ſic re, & conſilio decepta. Ita Vital. in trac. clauſ. ut. de renunciat. Velleian. col. 3. Et ſic cum dolus (ſal-

tim præſumptus) intercedat non ſuſtinetur contra dictum, text. in l. ſi quis cum aliter, ff. de verb. oblig. vbi notat doctor. Vnde nimirum, ſi contractus vbi interuenit dolus non firmetur iuramento, ut tradit Dec. conſ. 180. nu. 7. vbi dicit communem opinionem, Cagnol. 20 in l. 2. C. de reſcind. vendit. nu. 79. & 81. & ut iuramentum dicatur licitum, debet habere tres comites veritatem, iudicium, & iuſtitiam, c. eſt Chriſt. de iure iur. ca. animaduertendum, 22. quæſt. 2. iuramentum autem, in contractu vxoris cum marito celebrato adhibitum, non habet comitem iuſtitie, quia non fuit iuſtū contrahere cum muliere, contra legis prohibitionem, cum ex fragilitate ſexus & reuerentia, quæ hæt ad maritum, de facili omnia promitteret, ut cum eo in pace conſeruetur, quod magis metu reuerentiali, quam ex animi delibere

21 ratione ſpontanea factum præſumitur, ut notant glo. & doct. in l. 1. §. quæ onerandæ, ff. quar. rer. actio. non det. l. ſi pater, in ſi. C. de ſponſ. & illam gloſ. d. §. quæ onerandæ, late exornat & declarat ultra omnes Roder. Xuarez, alle. 24. (per totam) Ant. Gom. tom. 2. var. c. 14. nu. 27. Paz, in ſua praxi, 3. tom. §. 4. c. 5. nu. 6. Couarr. de ſponſal. 2. par. c. 3. §. 6. nu. 4. & in c. quamuis pactum, 3. par. §. 4. nu. 7. Bernar. Diaz, reg. §. 32. vbi late Salzedo (qui alios refert) Burg. de Paz, conſ. §. nu. 11. Socin. 379. Gracian. reg. 314. Affli. & decif. 69. nu. 4. Molina

22 de Hiſpanor. primog. lib. 2. c. 3. nu. 11. vbi dicit, quod ſi cum metu reuerentiali concurrat læſio enormis, quod reſcindetur contractus, etiam iuratus. Idem defendit Salzed. ſupra, limita. 1. & Aymon, conſ. 11. nu. 12. & Gutier. in auth. ſacramenta pube. nu. 93. C. ſi aduerſ.

23 venditio. & Couar. vbi ſupra: licet contrarium (& male) teneat Burgos de Paz, ſupra, nu. 11. cuius opinio licet vera ſit in contractibus & renunciationibus filiorum, tamen in contractu mulieris cum marito ſuo celebrato, ſuſtineri non poteſt, ex traditis per Xuar. d. al leg. 24. nu. 2. vbi defendit opinionem And. Sicul. in c. cauſam matrimonij, de off. deleg. vbi concludit, quod contractus mulieris factus cum marito ad utilitatem illius, eſt reſcindendus ex ſola reuerentia, & metu præſumpto, cum ipſa ſit ſub eius poteſtate, & ſit qualiſi

24 mula, ut in d. c. manifeſtum. 33. quæſt. 5. & ſic potius videtur conſentire ne incurrat odium, vel indignationem mariti, quam ex animi deliberatione, ut notat Alex. de Imol. in d. §. quæ onerandæ. Et pro hac ſententia debet iudex in dubio iudicare, ut docet Card. in d. c. cum contingat. Quod maxime procedit quando datur læſio enormis, cum dolus præſumatur adhibitus in tali conuentione, & quædam oppreſſio reuerentialis, & ita limitat & declarat text. in d. c. cum contingat, Alciat. ibi, nu. 2. Quæ ſententia in cauſa noſtræ quæſtionis veriſſima eſt, cum concurrat prohibitio contractus, cum clauſula irritanti, & metus præſumatur reuerentialis, & læſio enormis, quia remaneret indotata, ſi contractus eſſet executioni mandandus. Et rur-

26 ſus, quia dicta prohibitio, de qua in d. auth. ſi qua mulier, reſpicit fauorem publicum, qui conſiſtit in conſervatione dotis mulierum, & ne remaneant indotatæ, ut in l. 1. ff. ſolu. matrimo. & ſic ceſſat ratio text. in d. cap. quamuis pactum, & c. licet mulieres, & c. cum contingat. Quæ iura procedere non poſſunt hiſ concurrentibus, cum mulier peccet moraliter faciens contra legem prohibitionem, ut tenet Baeza, de non meliorand. filiab. c. 29. nu. 1. in principi. & ſic tale iuramentum non eſt

est seruandum, cū vergat in detrimentum salutis eter-
 naz, vt in illis iuribus disponitur. Et ita in terminis d.
 auth. si qua mulier, declarat doctissimus Gutier. (licet
 non sic funder) de iuramen. confirmat. 1. p. c. 55. nu. 7.
 vbi postquam tenuit contra glos. in d. auth. si qua mu-
 lier, (quæ docet, quod mulier etiam cum iuramento,
 non potest se obligare, neque fideiubere pro marito)
 illud limitat, si detur læsio enormis ex tali contractu
 28 vel fideiussione, quod etiā sublimitat in lib. 2. pract.
 quest. 29. quando euidenter probetur, quod obligatio
 fideiussionis fuit conuersa in eius vtilitatē. Quæ sub-
 limitatio non est præsentis speculationis, cum resolu-
 tio nostræ quæstionis constat in damno & læsione ex
 præsumpto metu mulieris. Et nostram principale con-
 clusionem, quod mulier non obligetur (etiam cum iu-
 ramento) ex contractu, vel fideiussione pro marito fa-
 cta, (vltra glos. in d. auth. si qua mulier) tenet ibi Iaco.
 Butric. & Salic. Bart. & Bald. & confirmatur ex tradi-
 tis per Roland. conf. 2. num. 80. vol. 1. vbi allegat Phi-
 lip. Franc. idem tenentem in cap. quamuis pactum, re-
 soluentem, quod licet iuramentum validet contractū
 inualidū, vt in iuribus supra relatis, tamen illud pro-
 cedit, quando contractus super quo iuramentum in-
 terponitur, est ipso iure nullus, secus vero est, si à lege
 nullitas ex tali contractu deducatur. Quia tunc iura-
 29 mentū, nihil operabitur, neque validabit cōtractum,
 & ad hoc dicit esse glossam singularem, in d. auth. si
 qua mulier. & plures pro hac sentētia refert, & sequi-
 tur Baeça, supra d. c. 29. nu. 10. Ergo cum contractus
 mulieris sit ipso iure nullus initus & celebratus cum
 suo marito fauore alterius, sequitur, quod non firma-
 tur iuramento, quia alias legis prohibitio nihil opera-
 retur, si iuramento interposito eluderetur, & eadem fa-
 cilitate iurabit, qua contrahit. Quam opinionem te-
 net Paris. conf. 65. num. 13. lib. 3. & conf. 75. nu. 13.
 & 16. lib. 4. Alcía. in d. c. cum contingat, nu. 223. Dec.
 consil. 180. & 181. & dicit communem opinionem
 Gail. lib. 2. pract. obserua. obser. 77. quem refert Ant.
 Thefaur. decis. 223. nu. 9. vbi alios refert pro hac sen-
 30 tentia, dicens, quod senatus ita practicauit, cum hoc
 temperamento, vt si mulieri remaneret dimidia pars
 dotis, tunc valeret obligatio iurata, alias secus. Et hāc
 nostram opinionem tenet Spino, in speculo testamen-
 glo. 12. princ. num. 109. quam dicit magis cōmunem
 31 opinionem, & sequitur eam Gom. Arias, in l. 59. Tau-
 ri, alias 61. in princ. vers. tamen dicere auderem, quam
 confirmat tex. l. 61. Tauri, quæ hodie est l. 9. tit. 3. li. 5.
 recop. ibi, *de aqui adelante la muger no se pueda obli-
 gar por siadora de su marido, aunque se diga y alege que*
 32 *se conuirtio la tal deuda en prouecho la muger.* quia illa
 verba sunt prohibitiua, & negatiua, & sic abnegāt, &
 excludunt omnem potentiam, & modum obligatio-
 nis, etiam in iuramento præfinito, glo. in c. beneficium,
 dereg. iur. in 6. l. nemo potest, ff. de leg. 1. vbi Gutier.
 num. 145. plura iura expendit pro hac conclusione,
 quæ cōmunis est, vt docet Ias. in l. Gallus, in princ. nu.
 16. & 19. ff. de lib. & posthu. Quæ opinio ex eo etiam
 defendi potest, quia verba d. l. Tauri, diriguntur ad per-
 sonam prohibitiue, & sic contractus non firmabitur
 iuramento, vt tenent Bart. & Ang. in l. fi. C. ne fideiuf-
 so. dor. dent. & dicit Bart. opinionem esse communio-
 rem Roderic. Xuar. tit. de las arras, nu. 24. & 25. Bae-
 ça, de non melior. filiab. c. 29. nu. 6. Mauen. in l. 2. tit.

2. glos. 2. nu. 5. lib. 5. recopil. Padilla, in auth. res quæ,
 C. commu. de legat. nu. 29. Couar. in d. c. quamuis pa-
 ctum, in 2. p. nu. 7. vbi sic declarat leges regni, prohi-
 bens arrharum dationem vltra decimam partem, &
 quod filia causa dotis melioretur. Quia cum prohibi-
 tio dirigatur ad personam, dispositio aliter facta non
 confirmatur iuramento. Et hanc opinionem (etiā nul-
 la data læsione in proprijs terminis) tenet Mexia, ad l.
 Toleti, 7. par. 2. funda. nu. 27. col. 3. in fi. vbi sic intelli-
 git d. l. 61. Tauri. etiam si in obligatione mulieris iu-
 ramentum interueniat, vbi sequitur gloss. in d. auth. si
 qua mulier, Gomez Arias, vbi supra, quæ opinio vera
 est, & tenenda: licet Greg. Lop. in l. 3. tit. 1. 2. p. 5. i. ver.
renunciacion, teneat cōtrarium, quod valeat renuncia-
 tio iurata, quem sequitur Matien. in d. l. 9. tit. 3. glo. 1.
 nu. 8. & ibi Azeued. num. 9. qui non loquitur quando
 mulier non remaneret læsa ex tali fideiussione, vel o-
 bligatione facta pro marito, nam in hoc casu, hæc no-
 stra opinio iuri consona est, ex fundamentis supra re-
 latis. Nec prædictis obstat l. 3. tit. 1. 2. par. 5. in tertia li-
 mitatione, vbi mulier potest intercedere pro fideiussō-
 re, & valet obligatio quando renunciavit d. l. auxilio,
 & sic si valet renunciatio simplex, multo fortius si fue-
 rit iurata. Quia respondeo, primo, quod illa lex non
 loquitur in fideiussione facta pro marito, vt disponit
 34 d. auth. si qua mulier. Secundo, quod d. l. Tau. 61. est
 correctoria iuris communis, vt constat ex verbis prin-
 cipij, ibi, *de aqui adelante*. Et sic licet lex part. loquere-
 tur in fideiussione facta pro marito, esset iam correctā,
 per d. l. Tauri, quæ etiā corrigit d. Auth. si qua mulier,
 in fi. vbi vxor pro marito, etiam pro debito publico, &
 fiscali obligari non poterat, quia iam ille casus rema-
 net exceptus, in d. l. 61. Tauri, vbi notat Ant. Gomez,
 35 nu. 6. in fi. Nec etiam huic nostræ sententiæ obstat
 tex. in c. ex rescripto, de iureiur. vbi mulier quæ secum
 iuramento obligauit tanquam sui mariti fideiussor, te-
 netur ad obseruantiam contractus iurati. Quia respon-
 deo, quod ibi non fuit allegata læsio ex parte mulieris,
 neque nullitas contractus fideiussionis, & sic Roma-
 nus Pontifex non decidit nostrum casum, cum sit ne-
 36 cessarium quod illa exceptio opponatur per vxorem,
 obtenta prius iuramenti interpositi relaxatione, per
 viā agendi & excipiendi, vt tenet Affl. dec. 322. nu. 6.
 Quod tutius est, vt docet Anton. Thefaur. d. decisio.
 223. num. 18. licet alij teneant contrarium, imo quod
 hoc casu quando mulier est enormiter læsa, non sit ne-
 cessaria relaxatio iuramenti, vt docet Alex. consil. 89.
 lib. 2. Curt. sen. conf. 43. nu. 7. & 9. & dicit magis com-
 munem opinionem Ludouic. decis. 27. num. 18. & 20.
 per tex. in c. Quintauallis, de iureiur. Sed practica tri-
 bunalium ecclesiasticorum est in contrarium, à qua
 recedendum non est, cum tutiora & securiora sint eli-
 genda. Et nostra principalis conclusio adeo vera est,
 37 quæ etiam procedit, si in contractu obligationis, mu-
 lier intercedat cum marito tanquam principalis: quia
 illa verba communiter apponi solent de stylo notario-
 rum, & sic licet se faciat principalem debitrice cum
 solitis renūciationibus, adhuc iudicabitur fideiussor
 pro viro. Specul. tit. de solutio. §. 1. vers. sed pone vir &
 vxor, col. 3. Abb. conf. 44. nu. 1. lib. 1. Bologn. conf. 45.
 Odofred. in d. auth. si qua mulier, vbi Bart. nu. 3. Ba-
 l. & Alber. nu. 2. & alios refert & sequitur Thef. decis.
 232. num. 14. & decis. 233. num. 2. in 2. ampliāt. vbi
 dicit

38 dicit quod ita incōcūsse obseruat senatus, & quod nō
habet difficultatem. Quod verum est, licet Anto. Go-
mez. in d. l. 61. Taur. nu. 4. & Matien. sup. glo. 3. nu. 4.
velint contrarium, quorum opinioni restituunt verb.
d. l. ibi. *Tansi mesmo mandamos que quādo se obligarem
de mancomun marido y muger, que la muger no sea obli-
gada a cosa alguna.* Ecce vbi mulier tanquam princi-
palis intercessit pro marito, & tamen non remanet ob-
bligata. Neque aliquid interest, quod ipsa obligetur tā
quam principalis, & maritus tanquam fideiussor, quia
nullo casu ipsa tenetur, ne fiat fraus legi, quod elegan-
39 ter prohibet Iustinianus, in authen. vt immobil. anten-
nup. donat. col. 5. ibi, *Si quis igitur tale aliquid fecerit.*
Et ibi, *vt mulier forsā in lucro. quod ei conferat antenu-
ptialis donatio, difficultatem patiat, non inueniens rem
in viri substantia cum sit alienata aut supposita, vt po-
tentibus forte personis quatenus illi propter huiusmodi
causas, aut sit omnibus modis inhabilis venditio aut
difficilis, & litibus egeat, dum ex hoc ipso sit adiuuanda.*
Et ibi, *sciat. siue emptionē siue hypothecam habeat nihil
horum vtilitatis habebit omnino, sed equalia erunt non
scriptis, nec dictis quæ super hoc scripta sunt, aut conue-
nerunt, vt seruetur vxori lucrum.* Et ibi, *Consensus enim
in talibus aut in hypothecam, aut in venditionem, aut in
aliam alienationem conscriptus, percipienti omnino non
proderit, si semel consensus fiat.* Et ibi, *Sed tūc mulierem
ex secundo consensu damno submittimus, dum sunt alie
res, ex quibus possibile ei est satisfieri pro re, vel rebus im-
mobilibus, quæ in antenuptiali donatione continentur. &
quæ ab alio detinentur propter alienationem, aut supposi-
tionis modum.* Et rursus ibi, *Sed neque ipsos contrahen-
tes omnino negleximus, nam etiam super his obligatio-
nem quantum ad mulieres neque dictam, neque scriptam
esse volumus.* Ex quibus verbis late cōfirmatur nostra
sentētia & opinio, & probatur, quod quomocunq;
mulier pro suo marito obligetur, perinde est ac si obli-
gatio facta non fuisset, si ad bona mariti non habeat
recursum, vt probatur etiam in auth. siue à me, C. ad
Velleia. ibi, *Consensus nihil proficit, quo minus demus mu-
lieri in rem actionem, nisi alie res viro sint ex quibus ei
consuli possit, vt sit confessio vxoris, facta in instrumen-
to facto cum marito, per quā fatetur principaliter esse
obligatam, licet maritus tanquam fideiussor accedat,*
40 nihil mulieri, neque eius heredibus & successoribus
nocebit. Neque prædictis obstat text. de iure canonico,
in c. peruenit, de emptio. & vendit. quia supponit
Pontifex, quod erant facultates mariti, ex quibus mu-
lieri consuli possit, & quod pecunia domus vendita
fuit cōuersa in vtilitatem mulieris, & sic sustinebitur
contractus alienationis, vt probant verba illius text.
ibi, *Et quia in communes usus viri & uxoris illius pretiū
est conuersum, ac facta venditionis tempore, unde sibi præ-
fata mulier consulere potuisset, in viri facultatibus con-
sistebat.* Quē tex. vltra ordinarios optime declarat Ro-
der. Xuares, in tit. de las arras, nu. 44. & Palat. Rub.
in repet. rub. c. per vestras, §. 17. nu. 22. de donat. inter.
41 Ex quibus infero intellectum, & interpretationē ad
l. 61. Tauri, quæ est optima & quotidiana limitatio il-
42 lius, & semper occurrit in praxi, videlicet, maritus &
vxor simul contrahunt ad vtilitatem ipsorum, vel ip-
sius mulieris, vt quia ipse accepit mutuo pecuniā, vel
locavit domū, pro alenda & tuenda vxore, quod si ma-
ritus non habeat bona, ex quibus illa debita contracta

pro necessitate & vtilitate vxoris solui possint, tene-
bitur ipsa mulier ex proprijs bonis dotalibus pecu-
niam sic debitam soluere. Ad qd moueor ex sequētib.
Primo quia illa obligatio non vergit in damnum vxor-
is, & licet maritus teneatur eam alere, & ei omnia ne-
cessaria ministrare, illud intelligitur si habeat bona, se-
cus si pauper sit, & pecunijs careat. & ad hoc ponde-
ro verba d. l. ibi. *Pero si lo que se conuirtio en prouecho
della, fue en las cosas que el marido era obligado hale-
dar.* Et sic loquitur illa lex, quando maritus ad id tene-
batur, quæ ratio cessat marito paupere existente. Ita
Bal. in l. vbi adhuc, vers. pone quod vir, C. de iure dot.
43 quia alias tenetur vltra quam facere posset, contra l.
maritum, ff. solu. matrimo. §. item si de dote, Instit. de
44 actio. & comprobatur hæc opinio, quia mulier diues
tenetur alere maritum pauperem, l. si cum dotem, §. si
maritus, ff. solu. matrimo. vbi notat Bart. & Alex. & sic
pauper pauper non tenetur alere filium, vt in l. si quis
à liberis, vbi glo. ff. de liber. agnoscent. glo. in l. Nese-
nius, ff. de neg. gest. Vnde si maritus faciat ad id quod
de iure non erat obligatus, accipiendo mutuo pecuniā,
vel locando domū pro sua habitatione, sequitur quod
cum illud debitum sit contractum in vtilitatem vxor-
is, quod ipsa de sua dote tenebitur ad solutionē, tex.
45 notab. in l. ei qui, 7. C. quod cum eo, qui in alien. po-
test. est, ibi, *Quapropter si in re domini pecunia uersa est,
heredes eius cōueniri potest de summa, quæ in rem ipsius
processit.* Qui text. non est alibi secundum Bal. ibi. Pro-
qua sententia facit doctrina glos. in l. his solis, ff. de cō-
dict. indebi. Quæ docet, quod si ex causa lucratua res
mea tibi profuit (debitore existente nō soluendo) pos-
sum à te condicere. Et sic per illam glos. resoluunt ibi
46 Bart. & Ange. quod si aliquis mutuauit patri pauperi
pecuniam ad alēdos filios, qui habent bona materna,
poterit creditor agere contra eos, patre non existente
soluendo, per l. fin. ff. de eo, per quem fact. erit, vbi no-
tat Ias. & in nostris terminis idē tenet Platea, in l. vxor-
em, C. de decur. lib. 10. vbi concludit vxorē teneri tā-
lem pecuniā soluere. Et ita sine dubio esse tenendum
non obstante d. l. 61. Tauri, tenet Castillo, ibi, & Pala.
47 Rub. in rubr. de donatio. inter vir. & vxor. §. 66. nu. 6.
vbi monet cautos debere esse creditores mutuatē pa-
tri pecunias, vt omnino apponant in instrumento eas
mutuas ad alēdos liberos & vxorem, cuius opinio-
nem sequitur Matien. in d. l. 3. tit. 9. glof. 7. num. 3. &
Azeued. in l. 9. tit. 3. glof. 1. nu. 3. l. lib. 5. recopil. Et li-
cet Rub. supra, (cum dubitatione) sequatur illam opi-
nionem, tamen maturius considerando, hæc nostram
amplectitur in d. l. 61. Tauri, num. 11. quem vidi post
hæc scripta. & subditiā elegantem rationem, quia
ex mutuo per maritum contracto, pro ipsius sustenta-
tione, ipsa mulier magnam percipit vtilitatem, cum
alias tantundem de suo debuit consumere pro lea-
48 limentanda, marito, & filios, & sic cum facta sit lea-
pletior, non debet illud redundare in creditoris factu-
ram, imò poterit creditor illud repetere, arg. tex. in l. si
49 me & Titium, ff. si cert. pet. vbi res mea mihi debita,
si ad te perueniat ex causa lucratua, possum ea a te cō-
dicere, etiam si inter me & te nullus contractus inter-
uenisset. Quod quidem est menti tenendum cum sit
honoris & lucri, & sæpe in praxi contingat, & quili-
bet responderet contrarium ex d. l. 61. Tauri. nisi al-
tiora iuris principia reperat.

Ex quibus etiam infero declarationem, & intel-
 50 lectum ad l. qui Romæ 132. §. Augerius, ff. de verbor.
 oblig. vbi (secundum communem intellectum) fide-
 iussor non tenetur soluere debita, quæ mortuo princi-
 pali debitore, calculo facto, deberi ex libro codicis &
 expensa constat. Nam tex. ille à fortiori procedit, quā
 do seruata forma stipulationis & contractus, (de qua
 per Scauolam in illo text.) mulier pro marito fauore
 alterius intercessit: Quia etiam si in contractu non fue-
 rit laesa, & valeret fideiussionis obligatio, vel renūcia-
 tio ab eo facta & iurata (quod lōge distat a vero trami-
 te veritatis, vt supra resoluiamus) si tamen liquidatio &
 calculatio non fiat viuente marito, licet postea cum
 vxore, vel eius herede citato fiat talis liquidatio virtu-
 te primæ obligationis, non mandabitur executioni, &
 si de facto fiat, potest optimo iure huiusmodi excep-
 tio opponi, ad impediendum executionem, quod cla-
 re comprobatur ex d. §. Augerius, si bene illius sensus
 percipitur. Et pro clariori illius intelligentia verba
 Scauolæ referre libuit. *Augerius filius familias, seruo
 Publii Manij stipulanti spondit se daturum quidquid
 patrem Publio Manio debere constitisset. Quæsitum est
 patre defuncto, anteaquam constitisset quid, quantumque
 deberet, an si aduersus heredes eius actū fuisset, autum
 successorem. et de delicto constitisset, Augerius teneatur.
 Respondeo, si conditio nō extitisset, stipulationem non esse
 commissam.* Ex quo text. Bart. deducit conclusionem,
 52 (quæ communis est) quod facultas implendi cōditio-
 53 nem, ad heredem non transit. Quæ licet a nostris do-
 ctoribus modernis increpetur, vt Couarru. (alijs cita-
 ris) fecit, pract. quest. cap. 39. nu. 5. & Ioan. Gutierrez,
 de iuramen. confirmat. 1. part. c. 37. num. fin. vel in fi.
 c. 74. vbi annectit, additionem ad illud, vbi anxie co-
 natur in iudicando & consulendo, & quod magis est,
 in foro animæ. Barto. & sequacium communem opi-
 nionem, & intellectum destruere (alios assignando in
 intellectus, prout fecit Couarru. supra, & Anto. Gomez,
 2. tomo variarum, c. 11. num. 36. in fi.) Tamen verius
 existimo (salua pace grauissimorum virorum) Bart. cō-
 munem intellectum, ad illum text. verum esse, quæ de
 fendit Socin. consil. 24. vol. 2. & Hippol. sing. 304. &
 Salazar, de vsu & consuet. c. 1. nu. 22. Pro cuius intel-
 ligentia tres verissimæ & indubitæ conclusiones &
 54 iuris principia præmittendæ sunt. Prima quod imple-
 mentum conditionis, quæ adhæret personæ non tran-
 sit ad heredes, l. fi. vbi doctor. ff. de conditio. instit. ibi,
 55 *seruus respondit, conditionem morte defecisse.* l. vni. §. fin.
 autem sub conditione, C. de caduc. toll. l. si decē cum
 petiero (secundum communem intellectum) ff. de ver-
 bor. oblig. quam sic intelligit Couarr. sup. nu. 6. dicēs,
 quod ex ea ratione ibi ius conditionis implendæ non
 transmittitur ad heredes, qui tractatur de ea conditio-
 ne, quæ adeo personæ adhæret, vt per alium adimple-
 ri non possit. Quod contingit in illo text. vt infra ap-
 56 parebit. Secunda conclusio, & intrinseca regula est, quod
 conditio debet adimpleri in specifica forma, l. qui he-
 redi, l. Manius, ff. de conditio. & demonstr. quia alias
 57 actus agentium effectum sortiretur contra agentis in-
 tentionem, quod repugnat rationi, & l. non omnis, ff.
 58 si cert. per. Et ratio est, quia conditiones in contracti-
 bus sunt stricti iuris, & non recipiunt ampliationem,
 neq; extensionem de casu ad casum, l. quidquid astrin-
 genda, §. ff. de verbor. oblig. ibi, *nisi palam verbis ex*

primatur, omisum esse intelligendum est. Et de obliga-
 tione fideiussoria illud probat tex. in l. si stipulator est
 opus, ff. de fideiussor. l. penult. C. eodem, l. empto, C.
 de pact. & docet Roman. consil. 210. num. 12. Nauarr.
 consil. 202. nu. 5. vol. 1. Dec. consil. 72. nu. 18. vol. 2. Ca-
 ualca. decif. 5. nu. 3. in 2. par. vbi dicit quod in obli-
 gatione fideiussoris strictæ & multum limitate proce-
 59 ditur, & sic resoluit ibi, nume. 33. quod fideiussor qui
 promittit soluere pro Antonio calculum factum per
 arbitros, non tenetur soluere calculum factum per ar-
 bitros secundo electos. Tertia conclusio est, quod fi-
 deiussoria obligatio, etiam cōditionalis concepta pro-
 certa quantitate liquida fauore creditoris, est valida, li-
 cet moriatur principalis ante adimplementum condi-
 tionis. Ita probat text. valde singularis, in l. fideiussor
 60 obligari. 17. §. fin. ff. de fideiussor. ibi, *cum fideiussor hoc
 modo acceptus esset si reus quadraginta quæ ei credidi nō
 soluerit.* Et ibi, *si reus anteaquam interpellaretur deces-
 sisset, fideiussor obligatus erit.* Et ratio illius tex. est, quia
 licet obligatio fuit condicionalis, non consistit in faci-
 ciendo, ita vt adhæreat personæ, sed in danda certa quā-
 titate iam liquida, vt in tex. ibi, *quadraginta.* Et sic ni-
 mirum, si eius solutio transeat ad heredes, cum nulla
 61 requiratur industria personæ. Quod quidē clare osten-
 dunt verba legis, l. 6. tit. 1. par. 5. ibi, *El secundo caso
 es, si vn home entrasse per fiador de otro, diciendo ansí: Si
 fulano non vos diere tantos maravedis, prometo que vos
 los dare yo, casí aquel que recibe promission demandare
 en iuyzio al deudor que le pague aquellos maravedis, o
 no se los quiso pagar, de allí adelante sera obligado el fia-
 dor por la promissione que hizo.* Ex quibus verbis tria
 notabiliter collige, pro determinatione nostræ questio-
 nis, quæ ibi præcellerunt ultra obligationem principa-
 lem, vt fideiussor teneatur. Primum quod fuit promif-
 sa quantitas liquida, vt ibi, *prometo uos dar tantos ma-
 ravedis.* Secundum, quod principalis fuit in vita requi-
 situs, ibi, *que si demandare en iuyzio que pague aquellos
 maravedis.* Tertium, quod à die requisitionis & inter-
 pellationis, remanet fideiussor obligatus, non vero à
 die obligationis, vt in text. ibi, *de allí adelante queda
 obligado el fiador por la promission que hizo.* Ergo his
 deficientibus, quod fideiussor nō sit obligatus pro cer-
 ta & liquida quantitate, sed generice pro eo quod pa-
 trem vel maritum constituit debere, si reus debendi
 in vita non fuit interpellatus, sequitur, quod talis fide-
 iussor non teneatur, tanquam conditione non sequu-
 ta, quia obligatio fideiussoria illo modo concepta, con-
 dicionalis est, vt (alijs citatis resoluit Anton. Gomez,
 2. tom. var. c. 13. num. 3. (licet aliter intelligat d. §. fin.
 fideiussor obligari.) Quod quidem clarius comproba-
 tur ex d. l. 16. ibi, *De allí adelante queda obligado el fia-
 dor.* Ergo à principio obligationis non remansit obli-
 gatus, & sic nec virtute illius potest cōueniri, facta po-
 stea calculatione, & prædicta rōne villicationis, mor-
 tuo patre vel marito, vel alio debitore, vt eleganter o-
 stendit Scauola, in d. §. Augerius, qui text. (his suppo-
 sitis) nullam continet difficultatem. Sed audio iā ver-
 ba creditoris, imo illius querelam à me interrogātis,
 qualiter colligo ex dicto §. Augerius, quod illa obliga-
 tio fideiussoria fuit condicionalis, & rursus illa condi-
 tio respiciat proprium factum debitoris. Quibus om-
 nibus libenter satisfaciam, ponderando verba dicti §.
 in vltimis verbis, ibi, *si conditio non extitisset, & si con-*
 62 *star,*

- 60 stat. quod fuit conditionalis, & quod in ratione reddenda ibi industria personae consistat ex illis verbis, ibi, *Quidquid patrem suum Publio Mauius debere constitisset*, & sic industria patris, & debitum quod in vita eius fuerit liquidatum, fuit à fideiussore consideratum, non vero quod post eius mortem debuisse constiterit, cum iam illa iudicaretur noua obligatio, & nouum debitum, & sic ut fideiussor cum effectu teneatur, debet constare de debito uiuo patre debitore facta calculatione in eius vita. Quia semper principalis debitor scit quomodo se habet, quia erat bene informatus de suis rationibus circa librum rationis, codicis, ac expensae, quam sui heredes, qui ita clare neque expedite reddere non possunt, ut experientia rerum magistra docet. Et sic credendum est, quod in eo casu fideiussor nec se obligauit, neque remansit obligatus. Vnde nimirum si resoluat Iurisconsultus, conditionem stipulationis contra Augerium non extitisse, ut docet Ias. nu. 7. ibi,
- 63 & probatur ex ratione & decisione tex. in l. inter artifices, §. 1. ff. de solutio. ibi, *inter artifices longa differentia est, & ingenij, & naturae, & doctrinae, & institutionis.* & ibi, *fideiussor ipso edificans, vel fossam fodiens, non consentiente stipulatore non liberauit reum.* & sic constat, quod contractus ille, in quo requiritur aliqua industria personalis, non transit contra heredem, neque liquidatio, mortuo principali facta, nocet fideiussori. Praeterea ponderanda sunt verba text. in d. §. Auger. ibi,
- 64 *quidquid patrem suum, Quia nomina possessiua, meum, tuum, suum,* praesens tempus significant, & ad futurum
- 65 tempus extendi non possunt, tex. elegans, ubi Bart. in l. si ita legatum, §. ff. de aur. & argen. leg. ibi, *si ita legatum esset, vestem meam, argentum meum, damnas esto dare, id legatum videtur, quod testamenti tempore fuisse.* Quia praesens tempus semper intelligitur, & ibi, hac demonstratione, *meum, praesens, non futurum tempus ostendit.* Et sic cum in d. §. Augerius, fideiussor fuerit obligatus, non generaliter pro quocunque debito, sed specificè pro debito patris sui, illa dictio, *suum,* restringit obligationem ad praesens tempus, & sic ad debitum liquidatum in vita patris principalis debitoris, non vero in futurum pro tempore fideiussoris heredi. Quia
- 66 qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi, l. in delictis, §. si detracta, ff. de noxal. l. Titius, ff. de testam. milit. Quod non obscure probat d. l. 16. tit. 1. par. 5. ibi, *de alti adelante queda obligado el fiador* & sic sequitur quod re integra, non facta liquidatione, neque interpellatione, non remanebit obligatus, licet postea calculatio fiat, quia obligationis substantia retraheretur ad tempus futurum, contra naturam obligationis & fideiussionis. Quae omnia sunt menti tenenda, quia quotidiana sunt, & alibi sic explicata, neque expedita non reperies. Quae sententia cum sit communis, (ut omnes fatentur) sequenda est in iudicando, & consulendo, ut late resoluiamus in proemio libri primi, à num. 10. Et iudex qui iudicat contra communem, facit litem suam, ut ibi etiam resoluiamus, num. 16.

S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium non potest contrahi inter filium adoptiuum & filiam naturalem & legitimam adoptantis.
- 2 C. 1. de cognatione legali, declaratur.

- 3 Negatiua praecedens annullat actum sequentem.
- 4 Concupiscentia reprimi debet.
- 5 Reuerentia semper debetur patri adoptanti ex parte filiorum.
- 6 Veracruz damnatur in sua opinione.
- 7 Lex 7. tit. 7. p. 4. declaratur.
- 8 Concilium Tridentinum nihil mutat circa cognationem legalem.

Q V A E S T I O D C C X X V I I I.

Utrum filius adoptiuus, adoptione durante, possit contrahere matrimonium cum filiis naturalibus, & legitimis adoptatis. Communis contra communem, & quid iure regio.

- D**iximus in quaest. 250. cognationem legalem impedire, & dirimere matrimonium contrahendum inter fratres adoptiuos: nunc autem in quaestione proposita se offeret alia opinio communis contraria, in qua
- 1 partem negatiuam, quod non possit filius adoptiuus contrahere matrimonium cum filiis naturalibus, & legitimis adoptatis, tenet glos. vltima, in cap. vnic. de cognatione legali, ubi Innocentius. Et hanc opinionem sequitur etiam glos. in summa, 30. quaest. 3. & hanc opinionem dicit veram, & communem Theologorum Syluester, in summa, verb. matrimonium, 8. in ver. 8.
 - 2 qui allegat D. Thom. & alios. Quae opinio expressè comprobatur in d. cap. 1. de cognat. leg. cuius verba sunt, *Si qua per adoptionem mihi soror esse coeperit, quando dixerat adoptio inter me & ipsam, nuptiae consistere non possunt,* & illa negatiua annullat & renouat actum sequentem, ut est glos. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. quam dicit communem (pluribus citatis) Gutier. in l. nemo potest, nu. 14. ff. de leg. l. Couar. in c. quamuis pactum, 2. p. §. 4. num. 14. de pactis, lib. 6. & nostram principalem opinionem sequitur & dicit communem Nauar. in manuali latino, cap. 2. 2. num. 44. & Veracruz, in speculo coniug. artic. 60. fol. 262. litera B. ubi assignat rationem, ex D. Thoma, dicens merito à matrimonio contrahendo prohibendi sunt illi, qui simul conuiuiunt in eadem familia, ut concupiscentia reprimatur. Et sic
 - 4 cum semper coniungat, quod simul habitent pater adoptans, & filius adoptiuus, & filij legitimi & naturales ipsius adoptantis, sequitur quod iuste ab ecclesia facta talis prohibitio, quae semper & perpetuo durat, cui semper debeatur reuerentia ex parte filiorum, ipsi patri adoptanti, ut docet Veracruz, sup. Quod quidem verum non est, nisi durante adoptione, ut expresse cauetur, in d. cap. 1. ibi, *quamdiu durat adoptio,* & hoc expressius probatur in l. 7. tit. 7. par. 4. cuius verba sunt,
 - 7 *Otro si los hijos carnales non podrian casar aquello: que proijaron sus padres, o sus madres, mientras durasse el probijamiento mas, si se des hiziesse bien podrian casar.* ubi Grego. verb. *que proijaron*, refert duas communes contrarias, & sequitur opinionem canonitarum ex Abb. & Præpos. in d. c. vni. de cognat. leg. dicens illam esse menti tenendam, quia approbat predictam opinionem, quae seruari debet ex equitate canonica, ut concupiscentia reprimatur, quando, l. adoptiuus, ff. de ritu nupt. Quae non sunt innouata per Concil. Tridentinum, ex ratione l. praecipimus, C. de appella. l. facimus, C. de testam.

S V M M A R I V M.

- 1 Restitutio statim & sine dilatione est facienda.
- 2 Restitutionis præceptum est affirmatiuum, quatenus iubet restituere, negatiuum tamen, quatenus tacite iubet non tenere alienum.
- 3 Præceptum negatiuum obligat semper, & pro semper, affirmatiuum vero non semper.
- 4 Debitor constitutus in extrema necessitate, tenetur restituere cum primū peruenit ad pinguiorem fortunam.
- 5 Cessante causa finali, cessat effectus.
- 6 Constitutus in extrema necessitate debet habere propositum restituendi cum primum possit.
- 7 Pater potest vendere filium propter famem, sed tenetur illum redimere cum peruenit ad pinguiorem fortunam.
- 8 Cap. si propter necessitatem, de furt. declaratur.
- 9 Cap. Odoardus, de solutio. declaratur.
- 10 Cedens bonis liberatur à carcere, non tamen à debito, si perueniat ad pinguiorem fortunam.
- 11 Cessio bonorum non liberat ipso iure ab obligatione debiti sed suspendit petitionem creditoris.
- 12 Cessio bonorum ignominiosa liberat debitorem à debito in tantum, vt perueniens ad pinguiorem fortunam non teneatur debitum soluere.
- 13 Pena cessionis bonorum loco solutionis subrogatur.
- 14 Nemo tenetur egeno & pauperi rem donare, sed solum mutare ad succurrendū necessitati, vt restituat, si peruenit ad pinguiorem fortunam.
- 15 Contraria opinio refertur in questione principali.
- 16 Furans rem in extrema necessitate, non tenetur illam restituere, licet perueniat ad pinguiorem fortunam.
- 17 Omnis res habens suam perfectionem, non renouatur, licet postea cesset causa.
- 18 Actus perfectus legitimus & consummatus non vitatur, licet perueniat ad casum, à quo incipere non poterat.
- 19 Regula, cessante causa, declaratur vt non procedat quando actus est consummatus.
- 20 Prescribens bona fide, potest rem præscriptam bona fide retinere etiam si post completam præscriptionem superueniat mala fides.
- 21 Clericus infirmus non tenetur recitare horas canonicas, licet postea conualecat.
- 22 Debitor decimarum potest licite eas retinere, si eis indigeat.
- 23 Mulier minor vigintiquinque annis, etiam facta maior, non priuatur successione filij, cui non petierit dari tutorem vel curatorem.
- 24 Delictum committens in minori ætate, propter quā fuit excusatus à pœna, factus postea maior non est puniendus.
- 25 Qualitas in aliquo actu requisita sufficit si à principio interueniat, licet non duret.
- 26 Nova opinio, & distinctio in questione principali à Petro Nauarra proponitur.
- 27 Res perijt periculo domini.
- 28 Cap. Odoardus, de solutio. declaratur.
- 29 Opinio auctoris in questione principali.
- 30 Restitutio quando differri possit ex iactura status, vel dignitatis.

QVÆSTIO DCCXXIX.

Vtrum qui ex necessitate aliquid capit, teneatur illud restituere perueniens ad pinguiorem fortunam. Communis contra communem.

- 1 Verissima iuris conclusio est, restitutionem statim & sine dilatione esse faciendam. Ita docet D. Thom. 2. 2. quæstio. 62. articu. fin. Pro qua est tex. in c. sape. de restit. 4. poli. & ratio est, quia licet præceptum restituendi sit affirmatiuum, quatenus expresse iubet restituere, est tamē negatiuum, quatenus tacite iubet, non tenere alienū inuito domino. Ita tenet Caietan. in summa, titu. de restit. §. 6. Gutierrez, canonic. quæst. c. fin. in princ. idem docet Syluester, verb. restitutio. §. Cano. in relect. de pœnit. 4. par. §. itaque Scotus, in 4. distin. 15. quæst. 2. §. de quarto. Palud. in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 6 qui id probat ex illo Leuit. 6. Non remanebit apud te opus mercenarij, Gabriel, in 4. distin. 15. quæst. 2. conclus. 2. Mercado, de restit. c. 1. dicens esse præceptum eiusdem speciei non furandi, & restituen di, idemque docet (contra alios) Nauarra. de restit. lib. 3. c. 1. num. 17. Et ratio diuersitatis ea est, quia præcepta negatiua obligant semper, & ad semper, quamuis affirmatiua non, nisi semper, & ad certum tempus, iuxta D. Thomam, vbi supra, quæst. 3. art. 2. Archidiaconum, in c. si peccauerit, 2. quæst. 1. & in summa de pœnit. distin. 5. Abb. in c. nouit, de iudicijs, quos refert & sequitur Nauarra, in manuali, cap. 17. nu. 54. & num. 61. qui mouet nostram questionem, & pluribus rationibus & fundamen. is concludit, per extremā necessitatem proximū, obligari proximos eius, ad subueniendum ei, tantum quantum est opus ad liberandum ab ea, non tamen efficere eū ipso iure dominum illius necessarij, & consequenter teneri regulariter ad restituendum, cum peruenit ad pinguiorem fortunam, cum cessante causa finali, debeat cessare effectus, c. cum cessante, de appell. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronat. idemque tenet in ap. logia libelli de ted. eccles. q. 2. monit. 4. pro qua opinione est glossa communiter recepta in reg. peccatum, de reg. iur. in 6. quam opinionem tenent doctores, in c. si quis propter necessitatem, de furt. Adrianus, in 4. tractatu, de restitutio. c. quia dictum est, Almain. in 4. dist. 15. q. 2. Medina, de resti. q. 15. quā opinionem sequitur Palat. Rub. in rubr. de donat. §. 5. nu. 47. & 48. dicens quod tutius est, quod etsi propter necessitatem excusetur quis à restitutione, quā restituat tamen adueniente pinguiori fortuna, & sic optime consuluit Franc. de Platea, in tract. v. furarū, vers. v. fura, l. 1. §. 3. & §. 6. Quod si quis sit constitutus in extrema necessitate, proponat in corde, quod si peruenit ad pinguiorem fortunam restituet, & sic erit in statu salutis. Vnde notabiliter dixit Bald. in c. ex rescripto, de iureiur. in fin. quod licet pater propter famem possit vendere filium, vt in l. 2. C. de parent. qui fili. dist. 1. tamen si perueniat ad pinguiorem fortunam, tenetur illum redimere. Quem sequitur Felinus, in c. cum dilecta, vers. fallit. 8. de rescriptis. Et in confirmationem questionis principalis facit tex. in d. c. si quis propter necessitatē, de furt. cuius hæc sunt verba. Si quis propter necessitatē famis aut nuditatis, furatus fuerit cibaria, uel uestē, vel pecus, peniteat hebdomadas tres, & si reddiderit, non cogatur ieiunare.

Practicæ Questiones

- & sic insinuant verba text. in verbo, *reddiderit*. quod facta restitutione remanet liberatus à peccato : ergo à principio (nō obstante necessitate) erat obligatus. Præterea facit pro hac sententia text. in cap. Odoardus, de solutio. vbi debitor propter inopiam liberatur, recepta prius ab eo cautione idonea persoluendi debita, si ad pinguiorem deuenierit fortunam, vbi illud notant doctores, & de illius text. interpretatione agit Couar. lib. 2. var. c. 1. à nu. 9. Paz, in praxi. 4. p. 1. tom. c. 1. nu. 10. 10. Gutier. de iuramento confirm. 1. p. c. 17. num. 3. 1. Rursus facit pro hac sententia, quia qui cessit bonis, licet remaneat liberatus a carcere, vt in l. 1. C. qui bon. ced. pos. tamen tenebitur præstare cautionem iuratoriā de soluendo ære alieno, cum ad pinguiorem deuenierit fortunam. Ita Hostiens. Ioan. Andr. & Enricus, in d. c. Odoardus, Greg. Lopez, in l. 3. tit. 1. §. p. 5. verb. *de que pudisse viuir*, Cou. vbi sup. c. 1. nu. 6. & ratio est, quia cedens bonis, non liberatur ab obligatione quam antea contraxerat ipso iure, sed tantum illa obligatio est suspensa, & veluti sub vmbra, donec debitor perueniat ad pinguiorem fortunā, & si interim conueniatur, competit illi exceptio. Ita Cynus, q. 9. in d. l. 1. cuius opinio communis est secundum Ioannem, in §. fi. nu. 2. Instit. de actio. Couarr. vbi sup. nu. 6. in fi. Cap. Tholos. decil. 136. Menchaca, de success. creatio.
- 12 §. 9. nu. 5. 1. vnum tamen non omittam, quod si cessio fuerit ignominiosa (iuxta loci consuetudinem) non tenebitur cedens soluere debitum, licet postea peruenerit ad pinguiorē fortunam. Ita tenet singulariter Guido Pap. quæst. 343. Quia illa pena loco solutionis habetur, argu. glossæ, in c. sicut dignum, de homici. in §. eos, quam commendat & sequitur Roman. singu. 24. & illā opinionem tenet Greg. in l. 3. tit. 1. §. p. 5. verb. *tan gran ganancia*, licet non referat Guidonis sententiam. Contrarium tamen sentit Couarr. vbi sup. nu. 6. quod declarat Marien. in l. 4. tit. 16. lib. 5. recop. gl. 2. nu. 12. Vltimo pro confirmatione nostræ quæstionis principalis facit subtilis ratio, quia is qui extrema laborat necessitate, non habet maius ius ad rem alienā, quam quod dominus in eum trāsferre teneretur. Sed sic est, quod dominus non teneretur inopi rem propriam donare, ad inopiam subleuādā, sed satis erit, quod illam tradat titulo vel causa mutui, ea pactione, vt quoties debitor peruenerit ad pinguiorem fortunā, teneatur mutūā pecuniā soluere. Ergo bene sequitur, quod tenebitur restituere adueniente pinguiori fortuna. Quæ opinio satis pia est, & à multis doctissimis viri approbata, vt tradit Couar. in reg. peccatun. 2. p. relect. §. 1. nu. 4. in fi. referens duas communes opiniones in hac quæstione, & allegat Adrianum, quodlibet. 1. art. 2. colum. 3.
- 15 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem tenet Scotus, Ricard. & alij, in 4. sent. dist. 15. quos sequuntur Angel. & Syluester, in summa, verb. furtum, quæst. 5. qui asseuerat eorum opinionem communem esse, imo quod is qui aliquid furatur in extrema necessitate constitutus, non teneatur illud restituere, etiam si peruenerit ad pinguiorem fortunam, quia tempore necessitatis omnia sunt communia, & res efficitur pleno iure accipientis, vnde nimirum si non teneatur rem furatam restituere, etiam si peruenerit ad pinguiorem fortunam, quia omnis res habens suam perfectionem, non reuocatur, licet postea cesset causa talis rei, vt in c. suggestum, de decimis, & sic licet cesset causa furandri in casu fortunæ pinguioris, tamen quia semel huic iuri naturali est ius perfectum acquisitum in re capta, non est locus restitutioni. Pro quibus factis est ratio text. in l. fi. C. de nupt. vbi actus perfectus, legitimus & consummatus, nō viciatur, licet peruenerit ad casum, à quo incipere non potuit: Probat etiā text. in l. non est nouum, de reg. iur. c. factum legitime, eod. tit. in 6. & probat text. in l. penul. §. etsi placeat, vbi notat Bart. ff. de verb. oblig. & licet regula sit, quod cessante causa debeat cessare effectus: tamen illud nō procedit, quando effectus est iam consummatus, & inesse productus, vt in l. fi. ff. vnde liberi, l. inter stipulatē, §. sacram. vbi notat Ias. nu. 4. ff. de verb. obliga. c. sanc. de renunc. c. fin. de offic. delega. quod ita declarat Ti-raquellus, in tract. de cessante causa, limit. 12. & sequitur Mieres, de maioratu, 1. p. quæst. 2. num. 18. in fin. Quod quidem etiam procedit in foro cōscientie, quia si aliquis præscripsit rem alienam cum bona fide, & completa præscriptione superueniat scientia rei alienæ, cū effectus præscriptionis sit iam perfectus & consummatus, potest licite, qui rem alienam sic præscripsit, retinere eam. Ita gloss. in c. fin. de præscriptio. vbi Imola dicit cōmunem legistarum, & canonistarum, & nos diximus, in quæst. 65. 7. per totam. Et ex theologis idem tenet D. Thom. quodlibet. 1. 2. arg. 25. Scot. in 4. sentent. dist. 15. Diuus Antonius, in 2. par. princip. summa, lib. 1. c. 7. Angel. in summa, verb. præscriptio, §. 46. Diuus Bernardus, in suis sentent. lib. de euangelio æterno, sermo. 3. 2. argum. 2. in c. 1. & 3. q. 1.
- 21 & hinc est quod cum clericus infirmus non teneatur recitare horas canonicas, vt tradit Nauar. in Manual. cap. 25. num. 122. & 123. quod licet postea conualecat, non tenebitur illas recitare, vt tradit Ioannes Maior, in 4. sentent. dist. 12. quæst. 3. Et ex his resolui potest illud quod indecisum reliquit Abb. in c. cum homines, de decimis, vbi dicit, quod ille, qui tenetur soluere decimas, si illis indigeat ad sustentationem, potest salua cōscientia sibi retinere. Quod amplius, etiam si peruenerit debitor ad pinguiorē fortunam. Rursus suadetur prædicta sententia ex traditis per Romanū, cons. 279. vbi dicit, quod mulier minor viginti quinque annis, nō petens tutorem, vel curatorem filiis pupillis, non priuatur eorum successione, etiam facta maior. Et pro hac sententia est bonus text. in l. vni. ff. si tab. testamen. nu. extab. ibi, *nam etsi mortis tempore tabula fuerint, licet postea interuenerint, competit bonorum possessio, quia verū fuit tabulas extare*. Ex quo fit, quod
24. committens delictum in impuberi ætate, propter quod fuit excusatus à pœna, etiam factus maior non est amplius ob delictum puniendus. gloss. 1. in l. sciant, C. de legiti. hered. Hippol. in l. infans, nu. 13. C. ad leg. Cornel. & in l. de minore, nu. 4. ff. de quæst. Loaces, de matrimonio, regis Angliæ, dub. 1. 1. nu. 13. Et sic in quæstione principali, cum à principio detentor rei alienæ sit excusatus à restitutione propter inopiam, sequitur, quod licet superueniant diuitiæ, non tenebitur restituere,
- 25 quia sufficit, quod qualitas in aliquo actu requisita inter sit à principio, licet non duret ex post facto. Ita gloss. in clement. 2. de rescript. Cap. Tholos. decil. 459. Bartol. in l. fin. ff. ad Tertul. Ex quibus fundamentis hæc pars videtur satis pia, iuridica, & sustentabilis, sed non ster concius. Petr. de Nauarra, libro tertio, de restitutione.

stitutione, c. 4. à nu. 20. & 25. nouam amplectitur sententiam, optime distinguens inter debitorem constitutum culpa sua in extrema necessitate, & inter furē, qui ante necessitatem, siue post, iniuste occupauit rem alienam. Primo casu, cum aliquis est debitor, eo ipso non est in extrema necessitate, nam id quod soluere debebat suum est eiusque dominium habet, & si res periret, esset periculo suo, & sic si bona sua dilapidat, suum consumit, vnde perueniendo ad pinguiorē fortunam, non est à restitutione immunis, cum re vera, ex re proximi nunquam vefci potuerit, cum ipse rem propriam habeat, licet debitam. At vero quando furatus est, vt sibi subueniret, vel ante necessitatem furatus fuerat, tunc res qua vitur in illa extrema necessitate alterius non est, sed sua, & sic non tenebitur restituere, cum ad pinguiorē peruenierit fortunam, cum iuste ac licite consumpta fuerit res in illa extrema necessitate. Et ratio differentiæ est, quia cum ante necessitatem furatus est, peccauit mortaliter, & tenetur restituere antequam perueniat ad necessitatem. At vero, quando furtum fuit commissum instanti necessitate, non peccauit. Itaque resoluit, quod aut debitum est reale, aut personale: reale, quando processit ex contractu mutui, emptionis, locationis, vel venditionis, vt in hoc casu non teneatur debitor restituere, etiam si peruenierit ad pinguiorē fortunam. Si vero debitum sit personale, proueniens ex delicto, furto, vel rapina, tenetur facere restitutionem, adueniente prospera fortuna, & ita dicit accipiendum fore tex. in d. cap. 28 Odoardus, de solut. Quæ distinctio satis subtilis est, sed cum agatur de materia peccati, tutior & securior opinio est eligenda. Et sic teneo (sub lima melius sentientis, & correctione almæ matris ecclesiæ) quod in omni euentu & casu, siue loquamur in debitore ex contractu reali, siue personali, siue furtum in extrema necessitate fuerit commissum, vel extra necessitatem, tenebitur debitor quoties peruenierit ad pinguiorē fortunam rem debitam restituere, cum cesset causa indigentia, & abundet diuitijs: quia primæua obligatio non fuit extincta ipso iure, sed suspensa, & quasi sub vmbra, donec superueniat casus prosperæ fortunæ, & ita semper fortunatus erit, faciendo restitutionem. Et quando restitutio differri possit, videlicet, si debitor habira ratione status, & dignitatis grauissimam pateretur iacturam ex restitutione, vide Io. Gutierrez, Canonice. quæstio. cap. 40.

SUMMARIUM.

- 1 Hereditas directo codicillis dari potest, quando filius est heres institutus.
- 2 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.
- 3 Lex 3. Tauri, inducitur pro hac vltima opinione.
- 4 Solemnitas eadem requiritur in testamento inter liberos, quæ inter extraneos.
- 5 Matienzi opinio reprobat.

QUESTIO DCCXXX.

Vtrum quando filius est heres institutus, hereditas possit codicillis adimi, vel dari. Communis contra communem, & quid iure regio.

Diximus in quæst. 264. hereditatem codicillis neque dari, neque adimi posse, vbi iura & rationes

huius conclusionis allegauimus, quam limitant doctores, quando codicillis est filius heres institutus, quia fauore filiorum, existimant doctores hereditatem directo codicillis dari posse, ita Bart. in l. hac consuetissima, §. si quis autem, in fi. C. de testam. & in l. militis, nu. 2. ff. de milit. test. quam opinionem sequuntur Paul. Fulgos. Alex. & Zas. in d. §. si quis autem, Cuman. in l. 1. & 2. ff. de iniust. rup. Alex. conf. 146. nume. 10. lib. 2. Socin. reg. 196. Bernar. Diaz, reg. 309. fallen. 2. Apostilla ad Soc. iun. ad l. 2. post nu. 9. ff. de vulg. vbi dicit hanc esse communem opinionem, quam sequitur Paul. conf. 91. in fi. lib. 1. & hanc opinionem esse magis communiter receptam dicit Guiller. Bened. in c. Raynutius, verb. testamentum, el. 3. nu. 57. ff. de testam.

2 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem sequitur Bal. in d. §. si quis autem, & in l. si filius, nu. 7. C. famil. eriscun. Aretin. in auth. hoc inter, in fi. C. de testam. Imola, in l. 1. ff. de iniusto rupt. Salic. in l. filia, nu. 5. C. famil. eriscun. & in l. non codicillum, nu. 4. C. de testam. Roman. conf. 179. num. 12. dicens hanc esse communem opinionem, & in iudicando & consulendo non esse recedendum ab opinione Baldi, quæ etiam sequitur Curtius, conf. 73. num. 11. dicens Bartoli opinionem non probari in iure, dicit etiam communem opinionem Paris. conf. 35. num. 6. lib. 2. Caphalus, conf. 733. nu. 42. lib. 5. & hæc est tutior & communior opinio, secundum Fabium Turretum conf. 22. num. 13. vol. 1. Corn. conf. 324. nu. 5. & 12. lib. 1. vbi dicit communem opinionem contra Bart. & plures pro hac opinione refert Mencha. lib. 3. de success. creat. §. 25. nu. 7 & hanc sequitur Molin. lib. 2. de primog. c. 8. num. 32. & Gratia. reg. 74. nu. 14. qui refert duas communes opiniones (his non citatis.) Quæ opinio hodie est approbata per l. 3. Tauri, vbi eadem solemnitas requiritur in testamento cõdito inter extraneos, & inter liberos, vnde cum in testamento facto inter extraneos, non possit directo hereditas dari codicillis, vt in l. 2. C. de iure codic. ita nec in testamento inter liberos. Et hæc opinio est verior & tenenda tã de iure communi quam regio, vt tenet Molina, supra, d. c. 8. nu. 29. vers. his non obstantibus, & Gratia. reg. 74. nu. 8. & nouissime Guillen. de Ceruantes, in d. l. 3. Tauri, nu. 153. & nos etiam diximus in quæst. 264. nu. 4. contra Matienzo, in l. 1. tit. 4. glo. 9. num. 14. & 18. lib. 5. recopil. Quæ opinio sequenda est in palatijs & scholis, cum sit cõior & verior, vt tradit Mench. supra, nu. 7. & vide quæ diximus in quæst. 50. nu. 2.

SUMMARIUM.

- 1 Heres non conficiens inuentarium tenetur vltra vires hereditarias.
- 2 Contraria communis opinio in quæstione principali proponitur.
- 3 Heres occultans bona hereditaria, conueniri potest vltra vires hereditarias, ex magis recepta & communi opinione.
- 4 Paria sunt, non facere inuentarium, vel dolose & cum subtractione facere.
- 5 Præsumptio non debet præualere veritati.
- 6 Inuentarij solemnitas traditur remissive.
- 7 Cautela, vt heres non teneatur vltra vires hereditarias.
- 8 L. 9. tit. 6. p. 6. confirmat primam opinionem.

OO 2 QVAE-

Practicæ Quæstiones

QVÆSTIO DCCXXXI.

Utrum heres omittens ponere in inuentario aliquas res hereditarias dolose, teneatur ad duplum, vel vltra vires hereditarias. Communis contra communem, & quid iure regio.

Diximus in quæst. 411. heredem non conficiendū inuentarium teneri vltra vires hereditarias, vt in l. fi. C. de iure deliber. si tamen faciat inuentarium, & omittat malitiose aliquas res hereditarias, tunc existimant doctores, quod heres non perdit beneficium inuentarij, sed quod tenetur ad duplum. Quam opinionem tenet Cynus, Fulgos. & Salic. in d. l. fi. §. licentia, el 2. quos sequitur Paul. ibi, nu. 2. Alex. & Ias. num. 4. Guillerm. Benedict in c. Raynutius, verb. mortuo testatore, nu. 402. de testam. quam opinionem sequitur Romanus, conf. 276. nu. 8. & Alex. de Neuo, conf. 38. num. 17. Natta, conf. 574. nume. 8. lib. 3. & hanc dicit communem opinionem Monticulus, de inuentario, c. 3. nu. 3. & c. 12. pro qua sententia fuit iudicatum, vt tradit Antonius Gama, decis. 122. vbi idem nouissime tenet Blas Flores de Mena, eius additionator, pro qua opinione adducit Romanus text. in d. l. fi. §. illud, vbi nihil probatur, sed illud probatur in d. §. licentia, in fi. cui consonat, l. 9. tit. 6. p. 6.

Sed contrariam opinionem (imo quod heres in hoc casu perdat beneficium inuentarij, vt possit conueniri vltra vires hereditarias) tenet glo. in auth. de hered. & falcidia, §. hinc nobis, verb. lucrari, quam sequitur Bart. in l. beneficium, ff. ad l. falc. asserens ita de facto respondisse, prout respondit in conf. 154. nu. 7. lib. 1. vbi testatur ita communiter teneri, idemque tenet in l. rescriptum, ff. de his, quib. vt indign. & in d. l. fi. §. licentia, vbi Dinus, Rainer. & Bald. idem Baldus, conf. 219. num. 3. lib. 1. Salic. in l. sancimus, C. de iur. deliber. & in authen. sed cum testat. r. C. ad leg. falcidiam, Abb. conf. 73. nu. 8. & 9. lib. 2. & hanc dicit communem opinionem Hieron. Grat. conf. 25. num. 3. lib. 2. Corneus, in d. §. licentia. Menoch. conf. 89. num. 146. volum. 1. & conf. 671. lib. 6. Fabius Turretus, conf. 47. lib. 1. vbi refert duas communes, Socin. conf. 108. num. 43. lib. 2. Caphal. conf. 314. nu. 24. lib. 3. Guid. Pap. in tract. de inuentario, quæst. 42. nu. 4. & 5. Casfaneus, in consuetudin. Burgundiæ, rub. 4. §. 1. glof. 1. nu. 7. Fanus, in tract. de inuentario, 3. p. nu. 54. dicens hanc esse magis communem opinionem, & in practica obseruatam, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo. Quæ opinio verissima semper fuit visa de iure cōmuni, & ex eo comprobatur, quia paria sunt non facere inuentarium, vel dolose, & cum subtractione facere, argum. l. quoties, ff. qui satisf. cog. l. nullam, ff. de auctori. tutor. Imo turpius est subtrahere res hereditarias, & non describere eas in inuentario, quam (fortassis ignorantia ductus) heres illud non faceret. Et si prima opinio esset vera, sequeretur maximū absurdum, quia in plus puniretur qui nō fecit inuentarium, ex præsumptione quod res hereditarias subtraxit (vt in d. §. hinc nobis, & tradit Abb. conf. 73. nu. 9. lib. 2. & Rolandus, in tract. de inuentario, 5. par. c. 3. nu. 23. & Menoch. conf. 272. num. 33. lib. 3. Barfat. conf. 247. nu. 9. lib. 3.) quam ille, qui ve-

re subtraxit, & sic præsumptio præualeret veritati, quod verum non est, l. filium quem pater, ff. de lib. & posth. ibi, ne imagine naturæ ueritas obumbretur, & hanc sententiam sequitur Rolan. conf. 73. lib. 2. vbi posuit cōs. solemnitates requisitas in inuentarij confessione, idē que traditur in l. 5. tit. 6. par. 6. Erit autem optima cautela, vt heres protestetur, quod si alia res, vel iura, reperiantur, illas addet inuentario, ita Paulus, in d. l. fi. §. cum igitur, vbi docet quod ita de facto obseruatur, & Dec. conf. 633. idem docet Greg. Lop. in l. 5. tit. 6. p. 6. verb. todos los bienes. Quæ quidem cautela prodesse debet ignorantibus, & absque dolo omittentibus, res hereditarias apponere in inuentario, secus tamen erit, si illa protestatio facta fuisset animo adeundi, & diminuendi, ita Guid. Pap. quæst. 42. nu. 1. Corn. conf. 246. nu. 17. lib. 2. Patil. conf. 12. nu. 28. lib. 2. quos sequitur Fab. Turretus, conf. 47. nu. 82. vol. 1. & vide quæ diximus in q. 589. sed nihilominus tamē primam sententiam cōfirmat hodie l. 9. tit. 6. p. 6. ibi, deue pechar tanto doblado, quando emcubrio, & ita tenendum est, vt docet Gregor. Lopez, in l. 10. cod. tit. verb. el inuentario, & ita obtinui & practicaui.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia non minus factis quam verbis approbari potest.
- 2 Appellationi videtur renunciare petens dilationem ad soluendum.
- 3 Paria sunt non appellare, vel sententiæ acquiescere.
- 4 Appellationi interpositæ videtur renunciare petens dilationem ad soluendum.
- 5 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.
- 6 Tempus datum ad appellandum, non debet plus operari quam ipsa appellatio.
- 7 Appellationi interpositæ censetur renunciatum per actum contrarium.
- 8 Lex 1. tit. 8. lib. 4. recopilationis declaratur.
- 9 Concordia opinionum refertur.
- 10 Reus soluens metu iudicis ad redimendam vexationem, non dicitur appellationi renunciasse.

QVÆSTIO DCCXXXII.

Utrum petens dilationem ad soluendum, videatur sententiam approbare, & appellationi interpositæ, & interponendæ renunciare. Communis contra communem.

Sententia non minus factis, quam verbis approbari potest. Ita probatur argum. tex. in l. reprehenden. da, C. de instit. & substit. l. quo enim, ff. rem ratā hab. quæ iura hanc cōclusionem expendit Curt. un. conf. 17. nu. 10. & est optimus tex. in l. ad solutionem, C. de re iudic. vbi expresse probatur nostra conclusio affirmatiue, quod petens dilationē ad soluendum, videtur appellationi renunciare: quia paria sunt nō appellare, vel appellare, & postea sententiæ acquiescere, quæ tex. ad hoc dicit singularem Romanus, conf. 9. & Hippolyt. singul. 136. Rota, decis. 2. in tit. de appella. Belamera, decisio. 137. tit. de renunciat. Corneus, conf. 80. nume. 9. lib. 1. Bernardus, conf. 1. nume. 8. volum. 1. Marant. de ordine iud. in 2. actu principali, vltimæ partis iudicij, nu. 306. & 312. Felin. in c. quæd. confil.

consultationem, num. 8. de re iudic. Pro qua sententia est bonus text. in l. fi. C. de temp. appell. l. ab eo, C. quo mo. & quan. iud. & declarat Anto. Gabriel, tit. de appell. conclus. 3. fol. 141. & Mattien. in l. 14. tit. 10. glo. 2. num. 9. lib. 5. recop. Quam opinionem sequitur Innocen. (sic declarans d. l. ad solutionem) in d. c. quoad consultationem, nu. 1. in fi. resoluens, quod petens dilationem ad soluendum, dicitur sententiam approbare, & appellationi interpositæ renunciare: quam opinionem sequitur Butric. Abb. & Imo. in c. gratum, de offic. deleg. idem Imo. in l. si se non obtulit. §. si quis cōdemnatus, ff. de re iud. Florian. in d. l. ad solutionem, Hostien. in c. significauerunt, de testib. quem sequitur ibi Abb. & Cardi. & dicit cōem opinionem, & sequendam Feli. in d. c. quoad consultationem, nu. 6. in fi. de re iud. & eam sequitur Anto. Gabr. lib. 2. com. conclus. tit. de appellat. conclus. 2. nu. 5. Et huic sententiæ conduci potest tex. in l. postquam liti, C. de pact. ibi, *actionem finitam instaurari posse nulla ratio permittit.*

5 Sed contrariam opinionem (imo quod appellationi interpositæ, & interponendæ videatur renunciatiū, tener gl. verb. acqui. uisse, in d. l. ad solutionem, quam sequuntur Ang. Aretin. in l. cum ex causa, C. de appell. & Butric. (sibi contrarius in d. c. quo ad consultationem, & magis communiter tenere modernos, testatur ibi Alex. de Imola, quem refert Mexia, ad l. Toleti, 6. par. 1. fundamento, nu. 4. & 5. vbi refert in quæstione proposita duas cōes opiniones ad inuicem contrarias.

6 Et ratio huius opinionis est, quia non debet plus operari tempus datum ad appellandum, quam ipsa appellatio, iuxta glo. in l. 1. in princ. ff. niil nouari app. pend.

7 & in l. furti, ff. de his qui not. infam. & sic, per actū contrarium renunciatur ipsi appellationi interpositæ, ut in c. gratum, de offic. deleg. ita & eodem modo temporari ad appellandum dato, quā opinionem sequitur Azouedo, in l. 1. tit. 18. lib. 4. recop. nu. 70. sic intelligens,

8 & declarans dictam legem. Quæ opiniones reducuntur ad concordiam per Abb. in d. c. quoad cōsultationem, nu. 15. ut hæc vltima opinio procedat, quando condemnatus ipse, vel eius procurator, terminum ad soluendum petiissent sponte: prima vero Innocentij, & aliorum procedat, quando appellatio fuit interposita, tamen metu iudicis ad redimendam vexationē solutio facta fuit, quia alias detineretur in carcere reus, donec solueret: tunc vero, quia non sponte & propria voluntate contra appellationem facit, sed metu iudicis compulsus (propter metum carceris) appellationi renuntiasse non videtur, & licet postea aduersarius, coram superiore opponat hanc exceptionem taciti consensus & renuntiationis non est audiendus, imo admittendus est appellans, ad prosequendam suam appellationem, & ita cōmuniter fit & practicatur. Quæ concordia placet Baldo, in d. c. fin. num. 12. de appellat. & sequitur Mexia, vbi supra, num. 5.

SUMMARIVM.

- 1 *Mensura loci, vbi res vendita est sita, debet considerari.*
- 2 *Æstimatio vini est facienda secundum locum destinatæ solutionis.*
- 3 *Valor beneficij considerari debet, secundum æstimationem monetæ loci, vbi beneficium est situm.*
- 4 *Locus destinatæ solutionis attendi debet.*

- 5 *L. contraxisse, ff. de actio. & oblig. declaratur.*
- 6 *Gabella solui debet in loco contractus, & non in loco solutionis.*
- 7 *Rei sita locus considerari debet.*
- 8 *Mensura loci vbi fundus est positus attendi debet.*
- 9 *Contraria communis opinio, & illius fundamenta proponuntur.*
- 10 *L. si fundus, ff. de enict. declaratur.*
- 11 *In contractibus id tēpus spectandū est, quo contrahimus.*
- 12 *Locus contractus attenditur in his quæ pertinent ad litis decisionem.*
- 13 *Distinctio Anchar. in quæstione proposita refertur.*
- 14 *Mensuratio debet fieri in rebus venditis, secundum mensuram loci contractus.*
- 15 *Consuetudo quæ viget in loco contractus considerari dēt.*
- 16 *Cain poudera, & mensuras, et negociari primus inuenit.*

QVÆSTIO DCCXXXIII.

Vtrum mensuratio ingerum prædiorum, seu aliarum rerum sit facienda secundum mensuram loci, vbi res vendita sita est. Communis contra communem.

IN pluribus locis varia est rerum mensura circa triticum, vinum, vel oleum, & solet dubitari, si triticum vendatur in ciuitate Tolerana à ciue Abulensis ciuitatis, ibi reconditum, an debeat considerari mensura loci contractus, quæ scilicet vtitur ciuitas Tolerana, vbi venditio fuit celebrata, vel mensura loci, vbi res vendita sita est. Et in quæstione proposita videtur dicendum, quod attendi debeat loci mensura vbi res vendita sita est, quæ sententia probatur in l. vinum, ff. si cert. pet. vbi æstimatio vini est, facienda secundum locum destinatæ solutionis. Rursus cōfirmatur ista sententia, ex traditis per Oldrad. cons. 168. vbi si quis impetravit gratiam ut sibi conferatur beneficium vsque ad certam quantitatem Turonensium attendi debet æstimatio respectu loci, vbi beneficium est situm, & non loci vbi gratia facta fuit. Quam decisionem sequitur Alex. cons. 21. vol. 2. & cons. 37. vol. 5. Brun. cons. 91. Alciat. cons. 697. Præterea faciunt pro hac sententia tradita per Curt. iun. in l. heres ab lens, §. apud Labeonem, ff. de iudi. vbi dicit cōmunem opinionem Bart. de qua in l. quæro, ff. de solutio. & resoluit, quod si contractus celebraretur in vno loco, & promissio fiat de soluendo in alio, quod locus destinatæ solutionis attendi debeat, & non locus contractus. Pro qua sententia adduco tex. in l. contraxisse, ff. de actio. & oblig. cuius verba sunt, *contraxisse vnusquisq; in eo loco intelligitur, vbi soluere se obligauit*, quæ tex. multū extollit las. in d. l. vinū, nu. 12. & in §. plus, instit. de actio. nu. 14. 15. & 17. & in l. 1. nu. 4. ff. de eo quod certo loco. Facit etiam pro hac snia, quod gabella solui debet in loco traditionis, & non in loco contractus, ita Bal. in l. mulrum, & Salic. in l. fin. C. si quis alt. vel sibi, & sequitur Parlador. rerum quotidianarū, 1. par. c. 3. §. 8. nu. 50. & 51. & est text. de iure regio, in l. 9. tit. 17. lib. 9. recopil. Et cōfirmatur etiam ista sententia ex l. 1. C. vbi de possess. agi oporteat, & in l. 1. C. vbi fideicommissum peti oporteat, in quibus iuribus locus rei sitæ consideratur. Et breuitati consulendo, hanc opinionem in terminis nostræ quæstionis tenet Albericus, in l. in ar bitrio, §. de eo, in fine, ff. de dolo. vbi quærit, quid

Practica Quæstiones

si Parmensis vendit Phegino fundum existentē in territorio Parmensi, contractus tñ fuit celebratus Phegij, secundum quam mensuram mensurari debeat. Et primo arguit, quod secundum mensuram Phegij, ex eo qd contractus ibi fuit celebratus, vt in l. fundus, ff. de euct. l. Imperatores, ff. de cōtr. emp. Postea vero cōcludit in contrarium dicens, quod mensura Parmēsis attendi debeat, vbi fundus situs est, l. si prēdium, C. de prēd. minor. & sequitur istam opinionem Ioan. Rain. in tract. de mensura, q. 5. in fi. & Hostien. in sum. tit. de empt. & vend. §. quibus, in fi. Fabianus de Mōte, in tract. de emptio. & vend. in quēst. 5. princ. vers. & idē, qui adduxit tex. pro hac snā, in l. ratio, §. si. ff. de act. empt. & d. l. cōtraxisse, Petrus de Monte, in suo reper. verb. mensura. Alciat. in l. vinum, nu. 37. ff. si cert. per. Riminal. conf. 366. nu. 16. & pract. Papiens. in forma actionum realium, gl. in verb. cui coheret, in fi. & hāc esse cōm opinionem testatur Alciat. conf. 697. Et ita fuisse pronūciatum in senatu Taurini refert Octauia. Cacher. decis. Pedemont. 114. in fi. & hanc esse cōiorem & crebriorem sententiam (dicens sic fuisse iudicatum) tenet Roland. vol. 3. conf. 13. nu. 1. & 26.

9 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est, & tenenda & practicanda (prout iam semel practicaui cum casus iste mihi in praxi cōtigisset) & pro hac sentētia facit tex. in l. si fundus, 6. ff. de euct. cuius ver

10 ba hāc sunt, si fundus venierit ex consuetudine eius regionis in qua negotium gestum est, pro euictione cauēri oportet. Ex quibus verbis manifeste comprobatur nostra conclusio, & sic quod locus contractus sit attendendus, & mensura quæ ibi viget, non vero mensura debeat considerari, secundum cōsuetudinem loci vbi

11 res sita est: & ratio est, quia in cōtractibus id tempus spectamus quo contrahimus, tex. in l. si filiusfam. 78. ff. de verb. leg. semper in stipulationib. ff. de reg. iur. & sic si in loco cōtractus, est statutum de gabella solueda, & in loco destinatæ solutionis non viget tale statutum, debet attendi locus cōtractus. ita Bal. in l. 1. q. 4. C. de cōtrahen. empt. & in l. magis puto, §. illud, ff. de reb. eorum. Abb. in c. si. de for. comp. t. Dec. in c. 1. nu. 26. de iudic. vbi dicit esse cōm opinionem & receptam sententiam, quam sequitur Purpura. in l. vinum, nu. 92. ff. si cert. per. & pluribus ampliationibus exornat Ant. Gabr. lib. 6. commu. conclus. tit. de consuetu. conclusio. 2. Præterea confirmatur prædicta sententia ex Bart in l. cunctos populos, nu. 16. C. de sum. Trin.

12 vbi resoluit, quod in his, quæ pertinent ad litis decisionem, attenditur locus cōtractus, etiam si alibi sit solutio destinata, quam sententiam dicit cōm Purpur. ibi, nu. 103. & illud declarat Roland. conf. 48. vol. 3. per totum. Hinc etiam dixit Bald. in l. 1. C. vbi conueniantur, qui cert. loco. quod si duo scholares contraxerunt Perusij, & destinarunt solutionē Bononię, quod attendi debeat locus celebrati cōtractus, quem sequitur Barba. conf. 15. vol. 2. Ias. cōf. 133. nu. 6. vol. 4. vbi dicit doctores ita cōiter tenere. Quod quidem confirmatur ex traditis per Anch. in rubr. de consuet. vbi dicit, quod si loquimur de statutis respicientibus ipsius

13 contractus ordinationem, seu solemnitatem, tunc inspicitur locus celebrati cōtractus, vt in d. l. si fundus, & in l. 2. C. quema lmo. testam. aper. Si vero loquimur de his quæ respiciunt executionem iuris, oriētis ex ipso contractu, tempore ipsius, & secundum eius natu-

ram, tunc inspicimus locū celebrati contractus, & nō locum destinatę solutionis. & illud dict. Anch. sequitur Barb. d. conf. 15. in fi. vol. 2. vbi dicit, quod solutio monetę fieri debet secundum locum contractus, & sequitur Ruyn. conf. 117. nu. 11. vol. 5. & Cacialup. in d. l. cunctos populos, nu. 11. & 130. in fi. Et in termi-

14 nis nostræ quæstionis, quod mēsuratio fieri debeat secundum locum contractus, & non secundum mensuram loci, vbi res sita est, tenet Bart. in d. l. semper in stipulationibus, per illam legem, & per d. l. si fundus, & sequitur Ang. in auth. de collatoribus, in fi. vbi dicit illum text. esse notandum pro vēditoribus frumenti ad mēsuram, quia venditio debet semper intelligi secundum mēsuram vigentem in loco cōtractus, & sequitur Socin. conf. 247. & pract. Pap. in forma libelli vēditionis, in verb. perticarum cētum, in fine, vbi dicit, quod si res immobilis sit vendita ad mēsurā, vel mobilis ad pondus, & nascatur contentio inter emptorē & venditorē, ad quam mensuram, vel ad quod pondus mēsurari vel ponderari debeat res vendita, quod

15 attendi debet consuetudo, quæ viget in loco contractus, & sequitur Matth. de Afflict. decis. 363. num. 5. Brun. in tract. de augmento monetę, conclus. vlt. vers. & si sit. Dec. in d. l. semper in stipulationibus. Purpur. in d. l. vinum, nu. 93. & sequitur Paris. cōf. 64. nu. 71. vol. 1. Bertach. in suo reperto. verb. uenditio qualiter. nu. 41. & hanc esse doctorum receptam sentētiā, & communiter approbatam inquit Cagnol. in d. l. semper. & sequitur Raphael Cuna. conf. 20. & alios DD. pro hac sententia dicētes communem allegat Rolan. à Valle, conf. 100. vol. 3. qui respondit ex professo difficultatibus, adductis pro cōtraria opinione, & in terminis pro hac sententia consuluie Octauian. Cacher. decis. Pedemont. 114. vbi refert duas communes opiniones, sequens hāc vltimā, licet dicat, quod maior pars senatus (æquitatis quadam ratione mota) sequuta fuerit primam sententiam, quam sequitur Matien. in l. 1. tit. 13. gl. 2. num. 3. ubi distinguit, quod si loquimur in rebus mobilibus, consideretur locus contractus, in rebus uero immobilibus, locus ubi res sita est, per l. si pater, C. de prēdijs minorum, & in gl. 1. nu. 4. dicit, quod primus inuentor mensurari, & ponderum, fuit Phydō Argiuus, ut tradit Plinius de naturali historia, lib. 7. c. 56. alij dicunt Gelliū, alij Moysen, ut ipse refert. Sed tu uide Bobadillam, in sua politica, in prima parte, limit. 1. c. 1. nu. 6. & Guilielm. Bened. in c. Raynutius, verb. & uxorem nomine Adelfiam, nu. 911. ubi dicit, quod Cain fuit primus qui pōdera & mensuras inuenit, quod uerius puto.

S V M M A R I V M.

- 1 Adulterium est grauissimum delictum.
- 2 Maritus cui adulterium fuit commissum non potest instigare temperare dolorem.
- 3 Separatio thori fit propter adulterium, non tamen propter occisionem filij.
- 4 Cap. 9. Genes declaratur.
- 5 Melius est vulnera pati, quam adulterium.
- 6 Adulterium est alieni thori violatio.
- 7 Adulterium dicitur ab alter & thorum.
- 8 Adulterij grauitas magna est in iure.
- 9 Adulterium est crimen infestum bonis viris.

6 Adul-

- 10 Adulterium turbat honorē matrimonij & famā liberorū.
- 11 Pena cōtra adulteros multa sunt ab omni iure imposita.
- 12 Bruta animalia abhorrent adulteria inter se.
- 13 Elephantes & columbæ non committunt adulterium.
- 14 Quem possum occidere, possum alimenta & litis expensas denegare.
- 15 Maritus qui potest occidere adulteros, poterit illos verberare.
- 16 Maritus potest castrare adulterum.
- 17 Arma contra se nemo tenetur prestare, tam in civilibus quam in criminalibus.
- 18 Contraria communis opinio proponitur.
- 19 Monachus accusans abbatem, debet habere litis expensas ex bonis monasterij.
- 20 Maritus mulieri litiganti contra se tenetur prestare alimenta, & litis expensas.
- 21 L. si finita, §. de inofficio. ff. de inoffic. test. declaratur.
- 22 Alimenta & litis expensas, quæ personæ teneantur prestare, traditur remissive.
- 23 Maritus iure actionis, & officio iudicis potest compelli alimenta vxori prestare.
- 24 Uxor alenda est à viro, lite pendente, quando ipsa bona non habet.
- 25 L. quæ legatorum, ff. ut in poss. legat. declaratur.
- 26 Alimenta non debentur habenti vnde viuere possit.
- 27 Casus de facto de adulterio in hac ciuitate Toleti commissio proponitur.
- 28 Exclamatio contra mulieres, & illarum proprietates traduntur.
- 29 Mulier est dux malorum, & artifex scelerum.
- 30 Mulier est origo peccati, & mater delicti.
- 31 Mulier est ianua diaboli, & cauda scorpionis.
- 32 Mulier animam corrumpit, & bursas euacuat.
- 33 Mulier est mater culpæ, & radix vitiorum.
- 34 Mulier habet subtilia attractamenta, & infinitas malicias.
- 35 Mulier dicitur à mollicie, & à mulceo, mulces.
- 36 Adulteri pluribus penis afficiuntur apud varias nationes.
- 37 Conditiones bonæ & malæ feminarū traduntur remissive.
- 38 Pena adulterij in quibus casibus euitetur, traditur remissive.
- 39 Adulter, dicens se ignorasse mulierē cum qua accessum habuit esse coniugatam, liberatur.

QVÆSTIO DCCXXXIV.

Utrum maritus teneatur prestare alimentum vxori adulteræ durante lite, quando adulterium est notorium. Communis contra communem.

- 1 **A**dulterium omni iure pro grauissimo delicto reputatur, vt pluribus notabilibus exemplis cōprobare nititur Mascard. de prob. vol. 1. concl. 57. nu. 1. & ex eo valde maritus offenditur, adeo vt dicat l. si adulterium cum incestu, §. Imperatores, ff. ad l. Iul. de adult. quod nō potest maritus, cui mulier adulterium cōmisit, iustum temperare dolorem. Et est grauius in mente mariti, q̄ occisio proprii filij, tex. sic intelligendus, in l. codicillis, §. matre, ff. de lega. 2. ibi, *filium nostrum communem occidit, & alia mihi deteriora fecit*, & est optimus tex. in c. intelleximus, de his q̄ fil. occider. vbi fit separatio thori propter adulterium, & non propter filij homicidium, & plura congeffit Guiller. in c. Ray

- nutius, verbo, cuidam Petro, nu. 109. de testam. (licet aliter nouissime tex. illum intelligat noster obseruantissimus don Ioan Vela, in tract. de punit. delicto. c. in prin.) Et de grauitate adulterij habetur Genes. c. 39. vbi Iacob loquens Ruben filio suo, ait: *Tu es fortitudo mea, & principium doloris mei*. quasi diceret, licet plures sustinuerim dolores, tñ nūquam talem sustinui, sicut illum quem mihi intulisti, coeundo cū vxore mea. Vnde dicit lō. Faber, in princ. Inst. de donatio. quod plures sunt qui magis vellent esse vulnerati, quā pati dolorem adulterij. Quod quidē est alieni thori violatio, tex. in c. lex illa, §. cum ergo, 36. q. 1. glo. in rub. C. ad l. Iul. de adult. & tradit Syluest. verb. adulterij, & Iul. Clar. recept. senten. §. adulterium, Couar. in 4. 1. p. c. 1. nu. 8. & probatur in l. 1. tit. 11. p. 7. vbi adulterium dicitur ab alter & thorum, quia adulter alterius thorum inuadit. Et de grauitate huius criminis multa congesta sit Pontifex, in c. 1. 8. 1. dist. & in c. quid in omnib. 32. q. 7. ibi, *quid in oībus peccatis adulterio grauius*. & Bal. in c. at si clerici, §. de adulterijs, de iudicijs, qui in hac verba locutus est: Adulterium reuera est crimen infestum laicis & bonis viris, turbat honorem matrimonij, & et famam liberorum, in qua cōsistit decus gentiū, vt in auth. de nupt. in prin. collat. 4. & dicit Bart. in rubr. ff. ad l. Iul. de adult. hoc crimen esse maximū, 11 prater l. x. §. maiestatis. Et dicitur Deuter. c. 27. *Male dictus qui dormit cum vxore populi proximi sui, & dicat omnis populus, Amen.* & Exo. c. 20 & Deuter. c. 5. & 22. *Si mæchatus quis fuerit cum vxore alterius, & adulterium perpetravit cum cōiuge proximi sui, morte moriatur & mæchus & adultera*, & plura cōgeffit Tirac. ad leges connub. gl. 13. nu. 6. & hoc crimen (quia graue & detestabile) bruta animalia abhorrent, vt legitur de Elephante apud Plin. de naturali hist. li. 8. c. 5. idē tradit de columbis, lib. 15. quæ coniugi fidem nō violant, vt et ipse refert, lib. 10. c. 34. Quæ oīa non abs re dicta sunt, vt grauitas huius criminis facilius cognoscatur. Vnde cum maritus vehementer offendatur, & sit permittum illi per leges regni adulteros in fragranti delicto repositos occidere, vt in l. 80. Tau. quæ est l. 1. tit. 20. lib. 8. recop. merito videtur dicendum, quod cum illos possit occidere, possit & fortius alimēta vxori, & litis expensas denegare, arg. tex. in l. necare, ff. de lib. agnosc. & illud videntur denotare verba d. l. 1. ibi, *faga dellos lo que quesiēre*, quæ verba denotant liberā & absolutam voluntatem nulli legi alligatam, vt nouissime tradit Azeuedo, ibi, nu. 11. vbi dicit, quod maritus poterit adulteros verberare & vulnerare, quia q̄ potest ad maius, potest ad minus, vt tradit Hipol. cōf. li. 54. nu. 7. & Molina, de primoge. lib. 2. c. 5. nu. 28. l. nec in ea, ff. ad l. Iul. de adult. vnde merito defendi potest snia Palat. Rub. 1 rub. de don. §. 87. nu. 8. dicentis maritum posse castrare adulterum, quam sequitur Didac. Per. in l. 44. tit. 19. lib. 8. ord. pag. 303. & in l. 2. ti. 15. li. 8. gl. si el obispo. Gomez, in d. l. 80. Tau. n. 47. Ex quib. vñ fundata pars negatiua nostrę qōnis, quod maritus teneatur prestare alimenta vxori adulteræ durante lite. Præterea fulcitur ista sententia, quia nemo tenet prestare arma contra se, l. frustra, C. de probatio. l. qui accusare, C. de edendo, l. nimis graue, C. de testib. quæ iura habent locum tam in civilibus causis, quam in criminalibus, vt in l. qui sententiam, C. de pœn. & in expresso istam sententiam tenet Bolognet. consilio

13. vbi dicit communem opinionem, & sequitur Par. r. conf. 54. nu. 57. Feder. de Sen. conf. 156. & dicit et communem Rimi. conf. 274. nu. 75. quem pro comuni allegat Ioan. Botta, conf. 24. nu. 11. & 18. ultra quos hanc opinionem sequitur Bal. nu. 2. Salic. nu. 3. in l. quod in vxorem, C. de neg. gest. Romanus in l. si cum dotem, §. si maritus, nu. 25. ff. solu. matri. Gratus, conf. 7. nu. 2. vol. 1. vbi dicit communem.
18. Sed his non obstantib. contraria opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, & pro ea est text. in c. ex parte, 1. de accusat. vbi monachus accusans abbatem, debet habere litis expēlas ex bonis monasterij, & assignat tex. rationem, quia monachus pro pretium non habet: ergo similiter cum vxor constante matrimonio proprium non habeat, vt in l. doce ancillam, C. de rei vendic. (vbi notant DD.) sequitur quod
20. cum litiget cum marito, vt se ab accusatione adulterij proposita defendat, quod maritus teneatur illi prestare alimenta, & litis expensas, quia alias indefensa remaneret, & pro hac sententia facit tex. vbi glo. in l. si finita, §. de inofficioso, ff. de inoffic. test. qui text. licet loquatur in materia appellationis, tamen ex identitate rationis, idem dicendum est in causa principali. arg. tex. in l. si neger, ff. de lib. agnos. l. filius, ff. de iure delib. & notat glo. in l. si. C. de ordin. cognit. quæ iura in hoc sensu expendit Matth. de Aff. decis. 10. nu. 2. & sequitur istam sententiam (pluribus citatis) & Lara, in l. si quis à liberis, §. si vel parens, nu. 55. de liber. agnosce. vbi posuit plura exempla de personis qui durante lite tenentur prestare alimenta, & in nu. 64. accessit huic nostræ sententiæ principali, nullum pro contraria parte auctorem adducens, quam opinionem tenet Palat. Rub. in ca. per vestras, de donat. §. 39. nu. 5. qui dicit, quod ita practicitur. Idemque tenet Feli. in d. c. ex parte, & alios quos refert & sequitur Boer. (in facti cōtingentia loquens de muliere adultera) decis. 325. nu. 2. Conarr. practi. quæst. c. 6. nu. 5. Menoch. de præsump. 1. p. lib. 1. quæst. 35. Quessada, in suis quæst. c. 18. num. 11. & pro regula generali illud tradit Ioan. Gutierrez, canonicar. quæst. c. 24. nu. 7. vbi dicit, quod ita vidit sæpe iudicatum, & iudicauit. Quam opinionem in quæstione proposita dicit communem Iul. Clar. lib. 5. recept. sent. §. adulterium, nu. 17. vbi dicit, quod
23. ad hoc potest cogi maritus, non solum ex officio iudicis, sed etiam iure actionis, & sequitur Guid. Pap. decis. 439. nu. 4. Cephal. conf. 127. nu. 6. Ioseph. Ludou. decis. 46. nu. 4. & pro hac sententia consuluit Feder. de Senis, conf. 176. Rebuff. in tract. de sent. prouisionalib. art. 3. gl. 1. in 1. tom. nu. 17. Riminal. conf. 274. in fi. & duas communes in quæstione proposita tradit Ioan. Botta, vbi sup. qui fuit mihi primus inuentor huius contrariæ sententiæ, & pro hac opinione fuit iudicatum in curia, vt tradit Thomas de Truifanis, lib. 2. decis. 16. nu. 5. vbi assignat rationem, quæ sententia de claranda est, vbi mulier nulla bona haberet, ex quib. posset se alere, & litis expensas facere. Et pro hac sententia est optimus text. in l. quæ legatorum, 14. ff. vt in poss. legatorū, ibi, *nec suum quicquam habeat*, vbi notat glof. verb. vxore, & ad hoc illum text. expendit
26. Quessada, quæstionum iur. c. 25. nu. 6. & probat text. in d. l. si quis à liberis, §. idē rescriptū, ff. de lib. agnosce. cui consonat text. in l. 6. tit. 19. p. 4. ibi, *otrofi quando el hijo viuesse de lo suyo con que pudiesse viuir*. Et sic in ca-
27. su quæstionis propositæ ita respondi, cum de simili fuisset consultus per quendam nobilem ciuem incolam huius ciuitatis Toletanæ, qui cum habuisset vxorem nimia pulchritudine condecoratā, & ab eo summis diuitijs, & delicijs ornatam, & valde æstimatam, adulterium ei commisit, in cuius causa patrociniū prestiti, & quia delictum fuit pluribus testibus de visu comprobatum, in absentia (propter illorum fugā) condemnati fuerunt in pœna ordinaria delicti: ipsa autē, antequam à domo mariti aufugisset, amouit plurima bona mobilia, aurum, & argentum, æstimationis duomillia ducatorum, ex quibus ipsa ali poterat durante lite, & sic marito respondi nō teneri illi alimenta, nec litis expensas prestare, et si personaliter comparuisset in iudicio, prout sæpe sapius attentauit, magis confidens in clementia viri, quam in delicti innocentia. O infelicissimi mariti, quorum vxores talia nefanda delicta, ad illorum oculos perpetrarunt. O vxores, cuius genus non solū est luxuriosum, sed venenosum & auaressimum, & sic dicitur Eccle. c. 25. *Plus placebit comorari cum dracone & leone, quam habitare cum muliere nequam, quæ garrula & linguosa est, vbi deberet esse verecunda & pauciloqua*, vt habetur in l. in coniunctio ne, C. de nupt. Mulier enim est dux malorum, artifex scelerum, propter cuius incontinentiā tot adulteria & supra nefandissima in ciuitatibus committuntur. Illa est quæ vocatur iter mali & mortis, illa est serpentis discipula, cōsiliaria diaboli, fons deceptionis, & propter eā omnium rerum calamitas inducitur. Est enim origo peccati, mater delicti, arma diaboli, expulsio paradisi, inducit homines ad confusionem, & vocatur impedimentum viri, vas adulterij, animal pessimū, pondus grauissimum, aspis insanabilis, ianua diaboli, cauda scorpionis, vulnus insanabile, bestia insatiabilis, solitudo continua, naufragium incontinentis viri, fector continuus. Præterea est superbia incomparabilis, carens lege, modo, & ratione. Habet mel in ore, & in corde venenum & deceptionem. Animā corrumpit, bursas euacuat, est impedimentum doctrinæ, perturbatio hominum, mater culpæ, radix vitiorum, & principium & finis cuiuslibet mali. Est fovea profunda, puteus angustus, insidiatur aliena via quasi latro, & quos incautos inuenit, interficiet. Nihil ergo infesta muliere crudelius, conseruatis vos abscindite illam a carnibus vestris, ne vobis a cætero abutatur, habet enim mulier subtilia attractamenta, ac infinitas malitias & subtilitates perniciosas ad hoīes decipiendos, quas in volumine amplissimo numerare difficile esset. Nō ergo inuenerito nomen mulieris cōuenit diffinitioni, quia non solum a mollitie dicitur, verum etiā
35. a mulceo, es: quasi vitos mulcens non solū in sanguine, verum et in bursa. Ob idq; reuocadē sunt tales putredē ac foetidē carnes, cū tot mala inde sequantur, sic & tot pēnis adulteri afficiūtur apud omnes nationes, vt tradit Tiraq. l. 13. a nu. 6. cū seqq. & Guill. Benedi.
37. in c. Raynutius, verb. duas habens, nu. 25. vbi refert
38. conditiones bonæ & malæ scēminarum, & nouem casus in quibus mulier liberatur à pœna adulterij tradit Quessada, sup. c. 18. & etiam adulter liberabitur, si dicat ignorasse mulierem esse coniugatam, cum quæ accessum habuit, quæ ignorantia de iure præsumitur ita Gama, decis. 142. & probat lex. §. tit. 17. p. 7. quod tene menti.

SUMMARIUM.

- 1 Iudeorum paruuli, non possunt baptizari inuitis parentibus.
- 2 Reliquie Israel in aeternum durabunt, hoc est descendentes ex genere Iudeorum.
- 3 Iudæi permittuntur in pluribus rebus pub. Christianis, quæ sit ratio.
- 4 Nullus ad fidem cogendus est.
- 5 Deus diligit voluntarium militem.
- 6 Iudæis non potest iniuria neque violentia fieri vt profiteantur fidem catholicam.
- 7 Voluntas propria siue interpretatiua, requiritur in baptismo.
- 8 Concilium Toletanum. 4. celebratum anno 681. allegatur pro hac sententia.
- 9 Vsu ecclesie non est receptum, quod filij Iudeorum baptizentur inuitis parentibus.
- 10 Contraria communis opinio proponitur.
- 11 Fides offerentium sufficit paruulis in baptismo.
- 12 Iudæi non habet filios in sua potestate quoad spiritualia.
- 13 Baptismi suscipit sacramentum qui violenter ad baptismum attrahitur.
- 14 Paruuli iudeorum habent voluntatem præsumptam pro fitendi fidem catholicam.
- 15 Materia & forma, intentio, requiritur in baptismo.
- 16 Puer infidelium recipit characterem baptismi in fide parentis spiritualis.
- 17 Cap. iudeorum. 28. q. 1. inducitur pro hac opinione.
- 18 Baptismus est ianua omnium sacramentorum.
- 19 Filij iudeorum possunt baptizari, licet ipsi nec ipsorum parentes sint capti in bello, dum fiat a potestate regia.
- 20 Opinio auctoris in questione proposita traditur.
- 21 Filij iudeorum recipiunt vere baptismum etiam si de facto, inuitis suis parentibus, baptizentur.
- 22 Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.
- 23 Deus est dominus vniuersalis.
- 24 Princeps est in terra minister iustitiæ.
- 25 Ratio principalis præsentis opinionis proponitur.
- 26 Mala non sunt faciendæ, vt inde eueniant bona.
- 27 Opinio Simancas defenditur circa particulares personas.
- 28 Indie maris Oceani iusto titulo possidentur à nostro rege catholico, & traditur ratio.
- 29 Indie maris Oceani an iuste a principio occupatæ fuerint per Hispanos primos.
- 30 Nemo per viam belli cogi potest fidem catholicam.

QVÆSTIO DCCXXXV.

Vtrum filij infidelium possint inuitis parentibus baptizari. Communis contra communem.

QVÆSTIO quæ in præsentī venit examinanda, est satis à doctõibus theologis & iurisperitis cõtro uersa, & pro parte negatiua, facit doctrina glossæ, in c. Iudæorum. 28. quæst. 1. vbi dicitur, quod paruuli Iudeorum non possunt eripi à parentibus, & baptizari, illis inuitis & reluctantis. Quia si possent eripi in processu temporis, nullus esset Iudæus in mundo, & sic non adimpleretur prophetia Esæ. c. 10. & Paul. ad Roman. c. 9. vbi habetur, quod reliquie Israel saluæ fiunt, sed à talibus reliquijs cauendum est) & illa

glo. sequitur Cardinalis, Flor. & Marianus, in c. sicut de Iudæis. Ex qua ratione existimo, quod permittuntur Iudæi, etiam in pluribus reipublicis Christianis, vt adimpleantur scripturæ, & illud insinuat nobis Clemens Tertius, in d. c. sicut, ibi, Statuimus vt nullus inuitos, vel nolentes Iudæos ad baptismum venire, compellat. Et ibi, Christi fidem habere non creditur, qui ad christianorum baptismum, non spontaneus, sed inuitus cogitur peruenire, & assignat glo. ibi rationem, quia nullus ad fidem cogendus est, vt in c. ad fidem. 23. q. 5. & c. Iudæis. 45. dist. quia fides ex necessitate esse non debet, vt in c. qd autē. 3. dist. Deus enim opt. max. diligit voluntarium militem, vt in c. non est, 15. q. 1. & sic omnia iura, tam ciuilia quam canonica disponunt vt nulla iniuria fiat Iudæis, nullaque violentia, vt in d. c. sicut. & in l. in christianis. C. de paganis. Rursus comprobatur ista sententia, quia in baptismo requiritur voluntas propria, siue interpretatiua per alios, vt seruatur in baptismo paruulorum Christianorum, vt in c. paruuli, de consecr. dist. 4. & in c. maiores, de bapt. sm. Et in terminis hanc opinionē tenet D. Thomas, 2. 2. q. 10. art. 12. dicens, quod si infantes baptizarentur inuitis & reluctantis eorum parentibus, sequerentur homicidia, & apostasię. Quam opinionem defendunt & approbant Durand. Ricard. & Palud. in 4. senten. dist. 6. Gerson, in regulis moralibus. Calder. in tit. de Iudæis, conf. 3. Caietan. in repet. c. ad limina. 30. q. 1. §. 1. num. 64. Anton. Schapa de iure non scripto. lib. 2. c. 41. & Greg. in l. 2. tit. 23. p. 2. gl. 3. Didacus Perez, in l. 12. tit. 1. lib. 8. ord. gl. tornar a la fee, Baldus in candelabro eccles. tit. de baptismo, nu. 55. & nouissime hanc sequitur opinionem noster conciuēs D. Ximenez, in sua cõcordata iuris, ad d. c. Iudeorum, 28. q. 1. in 2. p. vbi refert duas communes, & dicit sic tenuisse & publice legisse doctorem Veram magistrum vtriusq; merito venerandum, & Lælium de Zanchis, de priuileg. ecclesie, priuileg. 142. num. 10. & 13. Mench. lib. 1. controu. illust. c. 8. nu. 12. Burs. cõf. 152. vol. 2. num. 11. & 70. Natta, cõf. 434. Paris. cõf. 2. vol. 4. nu. 17. & 34. & hanc dicit communem opinionem Card. Abb. Præpos. & Felin. d. c. sicut. & hanc dicit veriore & communiore Mascard. de Susanis, in tract. de Iudæis. 3. p. c. 2. nu. 6. & Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. lib. 8. ord. pag. 117. & Enriquez (religiosus societatis Iesu) in sua summa moralis theologiæ, lib. 2. c. 25. & late per magistrum Bannes, in 2. 2. q. 10. artic. 12. & Aragon. ibi q. 10. art. 8. & 12. Quam opinionem etiam renet Card. Flor. in cle. 1. in fin. de Iudæis, & sequitur Anania, in d. c. sicut, vbi Io. de Ligna. dicit, quod communiter approbatur ista sententia, ex gl. illius tex. quam etiam sequitur Caiet. in suo sacramentali, sacram. baptismi, q. 45. & Angelus, in summa, verb. baptismus, §. 2. & Card. Alex. in c. si sincera. 43. dist. & alios allegat Matth. de Affli. dec. 151. nu. 3. & Syluest. in summa, verb. baptismus, 4. nu. 5. vbi refert communem opinionē, & sequitur Angles, in suis quæst. theolog. in quæst. de recipientibus baptismum, art. 2. vbi refert tres doctorum opiniones in quæstione proposita, & pro hac opinione allegat Ferrerius, in conf. 76. nu. 1. Concilium Toletanum quartum, in c. 59. & 65. quod Concilium fuit celebratum anno domini 681. sub Honorio I. Pontifice Max. regnante anno tertio Sisenando rege in hac vrbe Toletana.

Practicæ Questiones

tana. Concilij verba hæc sunt. *Iudei qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab episcopo ciuitatis illius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur, quod si admoniti noluerint, separentur: filij autem, qui ex talibus nati sunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris Christianam religionem sequantur, non iudaicam superstitionem.* Quod decretum Concilij Toletani declarat text. in c. maiores. §. propter quod, de baptismo. Ex quibus clare colligitur, quod filij infidelium sequuntur conditionem patris vel matris, profitentium fidem catholicam, quasi secus sit si filij procreati fuerint à patribus iudeis: quia tunc inuitis parentibus non sunt baptizandi, cum non profiteantur fidem orthodoxam, sed iudaicam superstitionem. Quam opinionem sequitur Simacas, de cathol. insti. tit. 29. nu. 53. dicens contrariam opinionem vsu ecclesiæ comprobata non esse.

10 Sed his non obstantibus, contrariam opinionem defendunt grauissimi doctores, imo paruuli infidelium ab inuitis parentibus auferri posse, & baptismi sacramento regenerari. Ita tenent Archid. & Ioan. And. & alij quos refert Simanc. vbi supra, & illos sequitur Ioan. Bapt. Ferret. conf. 76. num. 5. vbi dicit communem opinionem, & Præpos. & Card. Alex. in d. c. qui sincera. 45. dist. & pro hac sententia plures doctores refert & sequitur Matth. de Affl. dec. 15 l. a nu. 4. quæ confirmatur ex text. in d. c. paruuli. de consecrat. dist.

11 4. vbi dicitur, quod paruulis sufficit fides offerentiũ, nulla facta mentione de fide parentum, & sic sufficit fides patrinoꝝ, vel alicuius Christiani, vt in c. illud præscrutari, & c. hi qui, de consec. dist. 3. Nec in hoc casu patria potestas iudeoꝝ est in consideratione, prout existimant doctores pro contraria parte adduci, quia secundum Affl. supra, num. 8. Iudei non habent filios in sua potestate, & licet haberent in eos patriam potestatem, procederet quoad temporalia, & non quoad spiritualia. Præterea confirmatur ista sententia ex ratione tex. in cap. maiores. §. propter quod,

12 de baptis. vbi baptismi suscipit sacramentum, qui terroꝝ atque supplicijs violenter attrahitur ad baptismum, & sic ad obseruantiam fidei Christianæ cogens est. Quod quidem à fortiori debet procedere in paruulo infideli, qui non solum non habet voluntatem violentam in baptismo, imo habet voluntatem præsumptam profitendi fidem catholicam. Rursus confirmatur ista sententia, quia in baptismo (de quo est noster sermo) interueniunt omnia requisita de substantia & perfectione baptismi, quæ est materia, & forma, & intentio sacerdotis baptizantis, & voluntas parentis spiritualis, offerentis eum in baptismo, & sic confertur, quod talis puer recipit characterem baptismi in fide parentis spiritualis, & semel baptizatus debet

17 cogi ad ea quæ sunt fidei, vt in d. c. Iudeoꝝ, 28. q. 1. qui tex. optime facit pro hac sententia, & eius verba sunt. *Iudeoꝝ filios, vel filias, ne parentum vltra inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, deputandos autem monasterijs, aut Christianis mulieribus, aut viris Deum timentibus, vt sub eorum conseruatione cultum fidei discant, atque in melius instituti, tam in moribus quam in fide proficiant.* Ergo si sunt filij Iudeoꝝ, bene inferitur quod non sunt filij baptizati, & si in fide debent proficere, & cultum fidei discere,

bene sequitur quod sunt baptizandi, cum sine baptismo fides non sufficiat, quia baptismus est ianua omnium sacramentorum, & nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non intrabit in regnum celorum. Quæ opinio satis pia & æqua mihi semper visa fuit, quando pueri sunt teneræ ætatis, qui non habent

19 velle, nec nolle, sine parentes illorum sint capti in bello, siue ex alia causa serui fient, siue non, quia baptizari possunt reluctantis parentibus à potestate regia, vt legitur fecisse serenissimus Rex Federicus, cuius factum fuit approbatum per consilium Neapolitanum, propter fauorem fidei Christianæ, vt refert Afflictus, supra, num. 13. & de episcopo Iustinopolitano idem refert Ferretus, conf. 76. in princ. Et sic reiecta distinctione tradita per Simanc. supra, ita tenendum credo, sub lima & correctione sanctæ matris ecclesiæ. Et licet verum esset, quod prædicti filij suis parentibus inuitis non essent baptizandi, tamen si de facto baptizentur, vere recipiunt baptismum, nec amplius sunt parentibus tradendi, vt in d. c. Iudeoꝝ, 22. & in c. 2. de conuers. infid. Quia multa fieri prohibetur, quæ tamen facta tenet, vt in l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vbi Ias. & resoluit ita Ferretus, supra, num. 6. licet & in hoc contrarium doceat Simanc. supra, quæ opinio nimis crudelis & rigorosa est, quia quando filij Iudeoꝝ, inuitis parentibus baptizantur à regibus, & principibus Christianis, illud faciunt

23 auctoritate suprema & publica, & sic cum Deus qui est dominus vniversalis, secundum legem naturalem, & euangelicam, præcipiat omnes paruulos sibi per baptismum consecrari, sequitur, quod licet pater infidelis, qui est dominus particularis, velut oppositum, quod princeps, qui est in terra minister iustitiæ, poterit illos auferre, & Deo opt. max. per baptismum consecrare, & sic tales pueri recipiunt characterem baptismalem, prout docet & defendit Angles, supra, cõ-

25 clusione 1. & 2. vbi assignat rationem, quia si princeps potest spoliare patrem infidelẽ, patriam potestate, quando vult suos filios occidere, multo magis & a fortiori poterit, quando eos spiritualiter occidit. Et licet non

26 sunt facienda mala, vt inde veniant bona, & malum sit spoliare patrem infidelem potestate, quam habet iure naturali in filium, tamen hæc ratio nõ tollit vim conclusionis, quia ordo charitatis est in præcepto, & quando alia via salutis æternæ non patet, quam priuare proximum re aliqua temporalis, possumus illum re illa priuare, animo recompensandi, & tunc nulla fit iniuria. Et sic cum paruulis infidelium alia via salutis æternæ non pateat, nisi eripiendo illos à patria potestate animo recompensandi iniuriam, consecrandosque illos Deo per baptismum, non erit profecto tacere malum, cum vitam spirituales, salutemque æternam præferre teneamur bonis temporalibus, vt docet Angles, supra, qui bene hoc declarat. Ex qua doctrina defendi potest hæc nostra sententia, & etiam potest saluari doctrina Simanc. de qua supra, vt procedat in personis particularibus, qui non habent iurisdictionem, nec dominium in infideles, & illorum paruulos, reducendo illos ad fidem catholicam, reluctantis parentibus, & sic si de facto a talibus personis baptizentur, non recipient characterem baptismalem, vt ipse docet. Ex qua resolutione & doctrina, de qua per magistrum Angles, supra, defendi potest titulus, & dominum,

nium, quod ab antiquo obtinuerunt reges nostri Hispania, in regnis Indorum, ex eo quod illos reduxerunt ad fidem catholicam, quod cum facere non possent nisi per viam belli, cum linguam Hispanicam non intelligerent, nec concionatores verbi diuini sine magno milite admitterent, necesse fuit arces munitas hinc & inde extruere, vt tenet Ioan. Mai. in 2. sententiarum, dist. 44. q. 3. loquens in specie de terris Indorum maris Oceani, à nostris occupatis. Quod late, & doctissime (more suo) disputat Greg. in l. 2. titu. 23. p. 2. ver. *acrecentar el pueblo a su fee.* & latius Marquard de Sufan. in suo tract. de Iudæis. 1. p. c. 14. vbi disputat, an Indi maris Oceani, iuste à principio debellati fuerint per Hispanos primos, cum magis animo diti di se, quam edocendi illos fidem catholicam, ad illos se contulissent, & per viam belli cogi non poterat ad fidem catholicam, vt in d. l. 2. & in l. 6. tit. 24. p. 2. & docet D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 8. in 4. sentent. distinct. 13. q. 41. art. 1. ad 6. & Syluest. verb. baptisimus. 4. §. 6. & verb. Iudæus, num. 11. Siman. de cathol. instit. tit. 35. num. 13. Didac. Perez, in l. 1. 2. titu. 3. lib. 8. ordinam. pag. 66. colum. 1. & melius Greg. supra, verb. *acrecentar el pueblo a su fee.*

S V M M A R I V M.

- 1 Affirmatiue partis in questione proposita referuntur auctores.
- 2 Commissa causa possessionis, non est commissa causa proprietatis.
- 3 Proprietas cum possessione, nihil habet commune.
- 4 Cap. ex conquestione, de rest. spol. declaratur.
- 5 Reconuentionis ratione iudex incompetens efficitur competens.
- 6 Litigatores non possunt molestare partem in causa possessionis, si in proprietate non habent iustitiam.
- 7 Peccat mortaliter, qui vtitur iudicio possessorio, non habens iustitiam in proprietate.
- 8 Proprietatis iudicium absorbet iudicium possessionis.
- 9 Aduocatus potest vti remedijs possessorijs, licet pars, pro qua aduocat non habeat iustitiam in proprietate.
- 10 Aduocatus legis non hominis debet habere conscientiam.
- 11 Aduocati fuerunt plurimi sancti.
- 12 Aduocatus fuit Christus dominus noster.
- 13 Aduocationis officium exercet Virgo Maria pro peccatoribus, & est officium, apud Deum laudabile & notorium.
- 14 Aduocati, si munus suum iuste exerceant plus merentur apud Deum quam sacri concionatores.

QVÆSTIO DCCXXXVI.

Utrum commissa causa proprietatis, intelligatur commissa causa possessionis. Communis contra communem.

Partem affirmatiuam in questione proposita tenet gl. 2. in c. pastoralis, de caus. poss. & prop. cum qua est communis opinio doctorum, ex Abb. nu. 10. & 11. & tenent doctores, in c. ex conquestione, de rest. spol. & dicit communem opinionem Socinus, in c. accedens, el. 2. vt lite non contest. & sequitur Cassiodorus, decisione 9. in tit. de caus. poss. & propriet. num. 12. Nec

huic opinioni obstat text. in l. si de proprietate. C. si à non compe. cui quadrupliciter respondit Abb. supra.

- 2 Sed contrariam opinionem in questione principali, vt commissa causa proprietatis, non censeatur commissa causa possessionis, nisi veniat incidenter, tenet gl. in d. l. si de proprietate, quæ cõter approbatur ex Abb. in d. c. 1. num. 13. & sequitur Ias. in l. nulli. C. de iudi. num. 13. Ripa, in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 2. ff. de acquirend. poss. & ibi Bereng. in repet. 2. par. c. 2. num. 12. & Beroius, in rub. de iudicijs, num. 8. Et ratio desumitur ex dispositione tex. in d. §. nihil commune, vbi dicitur, quod nihil habet commune proprietas cum possessione, cui resolutioni nõ suffragatur tex. in d. c. ex conquestione, quia ibi illud procedit virtute reconuentionis quæ prorogat iurisdictionem in causa possessionis, & ratione reconuentionis iudex alias incompetens, efficitur competens, vt in l. quoties, C. de iudic. c. tuam, de ordine cognit. c. 1. vbi de mutuis petitio. auth. & consequenter. C. de sentent. & interloc. om. iud. vnde cum causa possessionis sit separata à causa proprietatis, licet causa possessionis sit commissa, non ex eo censebitur commissa causa proprietatis. Caueat tamẽ litigator ne molestat, nec litibus vexet aduersarium in causa possessionis, si res de qua agitur, in causa proprietatis ad eum non pertineat, quia illud fieri non potest sine periculo anime, & sciens & prudens hoc faciendo, peccat mortaliter & tenetur ad omnes expensas, damna, & interesse parti victæ. Ita tenet Sarmien. lib. 2. select. c. 13. num. 5.
- 8 assignans rationem, quia iudicium proprietatis, absorbet iudicium possessionis, c. cum dilectus. c. cum ecclesia Sutrina. de caus. poss. & propr. & ideo si de non iure agentis constaret possessorio, per rem iudicatam in petitorio, vel per confessionem partis ipsius, excluderetur possessorio, d. c. cum dilectus, & secundum veram & receptam opinionem Innocent. in c. constitutus, de filijs presbyt. quem sequuntur DD. in d. §. nihil commune, vbi Ias. nu. 43. Alex. 14. Ripa, 35. & alios refert Menoch. de recu. poss. remedio. 1. nu. 233. Quæ sententia nimis rigorosa mihi semper visa fuit, & valde torquet animum litigatorum & aduocatorum, quia si ipsi in foro conscientie non possunt agere remedio possessorio, similiter nec aduocatus poterit iuste in tali causa patrocinium præstare. Cuius contrarium semper vidimus & audiuius, & nihil tam vñtatum in iure, quam interdicta possessoria intetare in limine iudicij & maioratus tenutam illorum temedijs vtendo. Et sic sub correctione almæ matris ecclesiæ existimo, non peccare aduocatum, qui in tali causa patrocinium præstiterit (licet ipse litigator peccet) vt tenet Innoc. in c. pastoralis, num. 6. de caus. poss. & proprie. dicens, *neque habeas, o aduocate, conscientiam læsam, eo quod dederis causam peccandi spoliato & retinendo rem alienam, quia potest esse quod vere sua sit, licet eam non probet esse suam.* Cuius opinionem sequitur ibid. Ioan. And. & Bal. in Margarita, verb. aduocatus, reddens rationem, quia aduocatus legis, & nõ hominis debeat habere conscientiam, & sequitur Parlado. lib. 1. rerum quotidianarum, c. 2. nu. 6. vbi dicit, quod aduocatus excusatur a peccato, & restitutione, si clientulus in possessorio iudicio ius habeat, in proprietatis vero non, quod verum existimo, quia aduocatorum conscientia magis sunt exoneranda, quam grauanda,

Practicæ Questiones

grauandæ, vt libentius munus illud sancte exerceant,
11 & sic facilius in locum Diuorum constituentur, vt legitur de D. Ambrosio, & Iuo Brito, qui fuerunt aduocati & sancti, vt refert Cassaneus, in Catalogo gloriæ mundi. 7. p. considerat. 29. in fi. & Matienço, in dialogo relatorum. 1. p. c. 7. num. 3. & etiam Christus dominus noster fuit aduocatus pro Maria Magdalena, cōtra Marthā, vt legitur Lucę, c. 10. Mat. 26. Mar. 14. & Ioan. 12. *Quod (inquit) molesti estis huic mulieri? bonum enim opus operata est in me.* Ex quibus auctoritatibus sacri doctores (maxime D. Augustinus) notant, quod dominus fuit aduocatus pro Maria & Martha, idem tradit Rolandus, conf. 36. nu. 5. vol. 3. vbi in laudem aduocatorum plura congeffit, & etiam Virgō Maria aduocata peccatorum vocatur ab ecclesia, in quotidiana oratione, cuius exordium est: *Salue regina, ibi, Eia ergo aduocata nostra,* & ita aduocati tot sanctorum imitatores exercent officium apud Deum, valde meritorium & laudabile, atque ad vitæ hominum & patriæ salutem necessarium, plusquam milites armatæ militiæ, vt tradit Rolandus à Valle supra. Vnde merito illorum conscientiæ non sunt coangustandę, nec opprimendæ, vt facit Sarmiento, sup. nu. 5. & sic verior est opinio Parladori, supra, qui in num. 8. resoluit, quod aduocatus, si munus suū vt debet obeat, qđ plus meretur aduersus Deum, quam sacri verbi concionatores. Idemque tenet Burgos de Paz, in proemio leg. Tauri, nu. 382. & Greg. in l. 1. tit. 4. p. 3. verb. *los juzgadores*, vbi assignat rationem.

S V M M A R I V M.

- 1 Incestus cum consanguinea vxoris, impedit matrimonium contrahendum.
- 2 Incestus cum propria consanguinea, est impedimentum ad contrahendum matrimonium, secundum communem opinionem canonistarum.
- 3 Contraria opinio in questione principali proponitur, quod incestus cum propria consanguinea, non sit impedimentum de iure.
- 4 Matrimonium magis offenditur per incestum commissum cum consanguinea vxoris, quā cum propria, propter exactionem debiti.
- 5 Incestus commissus cum propria consanguinea, nullo iure diuino, nec positiuo, est impedimentum.
- 6 Copula inter proprios consanguineos, non est impedimentum ad contrahendum matrimonium, quando in gradu consanguinitatis est dispensatum.
- 7 Copula taciturnitas non reddit dispensationem nullam.
- 8 Copula inter proprios consanguineos, etiamsi taceatur in dispensationis petitione, non redditur dispensatio nulla.
- 9 Relatio Pontifici non est facienda de criminibus, prout est crimen incestus.
- 10 Incestus cum propria consanguinea est crimen & peccatum grauissimum, non tamen impedimentum.
- 11 Pontifici est facienda mentio de his, quæ eum redderent difficiliorem.
- 12 Pontifex inuitatur ad facilius dispensandum quando inter consanguineos interuenit copula, vt scandala euitentur.
- 13 Nemo tenetur se prodere, nec delictum occultum manifestare.
- 14 Dispensationem reddit subreptitiam taciturnitas copu-

la secundum aliquos.

- 15 Gutierrez, & alios increpat auctor in hac opinione.
- 16 Nunquam vidimus, nec audiimus incestuosos petere dispensationem.
- 17 Stylus curiæ Romana non est, quod exprimat copula, cum non dicatur in dispensationibus, dummodo cognita non fuerit, sed dummodo rapta non sit.
- 18 Cap. 5. sess. 24. Conc. Trident. declaratur, vt solum procedat in matrimonio iam contracto, habita copula, vt facilius dispensetur.
- 19 Stylus curiæ facit ius.
- 20 Iudex in partibus non debet iudicare secundum stylum curiæ Romanæ.
- 21 Stylus curiæ modo albus, modo niger.
- 22 Stylus curiæ est volubilis, & mutatur ad mutationem Papæ & auditorum.
- 23 Stylus curiæ debet esse scriptus, & in aperto prolatus, vt à iudicibus sit obseruandus.
- 24 Stylus curiæ debet esse confirmatus aliqua speciali decisione Papæ, alias ordinarius non tenebitur illum seruare, cum consistat in facto, & non presumatur.
- 25 Iuri scripto potius inherendum est, quam stylo Romanæ curiæ propter illius contrarietatem.

QVÆSTIO DCCXXXVII.

Utrum incestus cum propria consanguinea impediatur matrimonium contrahendum. Communis contra communem.

- 1 Incestus commissus cum consanguinea vxoris, est impedimentum impediens matrimonium contrahendum, non tamen dirimit iam contractum. Ita probat tex. in c. transmissę, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ. Et hæc est expressa determinatio ecclesiæ, secundū Veracruz, in spec. coniug. 1. p. art. 23. de impedimento incestus, & probatur in l. 13. & 14. tit. 2. p. 4. vbi declarat Greg. verb. *con su parienta*, & resoluit nostram questionem dicens, incestum cum propria consanguinea esse impedimentum, sicut cū consanguinea vxoris, & qđ sit standum dispositioni illius legis, cū sic per illam intepretetur ius canonicū. Quia opinionem tenuit gl. in c. de incestis. 35. q. 3. & glo. fi. in c. si quis viduam. 32. q. 7. & Host. Ioan. And. Abb. in c. 1. de eo, qui cognouit consang. vxor. & Ang. in summa, verb. incestus, §. fi. & hæc est communis opinio canonistarum, secundum Nauar. in manu. c. 22. nu. 75. qui huic adhæret opinioni, & Ant. Cuchus, lib. 5. maiorum instit. tit. 12. nu. 27. cum tribus sequentibus.
- 2 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior & receptior est, & semper illam defendi in iudicando & consulendo, quia incestus cum propria consanguinea, non est impedimentum de iure, sed solum cū consanguinea vxoris, vt in toto tit. de eo, qui cognouit consang. vxor. suæ. & sic hanc opinionem sequitur D. Tho. in 4. sen. dist. 34. q. 1. art. fi. & Florent. 3. p. tit. 1. c. 16. §. 4. Ricar. dicta dist. 34. Syluest. verb. matrimonium. 7. impedimento fi. Couar. in 4. 2. p. c. 6. num. 4. Veracruz, in spec. coniug. 1. p. art. 23. conclu. 1. vbi dicit hanc esse communem opinionem Theologorum, quam sequitur Cordo. in suis quæst. lib. 1. q. 12. Ledesma, de matrim. in secund. 4. q. 60. art. 4. quam etiam refert communem Ioan. Gutierrez, cano. quæst. c. 15. nu. 6.

nu. 6. & illam sequitur Matienço, in rub. titu. 1. lib. 5. nou. recop. gl. 1. num. 138. vbi refert duas communes opiniones, dicens, quod etsi per incestum commissum cum propria consanguinea, grauius facinus perpetratur, quam cum consanguinea vxoris, proprie ta
 4 men per incestum cum consanguinea vxoris, magis offenditur matrimonium, cum propter affinitatem exactio debiti impediatur à propria coniuge.
 5 Rursus confirmatur ista sententia, quia si incestus commissus cum propria consanguinea, esset impedimentum, quo minus posset contrahi matrimonium, sequeretur quod aut esset impedimentum à iure naturæ induc-
 6 tum, vel à iure diuino positiuo, vel à iure humano, sed nullo illorum est inductum, ergo nullum est impedimentum. Primo, non iure naturæ, prout notissimum est, nec iure diuino, quia in Leuitico, solum prohibetur matrimonium cum affinibus & consanguineis, vt Leuitici. c. 18. iure positiuo non esse inductum probatur, quia in c. transmissæ, & in c. ex literis, de eo qui cogn. cons. vxor. suæ. solum ponitur impedimentum de incestuoso cum affinibus. Et sic de primo ad vltimum sequitur manifeste, quod nullum sit impedimentum de iure. Ex quibus venit dilucidanda illa quotidiana & assidua quæstio, contingens semper in hoc tribunali vicarij generalis Toletani, tanquam executoris dispensationum Apostolicarum, an scilicet taciturnitas copulæ, inter consanguineos proprios, habita ante vel post dispensationem obtentam à Roma, Pontif. reddat dispensationem nullam, ita vt sit necessaria noua dispensatio cum relatione copulæ. Cuius determinatio dependet ex resolutione nostræ quæstionis, quia si nullum est de iure impedimentum, sequitur, quod non sit facienda mentio copulæ in dispensatione, ac proinde, licet de copula inter proprios consanguineos constet iudici, siue ex probationibus coram eo adductis, siue ex confessione propria ipsorum contrahentium, non poterit ipse denegare dispensationem, si in reliquis relatio dispensationis vera sit. Et sub correctione ecclesiæ dicendum est validam esse dispensationem, etiam si copula sit inter proprios consanguineos, ante petitam dispensationem, siue postea subsequuta contra distinctionem, & opinionem, Bartholomæi Humada, in l. 2. titu. 15. p. 2. gl. 10. a nu. 5. qui inutiliter distinguit. Quod quidem comprobatur ex principalibus fundamentis superioris quæstionis, ex quibus probauimus copulam inter proprios consanguineos non esse impedimentum de iure. Ergo si nullum est impedimentum, sequitur quod valida sit dispensatio, etiam si copula non exprimatur. Secundo comprobatur ista sententia, quia de criminibus non est facienda mentio Pontifici, vt docet Fel. in c. postulasti, nu. 2. de rescrip. & plures allegat Sarmien. lib. 1. select. c. 9. per totum. Ergo cum incestus cum propria consanguinea sit quoddam crimen, & peccatum mortale grauissimum, sequitur quod de eo non sit facienda mentio, cum non sit impedimentum de iure, nec ex hoc Pontifex reddatur difficilior, nam alias de omni crimine & delicto in vita commissio esset facienda mentio, quod non est dicendum, vt resoluit Sarm. supra. Nec ex prædictis obstat tex. in c. quia circa, de consan. & affin. vbi est facienda mentio Pontifici, de omni eo quod cum redderet difficiliorem ad dispensandum, quia in casu proposito non est verisimile, quod cum

redderet difficiliorem ad dispensandum, quia in casu proposito non est verisimile quod Pontifex redderetur
 12 difficilior, imo pie credendum est, quod facilius concederet dispensationem, ratione copulæ, vt scandala euitentur. Et ob hanc rationem inuitatur ad facilius dispensandum, prout quotidie vidimus, & docet Couar. d. c. 6. nu. 13. per tex. in d. c. quia circa, & si impetrans dispensationem faceret relationem copulæ, manifestaret suum delictum, & se proderet, ad quod de iure non tenetur. Quando vero copula fuit subsequuta post dispensationem obtentam, & factam relationem Pontifici (antequam ordinarius dispenser) est casus minus dubitabilis, cum eo tempore vera relatio facta fuisset Pontifici, & licet secundum aliquos taciturnitas copulæ reddat dispensationem subreptitiā, vt tenet Collect. in c. 1. de eo qui cogn. cons. vxor. suæ, & Gambar. de potestate legati, lib. 7. nu. 409. & sequitur Gutierrez, in suis canon. q. c. 15. nu. 23. vbi dicit, q.
 13 gratia est subreptitia, si copula non exprimatur, verum nunquam mihi visum fuit, cum impedimentum non sit de iure, vt tenet Cordoua, in suis quæstion. q. 45. in 2. edit. Nauar. in man. c. 22. nu. 65. vbi dicit, quod nunquam vidimus, neq; audiuius, quod incestuosi petant dispensationem ad contrahendum matrimonium, quod non procederet, si esset aliquod impedimentum de iure, & nostram opinionem tenet nouissime idem Nauar. in cons. 5. tit. de consang. & affin. vbi loquitur de consanguineis qui secrete habuerunt copulam, & resoluit non esse subreptitiā dispensationem, licet eam non expressissent Pontifici, quia non est facienda mentio nisi de illis tantum, de quibus iura iubent, et si talia sint, quibus expressis difficilior Papa dispensaret, pro qua sententia allegat Felinum, in c. postulasti, de rescrip. & decis. Rotæ. 3. in nouis. tit. de res. maxime, quia episcopus poterit circa incestum dispensare, idemq; tenet, in cons. 2. tit. de sponsal. vbi idem resoluit, quando copula fuit habita post concessam dispensationem, & cum fuerit Romæ, & viderit & intellexerit stylum curiæ, si verum esset quod sit stylus curiæ Romanæ, quod exprimatur copula, profecto ipse deponeret de prædicto stylo, & si stylus curiæ esset in contrarium in omnibus dispensationibus diceretur, quando committitur ordinatio facultas dispensandi, dummodo mulier cognita non fuerit, quod tamen nunquam dicitur, sed solum dummodo rapta non fuerit. Ergo si in hoc solo casu & crimine quod sponsa sit rapta, non dispensatur, sequitur quod in reliquis casibus & criminibus commissis in dispensatione non contentis,
 17 sit dispensandum, arg. l. cum prætor. ff. de iud. Nec prædictis aliquid obstat Concilium Trid. c. 5. sess. 24. de ref. matr. quia procedit in matrimonio iam contracto, & quando spe facilius dispensationis consequendæ, habita est copula inter consanguineos, quod est multum diuersum in casu quæstionis propositæ, vt dicit Gutierrez, supra, nu. 17. & Humada, in l. 2. tit. 15. p. 2. gl. 10. nu. 5. cum sequentibus. quod magis vero virget pro
 18 contraria sententia est dicere, quod stylus curiæ facilius, vt in c. quæ grau. de crimi. falsi. c. ex literis, de conscrip. pen. de confirma. vii. vel inutil. & plures refert Mascardus, vol. 3. de probationibus concl. 1312. nu. 51. & quod stylus curiæ sit, & communis praxis, vt copula exprimatur, saltem ratione compositionis cum Datatio: Quia respondeo. Primo, quod Nauar. in suis consilijs

consilij deponeret de stylo curiæ, si aliquis esset. Secundo, quod iudex in partibus non debet iudicare secundum stylum curiæ Romanæ. Ita Ferret. consil. 48. nu. 19. Azevedo, in l. 2. tit. 10. num. 11. lib. 4. recopil. & sic ordinarius, cui est concessa facultas dispensandi, non debet secundum illum stylum, quem non vidit, nec est in corpore iuris, iudicare. Maxime, quia stylus curiæ modo albus, modo niger est, ut tradit idem consil. 11. nu. 9. & consil. 52. num. 6. & Mandos. in reg. cancell. 3. q. 8. nu. 5. & Felynus, in c. Rodolphus, num. 22. de rescrip. ubi dicit, quod stylus curiæ est volubilis, & mutatur ad mutationem Papæ & auditorum, & Staphyleus de literis grat. in prælud. nu. 4. fol. 13. Mandos. sup. & Lopus, alleg. 5. 1. & plura tradit Rebuff. in 23. tract. de consue. ar. 2. gl. 13. nu. 54. ubi dicit, quod stylus curiæ, ut seruetur, debet esse scriptus, & in aperto prolatus, & notorius, & per Rom. Pontif. approbatus, & etiam tunc non imponit necessitatē ut in alijs tribunalibus & curijs seruetur. Ita Bald. in c. 2. de ferijs, & Gomez, in procem. reg. Cancellariæ, Ergo cum officiali Toletano committatur per Pontificem, ut dispenset in tali gradu, si preces veritate nitantur, sequitur, quod teneatur dispensare, licet sibi de copula constiterit, cum illud non veniat in sua commissione, nec alias de iure sit impedimentum, nec de contrario stylo curiæ sibi aliquo modo constet. Et ut ordinarius teneatur servare in decisionibus causarum stylum curiæ, est necessarium, quod sit confirmatus speciali decisione Papæ, ut docet Lopus, alleg. 5. 2. col. 1. & Castiadorus, decisione 13. circa finem, in tit. de præbend. & cum stylus sit facti, non præsumitur nisi probetur. Ita Hieronymus Gigas, consil. 38. num. 70. & potius iuri scripto adhaerendum est, quā stylo Romanæ curiæ, propter illius varietatē. Ita Castiadorus, tit. de restitutione spolia, decis. 9. nu. 17. & cum casus iste non semel sed multoties contigisset, ita patrocinium præstiti, simul cum doctissimo doctore Nauarro, canonico ecclesiæ Toletanæ, (cuius anima requiescat in pace) & pro hac opinione iudicatum fuisse bis mihi notum est. In casu tamen, quando copula habita fuit post concessam dispensationem est casus minus dubitabilis & sic uterque (meo iudicio) pariformiter debet determinari, cum neutro casu sit impedimentum de iure, prædicta copula inter proprios consanguineos, & quia nullo iure cauetur (secundum Nauar. supra in dicto consil. 2.) quod non possit impetrari dispensatio super vno impedimento, non facta mentione de alio, quamvis matrimonium iuste contrahi non possit, do nec semper utroque dispensetur. Impedimentum tamen incestus solum impedit, non dirimit, ut ipse tradit, nu. 2. & in man. c. 22. nu. 74. & 75. quod intelligo, quatenus incestuosi de iure impediuntur contrahere cum alijs, non vero inter se, cum hoc non repugnet de iure prohibitum.

QVÆSTIO DCCXXXVIII.

Vtrum absens causa reipublice restituatur contra vsucapionem completam in absentia, vel in præsentia. Communis contra communem, & quid iure regio.

Absentem reipublicæ restitui contra vsucapionem, siue completa fuerit eo absente, siue eo præsentem,

lapso paruo tempore post reditum, probat tex. in l. ab hostib. §. sed quod simpliciter. ff. ex quib. cau. maio. §. rursus, Inst. de actio. Quam sententiam extendit glo. in d. §. sed quod simpliciter, etiam si post reditum, magnum temporis spatium labatur, dum tamen deducto absentia tempore, reliquum tempus non sufficiat ad complendam vsucapionem. Et est similis glo. in c. dilecto. verb. & futura, de verb. signif. quam dicit vetiorem Sal. in quod tempore, nu. 2. C. de rest. militū, ubi dicit communem opinionem Albericus, dicit et communem las. in d. §. rursus, nu. 57. & ratio est, quoniam illo tempore absentia dominus fuit laesus per absentiam, & sic debet illud absentia deduci de medio, argum. tex. in l. nec non, §. si. cum l. sequenti. ff. ex quib. caus. maior. & requiritur Balbus, de præscriptio, 1. par. 6. partis. colum. 4.

Sed contrariam opinionem (imo quod non deductum tempus absentia, nec absens restituatur, transacto non modico tempore) tenet Azo, in summa, tit. de rest. militum, & dixit communem opinionem Paul. in l. diuortio. §. non solum, nu. 4. ff. soluto matr. & pro hac opinione facit text. in d. §. sed quod simpliciter, ibi, *non quodcumque sed modicum tempus*. Maxime, quia post multum tempus est quod impetatur absenti, unde nimirum si non restituatur, ut in l. is qui reipub. ff. ex quib. caus. maiores. Prima opinio verior & humanior est, & approbata de iure regio, in l. 28. tit. 29. par. 3. ubi illud notat Greg. verb. *comen. asse*, ubi dicit contrariam opinionem communiter reprobari, & pro hac sententia est elegans tex. in l. Pantonijs, 85. ff. de acquirend. hered. quem exornat & declarat Ant. Gomez, l. tom. variarum. c. 9. num. finali.

SVMMARIUM.

- 1 Ecclesia in temporalibus non habet iurisdictionem.
- 2 Clerici sunt exempti iure positivo, in temporalibus à iurisdictione temporalibus.
- 3 Principes temporales non subiiciuntur Papæ in temporalibus.
- 4 Romana ecclesia, quod possidet in temporalibus, habuit ab Imperatoribus.
- 5 Laicus pro re civili non potest conveniri coram iudice ecclesiastico.
- 6 Papa non habet utrumque gladium in temporalibus.
- 7 Papa non iudicat de causa regis Anglorum.
- 8 Iurdictio temporalis & spiritalis est distincta.
- 9 Reges Francorum in temporalibus non recognoscunt superiorem.
- 10 Casari danda, quæ sunt Caesaris, & Deo quæ Dei sunt.
- 11 Petro Dei vicario non fuit data potestas temporalis, sed spiritalis.
- 12 Auctoritates sacre pagine referuntur pro hac sententia.
- 13 Iurdictio temporalis non habetur à Papa sed à Deo.
- 14 Papa non habet iurisdictionem temporalem, & sic non appellatur ad eum.
- 15 Papa Imperatori soluit tributum.
- 16 Potentia distinguuntur per actus.
- 17 Iurisdictiones, distinguuntur penes obiecta.
- 18 Iurdictio temporalis non subest spiritali.
- 19 Deus creavit celum & terram in principio, hoc est, spiritualem & corporalem creaturam.
- 20 Deus creavit lucem in primo die creationis.
- 21 Deus fecit duo luminaria, videlicet Solem & Lunam.

- 1 Papa intelligitur per Solem, & Imperator per Lunam.
- 2 Cap. quoniam. 10. distinct. declaratur.
- 3 Caput cum ad verum, & cap. duo sunt. 96. distinct. declaratur.
- 4 Mundus regitur duabus personis, Papa & Rege.
- 5 Cap. tuam, de ord. cognit. declaratur.
- 6 Imperator dicitur mundi dominus.
- 7 L. de precatio. ff. ad l. Rhod. de iactu, declaratur.
- 8 Domini um eiusdem rei non possunt duo insolidu habere.
- 9 Imperium a Deo est traditum imperatori.
- 10 Iurisdiclio laica non nascitur ex ecclesia.
- 11 Reges Hispanie in temporalibus nemini subiacent.
- 12 Subdi us regis in temporalibus non appellat ad Papam.
- 13 Singula officia singulis personis sunt committenda.
- 14 Pater spiritualis, & carnalis eiusdem filij, nemo potest esse.
- 15 Imperator erit vnus & solus.
- 16 Iurisdiclio spiritualis & temporalis differunt specie.
- 17 Sol sicut superat Lunam, & aurum plumbum, ita iurisdiclio ecclesiastica superat secularem.
- 18 Deus continet perfectionem omnium rerum.
- 19 Papa potest facere novos principes, & imperium diuidere.
- 20 Papa in temporalibus habet supremam potestatem, & non habet.
- 21 Papa non habet iurisdictionem quam Deus non habuit.
- 22 Auctoritates sacre pagine traduntur pro hac opinione.
- 23 Potestas, & iurisdiclio, dantur propter usum.
- 24 Caput 28. Matthaei, declaratur.
- 25 Contraria communis opinio proponitur.
- 26 Gladij duo significant duas potestates.
- 27 Imperium diuisum fuit in quatuor partes.
- 28 Vnus est finis ad quem omnia diriguntur.
- 29 Rationes vrgentissime, & Philosophice referuntur pro hac opinione.
- 30 Cap. nonit de iudic. declaratur.
- 31 Qui de duobus sibi propositis alterum negat, alterum facteri videtur.
- 32 Iura plurima pro hac sententia referuntur.
- 33 Imperator recipit coronam a Papa.
- 34 Papa potestas comparatur auro, & Imperatoris plumbo.
- 35 Imperator est instar Lune & Papa instar Solis.
- 36 Ecclesia militans est constituta ad exemplum triumphantis.
- 37 Papa dedit potestatem eligendi Imperatorem magnatibus Germania.
- 38 Papa, quando cognoscat contra Imperatorem.
- 39 Papa deponit Reges & Imperatores, & dat illis condutores.
- 40 Pape omnis creatura est subiecta.
- 41 Iudicans de medijs, potest iudicare de fine.
- 42 Sanitas est finis artis medicæ.
- 43 Finis potestatis Papæ est felicitas aterna.
- 44 Cui iurisdiclio concessa est, videntur concessa omnia, sine quibus iurisdiclio exerceri non potest.
- 45 Iurisdiclio spiritualis non potest commode exerceri sine iurisdictione temporalis.
- 46 Dominus aliquando vtrumque gladium exercuit.
- 47 Imperator est Pape vicarius in temporalibus.
- 48 Extraaz. unam sanctam. de maior. & obed. declaratur.
- 49 Iustus spiritualis & materialis est sub potestate ecclesiæ.
- 50 Doctores tenentes hanc opinionem referuntur.

- 72 Declaratio questionis proponitur, & responsio ad argumenta contraria.
- 73 Causæ quadam sunt spirituales, quadam temporales, quadam mixtæ.
- 74 Iudex ecclesiasticus ratione incidentiæ cognoscit de causis temporalibus.
- 75 Iurisdictiones spirituales, & temporales immediate a Deo sunt institutæ.
- 76 Reges regnant per Deum.
- 77 Ratio propter quam iurisdictiones fuerunt bipartite traditur.
- 78 Experientia est rerum magistra.

QVÆSTIO DCCXXXIX.

Vtrum Romanus Pontifex in temporalibus habeat vtrumque gladium. Communis contra communem.

- 1 **E**cclēsiā non habere vtrumque gladium in temporalibus, tenet gl. in c. quoniam, verb. discreuit, dist. 10. & Bald. in proœmio Digestorum, vbi docet, quod Imperator in temporalibus non recognoscit superiorem. Idemq; tenet Alber. in l. cunctos populos, nu. 9. & 10. C. de sum. Trinit. & in c. bene à Zenone. C. de quadri. præscri. nu. 16. & Card. in c. nonit, de iudi. vbi Nauar. notab. 3. nu. 4. & Maior. in 4. dist. 24 q. 3. & Victoria, in relect. 2. de potestate ecclesiæ, in proposito. 4. 7. & 8. Soto, lib. 4. de iust. & iu. q. 4. art. 1. Driedonius, de liber. Christiana. c. 15. Pro qua sententia facit doctrina Innoc. in c. 2. de maior. & obed. quam approbat Couar. præf. c. 3. 1. nu. 2. vbi ait, quod clerici, exceptis spiritualibus, in reliquis sunt exempti, iure positiuo tantum, & hanc opinionem dicit esse communem Bermond. de publicis concub. vers. & si regali præfulgeat dignitate. nu. 16. & Mench. lib. 1. contro. uer. illust. c. 20. nu. 3. vbi refert duas communes opiniones in questione proposita, & c. 21. nu. 1. & pro hac sententia, quod principes temporales non subijciantur Papæ in rebus temporalibus, & eius vicarius Pontifex maximus, habeat in his vtrumque gladium, probatur ex tex. in c. solita, de maior. & obed. vbi dicit Innoc. non negamus quin Imperator præcellat in temporalibus illos duntaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia, sed Papa & Romana ecclesia, quidquid habent in temporalibus pro maiori parte perceperunt ab Imperatoribus, ergo ad illos tanquam ad collectores bonorum pertinet iurisdiclio temporalis, & non ad Papam, cui subesse non debent. Secundo pro hac sententia facit tex. in c. licet, de for. compe. vbi dicitur, quod laicus laicum pro te ciuili coram iudice ecclesiastico non potest conuenire, nisi in defectum iudicis secularis, vnde bene sequitur quod Romanus Pontifex in temporalibus habet tantum subsidiariam iurisdictionem. Et sic quod nec Papa temporalibus, nec Imperator spiritualibus, debet se immiscere. Tertio pro hac sententia facit tex. in c. nouit, de iudicijs, vbi dicit Innoc. non putet aliquis, quod iurisdictionem illustris regis Francorum perturbare aut minuire intendamus, cum ipse se iurisdictionem nostram, nec velit nec debeat impedire. Ex quo tex. clare colligitur, qd Papa non habet vtrumque gladium, & sic non dicitur in temporalibus. Quarto confirmatur ista sententia, ex tex. in c. causam, el. 2. qui filij sunt legitimi, ibi, Nos attendentes quod ad regem

gem pertinet, non ad ecclesiam, de talibus possessionibus iudicare, ne videamus iuri regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere, fraternitati vestre mandamus, quatenus regi possessionum iudicium relinquentes, de causa principali plenius cognoscatis. Ergo si hoc dicitur de rege Anglorum, qui Romana ecclesia feudalitatis est, & censualis, multo magis de alijs regibus dicendum erit, quod notat gl. ibi, verb. ad regem, dicens, quod iurisdicatio temporalis & spiritualis, est distincta & diuisa. Quia fulcitur ista sententia ex text. ad litteram, in c. per venerabilem, eod. tit. ubi expresse dicitur, quod rex Francorum in temporalibus non recognoscit superiorem, & sic patet reges in temporalibus non debere subesse Papæ, sicque Deus interrogatus à ludæis, utrum liceret censum dare Cæsari, an non, respondit. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Ergo ea quæ sunt Dei, & ea quæ sunt Cæsaris distincta sunt & separata, & per consequens bene inferitur Papam in temporalibus non habere iurisdictionem. Quod etiam deducitur ex commissione vicariæ concessa Petro, quia non legitur iurisdictionem temporalem concessam fuisse, sed tantum spirituales, & sic dixit Dominus, Tibi dabo claves regni celorum, non vero illi dedit dominium terrenorum, & sic statim subiungit, quasi semetipsum exponens de spirituali tantum potestate dixisse, Quodcumque ligaueris super terram erit ligatum & in caelis, & quodcumque solueris, &c. & rursus post resurrectionem suam dixit Apostolis, accipite spiritum S. quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Ex quibus verbis spiritualis iurisdicatio, & non temporalis fuit successoribus Petri concessa. Sexto corroboratur ista opinio ex text. & ibi gl. in c. quoniam, 10. dist. ubi dicitur, quod Christus officia utriusque potestatis exercuit, ut ostenderet, quod utraque potestas ab eo processit, non quod una persona illa duo officia gerere deberet, cum sint potestates distinctæ, & iurisdicatio temporalis non habet à Papa, sed à Deo, & sic in temporalibus non appellatur ad Papam, ut in c. si duobus, de app. & in d. c. causam, qui filij sint legitimi, ubi probatur Papam non habere iurisdictionem temporalem, quod maxime ex eo colligitur, quod Papa soluit tributum Imperatori, ut in c. tributum, 23. q. 8. & in c. magnum quidem, 11. q. 1. & qui soluit alicui tributum, non videtur expresse in temporalibus, sed magis subesse, ut in c. omnis anima, de censibus. Septimo confirmatur ista sententia ex doctrina Arist. in 2. de anima, ubi dicit, quod potentia distinguuntur per actus, & ideo ubi actiones distinctæ sunt, ibi necessario potestates sunt separatae. Sed sic est, quod gubernatio spiritualium & temporalium, sunt actiones omnino separatae: ergo succedit regula philosophica, quæ dicit, quod illa quæ separata sunt, unum non subest alteri, & sic concludendum est, iurisdictionem & auctoritatem temporalem non subesse spirituali. Maxime, quia secundum Philosophum, iurisdictiones distinguuntur penes obiecta, quia cum sonus, qui est obiectum auditus, differt à colore, qui est obiectum visus, ideo audire & videre sunt duæ potestates distinctæ. Et similiter, quia temporalia & spiritualia sunt inter se distincta, nec continentur sub eodem genere, nec comunicantur, consequens est, iurisdictionem temporalem non subesse spirituali. Octavo facit pro ista sententia, quia in principio procreavit Deus celum & terram, ut habet Gen. 1. ubi secundum theologos exponitur, id est spirituale & cor-

poralem creaturam. Et ista est prima & præcipua differentia, quæ est inter creaturas, & sic diuersa requiruntur regimina, quia in primo die creationis mundi, Deus creauit lucem, & diuisit lucem à tenebris, & per lucem (secundum glossatorem Bibliorum) significantur spiritualia, & per tenebras temporalia, ergo distinguuntur, & diuiduntur spiritualia à temporalibus & potestates utriusque regiminis sunt omnino distinctæ. Quod etiam euidentius datur intelligi ex eo, quod Deus quarto die fecit duo luminaria magna ad regimen & decorem vniuersi, videlicet Solem & Lunam, quorum officia sunt distincta & diuersa, quia Soli ordinauit ut præficeret diei, Luna vero ut præficeret nocti, & per ista duo luminaria significantur potestates spiritualis & temporalis, per Solem intelligitur Papa, & per Lunam Imperator, qui præfuit temporalibus, ut dicitur in d. c. solite, de maior. & obed. ibi, ad firmamentum vniuersalis ecclesie fecit Deus luminaria magna, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & regalis dignitas. Ergo manifeste consequitur, Romanum Pontificem quo ad temporalem iurisdictionem nullam habere potestatem. Nono fulcitur ista sententia in c. suscipitis, & in c. quoniam, 23. 10. dist. ubi mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, sic utriusque potestatis officia discreuit, ut Imperatores pro æterna vita Pontificibus egerent, & rursus Pontifices pro cursu tantummodo temporalium rerum imperialibus legibus uterentur. Et sic clare constat Christum separauisse utriusque potestatis officia, & Papam indigere Imperatore quo ad bona temporalia. Idem probatur, in c. cum ad veram, 66. dist. ubi Cum ad verum ventum est ultra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium usurpauit, & in c. duo sunt, ead. dist. ubi, duo sunt quippe Imperator Angustæ, quibus principaliter hic mundus regitur, auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas, text. etiam in c. nos si incompetentes, §. sed nota. Item, 21. q. 2. ubi dicitur, quod sunt persone quibus mundus regitur, regalis videlicet, & sacerdotalis, sicut reges præsumunt in causis seculi ita sacerdotes in causis Dei, & paulo post habetur, sicut Ozius à domino lepra percussus est, quia sacerdotum officia usurpare voluit, sic sacerdotibus & prophetis regum usurpare officia non licuit. De primo pro hac opinione facit text. in c. etiam, de ordine cogni. ubi Honorius Tertius præsupponit se idoneum iudicem ad cognoscendum de natalibus Regine Cyprici, at vero ad cognoscendum de ipsius successione, non ipsam sed Regem Francorum existere competentem. Idemque tradit Alexander Tertius, in cap. causam quæ, clem. 2. qui filij sint legitimi, ubi respondit, ad regem non ad ecclesiam pertinere de possessionibus cognoscere, & addit, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere. Vnde etiam confirmatur ista sententia ex l. de precatio, ff. ad l. Rhod. de iactu, ubi Imperator dicitur dominus totius mundi, quam optime declarant Ant. Gabriel lib. 5. c. omni. conclusio, de acq. rerum dom. conclus. 3. Menchaca, lib. 1. controuer. illust. c. 20. nu. 18. omnino videtur ad Cassianum Catalogo glo. mundi, lib. 5. confid. 38. & per fundamentum nostræ quæstionis istam tradit Soto, lib. 4. de iust. & iur. q. 4. art. 2. illudque probatur in l. bene à Zenone, C. de quadr. præscr. l. 2. §. pe. C. de iur. iudi. propter calum. d. d. o. l. 1. §. cum lex. C. de rei v. actio. si ergo imperator est dominus mundi, sequitur quod

29 Papa non sit dominus, quia duo in solidum nequeunt esse domini eiusdem rei. l. si vt certo. §. duobus vehiculis. ff. commod. l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. posse. & sic dicendum est, quod imperator sit dominus quoad temporalia, Papa vero absolutus dominus quo ad spiritualia, quia imperium traditum est à celsi maiestate Imperatori, vt in l. 1. c. de vet. iur. enucleando, & in auth. quomodo op. episcopos, collat. 1. & in authen. de non alienan. §. sancimus, collat. 2. authen. de iust. caut. & fide. §. quia igitur, collatione 6. vbi dicitur Imperium à Deo de cœlo institutum, & sic suprema potestas laica non nascitur ex ecclesia, nec est penes ecclesiæ principem, vnde Reges Hispaniæ in temporalibus nemini subiacent, vt tradit glo. in cap. Adrianus, 63. distin. & in c. & si necesse, de donat. inter vir. glos. verb. restitui, & sic tanquam domini rerum temporalium loquendo cum prælatis, in suis prouisionibus regalibus dicunt, *sopena de las temporalidades*, & solent aduersus inobedientes exequi pœnam, vnde benedicit Nauarrus, in d. c. nouit, notab. 3. nu. 32. in hæc verba, *quis enim eorum ferat sibi subditum à se ipso ad Papam appellantem? quis eorum pareat Papæ iubenti, ne in illa vel illa causa prophana cognoscat? quis enim eius legitimatione quoad successionem temporalem in suis regnis recipiat, quis enim legibus eius contrariis suis extra spiritualia, & ad spiritualia ordinata materiam pareat.* Vltimo pro confirmatione huius opinionis facit ratio naturalis, quæ suadet singula officia singulis esse committenda personis. c. 1. 89. distin. cum singula, de præben. in 6. l. nemo. C. de assessoribus, l. consulta. C. de testam. & ideo nemo debet esse carnalis & spiritualis pater eiusdem, vt in c. ad limina. 30. q. 1. quia pluribus inuētus, minor fit ad singula sensus, & qui vtrumque festinat, neutrum bene peragit. d. l. nemo. Et sic inter apes est vnus princeps, & inter grues vna dux, vt in c. in apibus. 7. q. 2. sic Imperator erit vnus & solus ad exercendam temporalem iurisdictionem, vt in extrau. ad reprimendam, quomodo in crim. l. si maiest. Pro qua sententia plures alias rationes & auctoritates adducit doctissimus Nauar. supra, dicens, quod hæc duæ potestates differunt specie, quia iurisdicō mere laica est naturalis, iurisdicō ecclesiastica supernaturalis, & sic sicut aurum superat plumbum altitudine suæ quidditatis seu essentia, & Sol, Lunam, ita potestas ecclesiastica superat mere laicam, sua essentia & eminentia, & eminenter contineat eam, sicut perfectio auri eminenter continet perfectionem plumbi, & Sol perfectionem Lunæ, & Deus ipse perfectionem omnium creaturarum, vt docet D. Tho. communiter receptus. 1. p. q. 4. ar. 2. & sic optime dixit Frāsciscus a Victoria, de potest. ecclesiast. q. 5. vers. octaua propositio, quod Papa in ordine ad supernaturalia habet amplissimam potestatem, super omnem temporalem, qua vti potest quando quantumque necesse fuerit ad finem supernaturalem, & potest non solū omnia quæ possunt principes seculares, sed & facere nouos principes, & tollere alios, & imperia diuidere. Nec omitam in hac quaestione illud notandum celebreque dictum Caicetan. tom. 1. tractatu 2. de auctoritate Papæ & Conc. c. 3. ad 8. dicentis in hæc verba. *Papa habet supremam potestatem in temporalibus, & non habet supremam potestatem in temporalibus, affirmatiua, namque est vera in ordine ad spiritualia, negatiua vero est vera, directe,*

seu secundum se ad ipsa temporalia. Quæ verba aurea sunt in hoc proposito, & ex his potest plene intelligi fundamentum nostræ quaestionis, & illius vera resolutio. Quæ opinio corroboratur, quia summus, Pontifex (vt Christi domini nostri vicarius) non potest habere iurisdictionem, quam dominus noster nō assumpsit, vt tradit Soto, libro 4. de iustitia & iure, artic. 1. & Guerreco, in speculo principum. c. 16. sed Dominus dixit Pilato. *Regnum meum non est de hoc mundo*, & in Euangelio Matthæi dicitur, *Vulpes foveas habent, & volucres celi nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet*, ex quibus verbis significauit, non esse sibi tanquam homini iurisdictionem, & imperiū in temporalibus. Et rursus legitur Ioannis, capit. 3. *Non uenit filius Dei in mundum, ut iudicet mundum, sed vt saluaretur mundus per ipsum.* Quod quidem repetitur Luc. 7. ibi, *dicimus vt descendat ignis de cœlo, & consumat illos*, & dixit, *non misit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluaretur mundus per ipsum.* Cum ergo potestas detur propter vsum, vt in l. non cogendum. §. Sabinus. ff. de procurat. l. hæc stipulatio. §. Diuus. ff. vt lega. nomin. cauea. sequitur, quod cum Dominus nullam temporalem iurisdictionem exercuisset, quod eius vicarius non successit in illam, & quod Christus nullam temporalem iurisdictionem exercuerit, probat Soto, vbi supra, art. 1. & 8. & legitur in Psalmo 2. *Ego constitutus sum Rex ab eo, super Sion montem sanctum eius*, quod interpretatur Soto, *super ecclesiam, prædicans præceptum eius*, & illud Matthæi, cap. 28. *Data est mihi potestas in cœlo & in terra*, subintelligitur secundum verba subsequencia, ibi, *docete omnes gentes*, & sic illam potestatem interpretatur Soto, & restringit ad solam potestatem docendi, & prædicandi, non vero ad iurisdictionem & potestatem temporalem.

46 Sed pro contraria parte non deficiunt alia fortissima & vrgentissima fundamenta & rationes, & primo probatur ista sententia, quia tempore passionis Christi, discipuli duos gladios ei ostenderunt, dicens, *Ecce duo gladij hic*, & Dominus respondit, *satis est*, & hi duo gladij secundum sententiam theologorum significant duas potestates, quæ sunt in ecclesia, apud summum Pontificem principaliter residentes, & sic poterit ipse (quā necessitas vrgeat) vti vtraque potestate contra quemcunque, & etiam contra Reges & Imperatores, quia apud Papam residet imperium, quod diu sum fuit in quatuor partes. Primum imperium fuit Babylonis, secundum Persarum, tertium Græcorum, quartum Romanorum, & quintum fuit imperium Christi, & sic apud eius vicarium remansit vterque gladius spiritualis, & temporalis, vt dicit Barr. in d. extrauag. ad reprimendam, glos. verb. totius orbis. Nec hæc iurisdictiones bene conuenirent diuise & separatæ, quia sicut vnus solus est creator omnium, tam spiritualium, quam temporalium, sic etiam vnus est finis ad quem omnia sicut ad finalem terminum ordinantur, vnde vnus solus debet esse gubernator, & rector, tam spiritualium quam temporalium, cum in vno corpore naturali vnum tantum sit caput, in quo vigent omnes sensus, & omnia membra regit, & sic in corpore mystico (quod est ecclesia) vnum tantum erit caput, quia aliter esset monstruosum ecclesiam duo capita habere, sicut esset monstruosum in vno corpore

Practicæ Quæstiones

- naturali; maxime quia in omni genere rerum, ordinatarum ad inuicem, est ponere vnum ad quod omnia reducuntur, & sic in ecclesia, quæ maxime debet esse ordinata, oportet esse vnum ad quem, & per quæ omnes alij ordinentur, quoniam à principio mundi humanum genus non nisi vnum rectorem præcipuum dicitur habuisse, & sic in statu innocentie Adam præfuit omnibus, in statu naturæ Noë suo tempore præfuit omnibus, & postea Abraham, Isaac, Iacob, & Melchisedec. Et similiter in lege Mosaica Moyses habuit vtramque potestatem, & vtroq; gladio usus est. Ergo multo fortius in statu legis euangelicæ summus Pontif. habebit vtrumque gladium scilicet spiritualem & temporalem, & illud denotant illa verba Christi, quādo vicario suo commisit vtramque potestatem, dicēs, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*, vt habetur Matth. c. 16. & in c. quamuis, 2. 1. distin. & sicut in ædificio materiali vnus est lapis primarius & fundamentalis, sic in ecclesia Dei vnus debet esse princeps principalis, & totius ecclesiæ fundamentum ad exercendam vtramque potestatem, quia alias non haberet plenitudinem potestatis, nec etiam esset
- 51 dominus temporalium. Secundo pro hac opinione facit tex. bene intellectus in d. c. nouit, secundum declarationem Nauar. ibidem nu. 1. exponēs illa verba, *non putet aliquis, quod iurisdictionem illustris Regis Francorum perturbare aut minuere intendamus, cum ipse iurisdictionem nostram, nec velit nec debeat impedire*, qđ ibi Innocentius tertius non dicit, se non posse, vel nō debere perturbare, vel minuere iurisdictionem Regis Francorum, sed non intendere id facere, ac si clarius dixisset, Regis iurisdictionem ego nolo impedire, ille vero neque vult, neque potest. Et ita clare innuit posse, quia ex duobus sibi propositis qui alterū negat, alterum fateri videtur. c. nonne, de præsump. c. 3. qualis, 25. dist. l. cum prætor. ff. de iud. Tertio comprobatur ista sententia, ex c. 1. 2. 1. distin. illis verbis, *Christus æternæ vitæ clauigero iura terreni simul & cælestis Imperij commisit*, cuius verba determinant profecto nostram quæstionem. Faciunt etiam verba tex. in c. auctoritatem. 15. q. 6. ibi, *hæc in mandatis damus, & spirituali & temporali gladio malignos illos insequatur*, si igitur vterque gladius apud Papam non esset, quorsum Nicolaus hoc mādāt episcopis Galliæ. Quarto fulcitur ista sententia ex d. l. bene à Zenone. C. de quadriennij præscip. vbi probatur Imperatorem suscipere infulam (idest diadema, iuxta glo. ibi in fi. seu coronam secundum Albericum, ibi) non ab alio quā à Papa, ergo à Papa dicitur habere imperiū, & sic nimirum si ipse habeat iurisdictionem etiam quoad temporalia, cum sit eius superior, vt in authen. de monachis, §. si vero relinquens, & in auth. quum oport. episcop. §. 1. collat. 1. & in auth. vt clerici apud prop. episcop. §. si. collat. 6. & hinc venit, quod potestas Papalis cōparatur auro, & imperatoria plumbo, vt in d. c. duo sunt, 96. dist. & quod Papa est solis instar, imperator autem instar lunæ, vt in c. solitæ, de maiorit. & obed. & sic cum Luna recipiat lumen à sole, sic imperator potestatem, quam habet recipit à Papa. Quinto confirmatur ista sententia, quia ecclesia militans ad instar triumphantis est constituta, iuxta illud Apocalypsis 21. *Vide Hierusalem sanctam. nouam descendentem de*
- cælo*, hoc est ecclesiam militantem veluti exemplatā à triumphante, iuxta gl. in clement. ad nostram, verb. ecclesiæ, de hæret. & ita est vna sicut & triumphans, iuxta illud, *Vna est columba mea*, Cant. 6. quod de ecclesia militanti intelligit Hieron. in ca. loquitur. 24. q. 1. ergo sicut in triumphante ecclesia, vnus est omnium princeps, ita & in militante vnus erit omnium monarcha, ipseque est summus Pontifex, habens vtrāque iurisdictionem. Sexto comprobatur ista sententia, quia Papa transtulit imperium à Græcis in Germanos, anno à natiuitate Saluatoris 776. vt dicit gloss. in 58 c. venerabilem, de electio. Et ipse dedit potestatem eligendi Imperatorem illis septem Germaniæ magnatibus, qui recensentur à gl. in c. apostolicę, de re iud. in 196. ipse etiam cognoscit de electione Imperatoris, an sit confirmanda vel cassanda, ipsi iurat Imperator fidelitatem, c. si tibi. 63. dist. cle. 1. de iure iur. ipse depōnit Imperatorem cōfirmatum & coronatum, vt in d. c. apostolicę, vbi Innocentius quartus depōnit Federicū secundum. Ergo bene sequitur quod Papa sit superior, & quod habeat temporalem iurisdictionem, quam non haberet ad illa faciendā, nisi penes ipsum esset suprema potestas laica. Nec prædictis obstat dicere, illud procedere in Imperatoribus, quasi secus sit de Regibus, nulla namque est diuersitatis ratio. Quia
- 60 Zacharias Papa depōnit Childericum Regem Francorum, vt in c. alius, 15. q. 6. & Innocentius quartus, in Concilio Lugdunensi dedit coadiutorem Regi Lusitanorum, vt in c. grandi, de supplend. neglig. prala. 61 li. 6. & ratio est, quia omnis creatura subiecta est Christi vicario, vt in c. 1. de constit. ibi. *Papæ Christi vicario omnis creatura subiecta est*. Septimo pro hac opinione facit ratio naturalis, quæ dicat, eius esse iudicare de medijs, cuius est iudicare de fine. l. de qua reff. de iud. cuius verba sunt, *de qua re cognouerit index, de eadem quoque iudicare cogendus erit*, l. oratio. ff. de spōs. 62 vt medicinæ ars, cuius finis est sanitas, iudicat de medijs sanitatis. cap. tua, de homic. & ars militaris, cuius finis est victoria, iudicat de equestri quæ ad illam est necessaria, vt docet Arist. 1. Ethic. dicens, in omnibus artibus inordinatis præcipere debet illa, cuius finis est altior & potētior, & dirigere illa, quorum finis est inferior, vt ars architecturæ, cuius finis est ipsa dom⁹ tota, præcipit & dirigit artes illas, quorum finis est inferior. Et sic cum finis potestatis Papæ sit felicitas æterna, & omnes ad illam dirigere, & potestas secularis sit quodam medium ad eum finem. cap. Princeps. c. Regum, & c. vides. 22. q. 5. sequitur ergo quod ad Papam tanquam ad finem pertineat iudicare in temporalibus. Octauo confirmatur ista sententia, quia cui iurdictio concessa est, videntur concessa omnia sine quibus iurdictio exerceri non potest, l. 2. ff. de iurisdictione omnium iudicum, capitu. præterea, de offic. delega. imo etiam illa censentur concessa, sine quibus commode iurdictio exerceri non potest. l. penul. de usufruct. l. cuiusque. §. si ei qui ad vendendum. ff. de institor. actione. Sed sic est, quod iurdictio spiritualis non potest commode expediri, sine iurisdictione temporali, ergo sequitur Pontificem habere vtramque iurisdictionem. Nono facit pro hac sententia, quia dominus aliquando vtrumque gladium exercuit, vt tradit Diuus Thomas, libro 3. de re-

de regimin. Principum, cap. 12. Syluester, verb. Papa, quæst. 10. Caltro, de iusta hæretico, punit. lib. 2. c. 23. unde videtur, quod dominus noster tradidisset Petro eius vicario vtrumque gladium, vt sentit Matthæus de Afflictis, decis. 265. num. 14. & tenet Guerrero, in specul. princ. c. decimosexto, & c. quinquagesimoquinto, in princ. vbi affirmat Imperatorem esse Papæ vicarium, etiam in temporalibus. Ergo cum Deus sit dominus totius mundi, & Papa sit eius vicarius tam in spiritualibus, quam in temporalibus, & Imperator sit Papæ vicarius in temporalibus totius mundi, sequitur Papam esse dominum totius mundi, etiam quoad gubernationem & iurisdictionem temporalem. Decimo, hæc opinio videtur definita per extrauag. vnam sanctam, de maior. & obe. quam ad hoc pluribus modis inducit & declarat Nauarr. sup. Primo, quatenus probat subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam. Secundo, in illis verbis, *qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, male verbum attendit domini proferentis: Conuertere gladium tuum in vaginam: vterque est in potestate ecclesiæ spiritualis scilicet gladius, & materialis*. Et ibi, *operetur autem gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiici potestati*. Et ibi, *lex diuinitatis est infima per media in suprema reduci, non ergo secundum ordinem vniuersæ omnia æque ac immediate, sed infima per media, & inferiora per superiora, ad ordinem reducuntur*. Et ibi, *spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet & iudicare, si bona non fuerit*. Et ibi, *spiritualis homo iudicat omnia*. Ex quibus verbis satis nota & comprobata videtur nostra sententia, & sic concludit Nauarr. ponderando illa verba. Quis ergo catholicus neget apud Romanum Pontificem esse vtramque potestatem? altera in actu, alteram saltem in habitu. Et vt alia fundamenta breuitatis causa omittamus, hanc opinionem tenet gloss. verbo, iurisdictione, in dicto capit. nouit. glo. in c. causam quæ, qui filij sint leg. glo. in clem. ad nostram, de hereticis (per dictam extrauag. vnam sanctam) & tenet Innocent. in d. c. nouit. de iud. & Hostiens. & Ioann. Andr. Felin. & Decius, ibi, Bart. in l. 1. §. præfens. ff. de requiren. reis, dicens contrarium esse hereticum, & sequitur Cou. in reg. peccatum. §. 9. num. 7. de reg. iur. lib. 6. & hæc opinio est communis secundum Abb. in c. si duobus. §. fin. de appella. & Deci. in d. c. nouit. num. 7. & dicit communiorum Hostiens. in sua summa, tit. de appell. §. quoniam, §. à quo, dicit etiam communem pluribus citatis) Nauarr. in d. c. nouit. notab. 3. num. 20. Mencha. lib. 1. controuerf. illustr. c. 21. num. 2. & c. 22. & Turrecremata, de potest. ecclesiæ. lib. 2. c. 16. Pala. Rub. de obtentio. regni. Nauarrus, 2. par. §. 6. Et tenendo hanc opinionem (quam magis receptam & communiorum appellat Mencha. d. c. 21. in princ.) facilis est responsio ad fundamenta contrariæ partis, quia licet verum sit, quod iure diuino ecclesiastica & temporalis iurisdictione sint distinctæ, illud procedit, quoad actum & exercitium, non vero quoad habitum, quo casu non sunt discretæ nec separatæ iurisdictiones, sed resident penes Papam virtualiter & essentialiter. Et vt facilius veritas huius questionis appareat tres casus distinguere debemus, quia quædam sunt causæ mere spirituales, quædam mere temporales, & quædam mixtæ. Causæ vero mere spirituales, sunt causæ matrimoniales, de quibus loquitur

text. in c. causam. de officio deleg. item causæ decimarum, simoniæ, hæresis, & excommunicationis. Alię sunt causæ mere temporales, vt sunt causæ feudales & sanguinis quas Deus immediate, & principaliter commisit imperatoribus & regibus, & sic nec Papa, nec reliqui iudices ecclesiastici illis se debent intromittere. Et sic intelligi debet tex. in d. c. solitæ, vbi dicit Papa, *non negamus quin Imperator præcellat in temporalibus*. & in d. c. nouit. vbi Papa sic loquitur, *non putet aliquis, quod iurisdictionem illustris Regis Francorū perturbare aut minuire intendimus*, quia illud procedit in causis, quæ mere temporales sunt, & nullam habent similitudinem & annexionem cū spiritualibus. Sūt etiam aliquæ causæ mixtæ temporales, quæ habent connexionem cum spiritualibus. vel ratione rei, vel pacti, vel iuramenti, & in his causis potest ecclesiasticus cognoscere, siue ratione incidentiæ, siue principaliter, quando causa fuit coram eo per citationem præuentam. Ita debet intelligi tex. in c. de prudentia, de donat. inter vir. & vxor. c. per tuas. c. ex tenore, qui filij sint legitimi, vbi iudex ecclesiasticus, ratione incidentiæ cognoscit de causis temporalibus. Et ratio est, quia iurisdictiones tam spirituales, quam temporales, immediate à Deo sunt institutæ. De iurisdictione spirituali habetur Matth. c. 16. vbi dicitur. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam*. De iurisdictione temporali habetur in auth. de instrum. caut. col. lat. 6. & Prouerb. cap. 8. *Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, per me principes imperant, & potentes decernunt iustitiam*. Idemque habetur Daniel. c. 4. vbi dicitur, *transfert regna Deus atque constituit, & nulla est potestas nisi à Deo*. c. duo sunt, 96. dist. Et licet verum sit, quod prædictæ iurisdictiones à Deo proueniant, sunt tamen inter se distinctæ & separatæ, & vt respublica recte gubernetur, fuerunt bipartitæ inter duos principes, ecclesiasticum & secularem, quoad vsum & exercitium: sunt tamen vnitæ virtualiter, in Pontifice maximo, veluti homo, qui cōstat ex duobus, scilicet corpore & anima. Et vira etiā dicitur duplex, videlicet spiritualis & corporalis, & sic propter vitam spiritualemente conseruandam, homo spiritualibus indiget, & propter temporalem temporalibus, & ex hac causa Reges habent potestatem super corpora, & res temporales ad vitam corpoream pertinentes veluti rempublicam ordinare, populos sibi subiectos in pacis tranquillitate seruare, patriam defendere, aduersarios debellare. Pontifices vero habent iurisdictionem temporalem, quæ ad regimen & salutem pertinet animarum, & ita docet experientia optima legum interpret, vt in Clemen. ad conditorem. §. quāquam, vbi gloss. verb. experientia, de verborum significatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Ius patronatus transit in creditorem, quando pignori datur vniuersitas.
- 2 Sequester habet ius præsentandi.
- 3 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 4 Ius patronatus pertinet ad eum, qui habet proprietatem vel possessionem.

QVÆSTIO DCCXL.

Item sequester, pene, quem est depositum ius patronatus, habet ius presentandi. Communis contra communem.

SI vniuersitas pignori detur, in qua est ius patronatus, illud transit in creditorem cui pignori datur. Ita tenet glossa fin. in c. cum Bertoldus, de re iud. & est bonus textus pro hac sententia, in leg. eleganter. §. si ff. de pign. actio. & comprobatur ista sententia ex l. 9. tit. 15. par. 1. vbi illud tenet Grego. verb. *empenmando*, idemque videtur dicendum in quaestione proposita, quod sequester habeat ius presentandi. Et ratio est, quia sequester regulariter possessionem & administrationem habet earum rerum quæ sequestrantur, vt in clem. vnica, de sequestr. poss. & fruct. & hanc opinionem tenet Imola, num. 11. in c. examinata, de iud. quem sequitur Paul. de Eleazaris, & alij, in d. clem. vni. & post Imol. tenet Barbac. in d. c. examinata, nu. 68. & Felinus, in d. c. cum Bertoldus, num. 29. Rochus de Curte, de iure patrona. vers. ipse vel is à quo. quaestione 3. 2. num. 71. & hanc esse magis communem opinionem dicit Casar Lambert. de iure patr. 2. par. art. 319. quæst. princip. 1. memb. num. 3. & 5. Selua, de beneficijs, 2. parte, quaestio. 9. num. 1.

Sed contrariam opinionem tenet Hostiens. in d. c. examinata, vbi Anton. & Abbas, num. 15. & esse communem opinionem tenet ibi Corset. in vers. successe queritur. Quæ opinio magis vera & recepta est, ex traditis per Greg. in d. l. 9. ver. *empenmando*, quia ius presentandi pertinet ad eum qui habet proprietatem, vel possessionem iuris patronatus, sed sequester (proprie loquendo) nullum habet ius, sed solum nudum ministerium: ergo sequitur, quod non possit presentare, & presentatio ab eo facta erit nulla, & neque recipietur ab ordinario, nec aliquem operabitur effectum.

S V M M A R I V M.

- 1 Fur non debet furca suspendi pro primo furto.
- 2 Furtum est delictum priuatum.
- 3 Fur pro vno furto qualificato & egregio, furca suspendi potest.
- 4 Iura transgredi licitum est propter atrocitatem criminis.
- 5 Contraria communis opinio refertur in questione principali.
- 6 Arbitrio iudicis relinquitur, an fur sit pro primo furto suspendendus.
- 7 Furtum magnum, vel paruum, arbitrio iudicis relinquitur.
- 8 Doctori codicem, in quo laborauit, surripere magnum furtum est.
- 9 Auferens rustico porcum, aufert oculum.
- 10 Index debet benigniorem penam semper eligere.

QVÆSTIO DCCXLI.

Utrum pena mortis pro primo furto graui possit imponi. Communis contra communem.

Receptissima iuris conclusio est, quod pro primo furto non debet latro furca suspendi, nec hac iure priuari. Ita probat text. in authent. sed nouo iure. C. de seruis fug. ibi, *sed pro furto non morietur, nec*

*aliquid membrum abscindetur, sed aliter castigabitur, idemque probatur, in auth. vt nulli iudicum. §. pro furto autem, collat. 9. quæ opinio recepta est, & eam exornat Cassaneus, in consuetud. Burgundia, titulo, des iustices, §. 5. versiculo, paurla primien, vbi dicit esse communem, quam sequitur Gomez, in §. ex maleficijs, nume. 12. Institut. de action. Et rationem huius conclusionis assignat D. Ludovic. à Peguera, decisionum crim. p. 27. num. 1. quia tale delictum est priuatum, & sic pena extraordinaria fur est coercendus. l. si ff. de furtis. l. fin. ff. de priuat. delict. quam opinionem imitant doctores, quando furtum, licet sit vnum, est tantum multum enorme, & egregium & qualificatum, quia tunc pro vno furto potest fur furca suspendi, & hæc est receptissima opinio Baldi, in d. auth. sed nouo iure, num. 3. quia propter atrocitatem criminis, licitum est leges transgredi, vt dicit Innocent. in c. 1. de constitut. & sequitur Ang. in tractat. de maleficijs, verb. & vestem cælestem, nume. 13. qui dicit se ita semel practicasse Perusij, Hippolytus, in l. vnus, §. cognitorem, numer. 79. ff. de quaestio. & hanc dicit magis communem opinionem Alciat. in c. cum non ab homine, notab. vltim. de iudic. dicit etiam communem Menoch. lib. 2. de arbitr. casu. 295. num. 9. & hanc esse vltimam receptam attestatur Padilla, in l. transigere, num. 12. C. de transactio. & sequitur Montal. in l. 6. tit. 5. lib. 4. fori, verb. *muera por ello*, & in tribunalibus Hispaniæ hanc esse admissam opinionem testatur Bernard. Diaz, in praxi criminali Canonica. c. 90. col. 3. & eum refert & sequitur Peguera, supra. c. 27. num. 3. licet non in proprio loco alleget eum, sed in c. 84. vbi nec vllum verbum, & plures pro hac opinione refert Segura, in l. Imperator, num. 133. ff. ad Trebell. & pro hac opinione adducitur tex. in leg. si quis tres, vers. cæterum, ff. de excusat. tu. tex. in authent. de pace tenenda. §. si quis quinque, l. capitalium, §. gressatores, & §. famosos, ff. de penis, per quæ iura tenet Iulius Clarus, in §. furtum, lib. 5. recept. sentent. quod de generali consuetudine tales latrones suspenduntur in alta furca. Sed contra Baldi opinionem in d. authent. sed nouo iure, tenet ibi, Aret. Salicet. Fulgos. & Paul. Castré. & Rolandus, conf. 51. num. 43. lib. 1. & plures contra illam opinionem refert Couar. lib. 2. var. c. 9. num. 7. Ant. Gómez, 3. tom. variar. c. 5. num. 7. & hanc sequitur (dicens magis communem opinionem) Greg. in l. 18. tit. 14. part. 7. verb. *matar*, Auend. lib. 2. de exequ. mand. c. 16. num. 14. Mexia, ad pragmat. panis, conclus. 2. numero 10. Soto, de iust. & iure, lib. 5. quaest. 3. in respon. ad 2. argumentum, in fine, quam dicit vltiorem Salcedo, in addition. ad practica Bernardi Diaz, cap. 90. vbi alios refert, & nouissime post hæc scripta hanc opinionem sequitur don Ioan Vela, in tractatu, de delictis. c. 12. vers. sed si vnum, vbi dicit ita esse obseruandum, & Salazar, de vsu & consuetudine. c. 5. num. 18. & ratio fundamentalis est, quia in iure non reperitur cautum, quod pro primo furto latro furca suspendatur, licet sit grauissimum, vt diximus in princip. & sic in foro conscientia seruari debet prædicta opinio, secundum Sotum, supra. Sed verius est quod in iustitia & conscientia hoc relinquatur arbitrio iudicis, vt tradit Couar. supra, & Menoch. l. c. 295. nu. 10. vbi dicit quod iudex inspecta facti qualitate, & personarum conditione, arbitrabitur an furtum sit magnum vel*

vel paruum. & Angel. in l. 1. in fine, C. unde vi, ubi fa-
vorabiliter loquens pro studentibus, & in suis libris
laborantibus, dicit esse magnum furtum surripere
doctori codicem in quo multum inuigilauit. Aliud
enim exemplum tradit gloss. in leg. illicitas, §. ne te-
nuis. ff. de officio præsiden. dum dicit, quod qui au-
fert rustico porcum, aufert oculum, quam dicit singu-
larem Romanus, singular. 706. & Boer. decis. 304.
num. 4. & sic cum ex prædictis hoc dependeat ex iu-
dicis arbitrio, ipse poterit (attentis & consideratis fur-
tuitatibus, & circumstantijs) furem vsque ad
penam mortis condemnare, l. hodie, ff. de pœnis, & re-
soluit Iulius Clarus, lib. 5. recept. sentent. §. fin. quæ-
stio. 83. & Menochius, de arbitr. lib. 1. quæst. 86. nu.
10. Debet tamen iudex æquiores, & benigniores pe-
nam eligere, ut in l. respiciendum. ff. de pœn. quam le-
gem, & eius summam æquitatem, iudices præ oculis
semper habere debent. Et prosequitur Azevedo, in l.
7. tit. 11. num. 103. lib. 8. recopilat. & in l. 1. tit. 23. nu-
mero 55.

S V M M A R I V M.

1. *Intra annum luctus de iure civili prohibita fuerunt secun-
de nuptiæ.*
2. *Pœna secundo nubentium sunt sublata de iure canonico.*
3. *Mulier soluta est à lege viri, eo mortuo.*
4. *Lex 3. tit. 1. lib. 5. recop. est conformis iuri canonico.*
5. *Pœna imposita secundo nubentibus, quæ respiciunt filio-
rum utilitatem, non sunt correctæ de iure canonico.*
6. *Opinio Abbatis reprobatur in quæstione principali.*
7. *Mulier secundo nubens, incurrit pœnas inductas favore
filiorum, quæ non sunt de iure canonico correctæ.*

QVÆSTIO DCCXLIII.

*Utrum pœna legales, impositæ contrahenti secundas nu-
ptias intra annum luctus, habeant locum iure canoni-
co, quando respiciunt fauorem filiorum. Communis con-
tra communem.*

1. *Utrum civili Imperatorum prohibitum erat feminis,
mortuis prioribus viris, alijs nubere intra annum
ad lugendum præstitum sub certis pœnis. Ita textus
in l. 1. & 2. & in authentica, eisdem pœnis. C. de se-
cund. nupt. quod quidem iure regio etiam prohibitum
erat per legem fin. tit. 12. part. 5. quæ iura corrigun-
tur profecto de iure canonico, quo inspecto illæ pœ-
næ iam sunt sublata, ut in c. pen. & in c. fin. de secund.
nupt. & rationem insinuat nobis Apostolus, dum di-
cit. 1. Corint. 7. *Mulier viro suo mortuo, soluta est à lege
viri, nubat in domino cui vult.* Et sic licebit vxoribus
solutis matrimonio, non solum bis, sed ter, & toties
quoties voluerint alteri nubere, quia tempus nubendi
secundo, vel tertio, vel vltiori viro non præstrin-
gitur, imo intra annum vel mensem impune nubere
licet. Quæ opinio communis est, ut (pluribus citatis)
resoluit Ioan. à Garronibus in l. 1. num. 24. C. de se-
cund. nupt. quam sententiam confirmat nouissime l.
3. tit. 1. lib. 5. nou. recop. ibi, *Mandamos que las muge-
res buidas puedan libremente casar dentro en el año que
sus maridos murieren, sin incurrir en pena alguna, vbi
illud notant doctores, qui hanc receptissimam con-**

clusionem limitant & intelligunt, quando pœnæ sunt
positæ in odium matrimonij, secus vero quando pœ-
næ respiciunt fauorem filiorum primi matrimonij, ut
l. feminæ, & in l. hac edictali, & in l. generaliter. C. de
secund. nupt. quia illæ pœnæ non sunt aliquo iure a-
brogatæ, canonico nec regio. Ita tenet Gutierrez, in l.
nemo potest, num. 19. & 21. ff. de legatis 1. ubi sic li-
mitat & declarat prædictam legem regni. Innocen-
tius, in d. c. fin. de secund. nupt. ubi Abbas, & Præpo-
sit. dicunt communem. Idem Abbas, in raper. c. eccle-
sia, num. 20. de constitut. ubi Felin. num. 57. Decius,
num. 35. ibidem Bar. in d. l. 1. C. de secund. nupt. ubi la-
te Ioan. de Garronib. gloss. fin. num. 23. idem tenet
Corra. lib. 3. miscellan. c. 1. Couarru. de sponfal. 2. p.
c. 3. §. 9. num. 5. Greg. in d. l. si. tit. 12. part. 4. Costa, in
c. si pater. prima parte, verb. legauit, num. 34. & dicit
communem Matienço, in d. l. 3. tit. 1. lib. 5. recopil.
gloss. 2. num. 1. Palat. Rub. in cap. per vestras, de do-
nat. inter. §. 67. num. 3. Didac. Perez, in tit. 1. lib. 5. or-
dina. pag. 51. cum sequent. & hæc est vera resolutio
doctorum, à qua non est recedendum in iudicando
& cōsulendo, licet Abb. in d. c. ecclesia sanctæ Marię,
num. 15. de constitut. & in d. c. fin. num. 3. de secund.
nupt. teneat esse communem opinionem, pœnam lega-
lem esse sublatam, etiam si fauore filiorum sit apposi-
ta, nisi esset inflicta facto culposo ipsius matris, & il-
lius opinionem dicit etiam communem Zacharias,
iu addit. ad Ab. d. num. 15. in vers. pœna legalis. Quo-
rum opinio non est admittenda, quia ius canonicum
& regium solum tollit pœnas impositas mulieribus cō-
trahentibus secundas nuptias, nō vero ex hoc priua-
buntur filij commodo & utilitate illis relictis à testa-
tore, vel à lege, ex facto matris secundo nubentis, &
quataordecim pœnas, quas incurrit mulier secundo
nubens, tradit Matienço, supra, à nu. 4. vsque ad nu.
15. quas dicit non esse correctas de iure canonico, ne-
que regio, imo sunt approbatæ ex l. 15. Tauri, quæ est
l. 4. d. tit. 1. nou. recopilat. & utrobique doctores. Et
pro hac opinione adduco textum de iure regio, in l.
26. tit. 14. parte 5. ibi, *si se casasse ella en saluo queda a
sus hijos.* Quam opinionem sequitur Baeza, de non
meliorand. filiab. c. 1. num. 8. Gutierrez, in d. l. nemo
potest, num. 20. & 21. Gregor. in l. 3. tit. 12. p. 4. ubi di-
cit communem opinionem, Villalobus, in suis com-
mun. litera B. num. 29. & esse communem declaratio-
nem ad d. l. 3. tit. 1. lib. 5. recopilationis, tenet Azeue-
do, ibi num. 5.

S V M M A R I V M.

1. *Bona vinculata & fideicommisso subiecta possunt aliē-
nari ex causa dotis.*
2. *Authent. res quæ. C. com. de leg. declaratur.*
3. *Debitor dotis non potest aliquo pacto tollere suam obli-
gationem.*
4. *Fauor publicus introduxit, ut bona alienentur ex causa
dotis, maxime cum regia facultate.*
5. *Contraria communis opinio in quæstione principali pro-
ponitur.*
6. *Lex 27. Tauri, inducitur pro hac opinione.*
7. *Auth. res quæ quæ, procedit ex tacita mente testatoris.
& non procedit contra eius expressam voluntatem.*

Practicae Quaestiones

QVÆSTIO DCCXLIII.

Utrum prohibitio alienationis bonorum facta à testatore, comprehendat alienationem ex causa dotis. Communis contra communem.

- 1 **I**uris notissima conclusio est, qua disponitur, testatoris bona vinculata, vel aliter fideicommissa subiecta, posse ex causa dotis filiarum alienari. Ita probat tex. in auth. res quæ, C. commu. delegat. quam declarat Sarmiento. lib. 7. selectorum, cap. 4. Burgos de Paz, conf. 4. num. 11. Molina, lib. 4. de Hispanorum primogen. c. 7. Gregor. in l. 6. tit. 1. p. 6. verb. *queno la pudiesse vender*, Anto. Gomez, in l. 45. Tauri, à num. 87. Quam conclusionem existimant aliqui doctores procedere, etiam si testator expresse prohibuerit prædictam ex causa dotis alienationem, quia illius præceptum non erit in hoc casu seruandum, quia cum testator sit debitor dotis, vel donationis propter nuptias, ut in l. fin. C. de dot. promiss. non debet esse in eius facultate tollere hanc obligationem legalem, dotandi filias. leg. sicut. C. de actio. & obligat. Quod maxime procedit ista sententia ex ratione tex. in d. authentica, res quæ, in fin. ubi ob fauorem publicum hoc fuit inductum priuilegium; & sic non potest mutari vel tolli ex dispositione testatoris. l. quod de bonis. §. si. ff. ad l. falcid. l. nemo potest, de legat. 1. l. testandi, C. de testament. & sic hanc opinionem tenet Paulus Castrensis. conf. 80. lib. 1. & sequitur Tiraquellus, de iure primogen. quæst. 61. nu. 7. & 8. & alios pro hac opinione (dicens communem) refert Roland. à Valle, conf. 85. num. 23. volumine 1. & hanc opinionem dicit communem Alciat. conf. 644. num. 4. quem refert Molina, lib. 4. de Hispanorum primogen. c. 6. num. 10. ubi refert duas communes in quaestione proposita, & nouissime alios pro hac communi sententia & opinione (referens etiam duas communes) tradit Ioan. Botta, conf. 10. num. 12. & 13. & hanc opinionem etiam sequitur Iason, in d. auth. res quæ, num. 59. & dicit etiam communem Decius, conf. 519. & alios refert Villalobos, dicens communem, in thesauro communium, litera A. nu. 127. & Couar. lib. 3. varia. c. 6. nu. 10. qui dicit non valere alienationem, etiam cum regia facultate, quando vinculum fuit factum in 3. & 5. bonorum parte, & sequitur Mier. de maioratu. 4. p. quæst. 2. nu. 5. ubi late prosequitur, & in q. 1. limit. 1. nu. 22.
- 5 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est, & tenenda, & practicanda in iudicando & consulendo, ut tenet Alex. conf. 56. num. 3. lib. 1. Crotus, conf. 18. Botta, ubi sup. d. conf. 10. Loaces, in l. filiusfam. §. Diui, nu. 160. ff. de leg. 1. & hanc sequitur Couar. ubi sup. dicens veriolem, & Villalobos, qui inducit pro hac opinione l. 27. Tauri, & hanc dicit communem (pluribus citatis) Rolandus, d. conf. 85. num. 23. vol. 1. & hanc opinionem sequitur Gregor. in l. 6. tit. 1. p. 6. verb. *que no la pudiesse vender*, colum. 4. & Anton. Gomez, in l. 40. Tauri, num. 87. ubi dicit hanc esse communem opinionem, quam sequitur Molin. ubi supra, num. 10. & ab hac non esse recedendum in iudicando & consulendo, dicit Padilla. in d. auth. res quæ, num. 10. & pro hac opinione consulit Paul. Paris. conf. 52. num. 37. lib. 2. & ex nostratibus Burgos de Paz, conf. 9. num. 10. ubi plures refert pro hac sen-

tentia, quam etiam sequitur Pala. Rub. in rub. de donat. inter. §. 16. num. 11. & hanc dicit esse receptissimam sententiam in regno Hispaniæ, Pinel. in repet. l. 1. C. de bonis mat. 3. p. num. 102. Et ratio huius opinionis est, quia d. auth. res quæ, procedit ex tacita mente defuncti, & sic cessat eius decisio, quando constat de contraria voluntate. Et pro hac opinione facit tex. in auth. de alie. emphy. §. sanctissimarum, collat. 9. ibi, *nisi sub hac conditione possessiones aliqui eis dederunt, ut nullo modo eas alienent*, & facit d. l. 27. Tauri, ubi imponi potest quodlibet grauamen, seruata forma illius legis.

S V M M A R I V M.

- 1 Creditor habet hypothecam in re emptæ ex pecunia sua.
- 2 Creditor qui mutuauit pecuniam ad emptionem domus, præfertur in re emptæ omnibus creditoribus, etiam anterioribus habentibus expresse hypothecas.
- 3 Hypotheca non contrahitur in rebus venditis, habita fide de pretio.
- 4 Contraria communis opinio proponitur.
- 5 Tex. in authent. de equalit. dotis. §. his consequens, collat. 6. declaratur.
- 6 Hypotheca tacita à iure inducitur, quando res emitur ex pecunia ad illius emptionem data.
- 7 Argumentum à contrario sensu non procedit, quando datur legum correctio.
- 8 Paria sunt mutuare rem ad emptionem domus, vel ad eius refectionem.
- 9 Hypothecam cum prælatione habet creditor, qui mutuauit pecuniam ad refectionem domus.
- 10 Lex 26. tit. 13. par. 5. decidit nostram quaestionem.
- 11 Doctores regni loquuntur in hac quaestione contra legem partita.
- 12 Dominium rei emptæ cum pecunia creditoris, non transit in eum nisi cum onere hypothecæ.
- 13 Duo copulatiue requiruntur ut inducatur tacita hypotheca in re emptæ pecunia creditoris.
- 14 Licet. C. qui potiores in pigno. hab. procedit quando bona generaliter obligantur.

QVÆSTIO DCCXLIV.

Utrum mutuans pecuniam alteri ad emendam domum, vel aliam rem, habeat in ea tacitam hypothecam, pro illius pecunia mutuata solutione: Communis contra communem, & quid iure regio.

- 1 **I**uris est notissima conclusio, creditorem habere hypothecam & ius prælationis in prædio empto ex pecunia sua, quando specialiter fuit pro debiti solutione obligatum. Ita probat textus egregius, in l. licet, C. qui potio. in pig. hab. l. 30. tit. 13. p. 5. in quibus talis creditor præfertur omnibus alijs creditoribus, etiam anterioribus, & expresse hypothecam habentibus. Quam conclusionem limitant doctores, ut non procedat quando pecunia, licet fuit mutuata, ad emptionem, & res fuit emptæ ex illa pecunia, non tamen actum fuit ut interim quoad pecunia soluitur, sit res emptæ pignori obligata, quia in hoc casu solum competere creditori actionem personalem, non vero hypothecam, tenet gloss. verb. conuenit. in d. l. licet, ibi, *secus si non conuenit*, gl. in l. quod quis, ff. de pign. cred. ubi doct. glo. verb. credidero, in l. interdum, si qui potio.

potio. in pigno. hab. vbi Bart. idem in d. l. licet, vbi Salicet. num. 3. dicit communem, idem Salicet. in authentic. quo iure, C. qui potior. in pigno. hab. num. 3. vbi dicit Bald. hanc esse communem opinionem glossarum, & ab ea non esse recedendum, & sequitur Bal. Nouell. de dote. 10. p. num. 35. Negusant. de pig. 5. p. 2. memb. num. 3. Ripa, in l. senatusconsulto, num. 10. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. faci. contr. quam sequitur Couar. lib. 1. var. c. 7. num. 3. vbi dicit veriorē & frequentiori doctorum calculo receptam. & Martien. in l. 7. tit. 16. lib. 5. recop. nu. 6. vbi alios allegat pro communi, quam nouissime sequitur Gutierrez, lib. 3. practie. quæstio. quæst. 98. vbi refert duas communes, & ex professo prosequitur hanc quæstionem, dicens ita tenendum esse, quia hæc opinio est verior & receptor, & pro ea facit tex. in d. l. licet, vbi hypotheca contrahitur, quando pecunia ad emptionem alicuius rei mutuatur, si expresse actum sit quod obligata & hypothecata maneat. Ergo cessante pacto, cessabit hypotheca, cum res non sit pro certo pretio obligata specialiter, imo dominium est translatum in emptorem, & sic creditores hypothecarij præferuntur, vt in l. procuratoris. §. si plures, versic. sed si dedi. ff. de tribut. act. l. quidam fundum, ff. de in re verso. vbi si merces vendantur habita fide de pretio, nulla competit in eis hypotheca, nisi illud expresse actum sit in limine venditionis. Hanc dicit communem opinionem Bart. & Alex. in l. si cum dotem, §. si. ff. si cert. pet. & Ias. in d. l. creditor, num. 5.

4 Sed his non obstantibus contraria opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, ita quod ab ea nemo iam possit recedere, vt infra apparebit. Et pro hac opinione est gloss. singul. in d. auth. quo iure, C. qui potio. vbi dicit, quod mutuans pecuniam alteri ad emendam aliquam rem, eandem rem emptam iure pignoris habebit obligata pro illius pecuniæ solutione, vbi Bal. & Ang. sequuntur glossæ opinionem, dicentes communem, & illam approbat Iason in d. l. creditor, Alex. in d. l. si cum dotem, §. si. Campe. de dote, 4. p. q. 8. nu. 3. Cassa. in catal. glor. mun. 2. p. confidera. 99. col. 6. limit. 3. in fi. & eandem opinionem tenet Bal. sibi contrarius, in l. pro debito, nu. 1. C. de bonis auct. iud. possid. & sequitur eum (dicens communiter receptam) Nauar. in manu. c. 17. nu. 49. & pro hac verissima opinione facit tex. in auth. de æqual. dotis, §. his consequens, collat. 6. cuius verba sunt. *His consequens est & illud decernere, quod in casibus huiusmodi dubitatum nouimus, antiquioribus creditoribus aliquas hypothecas præponere iuniores existentes, ex præuilegijs à legibus datis, quale est, quando aliquis proprijs pecunijs procurauerit nauem comparare, aut fabricare, aut domum forsan ædificare, aut etiam emi agrum, aut aliquid horum. In his enim omnibus priores existunt posteriores creditores, quorum pecunijs emptæ, aut renouata res est, ijs qui etiam multo antiquiores sunt.* Ecce verba tex. manifeste probantia nostram conclusionem, vbi sufficit, quod pecunia detur ad emptionem alicuius rei, vt ipsa res emptæ ex tali pecunia remaneat hypothecata, licet nihil actum sit de speciali rei hypotheca, quia ipsa tacite à iure inducitur, & sic cum ibi habeamus pro hac sententia text. expressum, non debemus ex d. l. licet, sumere argumentum à contratio. sententia, cū datur legum correctio, maxime quia in d.

8 §. his consequens, paria sunt dare pecuniā ad emptionem domus, vel ad eius refectionem, quia in utroque casu inducit lex tacitam hypothecā cum prælatione, & in casu quo datur pecunia ad refectionem domus, nemo vniquam dubitauit creditorem habere tacitam hypothecam, vt in l. interdum, ff. qui po. in pign. hab. cui consonat l. 28. tit. 13. part. 5. Quæ sententia verissima est de iure communi, & verissima itidem de iure regio cum hic casus expresse sit decisis per l. 26. titu. 13. par. 5. in fi. ibi, *E aun dezimos que si algun home recibiesse de otro marauedis prestados para guarnir alguna naue, o para refazerla, o para facer alguna casa, o otro edificio, o para refazerlo, que qualquiera de stas cosas ea que fuesen meditos o despendidos los marauedis, fincan obligadas calladamente a aquel que los empresto, vbi illud expresse tenet doctissimus Greg. Lopez, verbo, para fazer, vbi dicit per illam legem tolli opiniones contrarias de iure communi, & esse multum mentem tenendam. Et profecto valde miror de nostris scriptoribus Hispanis, qui non considerant, nec memoriam mandarunt illam legem, nec doctrinam Greg. vbi clamat menti esse tenendam, ex qua lege omnino tolleretur dubietas, cum qua locutus fuit Gutier. in d. quæst. 98. lib. 3. num. 9. in fin. qui licet non vidisset illam legem adstrictus difficultate tex. in d. §. his consequens. sub dubio tamen & saluo meliori iudicio, sequutus fuit contrariam opinionem, quod nequaquam fecisset, si legem illam & doctrinam Gregorij vidisset, quæ l. summam continet rationem & æquitatem, cum pecunia sit recepta & mutuata ea intentione, vt ex ea domus comparetur, quæ cum emptæ sit ea pecunia, clarum est quod debet remanere hypothecata pro solutione illius, cum res emptæ, non sit in dominio debitoris, nisi cum illo onere & hypotheca licet nihil conuenum sit. Et ex hac ratione appelletur à lege tacita hypotheca ibi, *fincan obligadas calladamente.* Vnde duo requiruntur, vt inducatur. Primum, quod pecunia detur & recipiatur ad emptionem alicuius rei, secundum, quod realiter & vere ex illa pecunia mutuata res sit emptæ, vt tradit Cassaneus, sup. limit. 12. Ex quib. venit intelligenda doctrina Alberici, in l. obligat. generali. ff. de pign. vbi dicit procedere prædictam l. licet, etiam si specialis hypotheca non fiat rei venditæ, quia sufficit generalis omnium bonorum, quem sequitur Capolla, caut. 124. num. 2. licet dubitet Negusant. de pigno. 5. quæst. principali, nu. 8. & Gutierrez, allega. 5. num. 2. Quæ omnia sunt perpetuo menti tenenda, & illa l. 26. d. tit. 3. p. 5. est addenda Couarru. Matienço, & Gutierrez, ne forte ex illorum doctrina sequamini opinionem antiquiorum, ex illius legis decisione abrogatā, vt docet ibi Gregor. ver. para fazer, & ver. el postrimero, in l. 39. tit. 13. p. 7.*

S V M M A R I V M.

- 1 Signum est quasi testis scriptura, qui mutus loquitur pro artifice.
- 2 Signum dicitur cifra vel chimera.
- 3 Artifex potest alium artificem prohibere, ne utatur suo signo consueto.
- 4 Res dicitur eius esse, cuius signo est signata.
- 5 Signum denarij denotat dominium.
- 6 Animal presumitur eius esse, cuius est signum quo signatum est.

Practicae Quaestiones

- 7 *Stigma alienum nemo potest ponere in rebus suis.*
- 8 *Qui utitur signo alieno, perdit rem signatam.*
- 9 *Nomen non debet quis fraudulenter mutare, neque vestem. Et unde habuit originem mutatio nominis in Romano Pontifice.*
- 10 *Contraria communis opinio proponitur.*
- 11 *Lex, quero. ff. de iure patro. declaratur.*
- 12 *Arma aliena non debet quis portare in suis scutis.*
- 13 *Hominum malitiis obuiandum est.*

QVÆSTIO DCCXLV.

Utrum faber mallearius, vel alius officialis publicus, possit vetare alium ne signo suo utatur. Communis contra communem, & quid iure regio.

- 1 **S**ignum est quasi testis scripturæ, & licet incertus & mutus loquitur pro artifice, & dicitur cifra vel chimera, secundum Baldum de pace Cōstantiæ, verb. sigillum, & in l. falsus. C. de furtis. Et sic dixit Platea, in l. stigmata. C. de fabricensib. libro vndecimo,
- 3 quod optimus officialis & peritus in sua arte, poterit prohibere alium uti suo signo, quia interest eius propter sui operis bonitatem, opinionem, & famam, ne alius imperitus utatur illo signo, ex quo confusio inducatur, argumento tex. in c. nonnullis, de Iudæis. Quam opinionem tenet expresse Bart. in tract. de insign. & armis, num. 9. Felinus, in proœmio Decretal. num. 37. Cassaneus, in Catalog. gloriæ mundi. 1. p. cōfid. 35. & est cōmunis ex traditis per Paul. Paris. conf. 29. num. 8. lib. 1. pro qua sententia allegatur tex. in d. l. stigmata, & in l. eos. §. fin. ff. ad l. Cornel. de fals. & rubrica. C. ut nemo priuatus. & authent. de mand. principum. §. penultim. textus in cap. dilecta, vbi Abbas, numero 3. de excessibus prælatorum, vbi hanc sequitur opinionem, quam dicit communem, Azeuedo in l. 7. titu. 1. numero 2. lib. 4. recopilatio. Benuenutus, de mercatura. 2. par. num. 92. cum sequentibus, & tradit Guillelmus Benedictus, in c. Raynutius, ver. Raynutius, de Clera, de testam. num. 59. & facit tex. in c. displicet. 23. quæst. 4. ibi, & vos oves Christi estis, characterem Dominicum portantes, & sic dicitur res esse eius, cuius signo est signata. l. quod si neque, §. si. ff. de pericul. & commod. rei vend. c. si iudex, de sententia excommunic. in 6. Et facit tex. in c. quod quidam. 1. quæst. 1. & c. quemadmodum. 23. quæst. 7. c. postea signatur. 23. quæst. 2. cap. sane profertur, & c. magnæ, de voto, & Luc. 20. Ostendite mihi denarium, cuius imaginem habet & subscriptionem. Et respondentes dixerunt, Cæsaris: dixit illis: Reddite quæ sūt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, & Geneleos 4. Posuit dominus signum in Cain. & sic signum animis demonstrat dominum, & eo ipso quo equus, bos, vel ovis, vel alia res reperitur cum signo meo, quo utor signata, probatur mea, arg. tex. in d. l. stigmata. l. penult. C. de aquæductu, lib. 11. & ita tenent Bart. & Platea, in d. l. stigmata, licet Bal. in auth. dos data. C. de donat. ante nupt. dicat, quod solum facit præsumptionem, quia alias de facili posset fraus committi, & illum sequitur Cassaneus, supra, ponens exemplum in ballis mercatorum, & Anton. Gom. in l. 45. Tauri, num. 77. & Auendan. in cc. prætorum, c. 19. num. 32. qui loquitur, del lancero de Galdajara, Menochius, lib. 2. de arbit. casu. 318. nu. 23.

& Mascard. volumin. 1. probationum, conclus. 90. vbi etiam num. 5. confirmat nostram cōclusionem, quod non potest quis stigma alienum ponere in rebus suis. & allegat l. 1. C. de nauib. non excus. lib. 11. & si quis de facto utatur signo alieno, perdit rem, ut in l. sacril. §. qui cum, ff. ad l. Iuliam peculatus, & etiam utens nomine alieno fraudulenter punitur, ut in l. 1. C. de mutatio. nominis, l. falsi nominis, ff. ad l. Cornel. de falsi. ita eleganter tradit Menochius, de arbit. casu. 318. nu. 3. omnino videndus, vbi declarat unde habuit originem mutatio nominis in Romano Pontifice, & Illescas. 1. par. historiæ pont. lib. 4. cap. 33. Mexia, in Sylua, variarum lect. lib. 1. c. 21. Conradus, in templo omnium iud. lib. 2. c. 1. §. 2. num. 8. fol. 117. & ita de facto fuisse obseruatum tradit Anton. Gomez, in l. fin. Tauri, nu. 11. & etiam puniuntur portantes habitum alienum & usurpantes, ita Tiraquellus, ad ll. conu-biales, leg. 3. num. 58. Rebuff. de priuilegiis scholasticorum, priuilegio. 94. Didacus Perez, in rubric. ordinamenti, tit. 18. lib. 8. Petrus Georgius, in syntagma. iuris, lib. 39. c. 11. Gregorius, in l. 3. tit. 17. p. 5. verb. *vestidura*, plura in proposito refert, Dominus Ioan Vela (meritissimus collega diui Bartolomei) in tractatu delictorum, c. 13. & Azeuedo, in l. 8. tit. 10. num. 1. lib. 4. recop.

- 10 Sed contrariam opinionem in quaestione principali (imo quod nemo possit alium prohibere, ne eodē signo utatur) tenent Bald. & Salicetus, in l. 1. C. quæ res vend. non possunt, Alberi. in l. quero, ff. de iure patron. & est communis opinio, ut tradit Ioannes Hannibal, in repeti. rubric. soluto matrimonio, num. 216.
- 11 Pro qua opinione facit optimus textus in d. l. quero, ff. de iure patro. cuius verba sunt. *Quæro an libertis prohiberi possit à patrono, in eadem colonia in qua ipse negotiatur, id genus negotij exercere? Scauola respondit non posse prohiberi.* Sed illa lex parum obstat, quia ibi solum permittitur, negotiari eodem genere negotiationis in eadem prouincia, non autem permittitur ut negotiatores uterentur eodem signo, maxime usurpando stigma alterius. Idemque est dicendum in delatione at-
- 12 morum, quia arma mihi competentia, possum prohibere, ne alius deferat, ut copiose resoluit Cassaneus, sup. conclus. 44. & hanc opinionem existimo veriorē & practicandam, & pro ea audiui fuisse obtentū in regali cancellaria Pinciana, quia alias omnia essent in confuso, & daretur locus mille fraudibus, & iustū
- 13 est ut malitijs hominum obuietur, ut in l. conueniri. ff. de pactis dotalibus, & facit bonus tex. in d. c. dilecta, de excessibus prælatorum, vbi expresse hoc deciditur, & confirmatur hæc opinio, in l. 49. tit. 13. lib. 4. recop. & in l. 19. tit. 14. lib. 7. recop. vbi tamen ponitur pœna decem millium marapetinarum contra usurpantes signū alterius, quod declaratur in leg. 8. titulo 15. & in l. 12. titulo 16. eodem libro. quæ leges sunt notabiles pro confirmatione huius opinionis, & qua non est recedendum de iure communi & regio.

S V M M A R I V M.

- 1 *Malitia supplet ætatem in matrimonio.*
- 2 *Puer nouem annorum granidaui nutricem suam.*
- 3 *Salomon genuit filium in vndecimo anno.*
- 4 *Malitia supplet ætatem in sponsalibus, secundum aliquos.*

5 Impedi-

- 5 Impedimentum iustitiæ publicæ honestatis inducitur ex sponsalibus contractis cum minore septennio.
- 6 Contraria communis opinio proponitur.
- 7 Infans in sua ætate quod vidit, ignorat.
- 8 Defectus naturales nemo potest supplere.
- 9 Septennium completum requiritur in sponsalibus.
- 10 Minor, etiam discretus, non potest profiteri religionem ante legitimam ætatem.
- 11 Lex 6. tit. 1. part. 4. adducitur pro hac opinione.
- 12 Lex requirens certum tempus annorum, requirit tempus perfectum.
- 13 Tempus stat pro forma.
- 14 Forma rei non potest mutari.
- 15 Caput, iuuenis, de sponsalibus, declaratur.
- 16 Lex, in sponsalibus, la 2. ff. de sponsalibus, declaratur.
- 17 Iudicium infantis non semper discerni potest.
- 18 Ratio diuersitatis inter sponsalia & matrimonium traditur, circa quæstionem propositam.
- 19 Potentia ad copulam est quid extrinsecum.
- 20 Lex. 12. tit. 1. par. 4. declaratur.
- 21 Ratio ob quam magis in septennio quam in alia minori ætate sponsalia contrahantur, traditur.
- 22 Minor potest in ætate septennij ad ordines minores promoueri.
- 23 Ætas septennij est principium discretionis & intelligentiæ.
- 24 Septennij numerus dicitur sacratus, & quare.
- 25 Septennij numerus dicitur perfectus, quia homo constat ex septenario.
- 26 Leges Digestorum & partitarum sunt in septem partes diuise, & vita hominum in septennio mouetur & variatur.
- 27 Partus dicitur legitimus in septimo mense.
- 28 Dentes formantur in septimo mense, & in septimo anno cadunt.
- 29 Septem horis genitale semen conuertitur in humanam naturam.
- 30 Septem modis mouetur homo.
- 31 Septem doctores faciunt communem opinionem.

QVÆSTIO. DCCXLVI.

Vtrum in sponsalibus malitia suppleat ætatem, vt ante septennium sponsalia contrahi possint. Communis contra communem, & quid iure regio.

- 1 **M**alitia supplet ætatem in matrimonio. Ita probat tex. in c. de illis, el. 3. de despons. impub. c. vni. §. 1. eod. tit. in 6. vbi gloss. verb. supplebat. Et facit pro hac sententia tex. in l. 6. tit. 1. p. 4. in fi. ibi, *que la sabiduria e el poder que han para fazer esto, cumple la mengua de la edad*, vbi Gregor. Lopez, verb. *la sabiduria*, refert illud quod vulgo circumfertur, & narrat B. Gregor. in dialogo, quod puer nouem annorum im prægnauit nutricem, & de puero decem annorum idē refert D. Hieronymus, ad Vitalem, & de Salomone dicitur, quod genuit filium in vndecimo anno, vt tradit Ioann. Andreas, in c. fi. de eo, qui cognou. consang. vxor. suæ. Sed an in sponsalibus malitia suppleat septennium, dubium grauissimum est, & partem affirmatiuam tenet gloss. magna, in fin. in c. iuuenis, de spons. gloss. in c. sponsam, eod. tit. gloss. in summa. 30. quæst. 2. & Francus, in d. c. vni. Ledesma, de matrimon. in se-

- cundum quarti, quæst. 42. art. 2. & hanc dicit communem opinionem Præpositus, in d. c. iuuenis. num. 9. & Couarr. in 4. 1. p. c. 2. in prin. num. 1. vbi confirmat opinionem Abb. in d. c. iuuenis, quia cum in matrimonio malitia suppleat ætatem (vt supra diximus) consequens est in sponsalibus præmaturam potentiā ad generandum, ipsum defectum ætatis supplere. quod videntur insinuare verba tex. in l. in sponsalibus. la 2. ff. de spons. vbi dicitur satis esse si sponsi quid agant, intelligant, conducit etiam tex. in d. c. iuuenis, vbi ex
- 5 sponsalibus contractis cum minore septennio, inducitur impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, non alia ratione, nisi quia malitia supplet ætatem, ex qua ratione tenet illud Veracruz, in speculo coniugior. 1. p. art. 16. lit. B. vbi sequitur D. Thomam, in 4. distin. 27. art. 2.
- 6 Sed his non obstantibus, contraria opinio verior videtur, & tenenda, quia vbi in iure certa ætas requiritur ad intellectum & discretionem, malitia non potest illam supplere, vt in l. qua ætate, ff. de testament.
- 7 quia illa ætas, quod vidit, ignorat, vt in d. l. de sponsalibus. & in l. fin. C. de fals. mone. & est optimus text. in
- 8 l. final. C. de testament. militis, vbi defectus iuris naturalis nulla causa potest suppleri, & illum tex. exornat Roderic. Xarez, allegat. 12. Et in terminis pro hac opinione facit tex. in c. literas, & in c. accessit, de desponsatio. impub. vbi septennium completum requiritur, vt sponsalia contrahi possint. Et hanc opinionem confirmat tex. in c. 1. de regularibus. in 6. vbi
- 10 impubes ante legitimam ætatem non potest profiteri religionem, quæ ætas hodie est præfixa in ca. 16. sessione 25. Concilij Trident. & professio erit nulla, etiam si puer sit maxime discretus, & malitia suppleat ætatem, vt tenet glossa communiter approbata, in c. postulasti, de regularib. quam sequitur Abb. in c. significatum, eodem. & Cardin. in clemen. fin. quæst. 3. de ætate, & quali. Syluest. verb. religio, 2. in quæst. 12. & verb. religio, 3. in quæst. 2. Caiet. in verb. votū, verb. imperfectum, & sequitur Brunel. in tractat. de sponsal. quæst. 2. conclu. 4. Et pro hac sententia facit
- 11 tex. in d. l. 6. tit. 1. par. 4. vbi loquens de matrimonio dicit, quod malitia supplet ætatem, loquens vero de sponsalibus, nullum verbum. Et vltra prædictos doctores, hanc opinionem sequitur glo. communiter recepta, in clem. fi. de ætat. & qual. Abb. in c. cum in cūctis, in prin. num. 6. de elect. Feli. in c. cum vigesimū, de officio deleg. & hanc esse communem opinionem & distinctionem firmat Corne. cons. 213. vol. 1. & pro hac doctrina est notabile dictum Archidiano.
- 12 in c. si annum, de iudi. in 6. vbi dicit, quod quando lex requirit certum tempus annorum, semper sequitur perfectio, nisi aliud exprimat. Et sequitur Baldus in d. cap. cum vigesimū, & Aretinū in d. l. qua ætate. Quod quidem notissimum est in ætate statuta ad faciendum testamentum, & in tutela vel cura. Et ratio est, quia ætas septem annorum ideo sufficit ad sponsalia, quia voluntas quæ in naturali consensu quiescit, cadit in impuberem, qui impleuit ætatem septem annorum, vt in l. si infans. C. de iur. delib. & il
- 13 lud tempus a iure statutum semper stat pro forma. glo. in auth. quæ supplicatio. C. de precib. impe. offer. vbi dicunt Bald. & Salicet, quod ille qui non obseruat tempora constitutionis præfixa, non obseruat formam,

- mā, & tradit Tiraq. de retract. Linag. §. 3. glo. 4. nu. 3. & Raz. in sua praxi. i. tom. 7. p. c. vñ. num. 101. For-
- 14 ma autem non potest mutari. l. qui heredi. l. Mauius. ff. de cond. & demonst. c. adime. r. q. r. Quibus non
- 15 obstat tex. in d. c. iuuenis, quia ibi Rom. Pontifex nō se fundat in doli capacitate, sed in alijs, vt patet ex lra
- 16 illius tex. in d. l. in spōsalibus, vbi dicitur, *satis esse si spon si intelligant quod agant*, qui potius probat nostram sē tentiam, quia verus & genuinus illius tex. intellectus est, in sponalibus non esse necessariam eam aetatem, quā in matrimonijs, sed sufficere quod vterq; intelli
- 17 gat quid agat. Ceterum, quia non semper discerni potest iudicium infantis, subiungit ibi, iure cons. *id est si non sint minores septem annis*. quem intellectum sen sit gloss. ibi, qui profecto verissimus est, omisso tradi to à Soto, in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 2. quem tex. opti me declarat Anastasius. lib. 2. animaduersionum. c. 6.
- 18 post Couar. in 4. 2. p. c. 2. num. 1. Nec obstat quod in matrimonio malitia supplet aetatem, quia respondeo disparem esse rationem in sponalibus, quia in matri monio aetas illa quatuordecim annorum designata est, non solum per vsum rationis, verum etiam pro pter vigorem naturalem, & potentiam coeundi, vnde nimitum si malitia supplere possit aetatem, vt in d. c. de illis, el. 2. notat Abb. communiter receptus, in d. c. fin. de despons. impuberum. vbi gloss. verb. pruden tia, & Alexan. de Neuro. cons. 1. num. 9. & 13. dicens non sufficere in sponalibus malitiam in rebus agen dis, sed potentiam ad copulam, per tex. in c. puberes,
- 19 in fin. eod. tit. & sic cum hac potentia ad copulam sit quid extrinsecum, facile de ea constare potest, & vbi constat eam præsumisse etatem legitimam, sufficit ad matrimonium. At vero in sponalibus, cum aetas septennij solum designetur per iudicium intellectus, non præuenitur propter præmaturam prudentiam, cum sit quid intrinsecum, quod de facili constare nō potest. Et cum hac distinctione est intelligenda pri ma & secunda opitio, vt prima procedat, quando duo concurrunt, nempe, quod malitia suppleat aetatem, & quod puella fuerit carnaliter cognita, hac ve ro, quando licet malitia suppleret etatem, non est vt gens præsumptio, quod puella sit attetata, nec carnali ter cognita. Idemque sentit Moccus. de contract. tit. de nup. num. 4. fol. 168. & ita est tenenda & intelligē
- 20 da l. 6. & l. 12. in fi. tit. 1. par. 4. ibi, *Esto si entiendo si los desposados fuesen de edad de siete años cumplidos o poco menos, de manera que ayant entendiēto para pla zerles las desposadas*, lolet tamen dubitari, quare ma gis in septimo anno quam in sexto, vel in alia aetate fuit designata aetas ad sponsalia de futuro contrahen da. Et licet aliqui mihi responderunt quod sic placuit legislatoribus, & quod de his quæ à maioribus con dita sunt, ratio non semper reddi potest, tamen non
- 21 sine magno mysterio, magis illa aetas quam alia fuit designata, prout etiam videmus in pueris, qui vo lunt ordinari, nam etiam requiritur aetas septennij ad ordinem primæ tonsuræ, vt resoluit Rubuff. in pract. benef. fol. 4. num. 11. Soto, in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 2. & Albert. Trotius, de vero & perfecto clerico. c. 17. num. 1. Guier. canonici quæst. c. 26. in princ. qui sic intelligit tex. in c. singulis, 77. dist. & clementinam primam, de aet. & qual. vbi probatur quod omnes
- 22 minores ordines possunt in septennio suscipi, & ra tio potest esse, quia illa aetas est principium discretio nis & intelligentiæ, & sic dixit Arist. lib. 1. de secreto, quod trinitas est primum super quo omnes res sunt fundata, & mediatur per quinquenarium, & perfici tur per septenarium, & Calius Rhodigin. lib. 12. le. ctio. antiq. c. 11. & 36. scribit, quod septimus quis que annus ætati signum imprimit, & iste numerus di
- 23 citur sacratus, vt in c. presbyter. 91. distin. quia septē sunt Sacramenta ecclesiæ, & quia septem sunt dona Spiritus sancti, & quia in septimo die Deus summus omnium rerum opifex ab opere quieuit. Vnde meri to illa ætas magis quam alia fuit designata, quia ille numerus constat ex vno & sex, vel ex duobus & quin que, vel ex tribus & quatuor, & sic habet vnitatem, iā quam copulam geminæ trinitatis, & considerando eius singula membra, eorumque compagines, est pro fecto omni maiestate plenissimum. Et plura de nume ro septenario habentur in proœmio legum septem
- 24 partitarum, vbi Greg. verb. *septenario*, dicit illum nu merum esse perfectum, quia homo constat ex septena rio, id est ex triplici animi proprietate, & quatuor e
- 25 lemētis. Et sic imperator Iustinianus in septem par tes diuisit leges Digestorum, vt habetur in l. 2. C. de ver. iure enul. & leges partitarum in septem libros di uisæ fuerunt, & Mexia, ad pragmaticam regiam, in septem conclusiones diuisit totum opus, vbi plura notanda recollegit de hoc numero septenario, & Ze nedo, in collectaneis iur. collect. 15. num. 10. & Ioan. Garcia, in tractat. de Hispanor. nobilit. gloss. 48. §. 1. num. 3. vbi etiam dicit, quod vita hominum septen nio monetur & variatur, & plura tradit Cassan. in Ca talogo gloriæ mundi. 1. 2. parte. consideratio. 37. & Petrus Bongo, de mystica numerorum significatio ne, tit. de num. septenario. pag. 198 & in septimo mē
- 26 se partus dicitur legitimus, vt in l. septimo men
- 27 se. ff. de statu hominum. Et in septimo mense forman tur dentes in infantibus, & in septimo anno cadunt, vt tradit Tiraq. in l. si vnquā. ver. reuertatur, nu. 210.
- 28 col. 2. C. de reuocand. donat. & septem horis semen genitale conuertitur in matrice in humanam naturā. Et septē horis potest homo viuere sine respiracione. Septemque fenestras habet corpus humanum, quibus alitur, videlicet, oculos, nares, aures, & os, & septē horis fit bona digestio, septem horis oportet dormi re, vt fiat nutrimentum bonum, septem diebus po test homo viuere absque cibo, septē modis mouetur homo, videlicet, ante, retro, sursum, deorsum, dextror sum, sinistorsum, & in circulo, & in testamento in scriptis, septem requiruntur testes. Et quod magis
- 29 huic operi conuenit, septem DD. faciunt communē opinionem, & ad approbandum scholarem requirū tur septem DD. vt tradit Zenedo, in collect. ad ius ca nonic. collect. 15. ad decretum. num. 7. fol. 18. Nauar. in repet. c. si quādo, de rescrip. pag. 96. in medio. Pau. Fus. de visitat. lib. 2. c. 5. num. 10. & Ant. Maria Cor rati. lib. 1. comm. opinionum. tit. 3. num. 19. cum se quentibus: Ex quibus facile colligi potest, quam con ueniens fuit, vt septimus annus constitueretur ad contrahenda sponsalia de futuro, magis quam aliud tempus, propter maiorem perfectionem intel lectus.

SUMMARIUM.

QVÆSTIO DCCXLVII.

- 1 Heres tenetur luere rem obligatam, à testatore relictam, non vero legatarius.
- 2 L. 1. tit. 9. par. 6. declaratur.
- 3 Heres indistincte tenebitur rem obligatam luere, quando pro tanto pretio est hypothecata.
- 4 L. si res obligata. ff. de leg. 1. declaratur.
- 5 Quando res est hypothecata pro tanto pretio, non est spes solutionis.
- 6 Legatum rei alienæ ignoranter non valet.
- 7 Testator solum præsumitur legare ius quod habet in re.
- 8 L. 1. tit. 9. p. 6. adducitur pro prima opinione.
- 9 Contraria communis opinio refertur.
- 10 Res hypothecata, pro tanto pretio, censetur alienata à patrimonio testatoris.
- 11 L. si. C. de reb. alien. non alienan. declaratur.
- 12 Alienatio si prohibeatur, prohibetur etiam pignorat.
- 13 Res pignorat censetur alienata, quando pignorat pro aequali pretio.
- 14 Alienatio non præsumitur in hypotheca, pro aequali pretio, quando in re pignorat cadit affectio.
- 15 L. si in emptionem. ff. de minoribus, exornatur.
- 16 Procurator habens mandatum repudiandi hereditatem, non potest repudiare res quæ fuerunt maiorum.
- 17 Obligatio generalis non comprehendit, quæ specialiter non est verisimile aliquem esse obligaturum.
- 18 Padilla increpatur in sua opinione.
- 19 Opinio communis defenditur ab impugnationibus Padilla.
- 20 Accidens non mutat substantiam.
- 21 L. prædia, C. de fideicom. limitatur in annuo censu.
- 22 Annuus census est quædam servitus prædio inherens.
- 23 Sententia Padilla, in d. l. prædia, num. 1. l. declaratur.
- 24 Verbum, census, intelligitur de perpetuo.
- 25 Redemptio census super aliqua possessione impositi per tinet ad heredes imponentis, non ad possessorem.
- 26 Pensio imposita super beneficio, transit contra beneficii possessorem.
- 27 Creditor census vel pensionis potest heredes vel rei possessores convenire.
- 28 Debita defuncti tenetur heres solvere.
- 29 Casus de facto proponitur.
- 30 Melioratus non tenetur solvere debita super re, in qua facta fuit melioratio.
- 31 Heres tenetur solvere debita, insita in rebus vinctis, siue debitum sit contractum ante maioria institutionem, siue postea.
- 32 Qui vult consequens, vult antecedens per quod devenitur ad illud.
- 33 Maioratus possessor non tenetur ad debita, quando sunt bona libera fundatoris.
- 34 Creditor annui redditus potest agere ad exigendum debitum adversus constituentem eiusque heredes, omisso tertio fundi possessore.
- 35 L. 2. l. Tauri, declaratur ut sit correctoria iuris communis.
- 36 Legatarius partis bonorum non tenetur ad debita defuncti.
- 37 L. 4. tit. 1. p. 2. declaratur.

Vtrum heres teneatur luere rem obligatam, quam testator legavit, quando fuit obligata pro pretio æquivalenti, ipsi rei. Communis contra communem, & quid in re regio.

- 1 **H**eres tenetur luere rem obligatam, vel hypothecata ex legato, vel fideicommissio alicui relicta, quando testator sciebat rem legatam pignori, vel hypothecæ obnoxiam. Ita probat tex. in l. si res obligata. 60. ff. de lega. 1. ibi. *heres liberare debet*, l. Mæuius. 68. §. fundo legato. ff. de leg. 2. l. licet. ff. de dote prælegat. l. prædia. C. de fideicom. l. 1. tit. 9. par. 6. ibi, *mandafaziendo el testador de alguna cosa suya, que sabia que era empennada o obligada a otro por menos, de loque valiesse, tenuto es el heredero dela quitar de los bienes del finado, e darla a quien fue mandada*. Quam conclusionem limitant doctores, ut non procedat quando res legata esset obligata pro tanto pretio, ut eo soluto nihil aut parum commodi esset remanens, apud legatarium: quia in hoc casu, nulla habita ratione scientiæ vel ignorantie, tenetur heres eam rem luere, ob gratiam & favorem legatarij. Pro qua limitatione adducitur tex. in d. l. si res obligata. ff. de lega. 1. ibi, *vel potest aliquid esse superfluum ex soluto ære alieno* ita in hoc sensu accepit illa verba gloss. ibi, cuius opinionem testatur communem Alexan. ibi, col. 2. & L. si. num. 9. dicit etiam communem opinionem & intellectum Fulgos. in d. l. prædia, num. 3. vbi Corneus, eod. num. quam opinionem sequitur & dicit communem Vinus, lib. 2. comm. verb. legatum, & eam appellat veriore & communior, & in practica sequendam Michael Crausus, receptarum sentent. §. legatum, quæst. 15. nu. 2. Et ratio huius opinionis est, quia quando res est pignorat vel hypothecata pro tanto pretio, non est spes solutionis, quia tunc, aut legatarius nollet luere, aut si lucret, nullum commodum apud eum remaneret, & per consequens legatum esset nullius momenti, maxime, quia tunc videtur rem alienam ignoranter legatam, & sic legatum non valet, ut in l. cum rem alienam. C. de legatis. §. non solet. Instit. eod. tit. l. 10. tit. 9. par. 6. Et in dubio testator solum videtur legare ius quod habet in re. l. servi electione, §. si. de legat. 1. l. si dominus. §. si. eod. tit. l. vxor patri, C. eod. & tradit Mantica, de coniect. ult. volunt. lib. 9. tit. 1. num. 8. & Couar. c. 2. pract. q. Ant. Gom. 1. tom. c. 12. num. 15. & num. 39. hanc defendit opinionem (satisfaciens aliquibus fundamentis in contrarium per eum adductis) & tandem pro hac sententia dicit esse textum, in d. l. 1. tit. 9. p. 6. vbi hoc expresse probatur, ibi, *per*
- 8 *menos de loque valiesse*, ergo si pro æquivalenti pretio, non procederet illius tex. decisio, nec nostra principalis conclusio.

Sed his non obstantibus contrariam opinionem (imo quod heres hoc casu quando testator ignoraverit hypothecam, non tenetur luere rem obligatam) tenet Angel. in d. l. si res obligata. vbi Paul. num. 7. dicit hoc esse mirabile, & dicit Alex. ibi, num. 3. sibi placere hunc intellectum, fuisse quæ eum Cumani, quem sequitur Ias. in d. l. prædia, dicens quod eum sequuntur moderni. Quam opinionem dicit communem Padilla,

la, in d.l. prædia, num. 7. in fine. vbi sequitur & defendit hanc opinionem ex aliquibus fundamentis, quorum principalior est, quia quando res est obligata pro pretio rei ipsi æquivalenti, censetur alienata à patrimonio testatoris. l. legata, §. fin. ff. de suppell. legata. l. qui habebat. ff. de leg. 3. & ibi doct. Bart. in l. si tibi homo, in princ. num. 1. ff. de legat. 1. & in l. quorum, num. 1. ff. de pign. & plures (more suo) pro hac opinione refert Tiraquel. de retractu, in præfat. num. 36. vbi dicit communem, quam sequitur Palat. Rub. in rub. de donat. §. 69. nu. 8. qui oēs resoluunt, cum Gomezio, supra, quod si res pignoretur tanto pretio quanto illa vendi posset, censeri iam alienatam à patrimonio testatoris, & sic cum talis res censetur alienata, non est mirum si non valeat tale legatum, cum sit legatum rei alienæ ignorante testatore, vt in d.l. cum rem alienam, C. de leg. Ex qua doctrina (si vera est) colligitur

11 notabilis intellectus, & declaratio ad l. si. C. de reb. alien. vbi prohibita alienatione, prohibetur etiam pignoriatio. ibi, *sed & ususfructus dationem, vel hypothecam, vel pignoris nexum penitus prohiberi*, quia illa pignoris prohibitio est intelligenda, quando fit pro pretio æquivalenti ipsi rei pignoratæ, ita vt non sit spes luitionis, quia tunc res pignoratæ censetur alienata. Ita notabiliter illum text. intelligit Abb. conf. 91. vol. 2. Montalius, in l. 13. tit. 10. lib. 3. fori, gloss. 2. & sic est intelligendus tex. in d. l. in quorum. ff. de pignorib. secundum las. in l. principalibus, ff. si cert. per.

14 Quod limita & intellige, quando in re pignoratæ caderet affectio, quia tunc non censetur alienata. Ita Ripa, in l. filiusfam. §. Diu. ff. de legat. 1. quia cum sit res maiorum quæ semper durauit in familia, non est verisimile rem illam relicturam & non redempturam, vt (pluribus citatis) exornat Tiraq. sup. num. 36.

15 per tex. in l. si in emptionem. ff. de minori. Vnde optime resoluit Barbac. conf. 18. lib. 2. procuratorem habentem mandatum repudiandi hereditatem, non posse repudiare res, quæ fuerunt maiorum ipsius mandatis, argum. l. lex, quæ tutore, C. de administ. tuto. quia in generali mandato non videtur illud intellexisse, quæ sequitur Socinus, conf. 250. lib. 2. Pro qua opinione adduco etiã tex. in l. obligatione generali. ff. de pigno.

17 vbi in generali obligatione, non veniunt ea quæ specialiter non esset quis obligaturus, quem tex. ad hoc exornat Gregor. in l. 5. tit. 14. part. 3. Pinel. in rub. C. de bonis mat. 2. p. num. 47. Ant. Gabr. lib. 6. comm. concl. tit. de regu. iur. concl. 12. & Mascard. de probat. 3. vol. concl. 120. Redeundo tamen ad nostram conclusionem (à qua digressi sumus) sequitur manifeste, quod si res legata sit obligata, vel hypothecata pro tanto pretio, quod non sit spes luitionis, quod censetur penitus alienata, & exisse patrimonium debitoris, & sic testator tanquam debitor legando illam rem ignoranter, non valebit legatum, ad hoc quod heres teneatur eam luere, & redimere, sed tantum ipse

18 legatarius, vt contendit probare Padilla, supra, cuius opinio est contra legem partitæ 1. 1. titu. 9. part. 6. &

19 fundamento de re aliena adducto per Padillam, supra, satisfacit optime Ant. Gom. d. 1. tom. c. 12. num. 39. col. 3. dicens, quod quando res quæ legatur est penitus aliena, tunc procedit illa opinio, secus vero quãdo est propria testatoris, licet alteri sit obligata, vel hypothecata pro iusto & æquivalenti ipsius rei valo

re, quia tunc in ipsa re, vel subiecto principali, nulla datur ignorantia, sed tantum in pignore vel hypotheca, & qualitate, sibi inhxerenti, quæ non debet nocere,

20 cum accidens non mutet substantiam, tex. in l. naturaliter. §. apium. ff. de acquir. rerum. dom. ex quibus remanet comprobata nostra conclusio, contra Padillam,

21 sup. qui num. 11. limitat d.l. prædia, vt non procedat in debito quod quotannis renascitur, puto annuo censu, dicens, quod semper legatarius, non vero heres tenebitur luere rem, quia annuus census est veluti quædam seruitus prædio insita, & pro sua limitatione al-

22 legat Budrum, in rub. de pignori. num. 3. Cuius opinio verissima est in censu perpetuo emphyteutico, quia illa pensio, cum perpetuo, & quotannis abique spe luitionis soluitur, dicitur quædam seruitus perpetua, vt in l. 63. tit. 5. p. 5. & sic cum prædicta pensio redimi non posset, abique facto & voluntate creditoris, ex sua primordiali natura, sequitur quod censetur legata talis res censui obnoxia, cum prædicto onere, cuius solutio non debet spectare ad heredem, sed ad ipsius fundi possessorem. Et ita potest intelligi illa opinio, cum ad illud tendat ratio assignata per prædictum, dum dicit, quod illa pensio est veluti quædam seru-

24 tus, præmaxime, quia verbum *census*, adaptatur proprie ad censum perpetuum emphyteuticum, vt tradit Solis, in proœmio ad tractatum de censib. num. 9. & probatur in d. l. 63. quam sic intelligit Gutierrez, lib. 2. pp. quæst. 169. & si illam opinionem velis intelligere de censu redimibili, vulgo *alquitar*, profecto falsa

25 erit prædicta sententia, quia si legetur domus, super qua est census redimibilis impositus, solutio & redemptio illius census pertinebit ad heredes, non vero ad legatarium domus censui obnoxie, quia talis census, cum sit redimibilis ad libitum debitoris, non potest dici seruitus, cum de facili amoueri possit ex primordiali census natura. Nec prædictis obstat, quod domus prædicta est affecta onere reali, & sic videtur legata vel relictæ cum onere. l. 1. & si. C. sine cens. vel reliq. fund. comp. l. Imperatores. ff. de publica. l. fundi par-

26 tem. §. si. ff. de legat. 1. & in pensione imposita super beneficio vt transeat cum suo onere, resoluit Gigas, de pensio. quæst. 39. & 40. quia respondeo illud procedere respectu creditoris, qui potest conuenire pro debito censuali, vel pro pensione tam heredes, quam possessores domus super qua census est impositus,

28 nos vero loquimur respectu heredis, ad quem spectat de iure debitorum solutio, l. 1. C. vt actiones ad hered. & contr. hered. & probatur in iuribus supra allegatis, in principali conclusionem, & tenet Padilla, supra, num. 4. Et cum casus iste ad huc de facto pendeat inter heredes licentiatum Martini de Roxas (subtilissimi quondam in hac ciuitate Toletana aduocati) & quendam successorem particularem ipsius, in quãdam domo vinculata per meliorationem tertij & quinti bonorum suorum (super qua antea censum redimibilem imposuerat) ita respondi, cum de hoc casu fuisset interrogatus, licet aduocatus contrarius existimaret prædicti census redemptionem, pertinere ad ipsum melioratum successorem in ipsa domo, non vero ad heredes dicti licentiatum. Cuius opinio fundatur de doctrina Padillæ supra, qui non loquitur secundum doctorem quem allegat, & rationem quam assignat, in censu redimibili, sed in perpetuo, & si loquatur

in censu, aliquid, vera nō est prædicta sententia, quia per d.l. prædia. & per l. 1. tit. 9. p. 6. contrarium probatur, & per tradita per Gregor. ibi, verb. *suja*, ubi resoluit per tex. in l. si tibi homo. i. prin. de le. 1. quod si possessor maiore, leget maioriā sequenti in gradu, & res maiore erat obligata alicui, iure pignoris ex facultate regia, quod heredes defuncti legatis teneantur lue re talē, non vero successor maioratus: maxime, quia, testator sciens annuos redditus esse constitutos super ipsa domo, in vinculo subiecit, unde clare eius voluntas colligitur, ut vendi non possit, ad ipsos redimendos: quia qui vult antecedens, videtur velle & consequens, per quod peruenitur ad illud. l. neque is, §. 1. ff. de acquirenda hereditate, l. ad legatum. l. ad procuratorem. ff. mandati. l. oratio. ff. de sponsalibus. Ita tenet Gutierrez, consil. 18. num. 29. Rursus fundatur ista opinio, quia fundator vinculi fuit verus debitor prædicti census, & sic ad illum & suos heredes succedentes in bonis liberis pertinet solutio, & redemptio illius, non vero ad successorem vinculi. Ita tenet Palatius Rubeus, in rub. c. per vestras, §. 17. num. 14. in fine. Peralta, in l. 3. §. qui fideicommissum, nu. 138. vers. ex his deducitur, Padilla, in l. vnum ex familia, §. si de falcidia, num. 7. ff. de l. 2. Molin. lib. 1. de primog. c. 10. num. 2. ver. ita tamen. Matienço, in l. 6. tit. 7. gloss. 3. num. 2. in fin. lib. 5. recop. Greg. in l. 4. tit. 15. p. 2. verb. *sus deudas*, col. 2. in medio, & Gutier. lib. 2. pract. quæst. quæst. 53. nu. 2. in fin. & nos diximus in quæst. 636. num. 14. Præterea confirmatur & fulci-
tur ista sententia, quia creditor annui redditus potest agere ad exigendum annum redditum aduersus constituentem, ipsiusque heredes, omisso tertio possessore fundi, super quo census fuit constitutus. Ita Cou. lib. 3. var. resolut. c. 7. num. 5. in vers. sexto, quem in hoc sequitur Gutier. lib. 2. pract. quæst. 177. num. 4. Ex quibus clare consequitur, ad heredes pertinere redemptionem illius, non vero ad possessorem. Nec prædictis obstat l. 2. 1. Tauri, ubi melioratus tenetur pro rata, tanquam heres soluere debita defuncti, ibi, *sean obligados, los tales mejorados a las pagar pro rata de la dicha meiora*. Per quam legem licet de iure communi legatarius partis bonorum nō teneatur ad debita, ut in l. 1. C. si cert. petat. l. ex facto. la magna. ff. de hered. inst. l. 14. tit. 3. p. 6. de iure tam regio illud est iam correctum, ut tradit Couar. lib. 2. varia. cap. 2. num. 2. Matien. in l. 5. tit. 6. gloss. 2. & 5. num. 3. lib. 5. recop. Ioan. Garcia, de expens. c. 1. 1. num. 63. quos sequitur Gutierrez, lib. 2. pract. quæst. q. 58. num. 4. Quia respo-
deo quod prædicta l. 2. 1. Tauri non procedit, quando res in qua facta fuit melioratio fuit vinculata, vel melius intelligitur respectu creditoris cui pecunia debetur, non vero respectu heredis succedentis in bonis liberis, quia ad ipsum pertinet solutio debiti, non vero ad melioratum (dum valor rei, in qua facta fuit melioratio non excedat iuris limites) & ita est tenendum in quæst. proposita, in iudicando & consulendo, vel intellige secundum Molin. lib. ... cap. 10. nu. 13. & 14. ex qua resolutione potest intelligi tex. alias difficilis, in l. 4. tit. 15. p. 3. ubi successor in regno tenetur soluere debita prædecessoris, quam declarat Ant. Gomez, in l. 40. Tauri, num. 72. & Peralta, supra, in d. §. qui fideicommissum, nu. 138. Quæ omnia sunt metri-
tenenda, quia quotidiana, & in praxi sæpe contingūt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Votum est promissio Deo facta cum deliberatione animi.*
- 2 *Tria requiruntur, de necessitate voti, deliberatio rationis, & propositum voluntatis, & promissio.*
- 3 *Doctores pro parte affirmatiua referuntur in questione proposita.*
- 4 *Voluntas aliquando pro facto reputatur.*
- 5 *Voluntas est causa efficiens voti.*
- 6 *Doctores contrariæ opinionis traduntur.*
- 7 *Nulla deliberatio quantumvis resoluta, & firma, efficit votum.*
- 8 *c. consulti, de regularibus, intelligitur remissive.*

QVÆSTIO DCCXLVIII.

Utrum propositum in voto cum deliberatione, absque promissione interiori obliget sub pena peccati mortalis ad implementum illius. Communis contra communem.

- P**riusquam ad questionis terminationem perueniamus, operæpretium esse duximus, voti diffinitionem referre, ex qua questionis determinationem facile cognoscemus. *Votum igitur est promissio Deo facta, interior, cum deliberatione animi.* Ita magister in 4. sent. dist. 38. & D. Thomas. 2. 2. quæst. 88. art. 1. Hostiensis, in sua summa, tit. de voto, §. 1. & Florentinus, in 2. p. suæ summa, c. 2. tit. 1. 1. & Archidiaconus, in c. qui bona. 17. quæst. 1. Abb. & DD. in c. literaturam, de voto. Syluest. in summa, verb. votum, el. 1. Et hanc dicit communem opinionem Nauarr. in manuali, c. 12. num. 24. & est receptissima sententia, secundum Sotum, lib. 7. de iustitia & iure, q. 1. art. 2. & Dominicus Lopez de Astuniga, in tract. de vot. q. 1. nu. 5. quæ definitio probatur expresse in l. 1. tit. 8. p. 1. ibi, *voto ti to quiere dezir como promessa que home faze a Dios quando es fecho por algun bien*, ubi Grego. hanc probat diffinitionem. Et sic ad votum tria ex necessitate requiruntur, primo rationis deliberatio, secundo propositum voluntatis, tertio promissio, in qua ratio voti perficitur, ut tradunt DD. sup. maxime Gregor. verb. *arrebata damente*, & Angles, in suis flor. theolog. in verb. votum, q. 2. Ex qua definitione venit terminanda nostra quæstio, in qua partem affirmatiuam, tenet gloss. in cap. qui bona, 17. q. 1. verb. deliberant, quæ opinio est communis canonistarum, ut tenet Abb. in d. c. literaturam. num. 2. & Hostiensis, ibi, & in c. consulti, & alios refert Nauar. sup. d. c. 12. num. 26. in fi. pro qua opinione est tex. iuncta glossa in c. existimât. 1. 1. q. 3. ubi referuntur plures casus in quibus voluntas pro facto reputatur, & sequitur Abb. in consil. 116. vol. 2. & Andreas ab Egca in rubr. de pact. num. 462. & pro hac opinione facit tex. in c. consulti, de regular. Quæ opinio confirmatur etiam ratione, quia propositum aliquid faciendi, est habere animum applicatum ad opus, applicatio autem animi idem est quod obligatio, maxime quia causa efficiens voti, est voluntas, quæ in hoc casu habetur pro opere. Pro qua opinione adduco tex. in l. cum in plures. §. locator horrei. ff. locati, quem tex. declarauimus in quæst. 490.
- Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est & tenenda & practicanda & consulenda, quia *sup.*

sup. resoluius, votum est promissio Deo facta, & ubi non præcessit promissio tacita, nec expressa, non cadit obligatio voti ex solo proposito. Et sic, qui habet propositum profitendi religionem, non obligatur, cum aliud sit proponere, aliud deliberate promittere, vt explicat Caietanus, lib. 17. responsorum, cap. 7. & Soto, lib. 7. de iusti. & iure, quæst. 1. art. 2. & Humada, in l. 7. tit. 14. glo. 7. num. 11. & 13. p. 1. ubi sequitur istam opinionem ex sententia theologorum, quam dicit communem Abb. in d. c. literam, num. 2. & sequitur tota theologorum schola, secundum Sylvestrum, in summa, verb. votum, el. 1. quæst. 2. nu. 2. S. Tho. 2. 2. quæstio. 88. art. 1. & ibi Caietanus, & Florentinus, in 2. p. suæ summæ, tit. 1. c. 1. §. 2. Paludanus, in 4. sent. dist. 38. quæst. 1. Maior, ibi, quæst. 2. summa angelica, verb. votum, el. 1. nu. 7. & sequitur (dicens communem) Nauar. in man. c. 12. nu. 24. & 26. & Couar. in c. quamuis pactum, 1. p. §. 3. num. 12. de pact. lib. 6. ubi tenet contra canonistas, & eos inculcat non satis diligentes in huius articuli examinatione. Et nouissime aduersus communem canonistarum hanc sequitur (dicens communem theologorum) Aragon de iustitia & iure, quæst. 88. art. 1. pag. 970. verb. circa tertium. Et ratio potissima est, quia nulla deliberatio, quantumlibet resoluta, & firma, efficit votum, nisi simul interueniat promissio, vt resoluit S. Thom. supra, in quæst. 88. & Nauar. tit. de voto, conf. 1. & in manuali. d. ca. 12. nu. 4. & dicit communem opinionem, cōf. 8. nu. 1. & conf. 15. in d. tit. de voto. Et nouissime hanc communem theologorum refert & sequitur Gutierrez, lib. 2. canonicarum quæst. c. 2. a num. 32. in vers. his tamen, ubi confirmat illam opinionem sex rationibus & fundamentis, & assignat intellectum ad c. consulti, de regulis, in quo se fundarunt canonistæ ad amplectendam contrariam opinionem, à qua est cauendum tanquam a peste, quia est contra ius & rationem, & est laqueus animarum.

QVÆSTIO DCCXLIX.

Vtrum solemnitas, quæ respicit priuatam vtilitatē, possit à partibus omitti. Communis contra communem, de qua in quæst. 2. num. 3.

QVÆSTIO DCCL.

Vtrum in valētibz loqui, sint necessaria verba ad matrimonium cōtrahendum. Communis contra communem, de qua in quæst. 406. nu. 5.

QVÆSTIO DCCLI.

Vtrum vulgaris substitutio tacita, cōprehensa sub expressa pupillari, pereat decedente pupillo in vita testatoris. Communis contra communem, de qua in quæst. 70. num. 8.

QVÆSTIO DCCLII.

Vtrum substitutio pupillaris expiret, si pupillusemancipetur. Communis contra communem, de qua in quæst. 70. num. 7.

QVÆSTIO DCCLIII.

Vtrum vulgaris tacita comprehensa sub expressa pupillari, expiret post aduentum pubertatis. Communis contra communem, de qua in quæstione 70. numero 8.

QVÆSTIO DCCLIV.

Vtrum delegatio fiat interuentu nouæ personæ. Communis contra communem, de qua in quæst. 95. in medio.

QVÆSTIO DCCLV.

Vtrum in stipulationibus personalibus fiat nouatio. Communis contra communem, de qua in quæst. 95. in fine.

QVÆSTIO DCCLVI.

Vtrum in actione hypothecaria preferatur ille, cui res primo est obligata. Communis contra communem, quam tradit Ant. Gabr. lib. 3. comm. tit. de empr. & vendit. conclus. 3.

QVÆSTIO DCCLVII.

Vtrum alimenta debeantur iure naturali. Communis contra communem, de qua in quæst. 112. in fi.

QVÆSTIO DCCLVIII.

Vtrum dominium rei legatæ transeat in legatariū a die mortis testatoris, vel aditæ hereditatis. Communis contra communem, de qua in quæst. 79. in princ.

QVÆSTIO DCCLIX.

Vtrum melioratio facta in testamento imperfecto, valeat inter liberos. Communis contra communem, de qua in quæst. 50. num. 7.

QVÆSTIO DCCLX.

Vtrum causa alimentorum possit tractari diebus festiuis. Communis contra communem, de qua in quæstio. 112. num. 7.

QVÆSTIO DCCLXI.

Vtrum pater non teneatur filiam diuitem dotare, sicut non tenetur alere. Communis contra communem, de qua in quæst. 112.

QVÆSTIO DCCLXII.

Vtrum excōmunicatio liget subditum existentem extra territorium. Communis contra communem, de qua in quæst. 59. nu. 6.

QVÆSTIO DCCLXIII.

Vtrum per dationem vulgaris substituti, filius perdat ius transmittendi hereditatem. Communis contra communem, de qua in quæst. 205. in fi.

QVÆSTIO DCCLXIV.

Vtrum representatio detur in dispositione hominis. Communis contra communem, de qua in quæst. 197. in fine.

QVÆSTIO DCCLXV.

Vtrum Papa possit habere iudicem si delinquat in alio casu quam in crimine hæresis. Communis contra communem, de qua in quæst. 645. num. 11.

QVÆSTIO DCCLXVI.

Vtrum fructus cum re vendita sint restituendi, scisso contractu per lēsonem vltra dimidiam. Communis contra communem, de qua in quæst. 536. nu. 12.

QVÆSTIO DCCLXVII.

Vtrum vera possessio acquiratur per visum oculorū. Communis contra communem, de qua in quæst. 156. in fi.

QVÆ.

QVAESTIO DCCLXVIII.

Vtrum substitutio compendiosa facta à pagano, valeat post pubertatem iure fideicommissi. Communis contra communem, de qua in quæst. 159.

QVAESTIO DCCLXIX.

Vtrum miles possit grauare filium de restituenda hereditate, simul cum sua legitima. Communis contra communem, de qua in quæst. 159. num. 4.

QVAESTIO DCCLXX.

Vtrum monasterium possit repudiare hereditatem monacho delatam. Communis contra communem, de qua in quæst. 341.

QVAESTIO DCCLXXI.

Vtrum testator iurans non reuocare testamentum, possit illud reuocare. Communis contra communem, de qua in quæst. 168.

QVAESTIO DCCLXXII.

Vtrum procurator datus post litem contestatam, possit substituere. Communis contra communem, de qua in quæst. 330.

QVAESTIO DCCLXXIII.

Vtrum obligatio dotandi possit tolli per regem. Communis contra communem, de qua in quæst. 383. in fine.

QVAESTIO DCCLXXIV.

Vtrum in causis criminalibus delegatus principis possit subdelegare. Communis contra communem, in quæst. 387. in fi.

QVAESTIO DCCLXXV.

Vtrum substitutio compendiosa, verbis directis concepta, quæ nunquam potuit iure directo valere, valeat iure fideicommissi. Communis contra communem, de qua in quæst. 159. nu. 3.

QVAESTIO DCCLXXVI.

Vtrum actio hypothecaria competat pro legatis, quando hereditas repudiatur. Communis contra communem, de qua in quæst. 103. num. 9.

QVAESTIO DCCLXXVII.

Vtrum vsurarius manifestus possit donare causa mortis. Communis contra communem, de qua in quæst. 11. num. 12.

QVAESTIO DCCLXXVIII.

Vtrum legitima filij sit relinquenda titulo institutionis, quando pater testatur ad pias causas. Communis contra communem, de qua in quæst. 23.

QVAEST. DCCLXXIX.

Vtrum renunciatio Macedoniani facta a minore firmetur iuramento. Communis contra communem, de qua in quæst. 562.

QVAEST. DCCLXXX.

Vtrum in iure dicendi nullum, sit locus successorio edito. Communis contra communem, de qua in quæst. 111. num. 76.

QVAESTIO DCCLXXXI.

Vtrum diffinitio meri imperij, tradita per Bart. in l. imperium, nu. 6. ff. de iurisdic. omn. iud. sit vera: sunt duæ communes opiniones contrariæ, vt tradit Alciat. in c. quod sedem, nu. 52. de offi. ordin. & in nu. 58.

QVAESTIO DCCLXXXII.

Vtrum resignatarius teneatur expedire literas beneficij resignati, an sufficiat sola supplicatio manu s. d. N. signata. Communis contra communem, vt tradit Flaminus, de resignatione beneficiorum, l. p. lib. 10. quæst. 1. a num. 1. & 6.

QVAEST. DCCLXXXIII.

Vtrum alimenta debeantur filiis spurij, attentis diuitijs paternis, vel secundum ipsorum indigentiam. Communis contra communem, vt tradit Spino, in speculo testamentorum, gl. 16. num. 102. quem sequitur in hoc Barboza, in l. 1. ff. soluto matrim. in 4. par. num. 65. vbi plures refert pro vtraque opinione, & Gama, decisione 225.

QVAEST. DCCLXXXIV.

Vtrum inuecta ab inquilino in domum conductâ pro pensione domus conductæ, si sunt venalia, sint tacite hypothecata pro pensione domus. Communis contra comunem. Quam disputat Mencha. lib. 3. controu. vsufrequen. c. 54. per totum, vbi refert plures doctores, & sequitur partem affirmatiuam.

QVAEST. DCCLXXXV.

Vtrum vasallus possit facere compromissum de re feudali, sine consensu domini. Communis contra communem. Vt refert Iul. Clar. lib. 4. sent. §. feudum, q. 29.

QVAEST. DCCLXXXVI.

Vtrum vasallus possit in suo testamento inter liberos de feudo disponere, in præiudiciu alterius. Communis contra communem. Vt tradit Iulius Clar. lib. 4. recept. sent. §. feudum, quæst. 40. num. 6. & Michael Crassus, recept. sent. §. legatum, quæst. 4. nu. 20.

QVAEST. DCCLXXXVII.

Vtrum vasallus feudum antiquum cum consensu domini possit alienare in præiudiciu agnatorum. Communis contra communem. Quam tradit Iulius Clarus, lib. 4. recept. sent. §. feudum, q. 41. nu. 2.

QVAEST. DCCLXXXVIII.

Vtrum si dominus feudi decedat, relictis pluribus heredibus, possit vasallus ab omnibus petere inuestituram, & omnibus præstare iuramentum fidelitatis. Communis contra comunem. Quam tradit Iul. Clar. lib. 4. recept. sent. §. feudum, q. 49. num. 11.

QVAEST. DCCLXXXIX.

Vtrum collaterales succedant in feudo vsque ad septimum gradum, an etiam vsque in infinitum. Communis contra communem. Quam tradit Iul. Clar. lib. 4. recept. sent. §. feudum, q. 97. num. 3.

QVAESTIO DCCXC.

Vtrum successiones descendant à iure diuino, vel naturali, vel ciuili. Communis contra communem. Quam tradit Michael Crassus, lib. 1. recept. sent. §. hereditas, in princ. nu. 2. & 3.

QVAE-

QVAESTIO DCCXCI.

Vtrum heres conficiens inuentarium possit alienatione feudi per defunctū factae contrahere. Communis contra communem. Quam explicat Pinelus, in l. 1. de bonis mat. 3. p. a. num. 92. cum seq. Rolan. a. Val le, conf. 42. vol. 3. & Michael Crassus, receptar. sent. §. hereditas, num. 21. col. 5. vers. sed dubium est, ubi plures pro utraque parte refert doctores.

QVAESTIO DCCXCII.

Vtrum bonorū possessio contra tabulas, detur contra matris testamentum. Communis contra communem. Quam tradit Michael Crassus, recept. sent. §. bonorum possessio, quaest. 26.

QVAESTIO DCCXCIII.

Vtrum bannito, perpetuo, excluso à ciuitate, legatum relinqui possit. Communis contra communem, Quam tradit Michael Cras. §. legatum, quaest. 8.

QVAESTIO DCCXCIV.

Vtrum legatum relictum post mortem alterius, ubi dies non est certus sed incertus, sit conditionale, vel in diem. Communis contra communem, Quam tradit Michael Crassus, §. legatū, quaest. 43. nu. 8. & Mencha. lib. 3. de success. prog. §. 7. nu. 1. Acosta, lib. 1. select. c. 18. nu. 3. Ant. Gomez. lib. 2. variar. c. 11. nu. 21.

QVAESTIO DCCXCV.

Vtrum legatum relictum monachis, ut partem diuidant inter pauperes, sit conditionale, vel modale. Communis contra comunem, Quam tradit Michael Crassus, §. legatum, quaest. 49. nu. 1. & Menchaca, lib. 3. de success. prog. §. 25. num. 15.

Predictas ultimas quaestiones post priuilegium impressionis nobis concessum inuenimus, & sic sola earum allegatione & remissione contenti sumus.

F I N I S.

QVAESTIO DCCXCVI.

Vtrum dispositio legis, si domus. 84. ff. de leg. 1. habeat locum in legato praedij rustici, vel solum in vrbano. Communis contra communem. Quam tradit Michael Crassus, §. legatum, quaest. 61. num. 6. Couar. 1. tom. variar. c. 12. nu. 33. & in 2. tom. c. 11. nu. 8. Mencha. de success. prog. lib. 3. §. 27. num. 35. & Greg. in l. 23. in verbo, *vnas casas*, tit. 9. par. 6.

QVAESTIO DCCXCVII.

Vtrum dominium transeat ipso iure in secundum legatarium. Communis contra communem. Quam tradit Michael Crassus, §. legatum, quaest. 69. nu. 18.

QVAEST. DCCXCVIII.

Vtrum filiusfamilias possit sine consensu patris facere donationem causa mortis, de bonis aduentitij. Communis contra communem. Quam tradit Michael Crassus, §. donatio causa mortis. q. 3. nu. 1.

QVAEST. DCCXCIX.

Vtrum pater possit consentire filio sibi donanti causa mortis. Communis contra communem. Quam tradit Michael Crassus, supra, num. 2.

QVAEST. DCCC.

Vtrum nepos ex filio clerico, post sacros ordines suscepto, possit ab auo heres institui. Communis contra communem. Quam tradit Michael Crassus, receptar. sent. §. institutio, quaest. 8. nu. 6. Menchaca, de success. progressu, §. 2. num. 7.

INDEX RERVM, QVÆ TOTO HOC SPECVLO COMMVNIVM OPINIONVM CONTRA

communes continentur, ordine alpha-
betico compositus.

*Quæ verò communis contraria opinio est, hoc asterisco * signatur in facie.*

Numerus verò primus, quæstionem: secundus, si adsit,
quæstionis numerum significat.

A.

Absentes in tribus casibus sunt
vocandi, quos enumerat gloss.
in cap. presentium, de testib.
quæst. 476

Ablata per vim, nō possunt per
vim recuperari, quando offer-
tur cautio. 654

Absenti ante acceptationem,
nullum ius quaritur. 54. nu-

me. 3

* Absens causa reipublicæ restituitur, contra usucapionem
completam. 748

* Absentes ligat sententia excommunicationis lata pro cri-
mine damnato, iure diuino vel naturali. 568

* Absolutio ad effectum agendi, non requirit citationem
partium. vers. hoc viso. 434

Absolutionem iuramenti non debet præcedere citatio par-
tium. 434

Absolutio in causa principali, & condemnatio in expensis,
non compatiuntur. 539. nu. 13

Ab intestato quando quis dicatur decedere. 485

Azo, fuit fons vberimus legum. 400. nu. 8

* Acrimoniam, verbum positum in l. placet, C. de sacrosanc.
eccles. quomodo debeat intelligi. 548

* Acta coram vno ex iudicibus, quibus causa fuit commissa
sine clausula, quod si non omnes, facta per errorem par-
tium, bene valent. 61

* Acta per falsum procuratorem, domino vidente & tacen-
te, sibi præiudicant. 150

* Actio utilis quando competat ex legis dispositione. quæ-
stio. 655

* Acta præcise probantur, quando sententia lata partibus
presentibus & non contradicentibus, sit de illis men-
tio. 157

* Acta iudicij facta in causa criminali, faciunt fidem in cau-
sa civili, inter easdem personas. 487. & 25

* Acta præcessisse probantur (etiam lata sententia contra
absentem contumacem,) si in eis de illis fuerit mentio fa-
cta. 157

Actio personalis competit contra heredem, ratione quasi
contractus. 103. nu. 1

Acta præcessisse probantur, lata sententia contra verum
contumacem, si de illis fiat mentio, versicul. si potest ta-
men. 157

Actiōes diuiduntur aduersus heredes. 75. nu. 12

* Actio efficax ad agendum, non oritur ex præstatione iu-
ramenti. 84

Actio dotalis præscribitur triginta annis. 207. nu. 1

Actio hypothecaria, repudiante herede scripto, non com-
petit contra heredem ab intestato. 103. nu. 5

Actio hypothecaria præscribitur contra debitorem per tri-
ginta annos. 3. num. 1

Actio hypothecaria competit hodie pro legatis. 103. nu-
me. 12

Actio civilis habet triginta annorum vitam. quæst. 538. nu-
me. 14

Actio hypothecaria accedit semper obligationi personali.
103. num. 8

* Actiōes nativæ transeunt ad heredes, dativæ vero non
transeunt. 530

Actiōes quæ competunt legatarijs, nullius momenti sunt
respectu creditorum. 103. nu. 30

Actio directa & utilis differunt. 103. nu. 23

Actio personalis non sequitur bonorum possessorem, in cau-
sa alimentorum. 692. num. 2

Actio præscriptis verbis præscribitur per triginta annos.
207. num. 5

Actio quæ acquiritur per notarium, seu tabellionem absen-
ti, est utilis non directa. 54

Actio semel extincta non reuiuiscit. 617. num. 5

Actio oritur ex sententia confirmante, non ex confirmata.
617. num. 3

* Actio utilis, quæ acquiritur absenti ex persona tabellio-
nis, vel notarij, prodest quando donatarius ratam habuit
donationem. vers. dubium est, an ad hoc. 54

Actio hypothecaria non competit pro legatis de iure Dige-
storum. 662

* Actio utilis, quæ acquiritur per notarium absenti, ante do-
natarij vel emptoris acceptationem operatur, quod do-
nans seu vendens non poterit pænitere. 55

Actio euictinis præscribitur per spatium triginta annorum
227. num. 7

* Actio non potest cedi per minorem, sine auctoritate iudi-
cis & curatoris. 56.

* in Actiōe hypothecaria ille cui res primo est obligata
præfertur. 727.

Actore plene probante suam intentionem, etsi reus semiple-
ne probet suam exceptionem, erit condemnandus. 451.

Auctor fuit collega in iuuentute sua anno 1583. in colle-
gio diui Aemiliani, ciuitatis Abulensis. 425. nu. 13.

Auctores grauiore qui dicantur, & quot faciant comune
opinionem. in præf. num. 12. & 13.

aa Actus

Index rerum.

- Actus factus contra iuramentum ualeat, etiam si agens per-
iurus, quando actus super quo interponitur iuramentum
nō est confirmatus. versi. sed pro secundo, 168*
- Actus debet interpretari ut magis valeat quam pereat.
159. num. 3.*
- Actus frustratorius non est permittendus ex quo nullus re-
sultat effectus. 388. num. 5.*
- Actus legitimus & consummatus, non vitatur ex causa
superuenienti. 666. num. 9.*
- Actus ualeat in foro conscientie, quando constat de volunta-
te. 137.*
- * Actus quilibet iudicialis, sufficiens est ad perpetuandam
iurisdictionem. 276.*
- Actus legitimus non vitatur, licet perueniat ad casum a
quo incipere non potuit. 693.*
- Actus consuetudinis debent esse notorii. 357*
- * Actus qui non ualeat iure societatis, ualeat iure conuentionis.
297.*
- Actus factus contra legis prohibitionem, non ualeat. quæst.
404. num. 4.*
- Actus legitimus & consummatus non viciatur, licet perue-
niat ad casum, a quo non poterat incoari. 729. num. 18.*
- * Aditio hereditatis præscribitur per triginta annos. 628.*
- Aditio hereditatis est onus annexum successioni. 103. nu. 15*
- Aditio hereditatis, est quidam quasi contractus. ibi. nu. 24.*
- * Adire hereditatem nolle dicens, non uidetur repudiare, ni-
si annus postea labatur. 628.*
- Administratio finitur morte, & non transit ad heredes.
388. num. 19.*
- Aduocatus senex semper expertus loquitur. in præf. nu. 87.*
- * Aduocatus vel doctor non possunt conueniri nisi in quan-
tum facere possunt. 477.*
- Aduocatus iuuenis plerumque parum scit. in præf. num. 89.*
- Aduocatus qui a duobus habet salarium, tenetur si ambo
litigant inter se, antiquiori patrociniū præstare. 288.
num. 10*
- Aduocatus iuuenis plerumque est confusor litium. in præf.
num. 90.*
- * Aduocatis præstandum est salarium in initio litis. 598.*
- Aduocatus debet iudici pluribus nominibus adulari. in præf.
num. 107.*
- Aduocatis arma tempore prohibito non auferuntur, 329.
in fi.*
- Aduocati senes sunt magis practici & instructi quam iunio-
res. in præf. num. 92.*
- * Aduocatus fouens iustam causam, potest malitias aduer-
sary per alias repellere. 361.*
- Aduocatus incurrit pœnam si faciat articulos super eisdem
articulis primæ instantie. 550. num. 22.*
- Aduocatus non punitur propter crimina obiecta in libello
a parte conscripto. 329. num. fin.*
- Aduocatus fuit Christus. B. virgo Maria, & quamplures
sancti. 736. num. 11. cum sequentibus.*
- * Adulterium commissum in matrimonio putatio, non fa-
cit uxorem perdere dotem. 268.*
- Adulterium multis pœnis punitur in iure. 734. num. 11. &
36.*
- Adulterium causat prolis confusionem, quod cessat in oscu-
lo. 708. num. 2.*
- Adulterij grauitas magna est in iure. 734. nu. 8.*
- Adam si in instanti gratie filium haberet, non perderet il-
lam propter peccatum. 653. num. 26.*
- * Affectus punitur in atrocissimis, licet non sequatur effe-
ctus. 540.*
- * Agens interdicto, uti possidetis, tenetur probare se possi-
disse tempore quo dicit esse deiectum. 501*
- Alimenta debentur a substituto matri pupilli inopi. 70.
num. 7.*
- Alimentis iure naturæ debitis, non potest filius renunciare.
388. num. 28.*
- * Alimentorum causa potest diebus festiuis tractari. 112.
num. 7.*
- Alimenta quando debeantur uxori, extatibus filiis. 68. nu. 9*
- * Alimenta debentur uxori adulteræ, litiganti cum marito.
744*
- * Alimenta debentur filiis spurij, secundum indigentiam in
forum, & non secundum parentum diuitias. 783.*
- Alimenta non debentur habenti unde viuere possit. 734. nu.
26.*
- Alimentorum relinquendorum necessitas, tolli potest per le-
gem. 112*
- Alimenta, & litis expensas, quæ persona teneantur præsta-
re. 734. num. 22.*
- * Alienam rem deferens, potest pro ea conueniri ubicun-
que cum ea inueniatur, etiam transiens. 313.*
- Alienationis prohibitio est realis. 725. num. 7.*
- Aliud est vendere hereditatem, & aliud corpus heredita-
tis. 536. num. 40.*
- Alienatio bonorum ad cuius titulum aliquis fuit ordinatus,
est valida sine licentia ordinarij, si alias clericus commo-
de viuere possit. 561. num. 33.*
- Allegatio dominij est necessaria, ut olim dominus, presuma-
tur hodie dominus. 47.*
- Allegatio tituli non est necessaria in præscriptione immemo-
riali. versi. hic etiam est. 47.*
- Alleganti leges styli incumbit onus probandi illarum obfer-
uantiam. quæst. 1. num. 2.*
- Allegatio tituli est necessaria, non tamen probatio. 47.*
- * Allegatio tituli non est necessaria in habentibus causam
discontinuum. 47. in fine.*
- Allegatio rex. vel rationis, facit cessare communem opinio-
nem. in prim. num. 13.*
- Aliud est esse tale, aliud haberi pro tali. 485. num. 2*
- Alteri per alterum per notarium, seu tabellionem, bene ac-
quiritur. 54.*
- Alteri per alterum acquiritur, de iure canonico. 526.*
- * Apocha solutionis, lapsis triginta diebus, non probat solu-
tionem. 38. num. 10.*
- Amicus Plato, & amicus Socrates, sed magis amica veri-
tas. in præf. num. 142.*
- Apocha tutoris de debito pupilli, nocet pupilli, 139. num. 7.*
- Angeli contrarias opiniones & voluntas habuerunt. in præf.
num. 131.*
- * Annua præstatio quanto tempore præscribatur, sunt tres
communes. 567.*
- Annus ad computandos fructus, a quo mense incipiat. 11.
22.*
- Annus cæptus habetur pro completo, 523. num. 1*
- * Annus quo præscribitur actio iniuriarum, a quo tempo-
currat. 679.*
- * Annus redditus certus pro centum, ad vitam vel in perpe-
tuum solui potest sine usura. 205.*
- Annui redditus præscriptio intelligitur pro præteritis, &
pro futuris. 567. num. 8.*
- * Annis datus executoribus ultimarum voluntatum,
currit ignorantibus. 374.*

Index rerum.

Animus cognoscitur per presumptionem facti vel verbi.

280. num. 15.

Animus talis presumitur, qualia sunt verba aut facta. 280

num. 16.

Anima an sit, & quale sit, & ubi, ingens quaestio apud Philosophos. in praefat. num. 136.

Anima est spiritus dispositionis. 567. num. 34.

Anima est tota in toto & tota in qualibet parte totius. 75. num. 28

Anima quae peccauerit, ipsa morietur. ibid.

Animus raptoris declaratur ex actu superuenienti. 596. num. 26

Antiqua, ut in eis fama probet plene, dicuntur quae praecesserunt per centum annos. 302. in fine.

Antiquitas temporis sola, non inducit praesumptionem notariatus. 425.

Annexio sacerdotij ad beneficium, intelligitur facta per modum aptitudinis, & non actualiter. 693. num. 11

Apes eligunt in regem formosiores. 248. num. 8.

* *Appellatio a sententia de exequendo, non admittitur.* 190.

* *Appellatio non admittitur, quando reus est conuictus, & sponte confessus.* 509

Appellatio potest interponi ab executore, si excedat modum: debet tamen exprimi causa excessus. 190

Appellatione civis venit civis ex privilegio. 2. num. 26.

* *Appellatio a corrigente est iniusta, si corrigens eodem morbo laborat, pari vel maiori, aequae vel plus notorio.* 466

Appellatio suspendit, & extinguit effectum primae sententiae. 617. num. 4.

* *Appellatio a sententia possessionis prohibetur de iure civili, quo ad effectum retardandae executionis tantum, vcrs.* 5. dubium est. 15. num. 5

Appellans a sententia iniusta, deferens appellationi, potest agere contra iudicem in syndicato. versic. hoc viso, alias versic. idemque est. 153

Appellationi videtur renunciare petens delationem ad soluendum. 732. num. 2.

* *Appellans a sententia iniusta, & expresse renuncians appellationi, potest agere contra iudicem in syndicato, vcrs.* hoc viso dubium est. 153.

Appellatio non suspendit provisionem capellaniae. 693. nu. 31

* *Appellationi interposita videtur renunciare petens dilationem ad soluendum.* 732.

* *Assinus qualiter puniatur ex solo affectu.* 540. nu. 6

Arbitri sententiae non tenentur partes stare, si fuit dictum quod de iure & facto cognosceret, & ipse contra ius iudicavit. 414

Arbitrium iudicis quantum operetur. 694.

Arbiter non potest suam exequi sententiam. 632. num. 14.

Arbiter potest rem alterius alteri adiudicare, moderate tamen, & secundum formam compromissi. 89. in princip.

Arbitrio iudicis relinquitur, quantum fidei detrahatur testi infami infamia facti, in causa civili. 396

* *Arbitrium iudicis extenditur usque ad poenam mortis, quando qualitas delicti & substantia est talis, quod de iure communi, vel consuetudine, solet infligi poena mortis.* 304.

Arbitrium iudicis multum operabitur in reprobatione inquit de falso arguitur. 43. nu. 13

* *Arbitrium iudicis extenditur usque ad poenam mortis.* 304

Arbores bis in anno fructificant in aliquibus regionibus. 28. num. 3.

* *Argumentum a contrario sensu, non sumitur ex statutis.* 336

Argumentum a contrario sensu sumitur ex statutis disponen-

tibus praeter ius commune. versic. inter has tamen. 336

* *Argumentum aduersus definitionem, non est probabile de*

iure speciali. 360

* *Argumentum de pacto ad statutum, est validum.* 9

Argumentum de re ad personam, validum est. 75. num. 2

Argumentum a contrario sensu venit per coniecturas. 336. num. 1

Argumentum de pacto ad statutum, valet affirmatiue, & etiam negatiue, quando prohibitum fieri per pactum, est contra bonos mores, ver. adde doctrinam. 9

Argumentum a contrario sensu non procedit quando datur legum correctio. 744. num. 7

* *Arrha, seu signo omisso, non agitur ad interesse contra omit-*

tentem. versic. his cognitis. 242

Arrha simpliciter data, est pars pretij. ibidem, num. 5

Arrha datur in signum contractus. ibi, num. 2

Armorum prohibitio non ligat forenses. 724. num. fin.

Arma aduocatis non auferuntur tempore prohibito. 329

* *Arma aliena non debet quis in suo scuto portare.* 745. n. 12

* *Aui appellatione venit proauus.* 433

Auferre alicui rem suam, est contra ius naturale. versic. vnd. 529

Autor est originarius oppidi de Escalona. 443. num. 9. & 522

Auctoritas & consilium solennis doctoris, excusat ab expensis in proemio. versic. praemittendum autem est.

Auctor semper sequitur vltimam opinionem, licet nullam probet. in pr. num. 70

* *Auus paternus tenetur dotare nepotem, etiam si habeat patrem diuitem.* 647. & cuius contemplatione videatur dotare. ibid. num. 3

Aetas 14. annorum, & prima tonsura requiritur, ut quis obtinere possit beneficium ecclesiasticum. 693. num. 18.

Aristotelis opinio damnatur circa mundi creationem. in proem. num. 134

Artifices huius temporis magis lucrantur quam aduocati. ibidem, num. 152

Ars vera memoriae est studere, & magis studere. ibi, nu. 96

Attentans hominem necare veneno, punitur poena mortis. 540. num. 8

B.

Bannitum occidens, est tutus, etiam in foro animae. 554

Bannito (qui ex forma statuti non est audiendus civiliter nec criminaliter) ab aliquo percusso, non potest index de percussione cognoscere. 463

Bellum reputatur iustum ex sola declaratione principis, & suorum procerum. 578. num. 27.

* *Baptizari possunt filij infidelium inuitis parentibus.* 735

* *Baptismus liberat a poena corporali merita propter delictum ante Baptismum commissum.* 294

Baptismi suscipit sacramentum, qui violenter ad baptismum attrahitur. 735. num. 13.

Beneficiatus non recitans horas canonicas peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem. 643

* *Beneficio l. si vnquam. C. de reuocand. donat. censetur renunciatum, si in donatione apponatur iuramentum.* 105

* *Beneficio d. l. si vnquam, potest expresse renunciari.* 104

Beneficia simplicia de consuetudine vniuersali, non requirunt personalem residentiam. 585. num. 12.

Beneficium l. 2. C. de rescinden. vend. perdit maior iurans contra tractum. 171. in princi.

aa 2 Beneficium

Index rerum.

- Beneficium l. 2. supradictæ non perdit minor iurans contra etum.* 171. versic. secus autem est in minore.
- * *Beneficia iuris patronatus sine consensu patroni resignari non possunt.* 282
- * *Beneficium d. l. 2. habet locum, etiam iudicis decreto interueniente.* 172
- * *Beneficium d. l. 2. perdit minor iurans non venire contra contractum, ratione minoris ætatis. versic. quid autem quando.* 172
- * *Beneficium d. l. 2. petitur ratione personali ex eodem contractu descendente. versic. contrariam autem.* 536
- Beneficium d. l. 2. præscribitur spatio triginta annorum; versic. quid si quod per triginta ann.* 536
- Beneficium l. fin. C. de repud. hered. non transmittitur per suum post repudiationem. versic. secundo.* 205
- Benemerita debent præcedere donationem, non sequi.* 273. num. 20
- Beneficia ecclesiastica, clericis & non aliis sunt conferenda.* 23. num. 1
- Beneficia secularia non possunt regularibus conferri.* 280. num. 2
- Beneficium vacat sequuta professione monachi.* 280. num. 3
- Beneficia ecclesiastica sunt de iure positio. 206*
- Beneficium præsumiturulare ex primæ institutione.* 281. num. 11
- Beneficium curatum potest conferri clerico, qui intra annum potest ad sacros ordines promoueri.* 693. num. 8
- Beneficium resignatum causa permutationis, non vacat simpliciter, sed ita demum si conferatur permutanti.* 561. num. 8
- * *Beneficium ecclesiasticum conferri potest clerico animi destinatione, quod probatur si gerat tonsuram, & habitum clericalem.* 523
- Beneficium dicitur tenue, quando eius redditus non sufficiunt pro necessario victu clerici, & familiæ.* 561. num. 28
- Beneficium ecclesiasticum non potest conferri non ordinato.* 693. num. 20
- Beneficia ecclesiastica nemo potest obtinere, nisi fuerit ordinatus, & 14. annorum.* 523. num. 4
- * *Beneficio cessionis bonorum, non potest debitor renunciare: & quid si iuravit.* 701
- Beneficium cessionis bonorum, est personale.* 701. num. 13
- Beneficium cessionis bonorum non competit dissipanti bona in fraudem creditorum.* 129. num. 7.
- * *Beata virgo Maria non fuit concepta in peccato originali, ubi late discutitur.* 346.
- Beata Maria in Adam fuit mortua, & in Christo habuit vitam.* 346. num. 6
- Beata Maria fuit præseruata, nec in Adam peccauit. ibid. num. 12*
- * *Bigamus efficitur, qui ab alio cognitam uxorem ducit, quamuis ipse aliam non cognouerit: si tamen virginem ducit, quamuis ipse plures corruperit, non efficitur bigamus.* 556
- * *Bigamus admittitur ad minores ordines, ex dispensatione.* 559
- Bigamia sunt sex species.* 557
- Bigamia est triplex.* 558
- Bona dotalia debent subsistere tempore restitutionis dotis, non tempore renunciationis.* 3. num. 13.
- Bona ecclesiæ & bona clericorum, gaudent eodem privilegio in causis à iure expressis, versic. quod intellige in casibus.* 36
- Bona præsumuntur libera et allodialia, & non maioratus.* 725. num. 17.
- Bona ecclesiastica crescentia, possunt laici effecti pauperes pro soluendis oneribus realibus, ea hypothecare, & obligare, & transibunt in ecclesiam cum prædicto onere.* 142
- Bona fideicommissi non transeunt ad monasterium quando testator disposuit, quod perpetuo in eius familia conferantur.* 193. num. 10
- Bona fides semper præsumitur in præscribente, versic. ex quo deducitur.* 47
- Bona fides semper præsumitur in præscriptione rerum corporaliū, in princ.* 630
- Bona aliena inuecta & illata, non sunt tacite hypothecata pro pensione domus.* 202
- * *Bona paterna non sunt tacite hypothecata pro legitima filiorum, neque pro alimentis.* 692
- * *Bona fides non præsumitur in præscriptione seruitutum. versic. dubium nunc est.* 630
- * *Bona fidei possessor non tenetur ad fructus consumptos, etiam si locupletior factus sit.* 499. num. fin.
- * *Bona fidei possessor non tenetur restituere fructus industriales iam consumptos, etiam si factus sit locupletior.* 119
- Bona filiorum aequaliter deferuntur ad eorum pariteres.* 102
- * *Bona ecclesiastica ultra triennium locari non possunt.* 199. num. 7
- Bona ad quorum titulum aliquis fuit ordinatus, vendi non possunt sine Episcopi licentia.* 527. num. 2
- * *Bona futura, vel conditionalia, non confiscantur.* 320
- * *Bona minoris non sunt tacite hypothecata pro pensione domus in qua habitat. in princ.* 132
- Bona præsumuntur acquisita durante matrimonio.* 589. num. 4
- Bona prohibita alienari, non veniunt in confiscatione bonorum.* 320. num. 5
- Bona minoris tacite sunt hypothecata & obligata pro dote quam accipit. versic. pro hac.* 132
- Bona truncalia reuertuntur ad radicem, ubi est consuetudo loci.* 485. num. 10
- Bona ecclesiastica sunt destinata ut Dei ministri sustententur.* 388. num. 16
- Bona clericorum, bona pauperum.* 388. num. 7
- Bona fides semper præsumitur.* 47. num. 5
- * *Bona secundi conductoris illata & inuecta, non censentur tacite hypothecata domino, quia sunt obligata primo conductori.* 202
- Bona dotalia non sunt pro alimentis uxoris tacite hypothecata.* 692. num. 8
- Bona & facultates ecclesiæ, sunt deputatæ ad redimendos captiuos.* 578. num. 6
- Bona præsumuntur libera & non maioratus.* 725. num. 17
- * *Bona vacantia propter delictum heredis pertinent ad ipsam, cum in onere suo.* 144
- Bonitas & Pulchritudo conuertuntur.* 248. num. 17
- Bono viro, etiam intra dimidiam non licet contrahentem decipere. versic. quin imo.* 508
- Bonorum possessio contra tabulas, est remedium ordinarium præteritis competens.* 101. num. 45
- Bono viro non licet decipere. ibidem.* 508. num. 6
- Bonorum possessio, & querela inofficiosa, sunt remedia reformationis.* 101. num. 41
- Brabeium duobus simul ingredientibus, propositum primo ingredienti ex pluribus, neutri debetur.* 248
- * *Brabeium duobus simul ingredientibus in casu de quo supra, non debent omnes iterum currere, sed illi duo tantum.* Br.

Index rerum.

Brabeium duobus simul ingredientibus, in casu de quo supra, quilibet ex eis habebit præmium insolidum. vers. tertia autem fuit Bart. ibidem.
Bulla in cæua Domini comprehendit hæreticos, etiam mentales. 698. num. 9

C.

Cancellaria Pinciana reuocat collationes ab ordinariis factas contra prohibitionem testatoris. 281. n. 29
Cam pondera & mensuras & negociationem, primus inuenit. 733. num. fin.

* *Capiens aliquid in extrema necessitate, non tenetur illud restituere adueniente pinguiori fortuna. 729*

Capellania sacerdotalis potest conferri non sacerdoti, si intra annum possit ordinari. 693. num. 6

Capellania resignatio sine consensu patroni, est nulla. 561. num. 34

Capellania alicui collata in defectum clerici consanguinei, non potest illi auferri, licet consanguineo qualitas requisita superueniat. 693. num. 26

Capellania in æquali gradu consanguinitatis viri & uxoris, debet conferri consanguineo viri. 265. num. 22

Capellaniam collatiuam nemo potest obtinere, nisi sit ordinatus, & habeat 14. annos, vel saltem attingat. 523. nu. 4

Capellania in titulum concessa, non potest amoueri sine causa. 425. num. 28

Capellanus à patrono nominatus præfertur non nominato, data æqualitate. 693. num. 28

Capellanus originarius præfertur alienigenæ. Ibid. num. 34

Capellania in dubio est conferenda consanguineo testatoris, & non consanguineo vltimi possessoris. 398

Capellania potest conferri ab ordinario cui voluerit, data æqualitate. 284. num. 32

Capellania debet conferri nominato à patrono, etiã si non sit consanguineus testatoris, quando patrono fuit electio commissa. 265. num. 10

Capella præsumitur regularis ex primæua institutione. 282. num. 12

Capellania fundata inter virum & uxorem, de bonis vtriusque data paritate consanguinitatis, admittitur consanguineus viri, ibid. num. 14

Capellania iuris patronatus vacat morte capellani, etiam li te pendente in appellatione, & non est locus subrogationi. 281. num. 16

Capellaniæ bona, & onera missarum quomodo sunt diuidenda inter capellanos. ibidem. num. 15

Capellania fundata à testatore, cum onere missarum, dicitur beneficium ecclesiasticum. 281. num. 12

Capellania, data a gradu paritate, consanguineo viri est conferenda, nisi aliter constet de voluntate. ibid. num. 25

Capellania collatiua qualiter cognoscatur. 281. nu. 30

Capellania sacerdotalis, quæ datur in titulum, potest conferri non sacerdoti. 693. num. 9

Capellania fundata à marito de bonis uxoris, consentiente eâ, non potest reuocari. 310. num. 7.

Cap. cum esses, de testament. solum corrigit ius ciuile respectu numeri testium, non vero respectu qualitatis. 700. num. 7

Cap. Odoardus, procedit, etiã si debitum procedat ex delicto. 701. num. 8

Casus ommissus remanet sub dispositione iuris communis. 589. num. 10. & 214. num. 5

Cautela firmissima, vt testamentum fiat irrenuocabile. 310. num. 6

Canonicus in casibus iustæ absentia, lucratur distributiones quotidianas. 585. in fine.

Castris, seu villis, competunt beneficia ciuitatibus concessa per. l. fin. C. de sacrosanct. eccles. vers. & pro illa parte. 4

Causa continua, vel discontinua, non consideratur in consuetudine. 357. num. 6

Causa pia habet tres gradus. 126. num. 3.

Causa quantumcunque iniusta excusat à dolo, versic. sed pro glossæ. 149

Causa studij est iusta causa recedendi à beneficijs curatis, & quæ dicantur iustæ causæ. 585. num. 6

Causæ meri & mixti imperij, quæ dicantur, remissive. 42 num. 3

Causa iusta præsumitur in principe. 578. num. 8

* *Causam suspicionis in recusatione suspecti iudicis, non est necessarium assignare. 544*

Causam mortis vel abscissionis membri non potest iudex de legare. 42. num. 4

Cautio securitatis est præstanda personæ à persona. 34

Cautio sufficiens quando requiritur, sufficit fides iuratoria. 66. num. 2

Cautio securitatis à marito præstanda, debet esse sufficiens. 66. num. 9

Cautio iuratoria non dicitur sufficiens. ibidem. nu. 11

Cautio si nulla fuerit sufficiens, propter magnam seuitiã viri, non est vxor ei tradenda. ibid. num. 13

Cautionem usufructuario non potest testator remittere, & qualiter intelligatur. 388. num. 2.

* *Cautione securitatis durat per triginta dies. 34*

Cautio iuratoria non admittitur, si deficiat cautio hypothecaria. 408. num. 5

Cautio sufficiens quæ dicatur, relinquitur arbitrio iudicis. supra. num. 11

Cautionem simplicem præstaturus, tenetur se & bona sua obligare. 66

* *Cautionem præstare obligatus, quamuis solo verbo re promittere teneatur, tenetur promittere penam, ibi.*

Cautela vt heres non teneatur ultra vires hereditarias. 631 num. 7.

Captiuorum causa pia est, & omnibus præfertur. 126. num. fin.

Census soluitur de propria, emphyteusis vero de re aliena potest solui. versic. ex qua differentia. 469

Census perit pro rata, si res super qua est impositus sit destructa, 312. num. 6

Census solutio non præscribitur, etiam per mille annos. 567. num. fin.

* *Censuarius non soluens per mille annos, non cadit à iure suo, secus est in emphyteuta. vers. sequitur etiam. 469*

Cessante ratione legis finalis, cessat dispositio. 694. num. 12

Cessionis bonorum beneficium, non potest debitor pro debito ciuili renunciare. 701

Centum pro rectore, designantur pro congrua, de stylo curiæ. 561. num. 29

Certi conditio alia est specialis, alia generalis. 252

Cessio bonorum fit contra voluntatem creditorum, dilatio vero datur secundum illorum voluntatem. 701. num. 15

Cessio debitoris non prodest fideiussori, ibid. num. 12

* *Cessionis beneficium perdit debitor negans debitum, si post ea conuictus confiteatur, & non potest renunciari huic beneficio. ibid.*

Index rerum.

- ssio bonorum non liberat ipso iure ab obligatione, sed suspendit illam.* 729. num. 12
- Cancellaria Pinciana renocat collationes ab ordinario factas contra prohibitionem testatoris.* 281. num. 29
- Christus mortuus est pro virgine Maria, & alias eam non redemisset.* 346. num. 6
- Christus fuit vniversalis Redemptor generis humani.* *ibid.* num. 6
- Christus non sumpsit carnem peccati, licet de materna carne peccati.* *Ibid.* num. 9
- * *Citatio generalis potest fieri ad omnes actus causæ, vsque ad diffinitiuam inclusiue, quando timetur de longa absentia partis, etiam si sit in propinquis.* 22
- Citatio ex diuturnitate temporis præsumitur facta.* *uers.* aduerte quod si multum. 380
- Citatio quo iure est introducta.* 175. num. 1.
- Citationem nemo iudex potest tollere.* *ibid.* num. 2
- * *Citatio partium non requiritur in absolutione iuramenti ad effectum agendi, versic. hoc viso.* 434
- Citatio prima ad causam est de iure naturali, cetera vero de iure ciuili.* 175. num. 12
- * *Citatio sine assignatione termini non valet.* 309
- * *Citatio potest fieri in die feriata ad diem non feriatam.* 366
- Citatio requiritur in laudo arbitratoris.* 322
- Citatus præsumitur, qui comparet in iudicio, licet non constet de citatione.* 175. num. 14
- Citatio non potest fieri in die feriata.* 366.
- Citatio qualiter sit facienda.* 59. num. 1
- Citandi non sunt viri clarissimi verbaliter, sed per literas.* *ibid.* num. 5.
- * *Citatio facta die feriata, valet. vers. modo dubium est.* 366
- Ciuitas potest legem facere rebus subditorum, & forenses terrere.* 724. num. 4
- Ciues reputantur filij reipublicæ.* 638
- Ciuis non potest rem publicam sine venia vocare in iudicium* *ibid.* num. 2
- Ciui nouello parcendum est, quando aliquid fecit contra statuta ciuitatis.* 724. num. 20
- Citatio in criminalibus est nulla, nisi fiat de speciali mandato iudicis. vers. pro hac parte.* 366
- * *Citatio partium est necessaria ad perpetuandam iurisdictionem.* 276
- Citandus est tertius possessor rerum hypothecarum.* 434. num. 11
- * *Citationem princeps tollere non potest.* 175. in princ.
- Citationis omisso in relaxatione iuramenti, non reddit processum nullum.* 434. num. 5
- Citatio realis & verbalis differunt.* 59. num. 2
- * *Clausula, reducas male alienata ad ius & proprietatem ecclesiæ operatur circa res inuafas & male alienatas, & alias detentas, in quibus possessio tantum transit ad alios.* 471
- * *Clausula guarentigia non est hodie necessaria vt contractus mandetur executioni. quæst.* 690
- * *Clausula consuetæ apponi in instrumentis ex communi vsu notariorum, debent attendi, licet partes de illis non attendant, vel aduertant.* 179
- * *Clausula codicillaris, si non valet, &c. non comprehendit posthumum ignoranter præteritum, de quo testator non cogitabat tempore facti testamenti.* 180
- Clausula foundationis, in dubio magis est declaranda fauore testatoris, quam vltimi possessoris.* 398. nu. 7
- * *Clausula codicillaris operatur etiam rupto testamento per querelam.* 185
- Clausula testatoris, prohibentis capellaniam a se fundatam non subiaceret collationi episcopi, non valet.* 281. num. 22
- * *Clausula codicillaris censetur apposta a notario ex voluntate testatoris.* 525
- * *Clausula codicillaris, etiam rupto testamento ex causa præteritionis, operatur, præteritionis inquam facta ignoranter.* 186
- Clausula solita apponi, vt bona veniant de herede in heredem, intelligitur si liberi sint heredes.* 138. nu. 4
- * *Clausula codicillaris semper censetur apposta in testamento facto inter liberos aequaliter institutos.* 187
- Clausula codicillaris censetur apposta in testamento, in quo est amicus testatoris heres institutus. vers. prima tamen opinio.* 187
- Clausula foundationis, in casu dubio est declaranda fauore cõ sanguineorum testatoris.* 398. nu. 8
- * *Clausula codicillaris inducitur per hæc verba, Quisquis mihi heres erit.* 607
- * *Clausula procedendi iuris solemnitate non seruata, facit admittere posse testes non iuratos.* 594
- Clericus, non obstante renunciatione iurata cap. Odoardus, potest vt i illius tex. priuilegio.* 701. nu. 10
- * *Clericus non gaudet immunitate ecclesiastica.* 689
- * *Clerici sunt vere domini fructuum bonorum ecclesiasticorum.* 388. num. 52
- * *Clerici de iure diuino habent priuilegium quod non conueniantur coram iudice seculari.* 550
- Clerici possunt de fructibus suorum beneficiorum creditoribus suis satisfacere.* 388. nu. 36
- Clericus (etiam ignorans) perdit beneficium contrahendo matrimonium.* 147
- Clericus non potest suæ concubinæ facere donationem de fructibus sui beneficii.* 388. nu. 34
- * *Clericus qui tenetur de euictione laico, quem tenetur defendere, non sortitur eius forum.* 588
- Clericus ratione laboris personalis, potest de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis disponere.* 388. num. 26
- Clericus fugitiuus potest capi a creditoribus.* 267. nu. 4
- Clericus potest donare concubinæ, ex causa remunerationis.* 273. num. 5
- * *Clericis vel Episcopis relicta a propinquis intra quartum gradum, censentur relicta intuitu personæ, non ecclesiæ.* 599
- Clericus repertus in fragranti crimine, potest capi a iudice seculari.* 267. num. 5
- * *Clericus coniugatus, pro causa mere ciuili potest conueniri coram iudice seculari, & ab eo incarcerari.* 593
- Clerici tempore necessitatis possunt compelli ad contributionem.* 578. num. 4
- * *Clericus infamatus, præcedentibus indicij torqueri potest.* 619
- Clerici tenentur contribuere pro refectione pontium, & viarum.* 578. num. 9
- * *Clericus non potest per iudicem laicum torqueri, etiam de mandato sui prelati.* 619
- Clericorum appellatione venit clericus in minoribus constitutus.* 524. num. fin.
- Clericus in casibus in quibus torqueri potest, est minus torquendus quam laicus. vers. bene tamen verum est.* 619
- Clericus pro debito ciuili non potest incarcerari, nec excommunicari, etiam si debitum descendat ex delicto.* 701. nu. 7
- Cleri-

Index rerum.

- * Clericus successor laici tenetur prosequi instantiam ceptā cum suo predecessore, coram iudice seculari. 36
- Clericus habens beneficium gaudet fori privilegio, etiam si non deferat habitum clericalem. 563
- Clericus potest esse procurator. 409. num. 1
- Clericus virginem voluntariam carnaliter cognoscens, an teneatur dotare. 569. num. 35
- * Clericus potest testari de bonis ex simplici beneficio acquisitis. 388
- Clerici in minoribus constituti, possunt sine licentia ordinarii sua beneficia resignare, licet aliunde non habeant unde vivere possint. 561. nu. 26
- Clericus non potest fructus suorum beneficiorum locare ultra triennium. 199. num. 8
- * Clericus habens beneficium, & non recitans horas canonicas, tenetur ad fructuum restitutionem. 643.
- Clericorum captura a iudicibus secularibus, qualiter sit facienda, 267. nu. 7
- Clericus contrahens matrimonium, ipso iure amittit beneficia quae habet. 147. in princ.
- * Clericus contrahens matrimonium, etiam nullum, ipso iure perdit beneficium quod habet. ibid. ver. nunc dubium.
- Clericus contrahens matrimonium, perdit regressus, & accessus, & pensionem. 563. num. 4
- Clericus effectus post delictum commissum, gaudet fori privilegio. ibid. num. 4
- Clericus procurator esse non potest, valent tamen gesta per eum, si non repellatur a iudice. vers. pro hac. 404
- Clericus quando, & a quibus torqueri potest. 619
- Clerici dicuntur dispensatores bonorum Ecclesiae. 388. nu. 18
- * Clericus non potest habere feudum. 492
- Clericus non potest esse tabellio. 404. num. 3
- Clericus homicida non priuatur ipso iure suo beneficio. 569
- Clerici licet peccent mortaliter distribuendo redditus suorum beneficiorum in usus prophanos, non tamen tenentur ad restitutionem. 338. num. 11
- * Clerico, animi destinatione, tonsuram habitumque clericalem gerenti, beneficia ecclesiastica conferri possunt. 522
- * Clericus prima tonsura, qui post perpetratum delictum reassumpsit tonsuram habitumque, non gaudebit privilegio fori. 563
- * Clericus pro homicidio qualificato est tantum verbaliter deponendus. 564
- * Clericus in vita equiparatur usufructuario. 198
- * Clericus pro simplici fornicatione deponi non debet. 263
- * Clericus pro delicto enormi, etiam non data incorrigibilitate, tradi potest curiae seculari. 247
- Clericus non tenetur recitare horas quas tempore infirmitatis non recitavit. 729. num. 21
- * Codicilli confirmantur per aditionem hereditatis ab intestato, quando non est heres institutus. 335
- * Codicillis hereditas dari non potest, etiam iure regio. 264. num. 3. nec quando in eis est filius heres institutus. 730
- * Cognatio spiritualis non potest contrahi per procuratorem. 369
- * Cognatio civilis impedit matrimonium inter fratres adoptivos, non tamen dirimit iam contractum. 250
- Cognitionem spirituales non contrahit maritus cum uxore baptizando filium in casu necessitatis. 271
- * Cognatio spiritualis non contrahitur cum concubina leuanti puerum de sacro fonte. 271
- Cognitio causa an clericus habeat habitum decentem, pertinet ad iudicem ecclesiasticum, 563. nu. 1
- * Cognitio causa suspecti tutoris, non potest legari, nisi legato Proconsulis. 317
- Cogitatis poenam nemo meretur. 698. nu. 2
- * Collatio noua non requiritur in eo qui renunciat causa permutationis, altero fidei in contractus seruare nolente. 561
- * Collecta imponi potest emphyteutae ecclesiae in casu publicae utilitatis. 726
- Communis opinio est lex, & pro lege potest allegari. in praefat. num. 111
- Communis opinio est de iure non aperto, & quaedam sententia ab omnibus approbata. in praefat. nu. 4
- Communis opinio Canonistarum praefertur communi opinioni Legistarum. sup. num. 50
- Communis opinio est seruanda in iudicando & consulendo, & iudex esset ignarus si contra eam iudicaret; ibi. nu. 12
- Communis opinio dicitur illa, quae plures habet auctores. ibi dem. num. 11
- Communis opinio a remotis in genere, attendi non debet, si in specie sit alia communis contraria. ibid. num. 59
- Communis opinio seruanda est in iudicando & consulendo. ibid. num. 30
- * Commissa causa ut terminetur secundum ius, non potest per statuta & consuetudines terminari. 238
- Communis opinio est lex, & tanquam lex debet allegari. in praefat. num. 31
- * Communis usus loquendi, non praefertur proprietati verborum in statutis poenalibus. vers. hanc tamen. 409
- Communium opinionum collectores sunt maxima laude digni. in praefat. num. 111
- Communis usus loquendi praefertur significationi verborum. 485. num. 8
- Commune si diuidendum sit, diuisio a iudice est facienda, vel quod debeat diuisio. 340
- * Commune si diuidendum sit, ministerium diuisionis spectat ad maiorem, electio ad minorem. ibid.
- * Compendiosa sit per verba directa & obliqua, & directio verborum quaedam sunt ciuilia, quaedam non ciuilia. 212
- * Compendiosa continens sub se tacitam pupillarem, habet effectus tacita pupillaris, nisi mater sit in medio. ibid.
- * Compendiosa facta per pagani, verbis communibus, sine distinctione temporis, etiam intra tempora pubertatis, erit fideicommissaria. 215
- * Compendiosa facta a milite, est species substitutionis de per se. 480
- * Compendiosa facta a pagano per verba directa, post pubertatem, nullo iure valet. 481
- Compendiosa facta a pagano per verba obliqua, omni tempore est fideicommissaria. in praefat. 482
- * Compendiosa facta a pagano per haec verba, distribuantur ad pias causas, intra tempora pubertatis valet, ut directa pupillaris. vers. modo dubium est. ibid.
- * Compositio propter monachum interfectum, acquiritur monasterio, & non patri monachi. 333
- * Compensare potest, qui iurauit soluere. 231
- Compromissarius, in quem commissum fuit arbitrium, praesentem & tacentem, non est visus acceptare, nisi expresse dicat. vers. sed & adhuc. 202
- * Compromissi non potest in ordinarium, tanquam in arbitrum. 344
- * Computatio, de qua in l. hereditatem. ff. ad leg. Falc. diam, debet etiam fieri in alijs casibus, & non respectu legis Falcidia solum. 552

Index rerum.

- Confraternitatibus non competit beneficium restitutionis in integrum.* 4. num. 4
- * *Concubinatus non est improbatus de iure civili.* in prin. 295
- Concubinatus crimen, indistincte punitur in mere laicis.* in fi. ibid.
- Concubinatus est prohibitus omni iure.* 164.
- Concilium Tridentinum non corrigit penam.* l. 49. Tauri contra Azueto. 5. num. 142
- Concilium Tridentinum non mutat cognationem legalem.* 728. num. 8.
- * *Condemnatus ex inquisitione non est infamis.* 439
- * *Condemnatus iniuste, etiam si non appellet, potest agere contra iudicem in syndicato.* in prin. 153
- Conditio ex lege competit pro re donata pacto nudo, et non actio quae solet oriri ex pacto nudo.* vers. sexto etiam circa illum tex. 208
- Conditio nihil ponit in esse.* 56. num. 17.
- * *Conditio furtiva competit dominio, siue consideretur ex parte agentis, siue ex parte rei.* 624.
- Conditio suspendit actum in euentu conditionis.* 561. nu. 15.
- Conditiones debent late interpretari, quando patitur subiecta materia.* 10. num. 6.
- Conditio a testatore posita, ut ordinarius non se intromittat in collatione suae capellaniae ab eo fundata, valida est.* 281. num. 20
- Conditio casualis vel mixta rejicitur de legitima, et de residuo.* 711. num. 8.
- Conditio voluntaria debet adimpleri in forma specifica.* 606. num. 48.
- Conditio appositae nubendi cum muliere nobili, verificatur, in muliere huiusmodi.* 688. numero fin.
- Conditio appositae in uno gradu substitutionis, non censetur in alio repetita.* 725. nu. 21
- Conditiones sunt strictae interpretandae.* 10. num. 5
- Contributio millonum, est ad protectionem rei publicae.* 578 num. 17
- Congrua sustentatio quae dicatur, ut resignatio valeat.* 561. num. 27
- Conductio de loco ad locum debet interuenire, ut raptus pena incurratur.* 596. num. 3.
- Conscientia neminem obligat, quem natura non obligat.* 137. num. 5
- * *Confessio extrajudicialis facta, absente parte, inducit obligationem ad liberandum.* 210
- * *Confessio creditoris non sufficit ut debitor conueniri possit a fideiussore.* 699. nu. 1
- Confessio extrajudicialis valet in vim probationis, et non patet obligatorij.* in fin. 210
- Confessio procuratoris de debito recepto, non liberat debitorem, nec domino nocet.* 139. nu. 6
- Confessus et conuictus (extra casus legis 2. C. quor. appell. non recip.) auditur appellans.* 509
- * *Confessio extrajudicialis, de iure canonico obligat, etiam non praesente parte.* 17
- Confessus et conuictus non auditur appellans.* 439. num. 7
- Confessio facta in tortura, sine legitimis indicijs, non nocet ut reus condemnetur.* 618. nu. 2
- Confessio extrajudicialis facit indicium ad torturam.* 18.
- Confessio qualiter possit pro parte acceptari, et pro parte repudiari.* 62
- * *Confessio facta a lege inducta, excludit probationem in contrarium.* 377
- Consentienti debitum, et excipienti soluisse, qualiter succurratur.* 362. num. 2
- * *Confessio illius qui prius negauit, non meretur penae diminutionem ex forma statuti.* 416
- * *Confessio haec, Occidi hominem, sed ad mei defensionem, qualiter admittatur.* 362. nu. 10
- * *Confessio facta a lege inducta, potest reuocari tanquam erronea.* 669
- Confessio solum praedicit consentienti, non vero tertio.* 432. et 699. num. 3
- * *Confessionem in criminalibus non potest diuidere iudex.* 362. num. 8
- * *Confessio mariti de dote recepta constante matrimonio, praedicit creditoribus.* 432. in fine.
- * *Confessio creditoris de recepta pecunia a fideiussore, non valet contra debitorem, nisi constet de vera solutione.* 698.
- Confessio procuratoris de recepto, non nocet domino, nisi de numeratione constet.* 699
- Confessio mariti de dote recepta, praedicit creditoribus, si praecessit dotis promissio.* 432
- Confessio quae refertur ad instrumentum, non probat.* 44. num. 3
- Confessio facta coram iudice incompetenti non facit indicium ad torturam.* 18
- Confessio ut praedictet, debet fieri parte praesente et acceptante.* ver. hoc supposito. 16.
- Confessio liberationis, facta parte absente, non plene probat contra consentientem.* ver. et adde quod confessio. ibi.
- Confessio liberationis, facta parte absente, obligat consentientem.* ver. et adde quod confessio. ibi.
- * *Confessus in tortura, non praecedentibus legitimis indicijs, non potest ex tali confessione condemnari, etiam si in ea permanserit.* 618.
- Confessus excipiens non punitur poena ordinaria delicti ex illa confessione.* 362.
- * *Confessus et excipiens, contra quem est aliqua praesumptio, censetur confiteri.* ibi.
- Confidentia beneficiorum probatur per coniecturas.* 280. num. 19.
- * *Confugiens ad corpus Christi, gaudet immunitate ecclesiastica.* in prin. 169.
- Confugiens ad statuam principis, non potest capi.* 169.
- * *Confugiens ad personam principis, non potest capi.* ibi.
- Consilium mulieris est fragile.* 700. nu. 6.
- Consilium unius doctoris, excusat litigantem a condemnatione expensarum.* in praes. nu. 46.
- * *Coniunctus verbis praefertur re coniuncto in portione repudiata.* 99.
- Coniunctus sine mandato, admittitur pro coniuncto.* 284. num. 44.
- Consanguineis beneficia conferre, ceteris paribus, meritum est.* 274. nu. 4.
- * *Consensus patris filio necessarius ad litigandum, debet accedere aucte litis contestationem.* 327.
- Consensus filiae raptae, nihil operatur ad euendam poenam raptus.* 596. nu. 33.
- * *Consensus filij non est necessarius ut possit pater constituere procuratorem ad negocia ipsius filij, cuius ipse est tutorum et administrator.* vers. nunc autem incidit. 10.
- Consensus praestitus in resignatione retrahitur ad tempus data.* 561. nu. 48.
- Consensus solus sufficit ad matrimonium contrahendum.* 406. numero 6

Consen-

Index rerum.

- consensus respectu fructuum retrohitur. 561. num. 56.
 Consuetudo est contractus nominatus, & ideo producit actionem sine specialitate. 316.
 Consuetudo inducitur per plures actus, non per unum. 557.
 Consuetudo est seruanda in varietate opinionum. in prefat. num. 48.
 Consuetudo non valet contra ius diuinum. 58. num. 7.
 Consuetudo Hispaniae, vt fructus beneficiorum pertineant ad heredes beneficiarii, valida est. 388. num. 37.
 Consuetudo debet esse super quo populus posset statuere. 357. num. 8.
 Consuetudo est in Hispania, vt licite pro dote monialium possit pacisci. 439. num. 4.
 Consuetudo contraria legi naturali non valet. 388. nu. 29.
 Consuetudo potest esse scripta. 357. num. 11.
 Consuetudo ecclesiae onerosa, nihil operatur. 388. num. 10.
 Consuetudo inducitur per duos actus tantum. 357.
 Consuetudo vt clerici de redditibus ecclesiarum non possint disponere, non valet. 388. num. 12.
 Consuetudo cum peccato non potest causari, ibi. num. 23.
 Consuetudo venit appellatione legis. 238. num. 4.
 Consuetudo inducitur per duos actus notorios vero populo. 357.
 Consuetudo populi dicitur ius ciuile. 238. num. 4.
 Consuetudo inducitur per duos actus notorios populo, sine scientia principis, de iure communi, secus de iure regio. vers. secundo est addendum. 357.
 Consuetudo inducitur per decennium. vers. tertio autē. 357.
 Consuetudo inducitur per decennium, quod incipit currere a primo actu. vers. hoc autem tempus decennij. 357.
 Consuetudo debet esse obtenta in iudicio contradictorio, vt valeat. 358.
 Consuetudo debet esse rationabilis, & dicitur rationabilis, quam iura non improbant. 359.
 Consuetudo non potest tollere substantiam alicuius actus. 356.
 Consuetudo est seruanda in varietate opinionum. in Prefat. num. 2.
 Consuetudine sublata intelligitur de praeiudicio, non vero de futura legitime introducenda. 704.
 Consuetudinis non est de essentia quod sit scripta. 620.
 Consuetudo quae viget in loco contractus, considerari debet. 733. num. 19.
 Consuetudo an vincat legem: sunt duae communes contrariae. 334.
 Constitutio procuratoris in hac forma: Constituo Titium asinum meum, ad agendum & defendendum, valet, ac si diceretur, procuratorem meum. 470.
 Contractus irrenocabilis potest fieri in testamento. 140. num. 5. & 110. nu. 10.
 Contractus mulieris nuptae, etiam iuratus, non valet. 688. num. 8.
 Contractus factus palam, & bona fide, qualis sit. 234.
 Contractus a muliere coniugata factus, utilis marito, valet sine ipsius licentia. 695. nu. 30.
 Contractus publicus sine clausula gaurentigia, non habet paratam executionem. 690.
 Contractus factus ante delictum, est validus. 653. nu. 24.
 Contractus celebratus palam, & bona fide, ab officiali in sua prouincia, valet & tenet. 445.
 Contractus metu celebratus valet iure iuri. 106. nu. 4.
 Contractus, vel quilibet alius actus transiens in formam contractus, potest fieri in testamento. 475.
 Contractus celebratus gratia vtriusque ex contrahentibus, non potest reuocari. 168. nu. 11.
 Contractus, de quo in capi. cum contingat, de iureiurando, & in c. quamuis pactum. de pact. in 6. cum similibus, firmatur iuramento. 502.
 Contractus mutui potest inter pupillum et tutorem eius celebrari. 239. num. 1.
 Contractus dicitur fieri in scriptis, quando in ipso contractu vel antea, partes conueniunt quod fiat in scriptis (ad hoc quod non possint ab eo discedere.) 91.
 Contrahentibus licitum est se ad inuicem decipere. 511. num. 5.
 Contractus prohibitus per legem dirigentem verba prohibitionis in personam contrahentem, non firmatur iuramento. 200.
 Contractus iuratus, factus a pupillo cum suo tutore, sustinetur. 234. nu. 3.
 Contractus dicitur palam & bona fide celebratus, si fiat coram iudice. 234.
 Contractus celebratus cum pupillo a tutore, est nullus probato dolo. 234. nu. 9.
 Contractus celebratus a minore coram amicis, & propinquis, seu iudice, valet, nisi minor dolum vel fraudem probet: quia tunc non valet. vers. nihilominus tamen. ibid.
 Contractus innominati cognoscuntur ex modo ineundi, & non ex modo adimplendi. 272.
 Contrahens matrimonium nullum, perdit beneficia ecclesiastica. 147. nu. 4.
 Contrahentes, quorum alter pecuniam posuit, alter industriam, in dubio praesumuntur contraxisse, quod lucrum cedat vtrique aequaliter. ver. & pro hac opinione. 152.
 Contrahens matrimonium, omittis publicationibus, dat operam rei illicitae. 697. nu. 15.
 Contractus sunt de iure gentium. 310. nu. 1.
 Contrarietas in origine mundi magna fuit inter ipsa elementa in prefat. nu. 130.
 Contumax non dicitur, qui habuit causam ad non comparendum, quamuis iniustam, dummodo non desinat per contemptum. in prin. 149.
 Contumax verus dicitur, dicens se nolle venire. 266.
 Contumax non dicitur, qui per oblivionem, aut quia credebatur iudicem non ita festinaturum, desinit comparere. vers. secundo facit pro glo. 149.
 Contumax verus dicitur, dicens se nolle venire, fictus citatus ad domum. 412.
 Contumax verus non admittitur ad appellandum, fictus vero admittitur. ibid.
 Contumax fictus admittitur ad appellandum iure iuri, sine restitutione. 412.
 Contumax verus admittitur ad appellandum iure iuri, sine restitutione. 612.
 Conuenit, verbum, redactum in scriptura, significat pactum nudum interuenisse inter contrahentes. 114.
 Copulam inter proprios consanguineos, non est necessarium referre Pontifici ad dispensationem obtinendam. 737. num. 7.
 Correlatiuorum eadem esse debet ratio. 695. nu. 5. & q. 2. num. 39.
 Copula sequuta post promissionem de contrahendo, non facit matrimonium. 130. nu. 7.
 Correctio legum non admittitur per subauditos intellectus. ver. nam per subauditos. 336.
 Correctio sicut in toto est euitanda, ita & in parte. 700, numero 11.

Correctio

Index rerum.

Correctio l. 3. Tauri, procedit respectu qualitatis. 50. nu. 3.
 * Correctionem fraternam nemo tenetur facere cum periculo
 vita sue. 573.
 * Correctione fraterna nemo tenetur corrigere infidelem.
 ibid.
 * Correus credendi tenetur communicare alteri correo id
 quod exigit si sunt socii. 148.
 Creditor ex quacunque causa praefertur legatario. 103. nu.
 31.
 Creditor grauatur, si vnus ex heredibus efficitur non soluendi,
 ita vt aliquis non posset debitum exigere. 75. nu. 13.
 Creditor debitorem fugitiuum potest capere, etiam die feriata,
 & illud ius capiendi in alium transferre. 267.
 Creditor habens hypothecam, tenetur eam exercere aduersus
 rem possidentem. 75. num. 15.
 Creditor cui aliquid debetur, si habeat hypothecam potest
 eam exercere contra omnes heredes. 75. num. 17.
 * Creditor agnoscens legatum pignoris, sibi praedicit in re-
 fiduo, si constat de voluntate testatoris legasse animo com-
 pensandi. 595.
 Creditor agens actione hypothecaria, intendit vt pignori co-
 sulatur, donec debitum solvatur. 75. num. 17.
 Creditor petens executionem pro debito exercet actionem
 personalem. sup. num. 19.
 * Creditor herede existente debitoris, & inuentarium con-
 stituente, non extinguuntur actiones inter ipsos. 629.
 Creditores non solum tertios possessores rerum hypotheca-
 rum, sed etiam heredes constituentis censum, possunt con-
 uenire. 75. num. 33.
 * Crimen priuatum efficitur publicum, & quilibet de po-
 pulo potest accusare committentem illud, quando ex eo
 crimine pena applicatur fisco. 216.
 Crimen vsurarum est fori ecclesiastici. vers. quod non solum.
 num. 11.
 Crimen raptus dicitur perfectum, quando non stetit per rap-
 torem. 596. num. 16.
 Crimen Sodomiae dicitur crimen enorme & detestabile. 246
 num. 2.
 Crimen vsurarum est fori ecclesiastici, quando agitur de sub-
 stantia contractus, quando vero de facti questione est mix-
 tum. 11.
 * Crimina iniuriosa in defensionem proprii iuris, possunt in
 testes opponi, nec obijciens tenetur iniuriarum si non pro-
 bet, protestans se non obijcere animo iniuriandi. 323.
 Crucis omisso est modice solemnitatis. 589.
 Crucem ducere in processionibus, est actus discontinuus, &
 non perditur per non usum. 501. nu. 2.
 Crucem portare non est de genere prohibitorum. ibi. nu. 13.
 * Curatores possunt accusare testamentum de falso nomine
 minoris, debent tamen se subscribere proprio nomine ad
 penam talionis subeundam. vers. secundo soluit. 644.
 * Crimen laesae maiestatis, solum filios natos post crimen le-
 dit. 653.
 Cui conceditur ius sepeliendi in aliena parochia, conceditur
 virtualiter, cum cruce. 501. num. 3.
 Cui conceditur finis, conceduntur ea per quae deuenitur ad fi-
 nem. sup. num. 5.
 Cui conceditur ius sepeliendi, conceditur ius per alienam pa-
 rochiam corpora deferendi. ibi. num. 9.
 Cui conceditur iurisdictio, conceduntur ea sine quibus iuris-
 dictio exerceri non potest. ibi. & in q. 41.

D.

* **D**amnatus ad mortem peccat fugiens a carcere. 575.
 Damnum vel sterilitas, quae prouenit per locatorem
 vel conductorem ultra dimidiam, potest remedio l. 2. c.
 de rescind. vend. resciri. 539.
 Datum a patre filio ob aliquam causam, computatur in eius
 legitimam. 513. num. 6.
 * Datio curatoris homini sane mentis valet, propter aucto-
 ritatem rei iudicatae, & iudicis. 108.
 Debitor decimarum potest licite eas retinere, si eis indigeat.
 729. num. 22.
 Debitum naturale in foro animae soluendum est. 71. num. 6.
 Debitum naturale compensationem recipit. ibid. num. 13.
 Debitor fugitiuus potest propria creditoris auctoritate capi,
 & creditor illud ius capiendi potest in alium transfer-
 re. 267.
 Debitum in foro conscientiae, an possit aliquando differri.
 362. num. 8.
 Debitor fugitiuus potest capi, etiam die feriata. 267.
 * Debitor constitutus in extrema necessitate, tenetur restituere
 re adueniente pinguiore fortuna. 729.
 * Debitor fugitiuus potest capi propria auctoritate, respectu
 bonorum non respectu personae. ibid.
 Debitor lapsa biennio non admittitur ad probandum, opposi-
 ta exceptione non numerata pecunia. 38. num. 9.
 Debitor negans debitum, si postea conuictus confiteatur,
 perdit beneficium cessionis. 133.
 * Debitor confugiens ad ecclesiam ex causa civili, non gaudet
 eius immunitate. 189.
 Declaratio voluntatis potest alteri committi. 1. num. 29.
 Decennium in praescriptione seruientium re alium, dicitur lon-
 gum tempus. vers. aduerte tamen. 47.
 Deceptio intra dimidiam iusti pretij lesa est. 508. &
 511.
 Deceptio re ipsa, vel dolo facta, differunt. 508. num. 2.
 Deceptio licita est extra naturam contractus. 511. num. fin.
 * Deceptus ultra dimidiam non est censendus donasse, cum
 ignorans rerum rei valorem dixit se donare, quod plus
 res vendita fuit. in prin. 511.
 * Deceptus ultra dimidiam, etiam in transactione utitur re
 medio l. 2. c. de rescind. vend. 72.
 Deceptus ultra dimidiam, etiam omnibus contractibus stri-
 ctis iuris, utitur remedio d. l. 2. c. de rescind. vend. ibid.
 Deceptio non tanta requiritur in rebus dotabilibus, sicut in
 alijs rebus. 536. num. 22.
 * Decima debentur iure diuino & naturali. 437.
 * Decima petuntur actione confessoria per clericos. 488.
 * Decima soluentur ex precepto morali. 516.
 Decima personales possunt tolli per consuetudinem. 364.
 Decima personales non sunt de iure diuino. ibid.
 * Decimas praescribens, debet probare famam, quod illas pos-
 sideret ante Concilium Lateranense. 368.
 Decimas retinet iuste debitor, si eis indigeat. 729. num. 22.
 Decretum iudicis excludit lesionem. 172.
 Decretum iudicis non potest interponi die feriata. 366.
 Declaratio iurata damnorum est exsequenda, saluis rei de-
 fensionibus. 7. num. 11.
 De duobus bonis maius est eligendum, & de duobus malis
 minimum. 585. num. 4.
 * Defectus insinuationis in donatione, non suppletur per iura-
 mentum. vers. his visis. 222.

Defe-

Index rerum.

- * *Defendere alium quis tenetur de iure canonico in foro ex*
teriori. 53
- Defensor admittitur in causis criminalibus.* 237. nu. 2. & 6
- * *Defensor iuris proprii, permittit obicere crimina, etiam in*
iuriosa contra testes, sine hoc quod obijciens teneatur in-
iuriarum actione. 323
- Delegatus inferioris à principe, delegat unum articulum nō*
iurisdictionalem. 284
- * *Delatio iuramenti necessarij non fit in causis criminali-*
bus. 300
- * *Delatio iuramenti renocari non potest. 7. & qualiter sit*
facienda. num. 20
- * *Delegatus legati de latere, bene potest subdelegare.* 314
- * *Delegatus à Principe potest delegare causas meri Imperij.*
387
- * *Delegatus etiam ad causas meri & mixti imperij, non po*
test procedere usque ad ultimum supplicium. 421
- * *Delegatus cum clausula, reduces male alienata ad ius &*
proprietaem ecclesiæ, habet iurisdictionem in rebus in-
uasis & male detentis, in quibus possessio tantum in al-
ios transfertur. 471
- * *Delegatus etiam à principe, non potest citare realiter.* 592
- Delegatus à principe, de iure civili suam potest exequi sen-*
tentiam. 632
- Delegatus à principe, de iure canonico intra annum suam*
potest exequi sententiam. ibid.
- Delegatus à principe, de iure canonico non potest suam exe-*
qui sententiam manu militari. ibid.
- Delegatus à principe potest implorare brachium seculare,*
pro exequenda sua sententia, ibidem.
- * *Delegatus ab inferiore non potest suam exequi senten-*
tiam diffinitivam. vers. nunc autem dubium est. ibid.
- Delegatus ab inferiore, bene potest suam exequi sententiam,*
per modos congruentes suæ iurisdictioni. ibid.
- Delicta & contractus parificantur quo ad ius fori.* 678.
num. 41
- * *Delinquens torqueri non potest delicto plene probato.* 375.
- Delictum circa rem sequitur rem.* 75. num. 1
- Delictum enorme quod dicatur.* 296. num. 1
- * *Delicti conatus in atrocissimis punitur pena ordinaria de-*
delicti. 540
- Delicta suos habent auctores.* 653. num. 39. & 75. num. 3
- Delictum dicitur publicum, quando pena venit applicanda*
fisco. 216
- Denunciatio Evangelica non competit contra præscribentē*
bona fide. vers. tertio facit. 397
- * *Denunciatione Evangelica non tenetur quis corrigere in-*
fidelem. 572
- * *Denunciatio secundi decreti, non requirit citationem perso-*
nalem partis. 308
- Deus est causa omnium pulchrorum.* 248. num. 15
- Deus multa abscondit sapientibus, quæ reuelavit paruulis.* in
præf. num. 100
- Deus præuenit, quod peccatum Adæ non transfret in virgi-*
nem Mariam. 346. num. 14
- Deus obligatur ex propria promissione.* 283. num. 6
- Deus plures esse tenebant antiqui philosophi.* in præf. num.
137
- Dignitas & officia considerantur in prouisione cappella-*
rie. 265
- Diabolus fugit, quando nefandum sodomia crimen commit*
titur. 247. num. 8
- * *Dicta testium, non faciunt fidem quo ad*
aliud. 664. & 487
- * *Dicta testium, perempta instantia, faciunt fidem in alio*
iudicio, indistincte, inter easdem personas, etiam sine no-
uo examine. 487.
- Dicto sancti doctoris est credendum.* 1. num. 27
- * *Dicto unius testis, de suo proprio facto deponentis, standū*
est. 494
- Dictio, semper, non excludit præscriptionem.* 207. num. 2
- * *Dicens testes falsos & pecunia corruptos, tenetur probare*
illa duo, ut eos repellat à testimonio. 178
- Dictum unius testis cum quo dicit notarius alios concordare,*
facit fidem 233
- Dictio taxatiua non excludit similes casus.* 540. nu. 40
- Dies compromissi computatur à tempore acceptationis, &*
non à die compromissi. 89. num. fin.
- * *Dies termini computatur in termino, de iure communi, se-*
cus de iure regio. 401
- Dies ultimus oppositionis decem dierum, non computatur*
in termino oppositionis. ibid. num. 2
- * *Differentia, quam ponit glossa, in l. qui viam. ff. de noui*
oper. nunciatio. inter seruitutem rusticam & urbanam
circa nunciationem noui operis, approbatur & reproba-
tur communiter. 491
- Differentia ratio assignatur inter mulierem & pupillū pro-*
hibitos contrahere. 152. num. 7
- * *Difficultas præstationis, non excusat à mora in quantitati-*
bus. 473
- Diffinitio debet conuerti cum suo diffinito per genus, &*
differentias. in præf. num. 3
- Diffinitio mutui traditur ab Ulpiano in leg. 2. §. mutui da-*
tio. ff. de rebus cred. in præf. num. 2
- Diffinitio communis opinionis qualis sit, & à quibus doctori-*
bus tractetur. in præf. num. 9
- Diffinitio est oratio explicans naturam rei.* in præf. num. 3
- Diffinitio pulchritudinis traditur.* 248. num. 11
- * *Diffinitio non admittit argumentum de iure speciali.* 360
- * *Diffinitio testamenti de qua in l. 1. ff. de testamentis, est di-*
minuta. 293
- * *Dilationem petens ad soluendum, appellationi interposita*
& interponenda, renunciare videtur. 732
- * *Discussio contra secundum possessorem non fit ex sola rela-*
tione nuncij dicentis se nihil inuenisse, sed requiritur iudi-
cis pronuntiatio. 372
- Dispensatio Pontificis inter consanguineos cum causa nobi-*
lium, qualiter verificetur. 688. num. 4.
- Dispositio recipit interpretationem à verisimili mente dis-*
ponentis. 693. num. 12
- Dispositio testatoris potius debet iudicari perpetua, quam*
temporalis. 725. num. 11.
- * *Dispositio tex. in l. si quis maior. C. de transact. non habet lo-*
cum in simplici fidei præstatione. 117
- Dispositio respiciens certas personas, non extenditur ad*
alias. 725. num. 26
- Dispositio de iure civili, seruatur de iure canonico.* 700. nu. 4
- Dispensatio Pontificis ex causa nobilitatis, verificatur en-*
los quæ son hijos dalgo. 688. num. 1
- Dispositio. c. quamuis pactum, de pact. in 6. non habet locum*
inter Iudeos. vers. secundo præmitte. 115
- Dispositio limitata limitatum producit effectum.* 2. nu. 85
- Dispositio hominis facit cessare dispositionem legis.* 265. nu.
2. & 1. num. 13
- * *Dispositio seu statutum corrigens ius commune, recipit in-*
terpretationem à iure communi. 274
- * *Disposi-*

Index rerum.

- * *Dispositio tex. in l. fin. C. de repud. heredit. habet locum etiā dato coherede extraneo.* 205
- Dispositio d. l. fin. non habet locum in hereditate materna. vers. & pro declaratione, ibid.*
- Dispositio d. l. fin. non habet locum in filio emancipato. ibi.*
- * *Dispositio l. vn. C. de his qui ante aper. tab. habet locum in transmissioe ad descendentes.* 206
- Dispositio d. l. vn. habet locum in filiis emancipatis. vers. & pro declaratione, ibidem.*
- Dispositio d. l. vn. habet locum, siue ex testamento, siue ab intestato hereditas filiis obueniat. vers. secundo ad illius legis. ibid.*
- Dispositio d. l. vni. habet locum etiam in successore de iure pratorio, vers. tertio adde, ibid.*
- Dispositio tex. in l. vn. §. si autem aliquid sub condit. C. de cad. tollend. non limitatur per d. l. vn. C. de his qui ante aper. tab. in casu quo transmissio fieret ad liberos. ibid.*
- Dispositio l. si quis argentum. §. si autem hoc. C. de donation. habet locum etiam in donatione remuneratoria. vers. secundo intellige.* 208
- Dispositio d. §. si autem hoc, non habet locum in donatione præsumpta vel tacita. vers. tertio intellige. ibid.*
- Dispositio d. §. si autem, non habet locum in pacto nudo de donando. in prin.* 209
- Dispositio respiciens certas personas, non trahitur ad alias.* 725. num. 26
- Dispensationes sunt stricti iuris.* 203. num. 3
- Dispositio testatoris relata ad unum effectum, non extenditur ad alium similem.* 2. num. 76
- Dispensandi potestas est fauorabilis, & non odiosa.* 203
- Dispositio legis & dispositio testatoris differunt.* 606. nu. 20
- Dispositum per legem nouam, in altero casu æquiparatorum à lege antiqua, censetur etiam in altero casu dispositum.* 27
- Dispositio nouæ legis est intelligenda ut minus lædatur ius commune.* 214. num. 4
- Dispositio deficit ubi non adest subiectum dispositionis.* 388. num. 14
- Dispositum per legem nouam, in altero casu æquiparatorum à lege antiqua, censetur etiam in altero dispositum, etiam in materia odiosa & exorbitanti. ibid.*
- Dispositio testatoris executioni iam tradita, non potest mutari per ordinarium.* 281. num. 25
- Dispositum in falcidia, (per text. in authent. similiter. C. ad l. falcid.) habet etiam locum in Trebellianica. vers. facit etiam quod dispositio.* 47
- * *Distinctio leg. si domus. ff. de legat. 1. non habet locum in legato, seu stipulatione fundi vel prædij rustici in genere facti.* 218
- * *Distinctio Bart. in l. Aurclius. §. idem quæsiuit. num. 2. de liber. legat. reprobat.* 362.
- * *Distinctio Alex. in l. 1. C. de edendo, an usurarius habeatur in iure tanquam usurarius, etiam postquam desit usuras exercere, traditur.* 537
- Distributiones quotidianæ dantur clericis ut personaliter re fideant.* 388. num. 16
- Distributiones quotidianæ quando lucrentur in absentia.* 585. num. 7. & 13
- Diuisio hereditatis præsumitur facta quando fratres separatim bona hereditaria possiderunt.* 425. num. 6
- Diuisio bonorum non habet locum nisi contracta societate.* 152. num. 7
- Doctores asserentibus aliquid seruari de consuetudine, ubi nulla est contradictio, est credendum. quæst. 1. numer. 20*
- Doctores, in lectura magis creditur, quam in consilio. in præf. num. 55. & 398. num. 18*
- Doctor non est iterum examinandus.* 302. num. 14. & 16
- Doctores antiqui semper fuerunt præstantiores modernis, pondere, numero, & mensura, in præf. nu. 90*
- * *Doctor, & aduocatus, & ceteri milites inermes, non possunt conueniri nisi in quantum facere possunt.* 477
- Doctores hodiernis temporibus, sunt deterioris conditionis quam artifices. in præf. num. 151*
- * *Doctori asserenti aliquam esse communem opinionem, est credendum, in præf. num. 11. & in quæst. 1*
- * *Doctor consultus non tenetur allegare iura.* 277.
- Doctores distinguētibus magis creditur quam absolute loquentibus. in præf. num. 56*
- Doctor præfertur non graduato.* 693. num. 38
- * *Doctoris dicto vel glossæ, attestantis aliquid seruari de consuetudine, standum non est.* 1
- Doctor D. Petrus de Caruajal, Decanus ecclesiæ Toletane, laudatur.* 693. num. 16
- Doctor Tellus Moldonado laudatur.* 135. num. 5
- Doctor Gordejuela fuit Magister auctoris in Pinciana Academia.* 90. num. 3
- Dolus dans causam contractui bonæ fidei, reddit contractum ipso iure nullum.* 226
- Dolus dans causam contractui, non reddit ipso iure nullum, quando ex tali contractu esset sequuta traditio. vers. nec desunt.* 226
- Dolus requiritur ad incurrendam pœnam falsi.* 580. num. 3
- Dolus præsumitur in læsione enormissima.* 89. num. 6
- Doli allegatio sufficit ut delictum intelligatur dolose commissum.* 805. num. 5
- Dolus debet esse talis, qui capere possit etiam prudentissimum. vers. quæ omnia.* 226
- Dolus excusat per causam quantuncumque iniustam. vers. sed pro glossæ opin.* 140
- Dominium naturale mulieris in re dotali, non alteratur per æstimationem.* 3. num. 29
- * *Dominium rei legatæ fictæ, transit in legatarium à die mortis testatoris, vere à die aditæ hereditatis. in princip.* 79
- Dominium est duplex, ciuile, & naturale.* 3. num. 62
- Dominium transit vere in legatarium ab adita hereditate, reuocabiliter tamen à die acceptationis legatarij, vers. intellige tamen. ibi.* 79
- Dominium & rei vendicatio non concurrunt.* 3. num. 31
- * *Dominium fictum, quod acquiritur legatarijs à morte testatoris, operatur quod facit fructus rei legatæ ipsi legatario hereditate iacente. vers. sed nunc dubium est.* 79
- Dominium non est deambulatorium.* 3. num. 28
- * *Dominium directum operatur, ut competat actio rescissoria illi contra quem est præscriptum, ante impetratam restitutionem.* 251
- Dominium rerum dotaliu reuertitur ad mulierem ipso iure, quando maritus non est soluendo.* 3. num. 25
- Dominus olim, præsumitur etiam hodie dominus, si dominium allegetur.* 47. num. 4
- Dominium bonorum ecclesiæ, non est apud clericos.* 383. num. 2
- Dominium ciuile, & dominium naturale, differunt inter se.* 3. num. 48
- Donatum à patre filio ob aliquam causam, computatur in legitima filij.* 513. num. 6
- * *Donata ambassatoribus, seu legatis, cedunt commodo illorum.*

Index rerum,

- rum, & non illos mittentium. 35
- Donare concubina causa remunerationis, non est peccatum. 388. num. 35
- Donatio causa mortis quoad ordinationem, æquiparatur cōtrañibus. 695. num. 2
- Donatio causa mortis habet naturam contractus. 695. nu. 1
- * Donatio hereditatis non valet. 140
- * Donatio facta à patre filio in sua potestate constituto, & usufructus remissio, non potest in vita patris reuocari. 245. num. 9
- Donationis causa mortis natura est, vt ad libitum possit reuocari. 695. nu. 12
- Donatio omnium bonorum est nullius momenti, & prohibita iure regio. 140. nu. 1. & 3
- * Donatio facta filio in potestate constituto, causa studij, valet & tenet. 268
- * Donatio facta ecclesiæ per Constantinum Imperatorem, valuit optime de iure. 345
- Donatio reciproca, facta inter maritum & uxorem in testamento, est irrenocabilis, 140. nu. 4
- Donatio reciproca, statim morte non sequuta, confirmatur. ibid. num. 7
- Donatio reciproca, sed inæqualis ratione ætatis vel valetudinis, potest reuocari, quia in ea non est dubius euentus. ibid. num. 9
- Donatio reciproca, respiciens futuram successionem, non valet. ibid. num. 9
- Donatio facta absenti, statim valet absque acceptatione. 54. num. 9
- * Donator factus inops, agit contra donatarium vt eū alat. 352
- * Donatarius omnium bonorum, tenetur soluere debita. 191
- Donator factus inops, agit contra donatarium vt eum alat, si donatio fuit magna. vers. cul. in hac tamen contrarietate. 352
- Donator factus inops, agit contra donatarium, vt eum alat, si propter talem donationem factus est inops, secus si ex alia causa. vers. secunda concordia est. ibid.
- Donator non habet animum se obligandi ante acceptationem. 54. num. 11
- Donatio causa mortis potest fieri pacto nudo. 208
- Donatio remuneratoria censetur venditio, & sic contractus non lucratiuus. 273. nu. 11
- Donatio reuocatur natiuitate filiorum. ibid. nu. 12
- * Donatio causa mortis facta pacto nudo coram donatario, cum ipsius taciturnitate, inducit consensum, & donationis validitatem. vers. & quod. 208
- Donatio arrharum facta ab sponso habente patrem et filios, qualiter debeatur. 502. num. fin.
- Donatio remuneratoria non computatur in tertio & quinto. 275. num. 3
- Donatio inter virum & uxorem, confirmatur morte donantis in quantitate quingentorum solidorum. vers. secundo limita. 222
- Donatio remuneratoria non valet in præiudicium legitimæ filiorum. 273. nu. 14
- * Donatio facta filio in potestate constituto, causa legitimæ, non valet. 245
- Donatum videtur, quod nullo iure cogente conceditur. 273. num. 22
- * Donatio facta, vt post certum tempus ad Titium perueniat, potest reuocari in præiudicium Titij. vers. nunc dubium est. 249
- Donatio facta mulieri stuprata valet in præiudicium legitimæ filiorum. 275. nu. 25
- Donatio inter sponsum & sponsam de præsentī, est prohibita, sicut inter virum & uxorem. 12
- Donatio arrharum vltra decimam potest fieri a marito uxori nobili. 273. num. 27
- Donatio omnium bonorum adimit liberam testandi facultatem. 310. num. 11
- Donatio inter coniuges, vel sponso de præsentī, valet post mortem, si in vita interueniat traditio. vers. valent tamen huiusmodi. Si vero fuerit reciproca, statim valet. 140. num. 7
- Donatio inter virum & uxorem, confirmatur post mortē, si traditio facta in vita interueniat. vers. dubium est, an hoc casu. 12
- * Donatio inter virum & uxorem confirmatur iuramento. ibid. vers. his præmissis.
- Donatio inter patrem & filium in potestate, confirmatur iuramento. vers. & facit quia donatio. 121
- Donatio inter virum & uxorem sustinetur ex causa remunerationis. 273. nu. 8
- Donatio causa mortis potest à muliere coniugata fieri sine viri licentia. 694
- * Donatio non reuocatur propter legitimationem filij. 720
- * Donatio causa mortis, magis assimilatur contractui, quam vltimæ voluntati. 694
- * Donatio facta à patre filio ad sacros ordines suscipiendos, non confertur in legitimam. 682
- Donatio & alienatio facta ante quam crimen læsæ maiestatis committeretur, validæ sunt. 653. nu. 39
- * Donatio sine insinuatione, etiam iurata, non valet. 222
- * Dos dicitur onerosa, etiam si perueniat ad maritum ex vi pacti de succedendo uxori præmortuæ. 73
- Dos ex parte mulieris est lucratiua, ex parte viri onerosa. ibid. num. 2
- * Dos à patre profecta, filias familias cum filiis defuncta, ad patrem redire debet. 378
- Dos à patre profecta, filias familias cum filiis defuncta, redire de iure debet ad patrem, de consuetudine vero secus est. vers. solet tamen. ibid.
- Dos vt restituatur possunt interuenire duo rei promittendi, vers. tertio adde. 258
- * Dos est quid vniuersale, & non particulare, & potest lege tolli necessitas hæc dotandi. 383
- * Dotare filiam diuitem pater teneitur. 5
- * Dotem non perdit vidua, propter stuprum in viduitate commissum, & quid propter osculum. 707. & 708.
- Dote non soluta, potest maritus petere vsuras, ratione retar data solutionis. 394
- * Dotis promissæ quantitate collata in arbitrium boni viri, valet promissio, & quantitas ab illo assignata. 440
- * Dotalia instrumenta, in locis imperiali subiectioni subiectis, matrimonium debent præcedere ad eius validitatem, etiam de iure Canonico, quoad filiorum successionem. 51
- * Duobus heredibus institutis, quorum alter suam partem distraxit, alter suam partem repudiavit, ius accrescendi competit emptori, & non distrahenti. 69
- * Distractio pignorum ex auctoritate sententiæ diffinitiuæ captorum, quanto tempore fieri debet, relinquatur arbitrio iudicis. 633
- Descendentes ab ascendente grauato de restituendo post mortem, non excludunt substitutum. 637

Domi-

Index rerum.

Dominus de proximo iniuriatus, qui dixit famulo, non redeas ad domum donec aliquid de hoc negotio audiam, tenetur tanquam mandator, si famulus iniuriantem occiderit, vers. & ex ea videtur, 642.
Domini vasallorum non possunt à suis vasallis vocari in iudicium sine venia, 638. nu. fin.
** Ducens minorem 12. annis, eiusque onera subiens, rerum illius fructus facit suos, 648.*
Dubius enētus cessat in donatione reciproca inaequali. 140 num. 9.
Duo insoludum non possunt eiusdem rei dominium habere, 3. num. 37.

E.

Ecclesia in temporalibus non habet utrumque gladiū, 739 num. 1.

Ecclesia non indicat de occultis. 697. nu. 1.

Ecclesia non scandalizatur ex actu iur. in seculo, 698. nu. 4.

Ecclesia tenetur restituere iustum pretium, quando intra dimidiam aliquem decepit. 508. nu. 4.

** Ecclesia heres instituta, non conficiens inventarium, non detrahit falcidiam sed tenetur ad integra legata. 29.*

Ecclesia succedens primario, contra quem erat inchoata praescriptio longi temporis, videtur ex suo speciali, & non priuati in ea prosequenda. vers. & facit. 36.

Ecclesia & pauperes restituntur aduersus praescriptionem 40. annorum, ex capite ignorantiae, vers. fin. 48.

** Ecclesia detrahit falcidiam de legato facto alteri ecclesie. 155.*

** Ecclesia an possit alienare rem suam sine iuris solemnitatibus, quando alienatio est sibi utilis. 675.*

** Ecclesia & minor, tantum temporis habent ad se restituendum, quantum fuerunt in lesione, & non quad. n. um 546.*

Ecclesia etiam per indirectum non debet grauari. 726. num. 14.

Ecclesia conferre tenetur ad refectionem pontium, & murorum. 415.

Ecclesiastica persona tempore necessitatis tenentur ad collectas. 726. num. 18.

** Ecclesia non competit restitutio in integrum aduersus praescriptionem completam. 500.*

** Ecclesiae facultatibus crescentibus, possunt laici facti pauperes in tributum dare, vel emphyteusim, vel obligare bona sua pro soluendis oneribus, & transeunt cum eis in ecclesiam, in princ. 142.*

** Ecclesiastica rei legatum non valet, nec quoad aestimatio nem. 279.*

Effectus non potest esse prior sine causa, 606. nu. 45.

** Effectus perfectus ante peremptionem instantiae, non perimit, perempta instantia. 468.*

** Electio competit illi cui relinquitur usus fructus, vel dominium. 68.*

Eligendus est ille ad regnum, cuius aspectus inducit amorem, 248. nu. 7.

Eligens indignum praetermisso digniori (licet peccet) non tenetur ad restitutionem. 659.

Eleemosinam quam tenetur heres certo die dare, non potest distribuere eam ante, vel post illum diem. 686. num. 4.

Elephantes & columbae non committunt adulteria. 734. num. 13.

** Emancipatus sublata differentia emancipationis & pa-*

triae potestatis, potest sicut suus reuocare abstentionem intra triennium. 627.

Emancipatus non transmittit ex potentia suitatis, etiam sublata differentia emancipationis, & patriae potestatis, ibidem.

Emancipato, etiam hodie, non potest pupillariter substitui, versic. praeterea facit, ibidem.

** Ementes à Ducibus, Marchionibus, & alijs dominis non sunt securi ab euictione. 532.*

Emphyteusim possunt plures emphyteutae inter se diuidere irrequisito domino, in princ. 435.

** Emphyteusim bene possunt alienare inter se emphyteutae, irrequisito domino. ibid.*

Emphyteusim possunt alienare inter se emphyteutae, irrequisito domino, sine hoc quod incurratur pena super hoc posita, vers. quae conclusio, ibid.

** Emphyteusim ecclesiasticam, accipiens pro se & heredibus suis, trāsferit etiam ad extraneos, vers. modo dubium est. 194.*

** Emphyteusim accipiens pro se & filijs suis, non potest de illa disponere in praedictum filiorum. 326.*

** Emphyteuta relictis duobus heredibus decessit, quorum alter soluit annuam pensionem pro parte sua, alter non,ambo cadunt à iure suo. 6.*

Emphyteuta non soluens canonem in rebus ecclesiasticis per biennium, & alijs per triennium, potest per dominum priuari emphyteusi, in 14.

** Emphyteutam potest dominus propria auctoritate priuare, si non soluit canonem per biennium, vers. hoc praemissum ibid.*

Emphyteuta, ut expellatur à domino, quia non soluit canonem per biennium, debet citari. vers. adde tamen quod in hoc, ibid.

** Emphyteuta prohibitus alienare irrequisito domino, potest eo in seculo donare. 570.*

** Emphyteuta factus pauper, potest bona ecclesiastica meliorata dare in tributum, vel emphyteusim, vel obligare alteri pro soluendis oneribus emphyteusis, & transeant in ecclesiam cum hoc onere finita emphyteusi.*

** Emphyteuta cessans in solutione per biennium, admissus postea per dominum, potest deijci à possessione. 402.*

Emphyteuta soluit de re aliena, censuarius vero de propria. 469.

Emphyteuta ecclesiae quoad personam subest laicorum statutis, secus quoad bona. 726. nu. 16.

** Emphyteuta propter bella vel alios labores, non excusatur à solutione pensionis. 441.*

** Emphyteuta non soluens per triennium priuatis, & per biennium ecclesiae, cadit à iure suo secus est in censuario. 469.*

Emphyteuta plurium dominorum, alienans rem de voluntate vnius, cadit tantum à parte. 75. nu. 5.

** Emphyteutici contractus substantia est, quod detur aliquid concedenti à principio. 571.*

** Emphyteuticus contractus requirit scripturam. 556.*

** Emphyteuta ecclesiae non potest collectari à laicis. 726.*

** Emptione celebrata consensu, & facta de praesenti conventionne placuit partibus in continenti publicum periculum, potest altera partium penitere, interim dum notarius venit. 90.*

** Emptor succumbens in euictione, potest petere à venditore sumptus factos in lite, secus si obtinuit. 321.*

Emptor venditori scienti, tenetur denunciare sibi motam litem.

Index rerum,

- litem in princ.* 385.
- Emptor*, etiam sciens se non habere bonam litem, tenetur denunciare venditori, sibi litem esse motam, *ibidem*.
- Emptor* absens, licet esset certus se amissurum litem si esset præsens, tenetur denunciare venditori sibi litem esse motam, *ibidem*.
- Emptor* non tenetur denunciare sibi motam esse litem, quando venditor iuravit illum defendere, *ibid.*
- Emptor* denuncians, tenetur mittere libellum litis sibi motæ venditori, *ibid.*
- Emptor* denuncians venditori, tenetur etiam petere ut illum defendat, *vers.* tenetur etiam addere, *ibid.*
- Emptor* personaliter obligatus, non potest à se excutere principalem obligationem, 443. num. 5.
- Enormissimam lationem non excludit iuramentum, 115.
- Epistolam, quam Marchioni de Villena misit auctor, refert in questione 284. d. num. 1.
- Episcopi sine licentia Pontificis non possunt de fructibus Episcopatus disponere, 388. num. 63.
- * Episcoporum residentia, & aliorum beneficiariorum, curam habentium animarum, est de iure diuino, 585.
- * Episcopus potest dispensare cum clericis in adulterio mixto cum incestu, peracta pœnitentia, 225.
- * Episcopus potest dispensare in omnibus casibus, in quibus non est illi specialiter prohibitum, 227.
- Episcopus potest gratificare in casu æqualitatis, in præf. nu. 105.
- * Episcopus potest dispensare cum bigamo ad minores ordines, 58.
- * Episcopus, in casibus in quibus dispensare potest, non tenetur capitulum requirere, 560.
- Episcopus cum causa legitima à Rom. Pontifice approbata, vel à metropolitano, potest à suo episcopatu discedere, 585. num. 9.
- Exclamatio contra literarum professores adducitur in præf. num. 150.
- * Aestimatio rei legatæ potest petere legatarius à cohære, quando consequitur rem legatam ex causa onerosa, vel lucrativa, habentem onus annexum, 257.
- * Error iuris non impedit præscriptionem, 8.
- * Exceptio non numeratæ pecuniæ competit ultra biennium, de aequitate canonica, 38.
- Exceptio non numeratæ pecuniæ non potest opponi contra tertium, 609. num. 5.
- * Exceptio non numeratæ pecuniæ fuit cognita & inducta, etiam de iure digestorum, 623.
- Exceptio non numeratæ pecuniæ impedit executionem, 39. num. 1.
- * Exceptio confecti inuentarii, ut heres non patiat executionem ultra vires hereditarias, debet opponi ante sententiam, non in ipsa executione, 609.
- Exceptio quod res censui obnoxia fuit destructa, impedit executionem, 312. num. 8.
- * Exceptio banni vel non solutæ gabellæ, non opposita, valet processus, 458. & 625.
- * Exceptioni non numeratæ pec. renunciare quis potest, 365.
- Exceptionis non numeratæ pecuniæ renunciatio valet iurata, *vers.* remedium tamen est, 365.
- Exceptio non numeratæ pecuniæ est biennalis in utroque foro, 38. num. 2.
- Excipere simpliciter dicitur, qui excipit non facta expressa confessione, 362.
- Exceptione exclusa in via executiva, non excluditur iuramentum, 38. num. 7.
- Excipiens confessus ex eo quod a principio inerat, (puta promissum sub conditione,) non videtur fateri, si simul fateatur & excipit, secus si ex intervallo, nisi conditionem probet, *ibidem*, 362.
- Excipiens ex eo quod à principio non inerat, sed fuit adiectum, ex intervallo, censetur fateri, *ibidem*.
- Excipiens primo negans, stante statuto, quod respondeatur simpliciter positionibus, censetur confiteri. *vers.* est tamen principalis. *ibidem*.
- Excipiens admittitur, qui negavit, & fuit testibus convictus, *ibid.*
- Excipiens prius negans, non censetur fateri. *ibidem*.
- Exceptio excussionis potest opponi a possessore hypothecæ generalis, secus a possessore conuento actione hypothecaria, 75. num. 32.
- * Excipiens confessus, contra quem est aliqua præsumptio, censetur fateri, *ibidem*, 362.
- Exceptio debet esse de regula, 75. num. 31.
- Excipiens confessus delictum, ex tali confessione non punitur pœna ordinaria delicti, *ibidem*, 362.
- Exceptio dilatoria debet allegari ante litis contestationem, 237. num. 4.
- Exceptio solutionis vel pacti, qualiter admittatur, 362. n. 4.
- * Excommunicatio non est sententia, 547.
- Excommunicatio non incurritur ex solo animo percutiendi clericum, 16. num. 5.
- Excommunicatio coheret hæresi tanquam lepra leproso, & homini umbra, 698. num. 10.
- * Excommunicationis sententia non ligat ignorantes, 597.
- Excommunicatus est vitandus, statim quod constat de excommunicatione, 698. num. 13.
- Excommunicatus pro crimine hæresis, non potest facere testamentum, 698.
- * Excommunicatus est hæreticus mentalis, *ibidem*, 698.
- * Excommunicatio non ligat subditum existentem extra territorium proferentis excommunicationem, 59. num. 6.
- Excommunicatus qui est nauigaturus, absolui potest propter mortis periculum, 427. num. 2.
- * Excommunicatio lata post recusationem iudicis non ligat, nec post appellationem, 428.
- * Excommunicatio lata contra debitorem, ut soluat ad certum terminum, si creditor prorogauit terminum, non ligat termino in ea præfixo elapso, 493.
- * Excommunicato communicans peccat venialiter, in tribus autem casibus mortaliter, 505.
- * Excommunicatus conuentus tenetur respondere per procuratorem, 545.
- Excommunicatio est inducta à iure positiuo, 110. nu. 1. in fi.
- * Excommunicatus potest condere testamentum, 310.
- * Excommunicatus recompensare potest in iudicio, 67.
- * Executio sententiæ non requirit libelli oblationem, sed qualem petitionem, 631.
- Executio non fit pro legato speciei, sed statim legatarius mittitur in possessionem, 103. num. 39.
- Executio testamenti facta per monachum, etiam sine licentia superioris, valet, 88.
- Executio sententiæ quando differenda sit, 169. num. 4.
- Executio fieri potest coram iudice seculari, in fundo à clerico possessore laici successore, 36. num. 5.
- Executio die fixa fieri nequit, 366.
- Executio fieri non potest pro capitali societatis, non facta prius liquidatione, 297. num. 3.

Executio

Index rerum.

- * *Executio potest peti pro interesse promisso in instrumento publico*, 662.
- Executio fieri potest contra tertium possessorem, quando est successor in re prohibita alienari*, 75. num. 29.
- Executio sententia confirmatoria, translata in rem iudicatam, pertinet ad iudicem ordinarium, & quando ad iudicem appellationis*, 617. num. 8.
- Executor nominatus in testamento, præsens & tacens, non est visus officium acceptare*, 202.
- * *Executori testamentario, à quo tempore currat annus*, 374.
- Executor testamenti potest esse religiosus*, 404. num. 1.
- Executio fieri potest in prædio specialiter obligato*, 434. num. 11.
- * *Extra territorium potest quis verbaliter citari*, 56.
- Exclusa persona, excluduntur ex ea descendentes*, 694. num. 10.
- Extensio non est facienda in pœnalibus, etiam à maiori parte rationis*, 708. num. 1.
- Extensio non est facienda de persona grauita ad non grauitam*, 725. num. 32.
- * *Eligens siue præsentans indignum, siue laicus, siue clericus, priuatur iure præsentandi pro illa vice*, 659.
- * *Euitio rei emptæ & obligatæ nõ tollit, quum res reuertatur ad venditorem obligatum*, 660.
- * *Expensæ factæ à patre pro condemnatione filij, imputantur in sua legitima*, 513.
- * *Expensarum condemnatio quando sit facienda late disputatur*, 595.
- Expensæ solent principalem pœnam superare*, 539. num. 15.
- Expressum dicitur, quod virtualiter ex legis dispositione colligitur*, 653. num. 32.
- Expressum dicitur quod ex coniecturis apparet*, 501. num. 7.
- Expressus ordo scripturæ, & tacitus, æquiparantur*, 565. num. 20.
- Expressum dicitur quod venit ex generalitate verborum*, ibid. num. 7.
- Expressum dicitur, quod ex natura verborum virtualiter comprehenditur*, ibid. num. 11.
- Expressum dicitur illud, quod disponderetur, si de illo casu disponens fuisset interrogatus*, ibid. num. 13.
- * *Expensarum condemnatio est facienda, quando aliquis succumbit in causa*, 539.

F.

- F**acile contemnit omnia, qui cogitat se moriturum, in præf. num. 153.
- * *Faber potest alium rearte ne signo suo vtatur*, 745.
- Facta non præsumuntur nisi probentur, quæst. 1. num. 11.*
- * *Facti obligatio mandatur executioni quo ad interesse, promissore in mora existente*, 324.
- Faciens contra legem, quæ habet plures intellectus, non peccat*, in præf. num. 106.
- * *Facultas eligendi confessorem, non extenditur ad simplicem sacerdotem sed tantum ad curatum*, 513.
- Facultas actus faciendi, non perditur per non usum*, 501. num. 20.
- Faciendum est illud, quod debitori prodest, & creditori non nocet*, 701. num. 11.
- Facta pro infectis haberi non possunt*, 2. num. 81.
- * *Facultas legitimandi incestuosos & adulterinos, extenditur ad filios natos ex utroque morbo*, 207.
- Falcidia habet locum in testamento militis de iure Authen*

- ticorum, non vero de iure Digestorum, & Codicis*, 27.
- Falcidia solet sumi pro Trebellianica, & de conuerso*, 101. num. 42.
- * *Falcidia de singulis rebus legatis est deducenda, nõ de re tantum*, 21.
- * *Falcidia vt detrahi non possit, debet testator expressis verbis eam prohibere*, 672.
- * *Falcidia censetur prohibita, si dixerit testator, volo integra legata solui*, 31.
- Falcidia non debetur iure regio, secundum magis veriorum opinionem*, 665. in fi.
- * *Falcidiam detrahit ecclesia, de legatis relictis alteri ecclesiæ*, 155.
- Falcidia hodie non debetur, neque detrahi potest*, 30. in fine.
- * *Falsans acta causæ, cadit à causa, in prim. 19.*
- Falsitas non potest esse vbi est bona mens & intentio*, 580. num. 8.
- * *Falsans testes vel instrumenta, non cadit à causa, vers. quæritur an sit, ibid.*
- Falsitas est mutatio veritatis, & sine dolo non committitur*, ibid. num. 3.
- Fama publica non facit plenam probationem, nisi cum alijs adminiculis*, 302.
- Fama publica est communis locutio, surgens ex verisimilibus coniecturis*, ibid.
- Fama est vana vox populi*, ibid. num. 3.
- Fama dicitur falsus rumor sine certo auctore*, ibid. num. 4.
- Fama in ciuilibus cum vno teste plene probat*, ibid. num. 6. & 537.
- Fama, an bene probet, relinquatur arbitrio iudicis*, ibid. num. 7.
- * *Fama non probatur per testes, dicentes se publice audiuisset*, 21.
- Fama bene probat in factis antiquis*, 302. num. 8.
- Fama probat in his quæ sunt difficilis probationis*, ibid. num. 20.
- Fama in criminalibus non facit semiplena probationem, ibi.*
- Fama plene probat, in his qui respiciunt hominis qualitatem*, ibid. num. 11.
- * *Fama in ciuilibus facit semiplenam probationem, vers. quid autem in ciuilibus, ibid.*
- Fama in criminalibus cum vno teste non probat*, 537.
- Famulo consanguineo non debetur salarium*, 288. num. 7.
- Familia conseruatio respicit perpetuitatem*, 725. num. 18.
- Famulis scholasticorum non debetur salarium de consuetudine, nisi calceamenta*, ibid. num. 6.
- * *Famulus tempore quo est infirmus lucratur salarium*, ibid.
- Famulus tenetur seruire tanto tempore gratis, quanto fuit infirmus*, ibid. num. 2.
- Fatuus præsumitur, qui habet memoriam inordinatam*, in præf. num. 98.
- * *Femina de iure canonico non est idoneus testis, & quid iure regio, & quid in testamento inter liberos*, 50. num. 4. & 700. num. 9.
- Femina de iure canonico est idoneus testis in testamento, si cus de iure civili, ibi. num. 5.*
- Femina in codicillis testis esse non potest*, 700. num. 14.
- Femina in testamento inter liberos est idoneus testis*, 700. num. 9.
- Femina in quibus casibus sit testis idoneus*, 220.
- * *Feudum a principe concessum, non accrescit alteri*, 261.
- * *Feudum clericus habere non potest*, 492.
- Feudatarius negans partem rei feudalis esse feudalem, non prinatur*

Index rerum.

- privatur toto fundo, 75. num. 4
- * Feudum non potest vasallus renunciare domino, ut à solito servitio liberetur, 438
- Feudatarius per alienationem partis rei feudalis non cadit à tota re, sed tantum à parte alienata, 75. num. 7
- Feudo cum adiectione servitij concessio, non potest vasallus renunciare, secus si sine illa. ibid.
- Feudum seculare accipiens pro se & heredibus suis, intelligitur accepisse pro filiis heredibus, non pro extraneis, 194
- * Feudum ecclesiasticum accipiens pro se & heredibus suis, transfert etiam ad heredes extraneos, 194
- Fictio inductiva & translativa, differunt, 606. num. 4
- Fideicommissum est perpetuum, quando prohibitio est realis, 725. num. 8
- * Fideicommissum relinquens habens pupillum, in dubio censetur pupillo reliquisse, 246
- Fideicommissum continet onus, 725. num. 20
- Fideicommissum relictum, si sine liberis decesserit, expirat relicto nepote, 694. num. 1
- Fideicommissum perpetuum, inducitur per verba dispositiva vel enunciativa, 725. num. 3
- Fidalgus, proprie loquendo non dicitur nobilis, 688. num. 9
- * Fideiussor debet docere se vere soluisse, ut habeat actionem mandati contra debitorem, 170
- Fideiussor perdit beneficium excussionis, si negaverit fideiussisse, 124. num. 1
- Fideiussor convictus de mendacio, perdit beneficium ne conveniatur ultra quam facere possit, 129. num. 3
- Fideiussor dotis, etiam de consensu partium non potest dari, 258
- Fideiussor pro dote conservanda dari non potest, ibidem, num. 5
- * Fideiussor obligatus in plus quam principalis, remanet obligatus in quantitate concurrenti, 382. num. 1
- Fideiussorum dotium datio valet & tenet, si firmatur iuramento, 258
- Fideiussor ratione iuramenti potest obligari in plus quam principalis, 382. num. 4
- Fideiussor potest promittere pœnam ultra obligationem principalem, ibid. num. 5
- Fideiussor obligatus in maiori summa quam principalis, si præstat iuramentum censetur principalis & non fideiussor, ibid.
- Fideiussor potest accedere obligationi naturali, 397. num. 1
- Fideiussores invenire difficile reputatur, 66. num. 5
- Fideiussor non potest se obligare in duriores causam quam principalis, nec promittere pœnam à principali non promissam, & quid iure regio, 382
- * Fideiussio ut valeat, requirit stipulationem, ibidem.
- Fides est adhesio certissima per demonstrationem & scientiam, in præf. num. 115
- * Fides instrumenti non debilitatur quoad casum l. 1. §. si quis neget, ff. quemadmodum testament. aperi. si duobus testibus viventibus, cum tabellione, alter deponat pro instrumento, alter vero contra illud, 43
- Fides tenet medium inter scientiam & opinionem, in præf. num. 116
- Fides scripturæ publicæ reprobat per duos testes, etiam de non contentis in instrumento, ibid. 43. num. 1
- Fides offerentis sufficit in baptismo, 735. num. 11
- Fides inclinat animum nostrum ad unam partem cum certitudine, opinio vero cum dubitatione, in præf. num. 118
- Figura bona corporis, est bonæ mentis augmentum, 248. num. 14
- Filia renuncians in casu c. 2. de pactis, lib. 6. si fuerit enormis sine læsa, restituitur, etiam adversus iuramentum, 511
- Filia errans, quæ se correxit, non potest à patre exheredari, 537
- Filia de iure canonico, cuiuscunque ætatis sit, potest contrahere matrimonium sine licentia patris, & ab eo ex hoc exheredari non potest, ibidem, num. 3
- * Filia habens dotem profectitiam, vel adventitiam, quam sibi reddi stipulata est, heredem habet in dote, 244
- Filia quæ contraxit matrimonium clandestinum, potest à patre exheredari, 5. num. 6
- Filia non potest meliorari causa dotis, 502. num. 4
- Filia renunciante in casu c. 2. de pactis, lib. 6. eius portio non accrescit fratribus, sed cui pater voluerit, 115
- Filia dotata, propter causam ingratitudinis non potest à patre dote privari in damnum mariti, 73. cum. 5
- Filia renuncians in casu c. 2. de pact. lib. 6. in favorem fratrum nascendorum, & iam natorum, si tempore quo moritur pater, fratres mortui sunt, succedit patri ab intestato, non obstante iuramento, 115
- * Filia renuncians in casu d. c. 2. non admittitur ad succedendum, etiam si enormiter sit læsa, ibidem.
- Filia vivente patre non est domina membrorum suorum, 596. num. 31
- Filiam naturalem tenetur pater alere & dotare, 565. numero 5
- * Filia renuncians in casu c. 2. de pact. lib. 6. non potest agere ad supplementum legitimæ portionis, 116
- Filii succedunt patri ab intestato stante statuto, quod deficientibus masculis femina non succedant, 115
- * Filiationis causa plene probatur per tractatum, 80
- Filij duorum fratrum inæquales numero succedunt patruo in capita, & non in stirpem, 221
- Filius olim propter delictum patris puniri poterat, 101. num. 33
- Filius non tenetur conferre solum à patre quando fuit eius fideiussor, 513. num. 1
- Filius de iure civili sine patris consensu non poterat contrahere matrimonium, 101. num. 34
- * Filij appositum in conditione, non censentur ex testamento vocati ad hereditatem, 94
- Filio directo, ordine naturæ debentur alimenta, 101. nu. 50.
- Filius potest contra heredem, etiam extraneum, pro alimentis agere, non vero contra tertium possessorem, 692. nu. 3
- Filius transactis triginta annis, excluditur à petitione hereditatis, 207. num. 6
- * Filij appositum in conditione, etiam si expresse per testatorem grauentur, censentur tacite substituti, 277
- Filius cui relinquitur minus legitima, potest agere ad supplementum, 566
- Filius in potestate constitutus, potest donare causa mortis, 695. num. 32
- Filij positi in conditione, non censentur vocati ex testamento, etiam si à patre expresse grauentur, ut post eorum obitum faciat aliorum substitutio, 94
- Filius legitimatus gaudet nobilitate patris, etiam ex privilegio, 688. num. 4. & 207
- * Filius acquirit sibi quod lucratur ex pecunia patris, 152. num. 2
- Filius familias ex eo prohibetur testari, quia caret bonis, 388. num. 4
- Filij positi in hac conditione, si sine liberis masculis decesserit, non censentur vocati ex testamento, 93

Index rerum.

- Filius est domesticus patri, & ei obtemperare tenetur.* 152 num. 9
- Filius pulchrior in casu dubio succedit in maioratu.* 284. n. 6.
- Filius non est in potestate matris.* 152. nu. 12
- * *Filij positi in conditione, non censentur vocati ex testamento, nec ad hereditatem, nec legata.* 94
- Filius, mortuo patre hereditate non diuisa, si laborauit in re communi, consequitur salarium.* 152. nu. 11
- Filius in legitima est creditor, mortuo patre.* 711. nu. 1
- Filius naturalis gaudet honore & nobilitate parentu.* 207 nu. fin. & 6.
- Filius potest repudiare hereditatem sibi delatam.* 711. nu. 4
- * *Filio acquisita cum pecunia paterna, sunt aduentitia pro dimidia parte.* 152
- Filius melioratus à patre, potest meliorationem acceptare, & hereditatem repudiare.* 711. nu. 6
- Filius exheredatus habetur pro mortuo.* 370. nu. 2
- * *Filius praefertur patruo suo, in successione primogenitura.* 197
- Filius exheredatus non computatur in numero filioru.* 370 num. 3
- Filius incapax paternae successionis, potest à patre heres institui in casu quo legitimetur à princ.* 391. num. 1
- * *Filius non priuatur sua legitima, si non confecerit inuentarium, & quid iure regio.* 691
- Filij eoru qui maiestatem laeserunt, puniendi sunt.* 353. nu. 1
- * *Filius non habet hypothecam in bonis patris, pro alimentis.* 693
- Filij imitantur vitia parentum, tanquam nati ex radice infecta.* 653. nu. 2
- Filius quo ad munera & honores sequitur patris originem.* 458. nu. 5
- * *Filius natus ex matrimonio putativo, contracto bona fide, & ignoranter, (omissis tamen publicationibus Concilij Tridentini) non est legitimus.* 697
- Filij contrahunt rubiginem à radice infecta.* 653. nu. 4.
- Filius robustior, & fortior, in casu dubio succedit in maioratu.* 284. nu. 4
- * *Filiorum appellatione, comprehenditur nepos in legatis, & fideicommissis.* 694
- Filij nati post delictum patris, non tam ex aliena culpa, quàm ex propria, virtualiter puniuntur.* 653. nu. 6
- * *Filius per dationem substituti vulgaris, perdit beneficium transmissionis.* 205
- Filius bonus, ex radice corrupta non potest descendere.* 653 num. 8
- Filius familias non potest donare patri causa mortis, patre auctore.* 232
- Filius natus ex uxore & soluta, ignorante virum esse coniugatum, sequito postea matrimonio inter eos, non efficitur legitimus.* 696. nu. 4
- Filius clerici vocatur is qui natus est ante patris clericatū.* 653. nu. 13
- Filius natus ante patris delictum, iuris interpretatione praesumitur ab alio patre creatus sup.* nu. 17
- * *Filius incestuosus vocat patrem in ius sine venia.* 286
- Filij deportatorum nati post delictum, faciunt cessare conditionem fideicommissi, secus in filiis antea natis ibid.* nu. 18
- * *Filius debet habere consensum patris ad litigandum, ante litis contestationem.* 327. nu. 40
- Filiorum plures sunt species, & de quibus filijs intelligatur dispositio testatoris.* 2. nume. 70
- * *Filius non portabit iniquitatem patris.* 653
- Filius legitimatus, non dicitur natus de legitimo matrimonio.* 47
- Filius non tenetur conferre solum à patre fideiusore.* 313 num. 1
- Filij legitimatis praeteritis, vel exheredatis, competunt re media quae dantur filijs legitimis.* 2. nu. 22
- Filius incapax paternae successionis, potest heres institui in casu quo fiat capax.* 391
- * *Filius legitimatus gaudebit patris nobilitate quoad officia, non vero quoad contributiones plebeiorum.* 207 num. 2 & quaest. 2. nu. 44. & 45
- Filius captus ab hostibus potest pupillariter substitui, quia est spes redeundi.* 479
- Filius non potest ultra tertium disponere in praedictum patris.* 502. nu. 8
- Filius legitimatus, si illegitimus sit, tenetur contribuere sicut plebeius, non obstante legitimatione.* 2. nu. 50
- * *Filius legitimatus per subsequens matrimonium, praefertur in primogenitura, filio nato ex eodem iam contracto matrimonio.* 606. & an ab initio videatur habere implicitum statum legitimitatis. 2. nu. 53. & 63
- * *Filius natus in matrimonio primo, praefertur in primogenitura filio nato ante matrimonium, legitimoque per subsequens matrimonium secundum.* 606. nu. 24
- Filius naturalis, absque aliqua legitimatione, gaudet nobilitate patris.* 2. nu. 49
- * *Filius non consiciens inuentarium, non priuatur sua legitima.* 30. & 691
- Filius primogenitus, natus ex matrimonio inter consanguineos de facto contracto, non succedit in maioratu.* 697. num. 19
- * *Filius furiosus, qui ante furorem causam commiserat ingratitudinis, non potest ex illa exheredari.* 33
- Filius rogatus restituere hereditatem sub conditione, vel in diem, potest deducere quartam legitimam & Trebellianicam, in princ.* 74
- Filius sub conditione institutus, deducit etiam quartam tantum.* ibid.
- Filius sub conditione institutus, de iure canonico deducit duas quartas.* ibid.
- * *Filius negligens soluere relicta in testamento, monitus à iudice intra annum, & non soluens, priuatur etiam legitima portione.* 81
- Filius legitimatus gaudet nobilitate paterna.* 2. nu. 44
- Filius naturalis, quoad officia & honores, etiam si legitime, gaudet nobilitate patris, sup.* nu. 45
- Filij naturales succedunt in bonis paternis, etiam de iure canonico, in princ.* 565
- Filij adulterini non succedunt matri, extante filio legitimo.* 2. nu. 42
- * *Filius naturalis in seruitute conceptus in figura matrimonio, excludit substitutum, etiam si dignitas repugnet.* 164
- * *Filius amittens successionem ex capite unde liberi, ex lapsum 30. annorum, potest succedere ex alijs duobus capitibus unde agnati, & unde cognati.* 165
- * *Filij nati post commissum à patre crimen laesa maiestatis, leduntur, non antea nati.* 653
- * *Filij infidelium possunt baptizari inuitis parentibus.* 755
- * *Filius succedit in locum patris, & non patruus, in successione fideicommissi, in princ.* 196
- * *Filius adoptiuus, adoptione durante, non potest matrimonium contrahere cum filijs legitimis adoptiuis.* 728
- Finis litibus est inponendus.* 48. nu. 7

Index rerum.

Fiscalis per viam reconuentionis non potest nobilem ad iudicium prouocare. 425. nu. 5.
 Fiscalis liberatur à præsumpta calumnia, secus si fuerit notoria, ibid. nu. 8.
 * Fiscus non extenditur ad bona futura vel conditionalia, 320.
 * Fiscus non excludit substitutum, quando institutus est indiguus. 719.
 * Fiscus succedens privato, cum quo erat incepta aliqua causa, non tenetur illam perficere coram iudice priuati, sed coram suo. 37.
 Fiscus nunquam condemnatur in expensis, neque eius procurator. 539. nu. 6.
 * Fisco deferuntur bona vacantia propter delictum heredis cum suo onere. 144.
 * Frater potest querelare testamentum fratris instituentis turpem personam, si non vult agere ad supplementum legitime. 566.
 Fructus debentur à tempore quo transfertur dominium. 651. nu. 54.
 Fructus sequuntur dominium. 561. nu. 61.
 * Fructus rei legatæ pertinent ad legatarium à morte defuncti, & non ad heredem. 79.
 Fructus capellaniæ, mortuo capellano, qualiter sint diuidendi. 1. nu. 21.
 Fructus veniunt à tempore morte. 449. nu. 6.
 Fructus beneficii resignati, debentur resignatario à die capte possessionis. 591. nu. 44.
 Fructus beneficiorum non possunt ad longum tempus locari. 199.
 Fructus beneficiorum sunt in quatuor partes diuidendi. 388. nu. 27.
 * Fructus non veniunt in rescissione contractus propter lesionem ultra dimidiam. 336. nu. 17.
 Fructus debentur resignanti, vsque ad diem præstiti consensus. 561. nu. 51.
 Fuga facit indicium ad torturam. 393.
 * Fuga suspitio probatur per iuramentum creditoris. 267. nu. 3. & 33.
 Fugitiuum debitorem potest creditor capere, etiam die feriatâ. 267. nu. 2.
 Fuga post inquisitionem facit indicium ad torturam. 392. nu. 1.
 Fuga ante inquisitionem est sufficiens ad torturam, post vero non, facit tamen semiplenam probationem. 393.
 Fuga à carcere habetur pro plena probatione. 396. nu. 1.
 Fuga qualiscunque, cum fama, est sufficiens indicium ad torturam. 393.
 * Fugere quis non tenetur in rixa, vel ad euitandam illam. 551.
 Fugiens à carcere habetur pro confesso & conuicto. 393.
 * Furiosus non punitur ob delictum ante furorem commissum. 33.
 Furiosus satis suo furore punitur. ibid. nu. 4.
 Furiosi delictum commissum ante furorem, non purgatur superueniente furore, ibid. nu. 3.
 Furiosus licet excusetur à pœna propter furorem superuenientem, non tamen excusatur à publicatione bonorum. ibi.
 Furiosus non sentit supplicium. ibid.
 Furiosus non excusatur à publicatione & confiscatione bonorum in crimine hæresis. ibid. nu. 6.
 Furiosus non debet priuari ecclesiastica sepultura. ibid. nu. 7.
 * Forma omissa vitatur actus, licet respiciat priuatam utilitatem. 20.

Forma non potest mutari, & tempus ponitur pro forma. 686. nu. 6.
 Frater non habet legitimam taxatam in bonis fratris. 566. nu. 1.
 Fraus quando præsumatur in ordinato post delictum commissum. 563. nu. 6.
 Fraus præsumitur, quando instrumento non continetur pecunie numeratio, sed tantum confessio. 694. nu. 2.
 Forum animæ non tractat de apicibus iuris. 71. nu. 1.
 Forum animæ obligat ad soluendum quod naturaliter debetur. ibid. nu. 5.
 Forenses tenentur seruare constitutiones regias, dum in regnis Castellæ commorantur. 724. nu. 6.
 * Furtum graue & enorme plebii potest pena mortis. 741.
 Furans rem in extrema necessitate, non tenetur eam restituere. 739. nu. 16.
 * Fur pro primo furto non debet surca suspendi. 741.
 Furtum magnum vel paruum, quale dicatur. ibid. nu. 8.
 Fur pro vno furto qualificato suspendi potest. ibid.
 Furtum est delictum priuatum, ibid. nu. 2.
 * Fur inuentus in alio loco cum re furtiua, potest ibi conueniri & puniri. 318.

G.

GAbella soluitur in loco contractus, & non destinatæ solutionis. 733. nu. 6.
 * Gesta per procuratorem ante notificationem mandati, non valent. 134.
 * Gesta per procuratorem in criminalibus, non opposita exceptione, non valent si postea opponatur. 237.
 * Gesta per religiosum executorem testamenti, sine licentia superioris, valent. 404.
 Gesta per procuratorem clericum valent, si non repellatur. ibidem.
 Gratificationi locus est in re dubia. 284. nu. 27.
 * Gratia Pontificis non potest testibus comprobari. 722.
 Gratia conditionalis dicitur imperfecta, conditione non sequuta. 561. nu. 16.
 Graduatus præsimitur peritus. 302. nu. 3.
 * Grauius restituere simpliciter, moriens cum filio naturali tantum, excludit substitutum. 254.
 * Grauius restituere certum pretium inter pauperes certa die, non potest ante illam diuidere vel restituere. 586.
 * Grauius restituere hereditatem simpliciter, tenetur restituere prælegatum appositum ante grauamen. 384.
 Gregorij Lopez opinio circa leges partitæ, in dubio est tenenda. in præf. nu. 27.
 Gladius spiritualis & materialis est sub potestate ecclesiæ. 739. nu. 70.
 * Gladij potestas de qua in l. imperium, ff. de iurisd. om. iur. solum pertinet ad gladium materiale. 639.
 Gladij duo, significant duæ potestates. 739. nu. 47.
 Glossæ auctoritas magna est in iure, & præfertur opinioni doctorum. in præf. nu. 61.
 Glossa est idolum aduocatorum, ibid. nu. 63.
 Gesta per iudicem recusatum, post recusationem sunt nulla. 680.
 Genus femininum comprehenditur sub masculino, 700. numero 3.
 Generalis constitutio circa donationes & contractus, non comprehendit donationem causa mortis, 695. nu. 21.

Index rerum.

H

Habens iustam causam litigandi, non condemnatur in expensis. 539

* Habens facultatem legitimandi adulterinos & incestuosos, potest legitimare natos ex incestu & adulterio simul. 203

* Habens dotem profectitiam vel aduentitiam filia, quam sibi reddi stipulata est, habet heredem in dote. 244

Habens facultatem a testatore eligendi consanguineum, potest eligere remotiorem. 265. num. 3

Habitans promiscue domum duarum parochialium, potest soluere decimas parochi cui maluerit, 284. nu. 35

* Habilitatio ad succedendum contra ius commune, non extenditur ad forenses, etiam quoad bona sita in illo territorio, idem de inhabilitatione ad succedendum. 395

Habilitas a principio actus interuenire debet. 666. nu. 6

Hermaphroditus non est idoneus testis in testamento inter liberos. 50. nu. 6

* Hereditas relicta monacho statim sine eius ministerio acquiritur monasterio. 341

Hereditas defertur heredibus ab intestato, ex tacita testatoris voluntate, 103. nu. 26

* Herede adeunte hereditatem, & postea restituto ut abstinuit, substitutus vulgaris recte admittitur, in prin. 478

* Hereditate non adita legata, etiam ad pias causas, non debentur, secus de iure regio. 107

Hereditas iacens non datur in suis heredibus, 665. nu. 6

Heres tenetur de delicto defuncti, de iure canonico, secus de iure civili, in prin. 464

* Heres qui tenetur ex delicto defuncti, non tenetur ultra vires hereditarias, ibid.

Heredis appellatione, non venit institutus in re certa. 214. num. 1

* Heres tenetur soluere legatum de re pignoriata factum, pro æquiualentia quantitate, sine distinctione, sciuerit vel ignorauerit testator. 596

* Heres, etiam circa male ablata, non potest conueniri intra tempus conficiendi inuentarium. 608

* Heres non conficiens inuentarium, perdit Trebellanicam, sicut & Falcidiam. 26

* Heres non conficiens inuentarium, non tenetur ultra vires hereditarias in foro conscientie, in prin. 411. & 464

Heres institutus ab ingrediente monasterium, facta professione consequitur hereditatem. 63. nu. 2

Heres non conficiens inuentarium, non tenetur ultra vires hereditarias de iure canonico, 31. & 411. & 464

* Heres scriptus in minus solemnī voluntate, non potest in foro animæ retinere hereditatem. 71

* Heres non adimplens voluntatem defuncti, priuatur hereditate ipso iure. 716

* Heres male fidei possessoris, potest a seipso incipere præscriptionem, & non uti accessione sui auctoris. 25

Heres representat personam defuncti. 77. nu. 5

Hereditas quare codicillis dari non potest. 264. nu. 7

* Heres tenetur luere rem quam testator legauit. 747

Heres occultans bona hereditaria, conueniri potest ultra vires hereditarias. 731. nu. 3

* Heres ingredientis religionem, non capit hereditatem testatoris, ante mortem naturalem ipsius. 63

Hereditas sine corpore, nullum iuris intellectum habet. 536. num. 41

* Hereditas directo codicillis dari potest, quando filius est heres institutus. 730

* Heres rogatus post mortem suam restituere aliquam partem pauperibus, potest ante mortem restituere, & erogare illis. 140

* Hereditas est successio in vniuersum ius, quod testator habuit tempore mortis. 536. nu. 42

Heres substitutus ad bona impuberis, capit bona pupilli iure accrescendi, & non iure substitutionis. 190

* Heres omittens aliquid scribere in inuentario, tenetur ad duplum. 731

Histriones qui, representantes vocantur, non possunt uxores suas de adulterio accusare. 709. nu. 5

Histriones sunt infames, ibid.

Hæreticus est, qui falsas opiniones gignit, vel sequitur, in præf. nu. 123

* Hæreticus occultus & mentalis, est excommunicatus sicut manifestus. 698

Hæreticus mentalis & verbalis, non differunt quoad excommunicationem, ibid. nu. 11

Hæresis crimen per duos testes probatur, contra plures, 721

Hæreticus non est remittendus. 135. nu. 5

Hæreticus non peccat non deferendo bona fisco ante condemnationem. 687. nu. 4

* Hæresis crimen non probatur per testes singulares tempore, & loco. 721

Hæreticum notorium non teneor vitare, donec de hæresi condemnetur. 698. nu. 12

Hæresis mentalis consistit in errore intellectus, ibid. nu. 3

Homines ex admiratione cæli, & lunæ cæperunt philosophari, in præf. num. 122

* Homicida ante sententiam facit fructus suos. 147

Homicidium committitur absque dolo, quando inaduertenter committitur. 580. nu. 11

Homicida potest lite pēdente suo beneficio renunciare. 147. num. 7

Homicida absque dolo non punitur pœna ordinaria delicti. 580. nu. 10

Homicida non priuatur ipso iure beneficio. 147. num. 7. & 569

Hospes inuitus recipiens hospitem, non tenetur de sardell aperto. 685. nu. 2

* Horas canonicas beneficiatus dimittens, tenetur ad restitutionem fructuum pro rata, 643

Hypotheca dotalis præscribitur per decem annos, 3. nu. 4

Hypotheca sequitur bonorum possessorem. 692

Hypothecam non habet filius pro sua legitima. ibid. nu. 6

Hypothecaria actio non competit pro legatis de iure Digestorum, ibid. nu. 4

Hypotheca est actio indiuidua. 75. nu. 27

Hypotheca non contrahitur in rebus venditis, habita fide de precio. 744. nu. 3

Hypotheca ut contrahatur duo copulatiue sunt necessaria, supra, num. 13

Hypotheca tacita a iure inducitur, quando res emitur ex pecunia data ad illius emptionem, supra nu. 6

Hypothecam cum prælatione habet creditor, qui mutauit ad refectiōem domus, sup. nu. 9

Hypotheca est onus reale, & possessor illius, etiam clericus, potest tanquam possessor conueniri, coram iudice seculari, 36. num. 5

Hypothecaria actio competit pro securitate legati. q. 103. num. 13

Index rerum.

- I**doneus ad audiendam confessionem, absque examine iudicatur graduatus. 302. nu. fi.
- Magis idoneus ad capellaniam, vel beneficium, quis dicatur. 659
- Idoneus praefertur minus idoneo, in successione maioratus, 484. nu. 42
- * Ieiunare tenetur habens annum 21. completum. 131
- Iesus solus fuit qui peccatum non habuit. 346. nu. 8
- Ignorantia facit ecclesiam & pauperes restitui, aduersus praescriptionem, etiam post 40. annos. 48
- Ignorantia facit quemquam restitui aduersus praescriptionem longi temporis, ibid.
- Ignorantia supina equiparatur scientia, 724. nu. 19
- Ignorantia iusta excusat a poena legis, ibid. nu. 11
- Ignorantia non praesumitur in his, quae sunt prohibita de iure naturali, ibid. nu. 16
- Ignorantia facit quemquam restitui aduersus praescriptionem longissimi temporis, ibid.
- Ignorantia facit quemquam restitui aduersus praescriptionem centum annorum, ibid.
- Ignorantia facit quemquam restitui aduersus quamcunque praescriptionem, ibid.
- * Ignorantia facit quemquam restitui aduersus praescriptionem 30. vel 40. annorum. ibid.
- Illegitimus dicitur infamis infamia facti. 2. nu. 5
- * Immemoralis praescriptio non requirit scientiam & patientiam aduersarii. 45
- * Immemoralis probatur ut per gl. in c. 1. de praescrip. in 6. in verb. memoria, cuius opinio est communis. ibid.
- Immemoralis non potest probari per instrumenta, ibid.
- Immemoralis potest probari per testes, eod. ver. ibid.
- * Immunitate non gaudet debitor ex causa civili confugiens ad ecclesiam. 683
- * Immunitate ecclesiastica gaudet confugiens ad corpus Christi. in princ. 166
- * Impedimento probato, solum producantur testes, in quibus impedimentum contingit, 427.
- Impedito agere, non currit praescriptio. 3. nu. 9
- Imperator non potest disponere circa validitatem matrimonij. 58. nu. 10
- * Imperator de iure est dominus totius mundi. 576
- Imperator non potest statuere, quod usurarius manifestus faciat testamentum, non praestita cautione. 111. nu. 2
- * Impubes maior infantia, quamvis doli capax non tenetur ad seruandum iuramentum. 123
- Individua possunt diuidi quoad commoditatem, 484. numero 54
- Impossibilitas excusat a satisfando. 66. nu. 4
- * Incestus cum propria consanguinea, non impedit matrimonium contrahendum. 737
- * Indicia indubitata sufficiunt ad condemnationem mortis. 337
- India maris Oceani iuste possidentur a nostro rege. 735. nu. 28
- * Inducia duplicantur in totum, petenti plus tempore, & non pro parte quae remanserat induciarum tempore petitionis. 125
- Indulgentiae, quae conceduntur pro viuis & defunctis, non extenduntur ad existentes in purgatorio, & si viui pro defunctis faciant quod in forma indulgentiarum contingunt. 125
- * Infamis infamia facti, potest esse testis. 396
- Infamia iuris repellit testem a testimonio, ibid. nu. 7
- Infamis non dicitur, qui commisit delictum, nisi sequuta sententia ibid. nu. 5
- Infamis non potest esse testis contra infamem. ibid.
- * Infamis non dicitur damnatus ex inquisitione. 419
- Infirmetas iudicis est iusta causa delegandi merum & mixtum imperium, 42. nu. 2
- * Infans transmittit ad quoscunque iura suavitatis. 354
- Ingressus religionem tenetur relinquere legitimam monasterio quod ingreditur, ut non rumpatur eius testamentum. 121
- * Inimicitia non est sufficiens indicium ad torturam. 158
- * Iniuriam passus tenetur deponere odium, & remittere damna & interesse, quod est facere plenam remissionem. 389
- Iniuria patris potius toleratur, quam quod libertas matrimonij impediatur. nu. 2
- * Iniuria non fit in iudicio dicendo; tu mentiris. 323
- Iniuria non fit dicendo, Tu dicis mendacium. 128. nu. 5
- * Inquisitionis via non proceditur regulariter in omni crimine. 430
- Inquisitio est generaliter prohibita, nisi in casibus a iure expressis. 678. nu. 13
- Inquisitor haeretica prauitatis, non potest a suo beneficio curato recedere. 585. nu. 10
- * In scriptis dicitur fieri contractus, quantum ad hoc, quod partes non possint ab eo discedere, quando expresse cauerunt, quod non valeret, nisi confecta scriptura. 91
- * Insinuationis omissio vitiat donationem, etiam iuratum, de iure canonico: & in quibus casibus non sit necessaria. 222. & ibid. nu. 19 & quod non valeat renunciatio insinuationis.
- Insinuatio requiritur in dote promissa. 73. nu. 1
- * Insinuatio testamenti, etiam non facti ad pias causas, potest fieri coram iudice ecclesiastico. 78
- * Instantia causae principalis perimitur etiam ex negligentia iudicis, in princ. 338
- Instrumentum de nouo repertum, qualiter admittatur ad impediendam executionem sententiae. 542
- * Instantia causae principalis perempta, iudicis negligentia, competit restitutio. 338
- * Instantia appellationis currit, etiam si stet per iudicem quo minus intra tempus finiatur. 339
- * Instantiam ceptam cum laico, clericus eius successor tenetur prosequi coram iudice seculari. 39
- * Instantia cepta cum priuato, cui fiscus succedit, finitur coram iudice fisci, & non priuati. 37
- * Instantia perempta, non perimit effectus perfectus, ea potest perempta. 468
- Instantia prima & secunda dicitur una et eadem instantia. 597
- Institutus in certa re, dato coherede, habetur loco legatarij, 214. nu. 8
- Institutus in re certa, non succedit in omnibus bonis, de iure regio, etiam si non sit datus coheres, ibid. nu. 2
- Institutus ab ingrediente religionem, non capit hereditatem, donec ingressus moriatur naturaliter. 63
- Instrumenta nuptialia non sunt necessaria de iure canonico, ad hoc ut matrimonium valeat. 51
- * Instrumenta nuptialia sunt necessaria in terris subiectis Imperatori, in iudicio seculari, ad validitatem matrimonij, quoad successionem filiorum. ibid.
- * Instrumenti fides non debilitatur quo ad causam l. 1. §. si quis

Index rerum.

- quis neget, ff. quem ad test. aper. si duobus testibus viuentibus, cum tabellione, alter deponit pro instrumento, alter vero contra illud. 34
- Instrumento, in quo dicit notarius se mulierem certiorasse de Velleiano, standum est. 515
- Instrumento in quo dicit notarius se mulierem certiorasse de Velleiano, non statuitur, si interrogatus quid sit Velleianum nesciat respondere. ibid.
- * Instrumentum in quo sola est facta promissio, si promissor sit in mora, mandatur executioni quoad interesse. 519
- * Instrumentum garantigium, etiam in his qua tacite insunt, vel ex eius tenore colliguntur, mandatur executioni. 246
- * Instrumentum confectum per notarium non legitime creatum, non valet. 386
- Instrumentum habens paratam executionem contra defunctum insolidum, non potest exequi contra heredes nisi pro portionibus hereditariis. 75. nu. 11
- Instrumentum factum per clericum valet, tametsi non possit esse tabellio. 404
- * Instrumentum de quo est facta mentio in libello, debet produci ante litem contestatam. 428
- Instrumentum de quo est facta mentio in libello, assertive debet produci ante litem contestatam, ibid.
- * Instrumentum publicum, per duos testes reprobari potest. 455. & 43
- * Instrumenta admittuntur usque ad conclusionem causa. 665
- * Instrumentum quod nocet presentanti, non prodest, si faciat testationem, ut sibi non noceat. 696
- * Instrumenta de nono reperta produci possunt post conclusionem causa. 650. & etiam in via executiva, post sententiam de remate, ibid. num. fin.
- Interdictum, unde vi, utrum concedatur, cum deiectus est quis a quasi possessione. percipiendi annuam pensionem. 501
- Interdictum, uti possidetis, datur contra inquietantem, si contendat se possidere in principio. ibid.
- Interdictum, uti possidetis, datur contra turbantem, etiam si possidere non contendat, vers. poterit etiam, ibid.
- * Interdicto, uti possidetis, qui agit, tenetur probare se possidisse tempore quo dicit esse deiectum in principio. ibid.
- * Interesse & pretium, sunt idem, in materia eius quod interest. 82
- * Interesse commune est duplicandum, & non pretium vel interesse contentum, in materia eius quod interest. 83
- Interesse non exigitur in spiritualibus. 168. nu. 10
- * Interesse non potest peti a promittente arrhas. 242
- * Interpretatio ampla est facienda in legatis. 126
- Interpretari, qua sit utilitas publica, pertinet ad ius positivum. 585. nu. 8
- Interpellatio constituit debitorem in mora. 449. nu. 2
- * Interrogatus de mille, si debet centum, debet illa centum confiteri, & alia potest negare. 431
- * Intestatus non dicitur decedere, qui testamentum facere non poterat in principio. 485
- Inuecta & illata per secundum conductorem, non sunt tacite domino hypothecata, si erant iam obligata primo conductori. 202
- * Inuecta & illata censentur tacite hypothecata, quando locatio facta esset in pecunia numerata, alias secus, versic. praeterea est intelligenda, ibid.
- * Inuecta & illata bona aliena praesente domino, & tacente, non censentur tacite hypothecata, ibid.
- * Inventarij instrumentum vitiatur non appposito signo crucis. 589
- Inventarium si non fecerit minor, restituitur. 37. nu. 7
- Inventarium bonorum mariti, factum constante matrimonio, validum est, si fiat coram iudice, & citatis his quorum interest, ibid. nu. 5
- * Inventarium non conficiens perdit Trebellianicam, sicut & Falcidiam. 26
- Inventarium factum a marito, antequam matrimonium contrahat, valet, absque aliqua iuris solemnitate. 589. nu. 7
- Inventarium bonorum clerici, quando heres est secularis, debet fieri coram iudice seculari. 388. nu. 6
- Inventarium non conficiens, non tenetur ultra vires hereditarias, de iure canonico. 31
- Inventarium tot probatres esse, quot in eo describuntur. 589. nu. 14
- Inventarium tenetur conficere tutor tempore tutela, ibid. num. 17
- Inventarium non tenetur filius facere, ut eo non facto primetur sua legitima. 691
- Inventarium liberat heredem, ut non teneatur ultra vires hereditarias. 589. nu. 17
- Inventarium non conficiens, non tenetur ultra vires hereditarias in foro conscientiae. 31
- Inventary solemnitas traditur remissive. 739. nu. 6
- * Inuitari alium quis potest, ipe praemij, ut se heredem instituat, vers. & ex hac conclusione. 348
- Ioannes Garcia reprobat, dum dicit quod in iure non sunt quaestiones pro amico, in praef. nu. 104
- Iudaeus usuras exercens, testari potest. 5. nu. 1
- * Iudaeus non gaudet immunitate ecclesiastica. 269
- Iudaei non habent filios in potestate quoad spiritualia. 735. nu. 12
- Ius patronatus est triplex. 281. nu. 1
- Ius patronatus appellatur Gratia. ibid. nu. 8
- Ius patronatus in dubio praesumitur laicorum, ibid. nu. 10
- * Iudex ex officio potest interrogare partes post conclusionem in causa super emergentibus de nouo. 167
- Iudex qui iudicat contra communem opinionem, facit lucem suam. in praef. nu. 16
- Iudex qui sequitur opinionem insignis doctoris, non facit lucem suam. ibid. nu. 18
- Iudex non potest recedere ab opinione in aliquo loco servata. ibid. nu. 60
- * Iudex poenam suo arbitrio commissam, ad mortem usque extendere potest. 179
- * Iudex originis potest reum punire, licet alibi delictum sit commissum. 678. nu. 19
- Iudex qui sequitur opinionem magistri sui, non facit lucem suam. in praef. nu. 19
- Indices seculares non curant de periculo animae. 388. nu. 44
- * Iudex originis aut domicilij, non potest inquirere contra delinquentem extra suum territorium. 678
- Iudex tenetur mediam sequi viam, quando dignosci non potest quae sit communis opinio. in praef. nu. 15
- Iudex ordinarius (etiam in casibus fraternitatis) potest cognoscere si praevenerit per capturam rei. 678. nu. 22
- Iudex tenetur sequi glossa opinionem, in praef. nu. 29
- Iudex in varietate opinionum, potest pro amico iudicare. ibi. 61. nu. 32
- * Iudex procedit contra conventum extra territorium, ratione contractus vel delicti, secundum formam libelli, siue hoc summarie cognoscatur de delicto vel contractu. 461

Index rerum.

- * Iudex ecclesiasticus, & secularis, possunt procedere contra
iurarios. 11. num. 2
- Iudex reputaretur valde ignarus, si contra communem iudi-
casset. in præf. num. 32
- Iudex ecclesiasticus potest se intramittere ad punitionem
delicti, quando delictum non fuit plene punitum, supra,
num. 10
- * Iudex secularis potest, cognoscere de possessorio rei eccle-
siasticæ. 504
- Iudex potest sequi mediam viam, quando discerni non potest
quæ sit communis opinio, & non faciet litem suam. in
præf. num. 39
- Iudex secularis, licet non possit tollere Canones, potest eos in-
uare. 11. num. 11
- Iudices semel creatos tolerabilius est retinere, quam alios
nouiter creare. 425. num. 22
- Iudex tenetur iudicare secundum veritatem, quæ resultat ex
processu. 696. num. fin.
- Iudex secularis potest se intramittere, quando per ecclesia-
sticum in crimine mixti fori non esset apposta pena con-
digna delicto. vers. nam quando pena. 11
- Iudex ecclesiasticus non potest procedere contra laicum cen-
sus debitorem, per censuras, quando census fuit per laicum
in ecclesiam alienatum. 36. nu. 7
- Iudices præ oculis habere debent practicam negotiorum. in
præf. num. 71
- Iudex prorogatus non potest suam exequi sententiam. 632
- Iudices apud Athenienses iudicio sortis eligebantur. 388.
num. 26
- Iudex sine practica, claudicabit in decisionibus causarum.
in præf. num. 82
- Iudex ordinarius potest causas meri & mixti imperij dele-
gare, in casu infirmitatis vel absentiae. 42. nu. 1
- * Iudex proferens sententiam nullam, potest iterum de cau-
sa cognoscere. 243
- * Iudex tenetur in syndicato, si iniustam proferat sententiã,
licet ab ea sit appellatum. 153
- Iurisdictio suprema non præscribitur, etiam per tempus im-
memoriale. 64. nu. 6
- Iurisdictio duorum fratrum potest alternis annis diuidi, quo
ad commoditatem. 284. nu. 55
- Iurisdictio suprema est Regi infixæ, sicut caro ossibus. ibid.
num. 7
- Iudices prius debent inquirere iudiciorum practicam & sty-
lum. in præf. nu. 84
- * Iudex ex officio potest repellere procuratorem agentem, si
ne mandato. 255
- Iudex potest cui velit gratificari in paritate probationum.
284. num. 30
- Indicandum est secundum peritorum declarationem. 1. n. 25
- Iudicis præsentia excludit dolum & metum. 334. nu. 8
- Iudex in varietate opinionum, etiam in foro conscientie po-
test pro amico iudicare. in præf. nu. 101
- * Iudex tenetur seruare fidem promissam delinquentibus. 292
- Iudex iudicans pro amico, quando peccet. in præf. nu. 103
- Iudex hodie procedere potest contra absentem in criminali
bus. 337. num. 5
- Iudex ecclesiasticus potest procedere contra clericum origi-
narium, ratione delicti alibi commissi. 678. num. 8
- * Iudex secularis non potest tractare de validitate vel æqui-
tate sententiæ sibi commissæ ad exequendum per iudicem
ecclesiasticum. 353
- Indicandum est in dubio pro reo, pro fisco, & pro dote. in
præf. num. 102
- * Iudex secularis potest iudicare de questione facti ecclesia-
stica incidenter, quando negotium principale sine hoc ex-
pedire non posset. 403
- * Iudice causam definiente ut bonus vir, non est locus appel-
lationi. 453
- Iudex debet benigniorem pœnam eligere. 741. num. 9
- Iudex appellationis, reuocata sententia iudicis ordinarij, po-
test exequi suam sententiam. 617. num. 9
- * Iudicis arbitrio relinquitur quantum temporis sit necessa-
rium, ut possit perueniri ad secundum decretum. 160
- Iudicem habere gratum multum interest. in præf. num. 107
- * Iudicij substantialia, non possunt in totum, nec pro parte à
partibus remitti. 586
- Iudicium sortis, est iudicium fortunæ. 284. nu. 20
- Iudiciorum descriptio traditur eleganter, in præf. nu. 83
- Iuris appellatione consuetudo continetur. 338. num. 2
- Iuri offerendi non præscribitur, 207. nu. 25
- Iuramentum non habetur pro legitima probatione. sup. nu. 7
- Iuramento alicuius quando standum sit, arbitrio iudicis re-
linquitur. 685. num. 4
- * Iuramentum non tollit enormissimam lesionem. vers. con-
trariam sententiam. 115
- Iuramentum non confirmat renunciationem factam à nobi-
li, ut pro debito civili possit incarcerari. 688. nu. 4
- * Iuramenti præstatio non inducit actionem efficacem ad a-
gendum. 84
- Iuramentum multiplex est in iure, quia est veritatis, & in
litem, & necessarium, & iudiciale. 7. nu. 1
- Iuramentum cõfirmat contractum à lege prohibitum. 502
num. 8
- Iuramentum ex officio iudicis potest deferri actori, vel reo.
7. num. 17
- Iuramentum primum, non tollitur per secundum.
- Iuramentum est probationis species. 7. nu. 5
- Iuramentum non excludit reductionem ad arbitrium boni
viri. 89. num. 5
- Iuramentum dicitur probationis præambulum. 7. nu. 3
- * Iuramentum creditoris, non est sufficiens ad probandum esse
suspectum de fuga debitorem. 133
- Iuramentum habetur loco probationis, quando defertur à
lege. 7. nu. 6
- Iuramentum confirmat donationem iocalium factam ultra
octauam partem dotis. 502. nu. 8
- * Iuramentum in dubio debet deferri reo in supplementum
probationis, licet actor semiplene probauerit. 452
- Iuramentum non excludit lesionem enormissimam. 115. nu.
me. 4. & 171. nu. 1
- Iuramentum & contractus de quo in c. cum contingat, de
iure iur. & in c. 2. de pact. lib. 6. valet. 502
- Iuramentum non confirmat meliorationem factam filijs in
præiudicium aliorum. 502. nu. 5
- * Iuramentum facit præsumere certiorationem Velleiani in
muliere. vers. quod non requiratur certioratio. 515
- Iuramentum non extenditur ad incognita. 171. nu. 5
- Iuramentum dicitur sermo. 406
- Iuramentum est reuocatio probationis. 7. nu. 16
- Iuramentum exigente iudice à reo, iuris ordine non seruato,
potest reus negare delictum. 603
- Iuramentum non habet vim expressi, ubi est præsumptio de
fectu consensus. 723. nu. 3
- Iuramento exacto à reo iuris ordine non seruato, si non præ-
cedit infamia, non tenetur reus respondere. 603

Index rerum.

- Iuramentum semel prestitum, neque lex, neque princeps remittere potest.* 118. nu. 2
- * *Iuramentum metu extortum, est ipso iure nullum.* 604. nu. me. 2
- * *Iuramentum in causa matrimoniali, qualiter deferatur.* 449
- * *Iuramentum metu extortum, ante relaxationem non potest quis frangere sine peccato mortali.* 605
- * *Iuramentum ex parte iurantis requirit verba necessario.* 406
- Iuramentum metu extortum, non confirmat contractum nullum.* 604. nu. 5
- * *Iuramentum non requirit de necessitate, quod crux sit tacta manu, vel Evangelia.* 407
- Iuramentum habet vim certiorationis.* 723. nu. 7
- Iuramentum per relaxationem non perdit suas vires.* 434. num. 8
- * *Iuramentum calumnie non excusat a solutione expensarum.* 448
- Iuramenti voluntarii, iudicialis vel delationi non est locus in causa matrimoniali.* 449
- Iuramenti voluntarii delationi locus est affirmatiue, etiam si agatur criminaliter.* ibid.
- Iuramentum necessarium non admittitur in causa criminali, etiam in defectum probationum.* versic. & pro illa parte. ibidem.
- * *Iurare nolens, nec iuramentum deferre, habetur pro confesso, quando actor aliquid probauit.* 305
- Iurare non cogitur reus, nisi actor nihil prestiterit, quando actor a principio in se assumpsit onus probandi, nolens iuramentum deferre secus si a principio detulit.* versic. has tamen communes. ibid.
- * *Iuramento non firmatur contractus prohibitus per legem dirigentem verbo prohibitionis in personam contrahentis.* 200
- Iuramentum potest princeps remittere incidenter, & alias indirecte, non tamen directe.* 188
- * *iuramenti vires possunt infringi per statum, versic. his visis modo dubium est, ibid.*
- Iurans contractum excluditur a beneficio l. 2. C. de rescind. vend. si maior sit.* 171
- Iurans contractum excluditur a beneficio d. l. 2. potest tamen petere relaxationem iuramenti ad effectum agendi, & ea obtenta agere.* 171.
- Iurans contractum, si sit minor, non excluditur a beneficio d. l. 2. versic. secus autem est in minore.* ibid.
- * *Iuramentum non supplet defectum insinuationis in donatione.* 222
- Iuramentum interueniens in contractu nullo bonae fidei, ex eo quod dolus dedit causam contractui, non confirmat contractum.* 226
- * *Iuramentum de soluendo, adimpletur compensando.* 231
- * *Iuramenti necessarij delationi non est locus in criminalibus.* 300
- Iuramenti necessarij delationi locus est in criminalibus, quando venit imponenda pena pecuniaria.* 300
- * *Iuramentum de veritate dicenda, non potest exigi a reo in criminalibus.* 301
- * *Iurisdictio suprema laica, est penes Papam.* 283
- * *Iurisdictio delegati non expirat ipso iure morte mandatis, sed ope exceptionis.* 424
- Iuri offerendi per triginta annos potest praescribi.* 3
- Ius exequendi non praescribitur transactis decem annis, si patrum sit in contrarium.* 207. nu. 32
- Iuri offerendi competenti secundo creditori, praescribitur per triginta annos, competenti autem primo, nunquam, nisi sine, ibid.*
- * *Iuri ad eundem hereditatem praescribi potest.* 628
- * *Ius accrescendi competit emptori, si duobus heredibus institutis, alter vendidit suam partem, & alter postea repudiauit.* 69
- * *Ius accrescendi habet locum in feudo a principe concessio.* 261
- * *Ius accrescendi non potest per testatorem prohiberi.* 207
- Ius accrescendi excludit successorium edictum.* 101. nu. 74
- Ius capiendi debitorem fugitiuum potest alteri cedi.* 267. nu. me. 1
- Ius parti acquisitum, non potest eo inuito sibi auferri.* 696 num. 2
- * *Ius immiscendi praescribitur per triginta annos.* 714
- Ius canonicum, in materia peccatum non concernente, seruatur in terris subiectis ecclesiae, quoad temporalia, in alijs autem terris seruatur ius civile.* in praefat. nu. 54
- Ius canonicum est utroque foro seruandum, in materia peccatum concernenti.* ibid.
- Ius canonicum praefertur iuri civili, quando agitur de materia peccati.* 123. nu. 3
- Ius gentium sicut ius naturale, neque statuto, neque lege mutari potest.* 223
- Ius commune quandoque sumitur pro iure naturali, quandoque pro iure gentium.* 238
- Ius patronatus probatur per literas praesentationis, & per collationem ordinarij.* 614. nu. 9
- Iuris patronatus possessio acquiritur ex vna praesentatione.* ibid. num. 4
- * *Ius patronatus non transit in fideicommissarium.* 717
- Ius patronatus acquiritur tribus modis, donatione, constructione, & aedificatione.* 390
- Ius patronatus transfertur titulo vniuersali.* 717
- * *Ius patronatus non est penes sequestrum.* 740
- * *Ius patronatus ex sua origine reputatur spirituale, non propter annexionem.* 462
- Ius patronatus transfertur in emptorem hereditatis.* 717 nume. 2
- * *Ius patronatus non potest praescriptione acquiri.* 614
- Ius patronatus manet semper penes heredem.* 717. nu. 3
- Ius patronatus praescriptione acquiri potest, quando ecclesia est patrona.* 614. nu. 2
- Ius patronatus acquiritur ex donatione vel fundatione, vel ex multiplicatis praesentationibus.* ibid. num. 4
- Ius patronatus acquiritur praescriptione immemoriali cum alijs adminiculis.* 614. num. 5
- * *Ius patronatus legari non potest sine consensu episcopi.* 390
- Ius patronatus ante Concilium Tridentinum praescribebatur per quadraginta annos.* 614. nu. 7
- Ius patronatus pertinet ad eum qui habet proprietatem vel possessionem.* 740. num. 4
- Ius transmissionis ex beneficio l. vnic. C. de his, qui ante apostab. potentius est iure substitutionis vulgaris.* 106
- Iuuenis semper errat in practica, & senex est instructus in regulis iuris.* in praef. num. 91
- Intellectus communis traditur ad l. si fundum, ff. de fundat. versic. haec opinio.* 3
- Inuentus dicitur, qui est corporaliter apprehensus, non qui est in conspectu tantum.* 651
- Itali sciunt practicam criminis sodomiae.* 49

Index rerum.

L.

- L** Apso biennio tenetur iurare debitor si soluit pecuniam 38.num.9.
- Laici** heredes clerici debent conveniri coram iudice ecclesiastico. 36.num.4.
- Laicus** est idoneus testis contra clericum, quando aliter veritas probari non potest. 280.num.24
- * **Laicus** inuestitus de feudo ecclesiastico, poterat tale feudum alteri conferre ante Concilium Lateranense, etiam Laico. 367
- Laicus** (in criminibus exceptis) admittitur ad accusandum & testificandum contra clericum. 649
- Lata culpa** in criminalibus, equiparatur dolo. 580.num.1.
- Laudum** arbitratoris requirit citationem partium. 322.
- Lectus** quotidianus, de consuetudine totius regni pertinet ad coniungem superflitem. 1.num.5
- Lectus** quotidianus est taxandus, ut illius valor cognoscatur. ibidem.num.8
- Lectus** ex bonis multiplicatis est deducendus ibi.num.9
- Lectus** quotidianus, deficientibus bonis superlucratis, est deducendus (solutis prius debitis) ex corpore hereditario, & si filij extent, ex quinto bonorum sup.num.10
- Lectus** quotidianus non debetur ex donatione, seu contractu, sed quasi iure hereditario sup.num.11.
- Legalis** scientia non permittit aliquem in paupertate vivere in pref.num.148
- * **Legata** pia, contenta in testamento scripto propria manu testatoris, sine tabellione & testibus, faciunt testamentum valere. 326.
- * **Legata** relicta in minus solenni voluntate, debentur in foro conscientie, quando constat fuisse facta de voluntate testatoris. 71
- * **Legata** si solventur ex dispensatione, authen. ex causa. C. de lib. praterit. rupto testamento ex causa prateritionis filij, scienter, secus si ignoranter, in prin. 183
- * **Legata** relicta filio in testamento, in quo prateritus vel exheredatus est, non conservantur. 503.
- * **Legata**, etiam pia, non debentur hereditate non adita, secus de iure regio. 107. & 103.num.6.
- * **Legatarius**, qui ex causa onerosa, vel etiam lucrativa (habente onus annexum), consequitur rem sibi legatam, potest agere ad estimationem contra heredem. 257.
- * **Legatarius** creditor, cui legatum est pignus agnoscens legatum, sibi preiudicat in residuo, si constat de mente testatoris legasse animo compensandi. 595
- Legatum** speciei non diminuitur, licet bona deficiant. 103.num.34
- * **Legatarius** non potest emincere rem sibi legatam, ratione hypothecarie actionis quam habet ad eam. 103
- Legatum** quantitatis non perditur perempta quantitate. 103.num.37.
- * **Legatum** relictum monasterio, sub conditione recipiendi filiam, deficit conditione non impleta. 439
- Legatum** speciei, deficit perempta specie. 103.num.38
- * **Legatum** rei immobilis, factum ecclesie, prelati repudiare non potest. 661
- Legatarius** in re legata habet dominium a morte testatoris. 103.num.29
- Legatarij** prorata consequuntur legata, si hereditas non sit soluendo. 103.num.32
- * **Legatorum** onus spectat ad heredem non ad usufructua-

- rium vniuersalem. in prin. 191
- * **Legatis** mulieri centum si nupserit, & quinquaginta si ingrediat religionem, ingressa religionem competunt centum. 241
- Legatarij** quantitatis non concurrunt in rata, cum legatarijs speciei. 103.num.33
- Legato** Titio relicto mille ducatorum si uxorem duxerit, & ducentorum si clericus efficiatur clerico ordinato competunt mille. ibi. 241
- * **Legatum** pro dote, vel causa dotis, censetur conditionale, & non purum, & ideo non debetur nisi precedat matrimonium. 138
- Legatum** factum a marito uxori si caste vixerit, vel a filio mariti, perdit vxor transiens ad secunda vota, secus si esset ab alijs factum. 151
- * **Legatum** factum uxori, si caste vixerit, perdit vxor transiens ad secunda vota. 151
- Legatum**, seu fideicommissum conditionale transmittitur ad liberos. 206.
- * **Legatum**, seu stipulatio fundi alterius sui preij rustici, factum in genere omnino, & sine distinctione, non valet. 218.
- * **Legatum** relictum canonicis alicuius ecclesie, & non canonicis. 278.
- * **Legatum** factum de re ecclesiastica, etiam quo ad estimationem, non valet. 279
- Legatum** relictum ad maritandam Mariam, qua incio testatore erat maritata, debetur. 138.num.5
- * **Legatum** ex minus solemniter testamento, non debetur in foro conscientie. 71.
- * **Legatum** certae quantitatis pro filia maritanda, qua viuo patre testatore maritata est cum minori quantitate non suppleitur mortuo patre. 332
- * **Legatum** de re pignorat pro aequivalenti quantitate, heres tenetur soluere sine distinctione, sciuerit, an ignorauerit testator. 596
- Legatus** de latere potest conferre beneficia iuris patronatus clericorum, laicorum vero non. 613
- Legis** 2. C. de rescind. vend. remedium non habet locum re perempta apud emptorem casu fortuito, secus si sua culpa. 443
- Lex** correctoria non extenditur ad casum non expressum. 103.num.19
- Leges** in scholis diglutiuntur, in palatijs digeruntur. in prefa. 76.
- Legis** 2. supradictae remedium, non habet locum contra tertium possessorem titulo oneroso, & nescientem vitium rei. ibi. 442.
- Legum** correctio est vitanda. 509.num.3
- Legis** 2. supradictae remedium, habet locum contra emptorem vendentem, vel donantem. in princip. ibidem. 511.
- Legis** 2. supradictae beneficium, non habet locum in contractibus stricti iuris, re non tradita, sed doli exceptio. 510.
- * **Legis** 2. supradictae beneficium, non habet locum in contractibus stricti iuris, etiam re tradita. ibid.
- L. 2. supradictae** remedium non cessat, etiam si super contractum bona fidei ponatur stipulatio. ibid.
- L. illius** 2. beneficium prodest renuncianti, si enormissime sit laesus. 511
- * **L. 2. supradictae** remedium habet locum, etiam in re vendita in publica subhastatione. in prin. 536.
- L. illius** 2. remedium habet locum tam in emptore, quam in venditore. ibid.
- L. illius** 2. remedium habet locum in omnibus contractibus bonae

Index rerum.

na fidei. ibid.
Leges tunc sapiunt, cum ad practicam rediguntur. in praf. num. 75.
L. illius 2. remedium, habet locum in iudicio familiae erciscun de. ibidem.
L. illius 2. remedium, non habet locum in permutatione beneficiorum spiritualium. ibi.
L. 2. supradicta beneficium, petitur actione quadam persona li descendenti ex ipso contractu, ibi.
L. 2. suprad. beneficium, praescribitur per 30. annos. ibid.
L. 2. suprad. remedium, habet etiam locum in taxatione reru dot alium. ibidem.
L. illius 2. remedium habet locum, etiam quando locator vel conductor recipiunt damnum ultra dimidiam. ibidem.
Legis illius 2. remedium habet locum in transactione 72
** L. 2. supradicta remedium non amittit minor, etiam iurans contractum. 171.*
** L. 2. supradicta, in casu, res & pretium sunt in obligatione. 443*
** L. 2. supradicta beneficio, concessa restitutio fit cum fructibus a tempore mora tantum. 536. num. 12.*
** Libereditatem. ff. ad l. falcidiam, computatio fieri debet, no solum in casu legis Falcidia, sed in omnibus alijs. 552*
Legem condere, vel res arduas expedire non possunt Papa, vel princeps sine consilio procerum suorum; 635.
** Regis essentia est, quod sit scripta. 584*
L. uni. C. de his qui ante apertas tabul. beneficium competit heredi succedenti de iure praetorio. 10
L. 49. Tauri, non contrariatur iuri canonico, sed adiuvat illud, addendo poenas. 15. num. 15.
Leges punientes attentatum, sunt consuetudine generali abrogata. 540. num. 10
L. si fundum, ff. de fundo dot. communis intellectus. 17
Lex civilis positiva, obligat in foro conscientiae. 71. num. 8
Lex noua ligat post duos menses. 774. num. 10
Legis dispositio, cuius mens adest, verba autem desiderantur vtilem actionem parit. 655
Legis interpretatio a practica sumitur. in praf. num. 74.
L. fin. C. de bon. qua lib. dispositio, habet locum etiam in monacho 446
Lex positiva potest consuetudine derogari. 388. num. 60
Lex noua minuens solemnitate testamenti, respectu numeri testium, in reliquo remanet incorrupta. 700. num. 10
** L. fin. §. sed et si cum Seio. ff. si certum petatur, communis intellectus reprobat communiter. 447.*
Leges regni, quae loquuntur de praescriptione, non procedunt probata iuris & facti ignorantia. 48. nu. 13.
** si vnquam. C. de reuocan. donat. an renunciari possit cum iuramento. 104*
Legis correctio per subauditos intellectus, non est admittenda. 336. num. 3.
Leges & constitutiones seruande sunt vbi bona sita sunt. 724. num. 3
** Lex tollens consuetudinem, intelligitur de praeterita, non de futura consuetudine, postea legitime introducenda. 357*
Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda. 653. num. 12.
Lex generaliter loquens, distinguitur per alteram legem. ibid. num. 2
Lex requirens certum tempus, requirit illud completum. 746. num. 12
Legis dispositio generalis debet restringi per rationem. ibi. num. 31

L. vn. C. si de moment. poss. fuerit app. habet locum in quolibet possessorio. 15
** L. ad egregias. ff. de iureiuran. habet locum etiam in senibus. 450*
Lex, quae se fundat in praesumptione, non habet locum in foro conscientiae. 437. num. 3
** L. 1. ff. de in lit. iurando, est intelligenda de fideiussore de iudicatum soluendo. 454*
Lex non distinguens generaliter est intelligenda. 5. num. 13
Lex noua, disponens in altero casu equiparatorum a lege antiqua, censetur idem in altero disponere. 17
** L. dedi. §. idem est. ff. de cond. causa data, loquitur de conditione generali sine ob causum. 457*
** Lex noua, disponens in altero casu equiparatorum a lege antiqua, etiam in materia correctoria, censetur in altero casu idem disponere. 27*
Lex noua, disponens in altero casu equiparatorum a lege antiqua, censetur in altero casu idem disponere, etiam in materia, odiosa, vel exorbitanti. ibid.
L. fin. C. de sacrosanct. eccles. est correctio, tam in ciuitate, quam in ecclesia. 49.
** L. hac consultiissima. §. ex imperfecto C. de testament. habet locum in filijs legitimis & naturalibus. tantum. 50.*
** L. venditor. ff. de euictionibus, debet intelligi de interesse extrinseco. 111*
** L. cu in plures. §. locator horrei. ff. locati, habet duos intellectus contrarios communes. 490.*
** Lex excludens praescriptionem, intelligitur de praescriptione ordinaria 10. vel 20. annorum. 496*
** L. 3. §. Diuus. ff. de sepul. vto. habet duos intellectus communes contrarios. 534.*
Lex fingens aliquod factum interuenisse, intelligitur per fictionem. 2. num. 80.
** L. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testam. corrigat aliamra dicentia, filium suum heredem patri posse substitui sub conditione potestatiua. 122*
** Legitima, de iure Digestorum quouis titulo poterant filijs relinquere. 507*
Legitima, de iure ciuili est relinquenda filijs titulo institutionis, & non alio. in prin. 23. & quid iure regio num. 7
Legitima, quae debetur filijs legitimis, debetur filijs legitimatis. 2. num. 1
Legitima etiam parentibus est relinquenda titulo institutionis. 23
Legitima tam filijs quam ascendentibus debetur iure naturae 112. num. 6
Legitimatus, etiam in articulo mortis, excludit substitutum. 2. num. 1
Legitimatus per rescriptu principis, est vere legitimus. ibid. num. 1
Legitimatus excludit substitutum, sicut legitimus. ibid. num. 3
Legitimatus per subsequens matrimonium, excludit substitutum. ibid. num. 4
Legitimatus succedit in fundo, 2. num. 3
Legitimatio recte facta, non vitatur per subuenientiam filiorum legitimorum. quaestione. 2. num. 7
Legitimati dicuntur infames. ibid. num. 4. & 13
Legitimatus consequitur omnia iura legitimorum. 2. num. 16
Legitima augeta per statutum, est etiam relinquenda titulo institutionis. 23. num. 6
Legitimatio est natalium restitutio. 606. num. 35
Legitimatus succedit patri cum filijs legitimis, & reliquis consanguineis. 2. num. 17

Legitimatus

Index rerum.

- Legitimus excludit feminam.* 2. num. 6
Legitimus per subsequens matrimonium, non differt à legitimo 606. num. 2
Legitima proles dicitur, ex matrimonio contracto bona fide, etiam si adsit aliquod impedimentum. 697
Legitimatio retrahitur ad tempus natiuitatis, quoad omnes effectus. 606. num. 6
** Legitima non imputatur, quod à patre soluitur pro condemnatione filij.* 513
Legitimus per subsequens matrimonium, retrahitur in præiudicium alterius, cui antea fuerat ius quasi. 606. num. 27
Legitima filij nullum recipit grauamen. 68. num. 2. & 711. num. 3
** Legitima in totum potest statutum tollere.* 112
Legitima filiorum nullam patitur præiudicium ex donatione facta uxori ultra decimam. 273. num. 28
Legitima filiorum, nec parentem, nullum recipit grauamen. 665. num. 4
** Legitima non potest filius acceptare & repudiare hereditatem in qua fuit institutus.* 711.
Legitima filiorum augetur, quando aliquis ex filiis fuit legitime exheredatus. 370. num. 1
Legitima de iure regio non est relinquenda titulo institutionis. 23. & 711.
Legitima filij, etiam respectu patris militis, debet integra remanere. 159. num. 6
** Legitima non est relinquenda titulo institutionis, de necessitate, quando ecclesia, vel alius pius locus est heres institutus.* 542
** Legitima etiam de iure canonico est relinquenda filio, titulo institutionis.* 23
** Legitima, quæ debetur filio arrogato, est aucta per authent. nouissima. C. de inoffic. testam. & quid per exheredationem.* 24
Legitima, quæ debetur fratribus, non est aucta per text. in d. authent. nouissima. 24
Legitimam non perdit filius non conficiens inuentarium. 30
** Legitima debita iure nature, potest tolli per statutu.* 112
Legitima renunciata in c. quamuis pactum, de pact. in 6. non accrescit fratribus, sed cui pater voluerit. 115
** Legitima tradita filio debet augeri, si tempore mortis parentum eorum bona etiam sunt aucta.* 204
Legitima deducitur ex omnibus bonis hereditarijs, & non ex vna re tantum. 217
** Legitima implementum debet peti vt possit fieri.* 240
Legitimatio est ordo præposterus, & macula est in origine. 606. num. 42
** Legitimatio principis facta de filiis illegitimis, extenditur ad spurios, quamuis in specie de eis in relatione non sit facta mentio.* 207
Legitimati stantibus filiis legitimis, solum succedunt in quinto bonorum. 2. num. 31
** Legitimus idem iuris habet, quod legitimus.* 541
Legitimati per rescriptum, habentur pro extraneis respectu legitimorum. 2. num. 32
Legitimus vere est legitimus, in principio. 2
Legitimatio dicitur integra respectu personæ, sed diminuta respectu successionis. ibi. num. 34
Legitimus excludit substitutum, sicut legitimus. sup. num. 60
Legitimus ex die conceptionis reputatur legitimus sequuto matrimonio. ibi. num. 62
Legitimatio non trahitur retro siue fiat, per rescriptum, siue per matrimonium. 2. num. 77
Legitimus excludit substitutum, etiam facta substitutione, si moriatur sine legitimis heredibus. 541
Legitimatio est similis Alchemia, quæ facit quod æs aurum appareat. 2. num. 56
Legitimus, per superuenientiam liberorum, non desinit esse legitimus, filiorum inquam legitimorum qui sine fictione sunt legitimi. 541
Legitimus non succedit in feudum patri suo. 541
Legitimatio est ordinata processio secundum viam nature. 606. num. 43
Legitimus potest ad sacros ordines promoueri, quando fit per subsequens matrimonium. 606. num. 7
Legitimus succedit in feudo, quando ad hoc fuit legitimatus. 541
Legitimus, per subsequens matrimonium, succedit in feudo, per rescriptum vero non. ibid.
Legitimus non excludit feminas stante statuto, quod stantibus filiis masculis, femina non succedant. ibid.
Legitimus sine præiudicio successorum ab intestato, præfertur omnibus successoribus ab intestato, exceptis filiis legitimis, & naturalibus simul, cum quibus succedit ex testamento, dum eorum legitima non minuantur. 124
** Lego, verbum adiectum vniuersitati bonorum, nullo alio herede instituto, inducit heredis institutionem.* 214
Licentia mariti non est necessaria in donatione causa mortis. 697
Licentiatu prius graduatus, præfertur doctori posterius graduato, si ex post facto licentiatu gradum doctoratus assequatur. 606. nu. 32
Licentia debet esse expressa. ibid. 697
Licentiatu Peredo de Valarde laudatur. 618. num. 9
Licentia Pontificis est necessaria, in locatione fructuum beneficiorum ultra triennium. 199. num. 12
Licentiam petens renunciandi beneficium quando possit pertinere. 283. num. 1
** Lesio enormissima facit dolum præsumi.* 89
Lesio enormissima tantum facit, quem petere posse reductionem ad arbitrium boni viri, licet iuraret non petre. 92
** Lesio vt dicatur enormis, vt ex ea possit peti reductio ad arbitrium boni viri, debet extendi ad sextam partem illius quod in arbitrium deductum est.* 93
** Libelli forma est attendenda per cognoscentem, contra conuentum extra territorium, ratione delicti, vel contra. Etus sine hoc quod de illis nec summarie cognoscatur.* 461
Libellus qui in herede loquitur, saluatur in bonorum possessore. 10. num. 13
** Libelli oblatio non est necessaria in executione sententie petenda, sed qualis qualis petitio sufficit.* 631
Libellus non requiritur ad transferendam possessionem in actorem, quando reus mendatio negat se poss. d. re. 128
Liberatio facta absente debitore, obligat contententem. 16
Liberatio facta absente debitore, non probat plene contra contententem. ibidem.
Liberalis nemo in necessitatibus existit. 513. num. 2
Liberatio debiti non est contractus. 695. num. 10
** Liberis primi gradus, non potest testator prohibere Trebellanicam.* 30
Libri communium opinionum, ab omnibus sunt emendi. in præf. num. 112
Libertus propter benemerita potest facere donationem in præiudicium patroni. 273. num. 4

Linea

Index rerum.

- Linea semel occupata semper continuanda est.* 606. num. 53
- * *Litigiosi vitium purgatur per lapsum instantiæ.* 127
- Litigatores excusantur à condemnatione expensarum, sequendo opinionem insignis doctoris in præf. num. 20*
- Litis contestatio, & alia acta probantur præcessisse quando in sententia de eis fit mentio partibus presentibus & tantibus in prin. 157*
- Litis contestatio, & alia actio probantur præcessisse, si de eis fiat in sententia mentio, quando pars est contumax. ibid.*
- Litis contestatio, & alia acta probantur præcessisse, quando de eis fit in sententia mentio, si pars est contumax vere, si cus si fuisse in fine. ibid.*
- * *Litis contestatio non requiritur, ut committatur pœna de qua in l. nuda. C. de contrahen. & committ. Stipul. 301.*
- Litis contestatio debet fieri per verba significantia veritatē, & non credulitatem, in prin. 442*
- * *Litis contestatio non fit per verbum, dubito. ibid.*
- Litis expensæ quibus personis debeantur. 734. num. 22*
- Lingua est tuba cordis, & quod verbum non sonat pro nihilo habetur. 698. num. 7*
- Literatus præfertur non literato in capellania. 659*
- Longum tempus dicitur decennium, in præscriptione servitutum realium. 47. & 199. num. 13.*
- * *Longum tempus, ut alienari non possit res prohibita alienari ad longum tempus, dicitur decennium. 199*
- Locatio ad modicum tempus est permessa in fructibus beneficiorum. ibi. num. 7.*
- Locatio fructuum beneficiorum facta de triennio in triennium, non valet. ibidem num. 10*
- Locatio fructuum qualiter consideretur ut habeat locum l. 2. C. de rescind. vend. 536. num. 32*
- * *Locatio facta ad longum tempus, valet in tempore permisso. 199. num. 15*
- * *Locatio sine pecunia esse non potest. 202. num. 6*
- * *Lesio, etiam minima, attento iure communi siue speciali, facit minorem posse restitui. 658*
- Lucrum acquisitum ex pecunia patris communicatur inter fratres. 152. num. 3*
- Lucrosa, & practicabilia sunt appetenda, non vero subtilia, & parum fructuosa. 101. num. 25*
- M.
- M** *aioria, quæ ex fundatione debet pervenire ad contrahentem matrimonium cum nobili, verificatur conditio si matrimonium contrahatur cum muliere legitima. 2. num. 25*
- * *Mala fides superueniens post completam præscriptionem, non reddit præscribentem in mala fide. 657*
- * *Mala fides prædecessoris, impedit præscriptionem successoris. 25.*
- Mala fidei possessor non tenetur de augmento per ipsum facta in fructibus. 449. num. fi.*
- Mala fidei possessor semper est in mora. ibid.*
- Mala fides prædecessoris, impedit successoris præscriptionē 10. vel 20. annorum, non autem 30. vel 40. annorum. 25*
- * *Mala fides vnius, non impedit præscriptionem quo ad alterum. 495*
- * *Mala fidei possessor, an teneatur ad fructus à se vel à petitore, percipiendos 499.*
- * *Mandans non comprehenditur pœna statutar. 1, disposita per verba directæ in personam delinquentis. 166.*
- Mandans & mandatarius puniuntur eadem pœna, de iure communi. ibi.*
- Mandatum generale non comprehendit debita de futuro tractata post diem mandati. 135. num. 2*
- Mandatum ad exigendum, non potest per testes probari. 400. num. fin.*
- Mandatum speciale requiritur ad transigendum, & compromittendum. 135. num. 1*
- * *Mandatum procuratoris non potest probari per testes, nec præsumitur ob temporis diuturnitatem. ibi. num. 6*
- Mandatum concessum ad vendentem, non comprehendit bona superuenientia post mandatum. 135. num. 4*
- * *Mandatum procuratorium, cum dictione taxativa, bene valet. 426*
- Mandatum speciale requiritur ad pignorum, & retrahendum, & donandum. 135. num. 4. & 5.*
- * *Mandatum generale ad omnes causas & speciale ad iurandum de calumnia, sufficit sine expressione causæ in qua iurandum est. 498*
- * *mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum, quando principaliter intentatur. 135*
- Maiores Hispaniæ sunt perpetuæ per prohibitionem alienationis. 725. num. 2*
- Maiores est favorabilis, non odiosa. supra. num. 34*
- Marapetini auri antiqui, sunt decem auricæ castellani. 7. num. 18.*
- * *Maritus tenetur communicare fratribus partem dotis, quam lucratus est viventibus socero, & patre, ex forma statuti dicentis maritum sextam partem dotis lucrari vxore decedente. 146.*
- Maritus si vergat ad inopiam, & vxor per decem annos non petat dotem sibi restitui, non audietur postea. 3. num. 6.*
- * *Maritus convenitur actione in rem ab vxore, etiam in plus quam facere possit. 230*
- * *Maritus si occiderit vxorem repertam osculantem aliquē, nullam pœnam incurrit. 708. num. 2*
- * *Maritus non potest stipulari certam pecuniam singulis annis, pro centenariis, dote non soluta. 394.*
- Maritus est caput mulieris. 265. num. 19.*
- Maritus rusticus, si ducat vxorem nobilem, potest illi donare durante matrimonio. 273. num. 9.*
- * *Maritus confessus durante matrimonio se dotem ab vxore recepisse, de cuius vera numeratione non constat, censetur illam quantitatem vxori donare. 432*
- * *Maritus tenetur præstare vxori adulteræ alimenta, durante lite. 734.*
- Mulier non potest compelli dare arrhas vxori. 273. num. 23.*
- Maritus est dominus rerum dotalium. 3. num. 33*
- * *Martini opinio, relata per glossam in l. 2. C. de bonorum possess. secund. tab. approbatur, & reprobatur communiter. 465.*
- Maritus potest castrare adulterum. 734. num. 16.*
- Masseria, idem est quod supellex. 68. num. 1*
- * *Mater prohibita per statutum succedere filiis ab intestato, succedit filio pupillo. 485.*
- Matrimonium clandestinum dicitur, quando publicationes omittuntur. 5. num. 8*
- Matrimonium non compellitur quis contrahere, data in qualitate. 449. num. 7*
- Matrimonium clandestinum dupliciter consideratur ut pœna l. 49. Tauri locum habeat. 5. num. 7*
- Matrimonium sufficit quod contrahatur palam & bona fide.*

Index rerum.

- ut proles sit legitima.* 699.num.2
- * *Matrimonium non potest contrahi inter filium adoptivum & filiam legitimam adoptantis.* 728
- * *Matrimonium contractum inter prohibitos, hac conditione, si papa dispensaverit, illo dispensante requiritur novus consensus.* 391
- Matrimonium non dicitur contractum in facie ecclesiae, quando omittuntur publicationes consilij.* 697.num.4
- * *Matrimonium etiam in valentibus loqui, non requirit verba.* 406.
- Matrimonio soluto, potest pater ob ingratitudinem filiam dote privare.* 73.num.6
- Matrimonij favore, in dubio facienda est interpretatio pro eo.* 130
- Matrimonium subsequens, filios antea natos reddit legitimos, etiam si instrumenta dotalia non interveniunt.* 591.
- Matrimonium de presenti non potest hodie contrahi, nisi coram paroco & testibus.* 130.num.6
- Matrimonium precise contrahere nemo est compellendus.* 604.num.6
- Matrimonium subsequens, filios antea natos non reddit legitimos respectu successionis, in terris imperij (non concessis dotalibus instrumentis.)* 51
- Matrimonium est viri & mulieris coniunctio, individuum vite retinens consuetudinem.* 343
- * *Matrimonium ratum & non consummatum, dissolui potest per dispensationem Pontificis.* *ibid.*
- * *Matrimonium contrahens post votum simplex, peccat mortaliter exigendo debitum ab uxore.* 285
- Matrimonium metu contractum, est nullum iure naturali, diuino, & positivo.* 604.num.6
- * *Matrimonium de presenti ratum, nondum tamen copula consummatum, potest dissolui ex dispensatione Pontificis.* 343.
- Matrimonium (etiam hodie) potest contrahi per procuratorem.* 406.num.fin.
- * *Matrimonium non censetur contractum per haec verba: Non habeo aliam in uxorem, nisi te.* 130
- Memoria testatoris non est supprimenda.* 193.num.11.
- Memoria senescit in senibus, & sensus diminuantur in praesentia.* num.94.
- Memoria qualiter conservetur & augeatur, traditur remis sine.* *ibid.*, num.95
- Memoria & intellectus raro in uno subiecto simul consistunt.* *ibid.*, num.97.
- Melius est pro veritate pati supplicium, quam pro adulatio ne beneficium.* *ibid.*, num.146.
- Medici nec oratores sine usu & exercitatione, nihil percipi possunt.* in praesentia, num.77.
- * *Mediatores possunt esse testes super contractu cui interfuerunt, si utraque pars consentiat.* 75
- Melioratio inaequalis non valet, si facta sit in minus solemnitate.* 50
- Mens testatoris talis praesumitur, qualem verba demonstrant.* 193.num.5
- * *Mensuratio rei venditae facienda est secundum mensuram loci contractus.* 733
- Mentiri, & mendacium dicere differunt.* 128.num.5.
- Mendacio negans se possidere, transfert possessionem in actorem.* in prin. *ibi.*
- Mentiris, potest alter alteri dicere in iudicio, in defensionem proprii iuris.* 323
- Mendax punitur in pluribus casibus.* 128.num.1
- Mentiris, non potest alter alteri dicere, etiam in defensionem proprii iuris, quando crimen de quo accusatur, interest reipublicae quod sciatur.* 323
- Meretrix turpiter facit cum sit meretrix, non tamen turpiter recipit.* 587.num.1
- Meretrix in foro conscientiae mercedem petere, & retinere potest.* *ibid.*, num.2
- * *Meretrix ex turpi lucro quaesitis eleemosynam facere potest.* *ibid.*
- Meretrix acquirit dominium rei sibi donatae.* *ibi.*, num.3
- Meretrix est persona miserabilis.* *ibid.*, num.4
- Meretrici competit actio, & exceptio.* *ibid.*, num.5
- * *Merceres venales veniunt sub tacita hypotheca.* 444.
- Metus non reddit iuramentum nullum.* 604.num.3
- Metus mortis excludit consensum.* *ibid.*, num.8
- * *Meri imperij diffinitio, posita per Bart. in l. imperium. ff. de iurisdic. omnium iud. num.6. approbatur & reprobat communiter.* 280.
- Merum & mixtum imperium possunt praescribi sine scientia & patientia principis.* 45
- Millones puede pedir el Rey en caso de necesidad.* 578 num.2
- Miles non potest esse procurator.* 404.num.1
- Milites sancti Iacobi, Calatravae, & Alcantarae, possunt disponere de fructibus suarum commendatararum.* 388. num.64
- * *Militi caelesti non competit privilegium, quod possit opponere exceptiones peremptorias post sententiam.* 328
- Miles non potest gravare filium in legitima, per substitutionem fideicommissariam,* 159.num.4
- Miles, etiam per directam militarem, non potest hodie gravare filium.* *ibid.*, num.5
- Minor 25. annis, si inductus dolo facit testamentum, venientes ab intestato possunt agere ad rescissionem illius contractus actione de dolo.* 348
- Minor 14. annis etiam si sit doli capax, non incurrit poenam perjurij.* 123.num.1
- Minor potest sine decreto donare causa remunerationis.* 273 num.7
- Minor 25. annis conficiens testamentum, non potest restitui aduersus confessionem.* 348.
- Minor praesumitur ignorare ius quod sibi competit.* 723. num.4
- Minor potest restitui, etiam in beneficialibus, quando beneficium non esset alteri collatum.* 15
- Minor iurans contractum, etiam si sit laesus, non potest illum impugnare.* 723.num.11
- Minor quamvis de iure civili non possit appellare a sententia possessionis, potest tamen aduersus eam restitui in integrum.* 15
- * *Minor iurans contractum, non amittit beneficium.* l.2. C. de rescind. vend. nec restitutionem in integrum. 171
- * *Minor non potest actionem cadere, sine auctoritate curatoris & iudicis.* 56.
- * *Minor & ecclesia, tantum temporis habent ad restituendum, quantum in laesione fuerunt, non quadriennium.* 546
- * *Minoris bona non censentur tacite hypothecata pro pensionne domus in qua habitat.* in prin. 132
- * *Minoris bona sunt tacite hypothecata pro dote quam accepit.* *ibid.*
- * *Missus in possessionem ex primo decreto, intra annum possidet in actionibus realibus, sed revocabiliter.* 176.
- Missus debet celebrari in capella, vel loco a testatore designato.*

Index rerum.

- guo. 686. num. 6.
Missa est sacrificium quod Deo offertur. 693. num. 13.
* Monachi prohibiti esse executores testamentorum, possunt esse electores pauperum, quibus aliquid est distribuendum iussu testatoris. 88.
Monachus potest absque licentia ordinarii, resignare beneficium. 561. num. 32.
Monachi ad seruum, valet equiparatio. 446.
* Monachus in acquirenda possessione equiparatur filio & non seruo. ibidem.
Monachus non potest habere proprium. 280. num. 6.
Monachus, & seruus non coguntur adire hereditatem, & faciunt venire substitutum. 446.
Monachus secuta professione moritur mundo. 280. num. 5.
Monachus potest obligare monasterium pro debito contra-cto causa studij. ibid.
Monachus succedit tanquam suus & agnatus. ibid.
Monachus comprehenditur sub dispositione l. fin. C. de bon. quæ liberis. ibid.
Monachus melius equiparatur filio quam seruo. ibid.
Monachi voluntas expressa vel tacita, seruanda est contra monasterium. 63. num. 3.
* Monachus si fuerit interfectus, & pro pace pecunia detur, ad quem pertineat si monachus habeat patrem. 333.
Monachus sine licentia superioris, faciens executionem testa-menti, valet eius executio. 88.
* Monachus non potest præfici ecclesie curata sine dispen-satione. 291.
Monachus accusans abbatem debet habere litis expensas de bonis monasterij. 734. num. 19.
Monasteria opulenta non possunt aliquid recipere pro siste-tatione monialium ingredientium. 439. num. 7.
Monasterium habetur loco filij, si grauamen sit appositum, si sine liberis ex suo corpore creatis, non per interpreta-tionem iuris, vel ingressum religionis. 193.
Monasterium absque labe simonia potest premium recipere pro receptione monialis. 439. num. 2.
* Monasterium potest repudiare. 241.
Monasterium non debet recipere premium pro ingressu monia-lis, sed pro alimentis. 439. num. 3.
* Monasterium habetur loco filij. 192.
Monasterium sancti Clementis ciuitatis Toleti, habet in re-ditibus quotannis duodecim milia ducata. 439. num. 5.
Monasterium, quando possit retinere hereditatem, viuente monacho. 63. num. 3.
* Monasterium habetur loco filij, etiam grauatus teneatur restituere, si sine liberis ex suo corpore creatis decesserit, & ingrediatur religionem. in prin. 193.
Monasterio herede instituto, si talem recipiat in monialem, reijcitur conditio, & valet institutio. 439.
Monete valor si decreascit ob principis voluntatem, diminu-tio cedit in commodum creditoris. 219.
* Monitio requiritur ad incurrendam penam positam per le-gem negative loquentem. 195.
Moniales in receptione nouitiae non possunt aliquid recipere ultra victum & vestitum sub excommunicationis pena. 439. num. 5.
Monialis non potest exire monasterio, licet habeat grauissi-mas infirmitates, ultra contentas in motu proprio Pij V. questione. 509. num. fin.
* Mora non excusat per difficultatem præstationis quantita-tis.
* Mortis pena pro primo furto imponi potest. 741.
* Mors ciuilis equiparatur naturalis in casibus à iure excep-tis. 63.
Mulier non præsumitur certiorata de Velleiano, & si sit in-positum in instrumento, quo interrogatus notarius, qui se-cit tale instrumentum, quid sit Velleianum, nesciat respon-dere. 515.
Mulier consentiens vèditioni rerum dotialium, videtur remu-tere hypothecam. 10. num. 7.
Mulier coniugata sine licentia viri potest donare causa mor-tis, etiam de iure regio. 685. num. 3.
* Mulier transiens ad secunda vota, relinquens maritum he-redem, non dicitur decedere intestata, in duabus partibus debitis venientibus ab intestato. 490.
Mulier facilius se obligat quam donat. 695. num. 16.
Mulier coniugata, sine licentia viri potest facere testamen-tum. ibidem. num. 18.
Mulier certiorata de Velleiano, ei renunciatis, priuatur eius beneficio. in prin. 515.
Mulier consentiens alienationi rerum dotialium, remittit hy-pothecam, non vero debitum. 3. num. 8.
* Mulier in casibus in quibus admittitur ad accusandum, re-netur se inscribere. 533.
Mulier relicta vsufructuaria bonorum exstantibus filijs, so-lum illi dabitur vsusfructus quinti bonorum testatoris. 68. num. 3.
Mulier etiam honestissima, non potest esse testis in testa-mento, & rationem assignat gloss. in huius testimonio. 5. mulier. ff. de testam. quæ communis est. in prin. 220.
Mulier potest esse testis in codicillis. ibid.
Mulier potest esse testis in testamento ad pias causas. ibi.
Mulier competit rei vendicatio contra quemlibet possesso-rem, non obstante dotis estimatione. 3. num. 24.
Mulier potest esse testis in testamento facto inter liberos. 220.
Mulier ad recuperanda bona dotalia, alienata constante ma-trimonio, habet actionem, etiam si illi offeratur dotis æsti-matio. 3. num. 36.
Mulier potest esse testis in quouis testamento de iure canoni-co. 220.
Mulier habet constante matrimonio dominium rerum dota-lium naturale. 3. num. 34.
Mulier in suo testamento non potest aliquid relinquere pro-pinquis, quorum consensus desideratur, illis auctoribus in prin. 235.
* Mulier non præfertur creditoribus in hypotheca expressa, secus in tacita. 371.
Mulieres nobiles, minori dote recipi debent ad monasteria. 459. num. 8.
Mulierum genus auarissimum est ad donandum. 694. num. 15.
Mulierum proprietates referuntur. 734. num. 8. cum sequen-tibus.
Mulier habens expressam hypothecam, non præfertur credi-toribus habentibus hypothecam expressam anteriore. 371.
Mulier vetula & diues, nubens iuueni formoso, non dicitur nu-bere indigno. 248. num. 12.
Mulier coniugata est prohibita contrahere, propter damnum mariti, & non alia ratione. 170. num. 16.
Mulier pro viro obligari non potest. 3. num. 16.
* Mulier mortua, nondum cognita, nec ad domum tradita maritus lucratur partem dotis, extante statuto quod vxor præmortua, maritus lucretur partem dotis. 110.
Mulier ex pacto liberatorio inito cum marito, non remanet obligata. 3. num. 15.
Mulier prohibita contrahere, potest adire hereditatem la-crum.

Index rerum.

rosam sine viri licentia, etiam iure regio. 710. num. 1.
Mulier quæ minor 25. annis non petijt filio tutorem, eius hereditate non priuatur facta maior. 729. num. 23
** Multitudo causarum, non est iusta causa delegandi causas iuri & mixti imperij. 42.*
Multitudo auctorum non est attendenda. in præf. num. 38.
** Mutuus scholaribus vt audiant vnum potius quam aliū lectionem, committit vsuram. 535.*
Mutus potest esse testis. 406. num. 2
** Mutuus pecuniam ad emendam domum, habet in ea hy pothecam pro illius pecuniæ solutione. 744*
Mundus ex qua materia factus fuit traditur. in præf. num.
 133

N.

Naturam & non accidens considerare debemus. 2.
num. 68
Natus ex matrimonio legitimo, præfertur legitimo per subsequens matrimonium. 2. num. 83
Nascendi initium considerare debemus. ibid. num. 83
** Natus in transitu per aliquod oppidum, non dicitur ciuis, vel naturalis illius oppidi. 458*
Naturalis obligatio impedit repetitionem. 71. num. 13
Necessaria est lex quæ imponeret pœnam filiabus cōtrahen tibus matrimonium sine patris licentia. 5. num. 5
Necessitas nulla excusat clericum a residentia sui beneficij. 585
Negans narrata in libello, prout in eo narrantur, non amittit possessionem. 128
Negans debitum, non admittitur ad cessionem. ibi. num. 12
Negans similis est subtrahenti. 129. num. 6
Negans, testibus conuictus, admittitur excipiens. 326
Negatiua præcedens, reddit actum sequentem nullum. 404 num. 5. & 728. num. 3
Negans & excipiens, non censetur confiteri. 362
Negans & excipiens, censetur confiteri, extante statuto qd positionibus respondeatur simpliciter. ibid.
Negatio in tormentis tollit indicia, & etiam plenam pro bationem. 375
** Negatiuam probare tenetur, fundans intentionem suam in ea. 145*
** Nepos representat personam patris. 197. num. 8*
Nepos remanet in potestate aui, patre exheredato. 101. num. 7
Nepos vicit in pugna cum patruo, ex iudicio Othonis impe ratoris. ibid. num. 2
Nepoti defertur querela per successorium edictum, excluso eius patre. 101. num. 8
Neptis non debet esse melioris conditionis quam eius mater 694. num. 11
Nepos non rumpit testamentum. 101. num. 22
Nepos viuo parente non est necessarium vt instituatur nec exheredetur. ibid. num. 28
Notarius non potest conficere instrumentum de commissio ne sibi facta. 376
Notarius nemo nascitur cum sit quid facti. 425. num. 2
Notarius præsumitur habere titulum sui officij, si fuit in pos sessione illius. ibid. num. 3
Notarius, sine tabellio, bene acquirit absenti. 54
Notarius mortuo prælato amoueri nō potest sine causa. 425 num. 10
** Notarius moriens, bene potest committere alteri notario*

sua instrumenta, sine auctoritate iudicis. 429
Notarius ad libitum creatus, recepta pecunia, non potest re moueri per successorem. 425. num. 15.
** Notarius præsumitur esse rogatus. 583*
Notarius vel alius officialis anteaquam suo officio priuen tur, debent audiri per remedia iuris ordinaria. 425. num. 19
Notario potest committi examinatio testium, & quilibet actus alius particularis. in prin. 376
Notorium debet esse generale, non particulare. 698. nu. 15
** Nouatio præsumitur hodie, etiam in omnibus casibus, in quibus olim præsumebatur, saltem ope exceptionis. 93*
Nouatio præsumitur hodie facta, etiam in stipulatione pœ nali. ibid.
Nobilitas deuiat à malo, & inclinatur ad bonum. 693. nu. 34
Nobilis genere melior præsumitur. ibid. num. 33
Nobilis dicitur idem, quod non vilis, vel notus in republica. 688. num. 12
Nobilis non potest priuilegio nobilitatis renūciare, vt pro de bito ciuili possit incarcerationi. 688
Nobilis præfertur plebeio in prouisione capellaniæ. 693. nu me. 32
Nobilis dicitur à nascendo, & ille qui pecunijs abundat, 688 num. fin.
Nobilis tenetur contribuere ad omnes publicas contributio nes. 578. num. 10
Nobilis non potest excommunicari pro debito ciuili cum nō possit pro eo incarcerationi. 701. num. 1
** Nuncio dicenti se aliquem citasse de commissione iudicis, non creditur nisi appareat de speciali mandato, etiam si sit generaliter constitutus ad citandum. 380*
Nuncio dicenti se citasse, magis creditur quam parti negan ti. 381
Nuncio dicente se citasse, & parte negante, statuit arbitrio iudicis cui magis credatur. ibid.
Numerus auctorum vincit in doctorum varietate. in præf. num. 14

O.

Obligatus ad factum (etiam habens facultatem facien di) potest soluere interesse. in prin. 62
Obligatio naturalis nascitur ex minus solemnī testamento. 71. num. 7
Obligatio & actio ex conuentione partium, potest extendi ad infinitum. 207. num. 27
Obligatio annua in totum censetur præscripta pro primo an no & sequentibus. 567. num. 7
** Oblitio inducens amissionem possessionis, debet durare per decennium. 98*
Obligandi verbum, & contrahendi, differunt. 694. num. 19
Obligatio personalis est obiectū actionis hypothecariæ. 103. num. 9
** Obligatori personali non competunt remedia possessoria. 656*
Obligatio personalis deficit, si heres non adeat hereditatem. 103. num. 7
Obligatio absenti acquiritur per tabellionem & notarium. 54. num. 2
** Obligatus ad factum, cum iuramento si non adimpleat, ni hilominus tenetur ad intere. e. 62*
Obligatio absenti acquiritur iure regio, sine acceptatione. 54 num. 8

Obligatus

Index rerum.

- Obligatus ad cautionem, adimplet præstando verbalem, & penam promittendo. in prin. 66*
- Obligatio naturalis impedit debiti receptionem. 71. nu. 14*
- Obligatio defuncti transit ad heredes pro portionibus hereditarijs. 75. num. 10*
- Obligatus ad simplicem cautionem, tenetur obligare bona sua. 66*
- * *Obligatus ad soluendum in certa forma pecunie, si forma ante moram à principe reprobetur, liberatur à soluendo in illa forma. 219*
- * *Obligatio facti, promissore existente in mora, mandatur executioni ad interessere. 324*
- * *Obtinens in petitorio, & possessorio recuperanda, simul intentatis, prius obtinet in possessorio, & postea in petitorio, quamvis aliter non probet dominium. 334*
- * *Occidere alterum pro defensione rerum, non est licitum. 349*
- Occidens alium consulto, & præuia deliberatione, ex intervallo post repentinum iræ motum, absque prodicione, non gaudet immunitate ecclesiastica. 681*
- Offensio facta pluribus ab omnibus remittenda est, 77. num. 1*
- Officiales ad voluntatem creati dicuntur perpetui. 425. num. 16. & 17*
- * *Officialis contractus, factus in provincia quam administrat palam & bona fide, bene valet. 445*
- Officia non possunt vacare nisi altero de tribus modis, scilicet morte, renunciatione, & delicto. 425. num. 8*
- * *Officialis potest prohibere, ne alius utatur signo suo. 745*
- Officium iudicis competit ex ea lege cuius verba ad iudicem diriguntur. 536*
- Officium iudicis competit ex lege. 536. num. 12*
- Officiales nouiter creati, sunt onerosi partibus & causis. 425. num. 21*
- * *Officium iudicis est triplex, mercenarium, nobile, & aduersum. 40*
- Officium iudicis non extenditur ultra suæ iurisdictionis terminorum. 678. num. 12*
- Officium iudicis præscribitur per 30. annos. ibid. num. 2*
- Officium suum nemini debet esse notium. 539. num. 9*
- Officium iudicis durat per quadriennium. 536. num. 11*
- Olim dominus, præsumitur hodie dominus, si dominium allegetur. 47*
- Omnis actus consistit in voluntate & potestate. 71. num. 10*
- Omissio publicationum concilij ex causa iusta, facit prolem legitimam. 697. num. 10*
- Omnia bona parentum, (excepto quinto,) sunt legitima filiorum. 573. num. 19*
- Omnia quæ scimus, sunt minima pars eorum quæ ignoramus, in præf. num. 99*
- Optimum & integrum iudicium est, quod plurimorum sententijs comprobatur. 695. num. 28*
- Onus aris alieni pertinet ad heredem, & non ad usufructuarium. 191*
- Onus reale sequitur rem, sicut lepra leprosum. 75. num. 21.*
- * *Onus legatorum spectat ad heredem, non ad usufructuarium vniuersalem. ibid.*
- Onus aris alieni pertinet ad heredem, non vero ad usufructuarium. 191*
- Onus imponi potest personæ pro rebus. 276. num. 4*
- Opinio noua auctoris refertur, circa intellectum l. 49. Tauri. 5. num. 2*
- Opinio glossæ est tenenda, nisi usus fuerit in contrarium. in præf. num. 62*
- Opinio singularis vnius doctoris, præfertur communi opinioni in causa matrimoniali. 697. num. 3. & in præf. num. 8*
- Opinio quæ respicit fauorem ecclesiæ, est tenenda. 726. num. 17.*
- * *Opinio communis canonistarum, quot testes possint recipi super eisdem articulis in causa appellationis, non debet seruari in foro ciuili. 351*
- Opinio theologorum contra canonistas, quando sit sequenda traditur remissive. in præf. num. 49*
- Opinio quæ habet plures auctores, non debet considerari, sed illa quæ habet grauiores. in præf. num. 3*
- Opinio cuiuscunque doctoris excusat litigantem à condemnatione expensarum. ibid. num. 7*
- Opinio antiquorum est sequenda, & assignatur ratio. in præf. num. 45*
- Opinio vnius doctoris, etiam fauore vltimæ voluntatis, non est sequenda contra communem. in præf. num. 24*
- Opinio, quæ fauet rationi naturali, est tenenda. in præf. num. 42*
- Opinio, quæ æquitatem continet, seruanda est. in præf. nu. 16*
- Opinio habet se ad verum & falsum. in præf. num. 124*
- Opinio, quæ melioribus fulcitur rationibus, est tenenda, etiam contra communem, in præf. num. 42*
- Opinio est assensus intellectus, alicui non sufficienter noti ab obiecto proprio. sup. num. 118*
- Opinione legistarum, & opinione canonistarum concurrentibus, sequenda est canonistarum. ibidem. num. 27*
- Opinio approbata per consuetudinem præfertur communi opinioni. ibi. num. 2*
- Opinio vnius doctoris est sequenda, quando non habet contra dictorem. in præf. num. 47*
- Opinio animæ securior est tenenda. 123. num. 2*
- Opinio non causat certitudinem, sed errorem & dubietatem. in præf. num. 119*
- Ordo ecclesiasticus liberat à iurisdictione iudicis secularis. 563. num. 5*
- Ordo nascendi cum sit incertus, pro possessore iudicandum est. 284. num. 52*
- * *Ordo naturæ est attendendus. 606. num. 44*
- * *Ordo dicitur prima tonsura. 524*
- Ordinis diffinitio traditur. ibid.*
- Ordinem scripturæ seruare non tenetur, cui electio committitur. 265. num. 6*
- Ordinatus ad titulum patrimonij, vel beneficij, potest illud permutare, vel alienare, sine licentia ordinarij, si ordinatus retineat congruam sustentationem. 561. num. 24. & 30*
- Ordinatio fraternitatis veteris, Toleti, circa confratres admittendos, declaratur. 694. num. 2*
- Ordinarij licentia, quando in alienatione bonorum requiratur, vel non. 561. num. 30.*
- Ordinatus ad titulum patrimonij, non potest illud vendere, & si vendat, an sit suspensus, & an valeat venditio. 527*
- Originarius tenetur conferre capellaniam præsentato à patrone, alias promissio erit nulla. 693. num. 29*
- Originarius non est filius natus in transitu. 458. num. 16*
- * *Originarius, vbi missæ capellaniæ debent celebrari, præfertur extraneo. 693. num. 36*
- Origo patris inmutabilis est, etiam cum expressa renuntiatione. 458. num. 3*
- Origo non perditur propter absentiam. ibid. num. 5*
- Originarius potest in loco originis conueniri, si ibi reperitur. ibid. nu. 6*

Index rerum.

Originalius potius quam aduena præsumitur quis. *ibid.* nu. 9
 Causa qualiter probetur. *ibid.* num. 14

P.

* *Patientia cum calore iudicij, non inducit stipulationem.* 646.

Patientia fideiussorum, cum calore iudicij, inducit tacitam stipulationem. ibidem.

Patientia populi est causa immediata consuetudinis. 557. num. 7

Pax est facienda cum heredibus defuncti, non cum consanguineis, etiam si heres sit extraneus. 77. num. 2

Pace rupta ab altera partium, potest etiam ab altera rumper. 92

* *Pactum partium præscriptioni renunciari non potest. 174.*

* *Pactum factum de consensu patris cum filia, de succedendo tempore quo dotatur, valet fratrum consensu, stante statu tuto, quod filiis masculis stantibus, non succedat femina ab intestato. 141*

* *Pactum de retrovendendo, & modicitas pretij, inducunt præsumptionem contractus usurarij. 224*

Pactum de retrovendendo cum clausula vt perpetuo res redhibeatur, excludit præscriptionem. 207. num. 28

* *Pactum de retrovendendo facit transferri dominium, statim oblato pretio sine noua traditione. 299*

Pactum de retrovendendo producit actionem ex vendito, vel præscriptis verbis. 207. num. 4

* *Pactum nudum iuratum producit actionem. 84.*

Palinodiam canere quibus verbis reus teneatur. 128. nu. 8

Papa hominem sanctum hac vita migratum, potest in sanctorum numerum collocare sine consensu cardinalium. 745

Papa conferens beneficia suis consanguineis, non committit simoniam. 274. num. 3

Papa potest clericis concedere priuilegium testandi de suis fructibus. 388. num. 41

* *Papa sine consilio Cardinalium potest res arduas expedire. 645. num. 2*

* *Papa nullum habet iudicem, nisi in crimine hæresis. 645. num. 11*

* *Papa non potest facere, quod non adimplens iuramentum non sit periturus. 117. num. fin.*

Papa iudicauit quod lapso biennio non admittatur exceptio non numeratæ pecuniæ. 38. num. 1

Papa potestas, est summa potestas. 645

Papa tolerat, vt clerici disponant de fructibus intuitu ecclesiæ acquisitis, 388. num. 46

Papa suprema potestas non præscribitur. 46. num. 8

Papa potest dispensare in matrimonio rato, & non consummato. 343

Papa potest sine Cardinalium Consilio, Cardinalem eligere, & officio priuare. 645. num. 6

Papa non debet sine causa concedere clericis facultatem disponendi de redditibus ecclesiasticis. 388. num. 21

* *Papa potest aliquem sine causa priuare suo beneficio. 528*

*Papa potest regem regno priuare. *ibid.* num. 8*

Papa habet vtrumque gladium in temporalibus. 739

* *Pactum nudum firmatur iuramento 315*

Pactum nudum, etiã de iure canonico non parit actionem. 543

Pater Domini nostri Iesu Christi, de nihilo seruiret respectu virginis, si fuit absq; originali peccato procreata. 653. num. 3

Pater potestas illum operatur effectum, vt quidquid acqui-

rit filius, acquirat patri. 152. num. 6

* *Par in parem non habet imperium, si duo iudices ciuitatis delinquant. 161*

Parua vel magna quantitas, ad delationem iuramenti, relinquitur arbitrio iudicis. 7. num. 21

Paria sunt non facere testamentum, vel inutiliter facere. 71 num. 9

Parum est in iure, quod subuerti non possit. in præf. num. 140

* *Parochus scholarium, est clericus illius parochiæ, in qua habitant scholares. 413*

Parochi ciuitatis Toleti iniqua consuetudo, damnatur. 458 num. 21

Parochus per duos etiam menses, non potest sine licentia episcopi à suo beneficio recedere. 585. num. 5

* *Pater non potest filios pignori tradere, licet possit eos vendere. 270*

Pater de iure canonico non potest exheredare filiam, quæ contraxit matrimonium sine ipsius licentia. 5. num. 1

Pater usufructuarius tenetur præstare cautionem. 408. n. 11

* *Pater accipiens emphyteusim pro se & filiis suis, non potest de illa disponere in præiudicium illorum. 325*

Pater tenetur dotare filiam, quæ matrimonium contraxit sine dotis promissione. 5. num. 4

Pater tenetur, extantibus filiis legitimis dotare filiam naturalem intra quintum. 565. num. 6

Pater administrator aduentitiorum filij in negotijs illius, potest procuratorem constituere, ante litem contestatam. 330

Pater habens bona aduentitia filij, de illis præsumitur soluis se condemnationem contra eum factam. 513. num. 3

* *Pater habens pupillum, relinquensque fideicommissum, in dubio censetur à pupillo reliquisse, & non à venientibus ab intestato. 236*

Pater consentiens in delicto filij, non videtur, quod pro eo soluit, fecisse, animo repetendi. 511. num. 4

Pater usufructuarius in bonis filij, facta professione perdit usufructum. 64. num. 4

* *Pater compellitur dotare filias iure actionis, non officio iudicis: & quid si filia sit diues. 5. & 37. nu. 3*

Parentes non succedunt filio habito in figura matrimonij, omissis publicationibus Concilij. 697. num. 13

* *Pater rogatus à filio hereditatem alteri restituere, deducit duas quartas de iure canonico, de iure autem civili vnã tantum. in fine. 74*

* *Pater non succedit filio habito in figura matrimonij, quando pater sciebat impedimentum. 697. num. 13*

Pater potest vendere filium propter famem, sed tenetur illum redimere cum peruenerit ad pinguiorem fortunam. 729. num. 7

Pater non potest exheredare filiam errantem, quæ iam correctæ est. 537

Pater habens filios primi matrimonij, non potest donare ultra quintum secundæ uxori, etiam ex causa remuneratio- nis. 237. num. 1

Pater non transmittit ad suos querelam non preparatam. 101. num. 70

* *Pater tenetur dotare filiam naturalem diuitem. 565*

Pater & filius sunt correlatiui. 665

Pater ex causa remunerationis potest filio spurio ultra quintum donare. 273. num. 5

Pater potest impugnare donationem inofficiosam. 665. nu. 5

*Pater potest contrahere titulo oneroso, in præiudicium legiti- mæ filiorum. *ibi.* num. 24*

* *Patre professio ordinem alicuius instituti, eius morte naturali*

cc

Index rerum.

- turali, non expectata, tenetur monasterium legitimam portionem filijs restituere, 342
- Pater succedit filio legitimo in quinto bonorum, 2. nu. 37
- Pater non potest donare ultra quintum, 273. nu. 16
- Patria potestas cessat in patre proficiente religione, 64. nu. 5
- Partitio bonorum rerum ecclesiasticarum fuit facta anno 470. quæst. 388. nu. 57
- * Patre volente alienare bona sua in fraudem filiorum, titulo oneroso, possunt filij petere officio iudicis legitimam portionem sibi assignari, unde percipiant sibi alimenta. in principio. 506.
- * Parens transiens ad secunda vota succedit, tam in proprietate, quam in usufructu, in bonis filij prioris matrimonij, ab intestato decedentis, nullo fratre relicto. 671
- Pastor bonus debet tondere pecus, non vero pilos & lanam euellere. 578. nu. 24
- * Patre iam alienante bona sua, in fraudem filiorum, titulo oneroso, possunt filij petere officio iudicis legitimam portionem sibi assignari, unde percipiant sibi alimenta. 506
- Pauper præfertur diuiti in prouisione capellanæ. 693. n. 37
- * Patrimonium ad cuius titulum quis est ordinatus potest illud vendere inconsulto episcopo, & alienare, sed secundum Concilium secus. 527
- Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, æquiparatur beneficio ecclesiastico. ibi. nu. 1
- Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, gaudet privilegio bonorum ecclesiasticorum. ibidem. nu. 4
- Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, potest vendi sine licentia episcopi, si aliunde ordinatus habeat unde vivere possit. 561. nu. 25
- * Patrocinium in causa promissum, intelligitur promissum, in prima, & secunda instantia. 597
- Patronus laicus potest intra quadrimestre tempus, variare toties quoties voluerit. 693. nu. 2
- Patronus dicitur ille, qui fundauit ecclesiam, vel capellam dotauit. 281. nu. 4
- Patronus qui est in possessione præsentandi, præfertur proprietario. 717. nu. 5
- Patronus laicus dicitur clericus, quando ex proprio patrimonio fundat capellaniam. 281. nu. 8
- Patroni ecclesiastici sunt ecclesia, monasteria, & clericus 281. nu. 9
- * Patronus clericus potest variare in præsentatione, toties quoties voluerit: & quid de laico. 692
- Patronorum interest ne capellani dimittant beneficia, ipsis spretis. 281. nu. 15
- * Patronus, siue clericus siue laicus, præsentans indignum, priuatur in e præsentandi. 659
- * Patrius refertur nepoti in iucceffione primogenituræ. 192
- Peccatum originale fuit in radice, quia omnes in Adam peccauerunt. 653. nu. 4
- Peccatum parentum non imputatur filiis. ibi. nu. 27
- * Peccat mortaliter exigendo debitum ab uxore; qui contra ait matrimonium post votum simplex. 285
- Peccatum originale non derogat sanctitati, & puritati virginis, sed solum naturæ infirmitatem ostendit. 633. nu. 7
- * Pecunia soluta ex compositione mortis alicuius monachi, acquiritur monasterio. 333
- Pecunia censeatur res mobilis, & de his quæ seruando seruari non possunt. in prin. 312
- Pecunia est omnis res. in præf. nu. 143
- * Pecunia destinata ad emptionem prædiorum, censetur res immobilis. 312
- Pæna commissi non committitur in solidum, contra omnes heredes, sed contra non soluentem tantum. 75. nu. 8
- * Pæna legis, an in foro conscientie exigí possit. 687
- Pæna imposita per legem negatiue loquentem incurritur si ne monitione. 195
- Pæna secundo nubetium, sunt sublata de iure canonico. 742. nu. 2
- * Pæna ordinaria nõ potest opponi damnato ex præsumptionibus. 337
- Pæna imposita à iure propter mendacium, habent locum in terueniente dolo. 580. nu. 9
- * Pæna applicanda fisco, facit crimen priuati dici publicum, & quod quilibet de populo possit accusare committentem. 216
- Pæna legalis non debetur in foro conscientie, ante iudicis condemnationem. 687. nu. 5
- * Pæna statutaria tollit pænam iuris communis. 626
- Pæna conuentionalis utroque iure debetur, & exequi potest. 687. nu. 6
- * Pæna posita in principali, non censetur repetita in augmento. 318
- Pæna non incurritur ex actu nullo. 527. nu. 11
- Pænam pragmatica taxæ panis, potest index ex causa moderare. 540. nu. 19
- * Pæna appositæ Titio, & eius heredibus, cuius duo extiterunt heredes, ab altero incurfa committitur in solidum. 76
- Pænam legis potest index ex causa temperare. 540. nu. 19
- * Pæna imposita ipso iure, non est necessaria sententia declaratoria ad executionem. 113
- Pæna conatus exequi potest, quando expresse à lege affectus punitur. 540. nu. 15
- * Pæna committitur, si statuto caueatur, quod occisor habeat pacem ab heredibus defuncti, & habuit ab vno tantum, cum essent duo. 77
- Pæna extraordinaria debet puniri, qui deuenit ad actum proximum delicti. 540. nu. 13
- * Pæna imposita fauore filiorum contrahenti secundas nuptias intra annum luctus, procedunt de iure canonico. 742
- Pænitentia non potest recipi, etiam de licentia parochi, ab alio non habente curam animarum. 513
- Pænitentia non admittitur in his quæ exigunt præsentiam superioris. 283. nu. 5
- Perempta re apud emptorem casu fortuito, non habet locum l. 2. c. de rescind. vend. secus si sua culpa. 443
- Philosophi circa mundi creationem, & materiam, varias habuerunt opiniones. in præf. nu. 132
- Perpetuum dicitur usque ad triginta annos. 207. nu. 8
- Peritis in sua arte est credendum, & qualiter hoc intelligatur. 1. nu. 24
- Periurus non potest esse testis, cum distinctione tamé glossæ in c. quicumque. 6. quæst. 1. 396
- Persona non miserabilis, non potest agere pro dote, principaliter coram iudice ecclesiastico. 96
- * Petitorio & possessorio recuperanda simul intentatis obuiens, prius obtinet in possessorio, & postea in petitorio, quamuis aliter non probetur dominium. 334
- * Pignora capta ex auctoritate sententiæ diffinitivæ, quæto tempore distrahi possint, relinquuntur arbitrio iudicis. 633
- * Portione hereditatis vendita à coherede, si alia pars retinetur, accrescit emptori hereditatis. 69
- Potentia animi, sequuntur corporis temperaturæ. 653. nu. 3
- * Possessio quaeritur domino, per constitutum factum ratori, ipsius nomine. 156
- Possidentis conditio, melior est in casu dubio. 281. nu. 46

Index rerum.

- * Possessor bonae fidei facit fructus suos. 499
- * Possessio beneficii remanet penes resignatam, conditione non impleta. 561 num. 14
- * Possessor male fidei, an teneatur ad fructus percipiendos a se, vel ab altero, sunt duae communes distinctiones. con-
tr. 499
- * Possessor bonae fidei non tenetur restituere fructus industria-
les iam consumptos, etiam si factus sit locupletior. 119.
- * Possessor male fidei, ratione tituli excusatur à fructibus
percipiendis. 120
- * Possessor rei emphyteusis, vel censui obnoxia, potest in solidum
pro annuis redditibus actionem exercere in via executiva,
aduersus omnes possessores. 75. num. 20
- * Possessio an sit unica tantum, vel duplex. 640. & 3. num.
59. & 63
- * Possessorium non potest deduci post litem contestatam. ut petito-
rium prius deductum suspendatur. 436
- * Possessor negans narratam libellam prout in eo continentur,
si postea conuincatur possidere, amittit possessionem. 128
- * Possessor negans possidere se, si conuincitur de mendacio,
transfert possessionem in petitem, & est communis in-
tellectus ad l. fin. ff. de rei vend. ibi.
- * Positio de mille, qui centum debet, tenetur consisti in il-
la centum. 431
- * Posthumi institutio, cocepta in vno casu, trahitur ad alium. 381
- * Positio turpitudinem continenti, non tenetur quis respon-
dere. 508
- * Potestas dispensandi est fauorabilis. 203
- * Potestas suprema Papae vel Caesaris non potest praescribi. 46
- * Potestas eligendi censetur relicta, cui relinquatur usus fru-
ctus, vel dominium. 68
- * Potentior vincit minus potentiorum. 248. num. 5
- * Pubertati proximi dicuntur masculi post decem annos & di-
midium, feminae vero post nouem & dimidium. 291
- * Pulchrum omne, à natura est amabile. 248. num. 10
- * Pupillaris facta filio, non constituto in patris potestate, &
sine spe redeundi ad illam, valet si postea redierit. 479
- * Pupillaris facta extraneo valdatur, extraneo postea urra-
gato per testatorem. 517
- * Pupillaris substituere filio emancipato non potest pater, etiā
hodie. 527
- * Pupillaris substitutio reuocari non potest in codicillis. 264
- * Pupillus non potest adire hereditatem, sine tutoris auctori-
tate. 708
- * Plura delicta operantia plures effectus, pluribus poenis sunt
castiganda in prin. 417
- * Plura delicta committit percutiens alterum vno ictu in
pluribus locis, vel simul pluribus vulneribus. ibid.
- * Pluralitas actuum, & appellationum, praesumitur, ne te-
stes periurij reatu notentur. 600
- * Plus, dictiora teste prolata, nihil magis operatur, quam
sit ab eo dictum. 458
- * Plus valet umbra senis, quam gladius & eloquentia iuue-
nis. in pref. num. 88
- * Plus tempore petenti induciae duplicantur in totum, & non
pro parte. 125
- * Practica ex nimia peritia procedit, quae facit artem. in pref.
num. 80
- * Practica est seruanda tanquam vera legum interpret. in
pref. num. 72
- * Praelati non possunt res ecclesiasticas in feudum consangui-
neis concedere. 275
- * Praeceptum negatiuum obligat semper, & ad semper, affir-
matium non, nisi semper & ad certum tempus. 729. n. 3
- * Praeconis vox, paucis innotescit. 724. num. 12
- * Praemio posito vni ex pluribus, primo ad brabium curren-
ti, duobus simul ingredientibus brabium, neutri debetur.
248
- * Praemio posito vni ex pluribus primo ad brabium curren-
ti, duobus simul ingredientibus brabium neutri debetur,
& debent omnes iterum currere, non illi duo tantum. ibid.
- * Praescribens decimas, debet probare famam, quod illas ha-
beret ante Concilium Lateranense. 368
- * Praescriptio, cum peccato, de iure canonico est incompatibile.
388. num. 49
- * Praescriptio hypothecae dotalis, contra tertios possessores, suf-
ficit per decem annos inter praesentes. 3. num. 5
- * Praescriptione acquiritur dominium utile, non directum. 252
- * Praescriptio in ultimis voluntatibus, in annuis praestationi-
bus, solum censetur pro primo anno, & non pro futuris.
567. num. 3
- * Praescribens rem bona fide, non tenetur illam restituere si post
completam praescriptionem adsit mala fides. 729. nu. 20
- * Praescriptio completa bona fide, tollit obligationem natura-
lem, vel saltem reddit illam inutilem. 397
- * Praescriptio incipit currere mulieribus, à tempore quo mari-
tus, vel pater ad mortem. 63. num. 6
- * Praescriptio immemoralis qualiter probetur, remissive. 45.
num. 2
- * Praescriptio per malam fidem ruius, non impeditur quo ad
alterum. 495
- * Praescriptio iurisdictionis contra legem, qualiter procedat.
45. num. 3
- * Praescriptione per legem exclusa, intelligitur de praescriptio-
ne ordinaria decem vel viginti annorum. 496
- * Praescriptio sine possessione non procedit. 501. num. 16
- * Praescriptione completa, si mala fides superueniat, praescri-
bens non tenetur restituere in foro conscientiae. 509
- * Praescriptio seruitutis discontinuae qualiter causetur. 47. nu. 5
- * Praescriptio quare fuit introducta. 48. num. 6
- * Praescriptio statutaria currit contra minores. 531
- * Praescriptio completa non debet plus operari quam res iudi-
cata. 48. num. 11
- * Praescriptio triginta annorum non comprehenditur per illa
verba, non obstante praescriptione. 207. num. 10
- * Praescriptio rerum corporalium, praesumitur cum bona fide
precessisse. 630
- * Praescriptio non excludit restitutionem in integrum, ex ca-
pite ignorantiae. 48. num. 5
- * Praescriptio seruitutum non praesumitur inducta cum bona
fide. 630
- * Praescriptio & restitutio in integrum, impediunt executio-
nem. 48. num. 3
- * Praescriptio incepta in praesentia, & in absentia consumma-
ta, excludit restitutionem in integrum. 201
- * Praescriptio non procedit in rebus quae consistunt in facultate
vtentium. 501. num. 18
- * Praescriptio cum mala fide non procedit etiam in praescriptio-
ne immemoriali. 388. num. 24. nec in actionibus persona-
libus. in prin. 630. & 173
- * Praescriptio iuris exequendi currit contra regem, & contra
ecclesiam. 48. num. 16
- * Praescriptioni pacto partium renunciari potest. 174
- * Praescriptio est iniquum praesidium. 173. num. 3
- * Praescriptio similis est solutioni. 597. num. 2
- * Praescribens bona fide, non peccat. ibi. num. 4
- * Prescri-

Index rerum.

- Præscriptio immemorialis non requirit scientiam, & patientiam aduersarij. in prin. 45*
- Præscriptio ordinaria sufficit contra tertium bonorum possessorem. 3. num. 3*
- Præscriptio meri & mixti imperij, non requirit scientiam & patientiam principis. 45*
- * Præscriptio triginta annorum, non excludit pactum de re trouendendo cum dictione, quodocunque. 207*
- * Præscriptione completa, mala fides superueniens non nocet præscribenti. 657.*
- Præscriptio longi temporis incoata, contra priuatū, cui ecclesia successit, procedit iure ecclesia, & non iure priuati. 36*
- * Præscriptio longissimi temporis, sicuti & alia impeditur per errorem iuris. 8*
- * Præscriptio successoris impeditur mala fide prædecessoris. 25*
- Præscriptio longi temporis impeditur mala fide prædecessoris, non autem longissimi. 25*
- Præscriptio non procedit in rebus consistentibus in facultate utentium. 207. num. 23*
- Præscriptio non procedit contra ea, quæ referuntur in signū principalis potestatis, ea vero, quæ speciali priuilegio cōceduntur, præscriptione immemoriali possunt præscribi. 46*
- Præscribi potest ius immiscendi. 714*
- * Præscribere non potest, qui alienari prohibitus est, nec etiā vfucapere. 13*
- Præscriptio seruitutum realium, requirit allegationem tituli, & quod illius tituli virtute sint facta annuæ præstationes. 47*
- Præscriptio seruitutum realium, non requirit tituli demonstrationem. in prin. ibid.*
- Præsens & tacens actus, qui illo etiam inuito poterat fieri, non censetur consentire, secus si illo inuito non poterat fieri. 202*
- Præsumptiones iuris sunt liquidissimæ probationes, 185. num. 15. & 724. num. 13*
- Præsumptio est pro muentario facto auctoritate iudicis. ibi. num. 13*
- Præsumptio non debet præualere veritati. 721. num. 5*
- * Præstatio annua, quanto tempore præscribatur: sunt tres communes opiniones contrariæ. 567*
- Præsentatio patroni ad capellaniam, debet effectum sortiri, ut possessio acquiratur presentandi. 614. num. 6*
- * Præteritio filij, ita demum reddit nullum testamentum, si ipse hoc petat. 20*
- Præteritio patris reddit testamentum filij nullum. 101. nume. 55*
- Præteritio matris habet vim exheredationis. 101. num. 63*
- * Pretium & res veniunt in obligatione, in casu l. 2. C. de re scinden vend. 443*
- * Pretium & interesse sunt idem, in materia eius, quod interest. 82*
- Præuentio ceteris paribus, semper prodest. 284. nume. 50.*
- Præuentioni est locus, quando habet index accumulatiuam iurisdictionem. 678. num. 20*
- Præuentio fit per citationem, & per capturam. 678. num. 23*
- * Prima consira est ordo. 524*
- Primogenitura consiliuta, omnes descendentes censentur vocati. 725. num. 5*
- * Princeps concedens cum iurisdictione territorium, censetur etiam concedere merum & mixtum imperium. 41. & 501. num. 4*
- Princeps de plenitudine potestatis potest tollere citationem. 175. num. 8*
- * Princeps nō potest tollere primam citationem. in prin. ibid.*
- Princeps potest subditos collectare, quando non habet de suo 578. num. 14*
- Principis potestas ad ea quæ sunt humana & positiua extenditur. 157. num. 9*
- Princeps militat pro communi vtilitate & sic debet de communibus viuere. 578. num. 15*
- Princeps multis vasallis non potest castrum vendere, neque alienare. 532*
- Princeps in his quæ dependent ab eius libera voluntate, potest procedere sine citatione. ibid.*
- * Princeps secularis non potest (etiam cum causa) tollere vires iuramenti, 529*
- Princeps prius debet se præmunire de suo marsupio, quam subditos collectare. 558. num. 17*
- Princeps non potest tollere primam citationem, ceteras vero potest. 175*
- Principis dispositio, contra ius diuinum vel naturale, præsumitur sine causa. 529. num. 3*
- Princeps solus potest gabellas, & noua vectigalia instituere. 578. num. 19*
- Princeps peccat mortaliter, qui sine iusta causa nouum vectigal imponit. 578. num. 20*
- Principis dispositio contra ius diuinum non est valida. ibid. num. 6*
- Princeps vicem pastoris gerit. 578. num. 22.*
- Princeps potest remittere iuramentum indirecte, directe vero non potest. 188*
- Princeps non potest disponere circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium. 175*
- Princeps non præsumitur derogare iuri vocatorum ad maiorem. 2. num. 58*
- * Princeps sine causa non potest auferre alicui rem suam. 529*
- Principis scientia est necessaria ad inducendā consuetudinē. 359. num. 2*
- Princeps auferens alicui rem suam, in his quæ sunt de iure positiua, in dubio præsumitur cum iusta causa fuisse. 529*
- Princeps nunquam intendit alicui præiudicium facere. 2. num. 33*
- * Princeps disponens contra ea quæ sunt de iure naturali, in dubio præsumitur cum causa fecisse. ibid.*
- Princeps auferens alicui ius suum, non præsumitur fecisse eā causa, & est communis. 529*
- Principis dicto, asserentis esse constitutum in extrema necessitate, est credendum. 578. num. 25*
- Princeps disponendo circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium, non præsumitur habere causam. ibi.*
- * Princeps ex causa publicæ vtilitatis, potest alicui auferre dominium. 578*
- Principes nunquam consueuerunt officiales antiquos mutare. 425. num. 23*
- * Princeps de plenitudine potestatis potest absque causa auferre dominium. 677*
- Princeps semper præsumitur habere iustam causam. 578. num. 21*
- * Princeps absque causa potest quem natalibus restitutum etiam in præiudicium heredis iam adeptis hereditatibus dummodo bona non apprehenderit. 579*
- * Princeps absque causa potest tollere dominium in re cuius aliteri quæsitum. 580*
- * Princeps non potest remittere penam parti applicatam. 581*
- * Princeps potest naturales naturalibus restituere, eorum quorum interest, non citatis. 582*

Index rerum.

- Privilegia concessa militibus, extenduntur ad doctores, & advocatos.* 329
- Privilegium nobilium, ut pro debito civili incarcerari non possint, est inductum in fauorem totius nobilitatis.* 685. num. 5
- Privilegia concessa militibus armatae militiae extenduntur ad milites celestes. in princ.* 328
- * Privilegia concessa militibus armatae militiae ad opponendas exceptiones post sententiam, non extenduntur ad milites celestes.* 328
- Privilegium quod conceditur descendentes, non extenditur ad ascendentes in materia odiosa.* 665. nu. 8
- * Privilegium quod non conueniantur coram iudice seculari, habent clerici, de iure diuino.* 550
- Privilegium secundum derogat primo, habet clausulam derogatoriam si in secundo dicatur, Non obstante aliquo privilegio, clausulam derogatoriam habente.* 611
- Probatio in crimine heresis, ad minus debet esse duobus testibus.* 721. num. 1
- Probatio est rei dubiae per testes, vel instrumenta ostensio.* 7. num. 4
- Probatio criminis in genere, vel in specie non fit per testes singulares. ibid. num. 5*
- Probatio per iuramentum custodis montium vel vinearum, dicitur vera probatio, & qualiter sit exequenda.* 7. nu. 8
- * Probatio non numerata pecuniae, non admittitur post benium.* 39
- Probatio admittitur in contrarium aduersus declarationem iuramentum, custodis montium.* 7. nu. 9
- Probationum genera non sunt coangustanda.* 589. nu. 8. & quest. 7. nu. 10
- Probatio in crimine heresis maior requiritur quam in alijs.* 721. num. 6
- * Probatio non admittitur contra confessionem fictam, a lege inductam.* 377
- Probatio per iuramentum non est admittenda, quando per testes infringi possit.* 7. nu. 16
- Probatio debet esse de necessario concludens.* 302. nu. 9
- * Processus factus errore partium, coram vno iudice ex duobus, quibus fuit commissa causa, sine clausula, quod si non omnes, valet & tenet.* 61
- Processus factus coram iudice seculari, non facit fidem coram ecclesiastico.* 296
- * Procuratoris gesta, ante notificationem mandati, non valent.* 134
- Procurator potest petere executionem sententiae.* 632. nu. 8
- * Procurator constitutus per haec verba, Quoties opus fuerit, censetur habere speciale mandatum, sine expressione causae. in fine.* 134
- Procuratoris mandatum, potest probari, per testes esse reuocatum.* 400. nu. 7
- Procurator non admittitur in causis criminalibus.* 237
- * Procurator promittens patrocinium in aliqua causa, tenetur illud prestare in prima, & secunda instantia.* 597
- * Procuratoris acta in causis criminalibus, sunt valida, si exceptio nullitatis non opponatur.* 237. nu. 3
- * Procurator generalis impetrans ius iniquum, non praedi- cat domino, non habenti ratum, fitque retorsio contra pro- curatorem.* 356
- Procurator generalis non potest actum facere, per quem do- minus incurrat penam. ibid.*
- Procurator non potest constitui in causis, in quibus potest poni pena, usque ad relegationem descensue.* 289
- * Procurator non admittitur in causa criminali, in qua pro- ceditur contra absentem ex forma statuti. ibid.*
- * Procurator constitutus hoc modo, Constituo Titium a sinu meum, ad agendum, & defendendum, procurator remanet Titius, ac si diceret, procuratorem meum.* 470
- * Procurator post litem contest. non potest substituere.* 330
- * Procurator constitutus ad renunciandum beneficium cum iuramento, ex causa permutationis, non potest reuocari.* 168. nu. 9
- * Prodigus delinquendo obligatur.* 148
- * Prodigus delinquens, potest puniri usque ad mortem.* 143
- * Prodigus etiam notorius, requirit sententiam declarato- riam suae prodigalitatis, ut habeatur pro prodigo.* 109
- Proditor contra regem, punitur ex solo attentatu.* 540. nu. 3
- Professio religionis facta per metum, potest intra quinquen- nium rescindi.* 500. nu. fin.
- * Professio religionis facta sub conditione, quae contra reli- gionis substantiam est, violatur.* 85
- Professio religionis, dicitur mors civilis.* 64. nu. 2
- * Prohibita alienari, non possunt praescribi, vel usucapi.* 13
- Prohibitio facta de filia, extenditur ad neptem.* 694. nu. 6
- Prohibitio meliorationis facta de filio, causa dotis, respicit bonum publicum. ibid. num. 9*
- * Prohibita alienari non possunt locari ad longum tempus, in princ.* 199
- Prohibitus contrahere, non censetur prohibitus facere dona- tionem causa mortis.* 695. nu. 14
- Prohibitio de non alienando, semper est perpetua.* 725. n. 12
- Prohibita alienari, non possunt praescribi, praescriptione de- cem, vel viginti annorum, bene tamen praescriptione tri- ginta vel quadraginta annorum.* 13
- Prohibitus donare, intelligitur de donatione inter vivos, non causa mortis.* 695. nu. 20
- * Prohibitio alienationis bonorum, facta a testatore, com- prehendit alienationem ex causa dotis.* 743
- * Prohibitio alienationis facta in contractu, cum generali hypotheca omnium bonorum, impedit translationem do- minij.* 673
- * Prohibitio alienationis facta fauore familiae, inducit fi- deicommissum perpetuum.* 725
- * Promittens soluere centum cum iuramento, potest compe- sare sine periurio.* 231
- Promissio dotis si praecedat, & sequatur confessio mariti de dote recepta, etiam durante matrimonio, illa confessio pra- iudicat creditoribus.* 432. num. fin.
- * Promitto, verbum, importat stipulationem, & non pactum nudum.* 399
- * Pronunciatio iudicis, & non sola relatio nuncij, dicentis ni- hil inuenisse, requiritur ut possit perueniri contra secun- dum possessorem.* 272
- * Proprietatis causa commissa, non intelligitur commissa causa possessionis.* 736
- * Protestatio annullat actum sequentem, contrarium tamen est in dependentibus a potestate protestantis, si fiat in co- tinenti.* 489
- Protestatio non ligat manus iudicis.* 694. num. 1
- * Proximitas testatoris, & non heredis attenditur in substi- tutione fideicommissaria.* 398
- Proximitas debet considerari tempore successionis.* 606. n. 15
- Pena fisco applicata, non admittitur pro ea cessione bono- rum.* 701. num. 6
- * Proxenetae, seu mediatores, possunt esse testes super contra- ctu in quo interceperunt, si utraque pars consentiat.* 75

Index rerum.

- * *Processus factus nō i petrata à patre venia est nullus.* 638
- Processus factus à iudice sine defensore, non valet.* 237. n.7
- * *Potestas gladij de qua in l. imperium, ff. de iurisd. om. iud. solum extenditur ad gladium materiale.* 639
- Puniendus nemo est vltra quam delinquit.* 75. num. 7
- * *Possessionis species est vnica, & non duplex, secus de iure regio.* 640
- Pupillaris tacita excludit auiam & auum paternum.* 76. num. 3
- Pupillus adeundo hereditatem facit contractum, & sic remanet obligatus.* 710. nu. 5
- Pupillaris substitutio tacita, aliquando plus operatur, quam expressa.* 70. nu. 2

Q.

- Q** *Uadiennium non competit debitoribus ad retrahendam rem auctoritate iudicis venditam ad instantiam creditoris, sed semper poterunt retrahere.* 633. nu. 5
- Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.* 653. num. 19
- Qualitas à testatore requisita, debet interuenire à principio, & non sufficit in fine.* 662. nu. fin.
- Quando lex punit factū, non est curandum de iuris effectū.* 5. num. 10
- * *Quartus intellectus quem assignat gl. ad l. vni. C. quan. non pet. part. approbatur & reprobat communiter.* 262
- Qualitas clericatus superueniens lite pendente, non prodest.* 693. num. 23
- Qualitas ordinis superueniens lite pendente, non consideratur.* ibid. num. 27
- * *Quando timetur de longa absentia partis, quæ est in propinquis, potest citari generaliter à principio cause ad omnes articulos vsque ad diffinitiuam inclusive.* 12
- Quando periculum est in mora, recedimus à regulis iuris cōmunis.* 267. num. 5
- * *Quæ requirunt causæ cognitionē, non possunt delegari.* 544
- Quæ sita per filium, cum pecunia paterna, pro dimidia erunt bona aduentitia, ipsius filij. in princ.* 152
- Quæ differunt secundum plus, & minus, non differunt specie.* 111. num. 8
- Querela inofficiosa datur patri præterito, in præmium emancipationis.* 101. num. 55
- Querela inofficiosa testamenti, competit filiis exheredatis, nō vero præteritis.* ibid. nu. 20
- Quæ sunt reservata in signum principalis potestatis, non possunt præscribi: quæ autem speciali priuilegio cōceduntur, præscribuntur, præscriptione immemoriali.* 46
- Quibus non conueniunt verba legis, nec eius dispositio.* 2. num. 84
- Quinquennio transacto, non vtitur reus beneficio cessionis bonorum.* 701. num. 2
- Qui in vno grauatur, in alio debet releuari.* 653. nu. 23
- Qui tenetur ad simplicem cautionem, non tenetur dare fideiussores.* 66. num. 1
- * *Quota litis, nec de consuetudine deberi potest.* 420
- Qualitas legitimatis semper censetur considerata, ad tempus n. scendi.* 2. num. 66
- * *Qualitas persone min.antis, & offensi, facit vt minans condemnari possit, si ille cui minæ factæ sunt, mortuus reperiatur.* 642
- Qualitas in aliquo actu requisita, sufficit à principio interuenisse, licet postea non daret.* 729. num. 25

Qualitas substantialis debet à principio dispositionis interuenire, nec sufficit ex post facto. 2. num. 72

R.

- R** *apina, & sacrilegium est, quod clericus aliquid detineat vltra victum & vestitum.* 388. nu. 9
- Raptus pœna grauissima est.* 596. num. 1
- Raptor dicitur, qui per vim virginem stuprauit.* ibid. num. 7
- Raptus est illicitus coitus: à corrumpendo dictus.* ibid. nu. 9
- Raptor qua pœna sit puniendus, & quando liberatur ab ea.* ibid. num. 23. & 27
- Ratio fundamentalis l. 55. Tauri, ea est, ne fiat præiudicium marito.* 694. num. 11
- Ratio legis est anima legis, & verba sunt corpus.* ibi. nu. 22
- Ratio dispositionis est ipsa dispositio.* 653. nu. 33
- Ratione contractus quis sortitur forum, & etiam ratione dis-tractus.* 154
- Ratihabitio sufficit quod sit tacita.* 54. num. 4
- Ratione contractus sortitur quis forum, si index fecerit summariam informationem, quod contrahentes in illo foro contraxerint.* 154
- Recognitio chirographi potest executioni mandari, etiam si negetur debitum.* 36. nu. 2. & 362. num. 12
- Reconventionis ratione, index incompetens, efficitur competens.* 736. num. 5
- * *Recusatio iudicis non requirit causæ insertionem, & si index ad vltiora procedat, acta sunt nulla.* 680. & 147
- * *Reductio causæ ad arbitrium boni viri, excludit appellationem.* 453
- Reductioni ad arbitrium boni viri, non videtur renunciati, per transcursum anni.* 89
- Reductio ad arbitrium boni viri, potest peti intra triginta annos.* ibid.
- Reductioni ad arbitrium boni viri, potest renunciare per partes, sed data enormi lesione potest peti.* ibid.
- Reductio ad arbitrium boni viri, de iure regio intra decem dies est petenda.* ibid.
- * *Reductio ad arbitrium boni viri renunciata cum iuramento, potest peti data enormi lesione.* ibid.
- * *Reductionem ad arbitrium boni viri, iuramento renunciati, potest petere enormissime lesus, & non erit permissus.* ibi.
- Rei vindicatio non requirit subiectum actionis personalis, sed dominium verum, vel fictum.* 103. nu. 28
- Rei vindicatio competit, etiam si hereditas non sit adita.* ibid. num. 27
- Relatio quæ fit de vna scriptura ad aliam, non vitiat dispositionem.* 44. num. 1
- Relatio sola nuncij, dicentis nil inuenisse, non sufficit ad excussionem faciendam contra secundum possessorem, sed requiritur iudicis declaratio.* 372
- * *Relaxatio iuramenti non requirit partis citationem per viam agendi.* 171. nu. 3
- Relaxatio iuramenti peti potest ab eo, qui iurauit non petere relaxationem, ibid. vbi hoc latius declaratur.*
- Relaxatio solum habilitat personam.* 434. num. 8
- * *Relicta in codicillis, confirmantur per aditionem hereditatis ab intestato, quando non est heres institutus.* 335
- Relaxatio iuramenti non est necessaria quando iuramentum fuit per metum extortum.* 604
- * *Relicta episcopis, vel clericis, à suis propinquis intra quartum gradum, censentur relicta intuitu persone.* 593
- * *Relicta canonicis alicuius ecclesiæ, acquiruntur ecclesiæ, & non canonicis.* 278

Reli-

Index rerum.

- * Religionem ingressus, tenetur relinquere legitimam monasterio quod ingreditur, ne rumpatur testamentum eius. 121
- Religiosus creatus executor testamenti, sine licentia superioris, nec eo contradicente, si officium exerceat, valebunt acta per eum. 404
- Remate de rentas de considera para los diezmos. 458. num. 29
- Remuneratio non est proprie donatio, sed solutio debiti. 273 num. 9
- Remuneratio causa permittitur, quod alias de iure est prohibitum. ibid. nu. 17
- * Rem deferens alienam transiens per quemcunque locum, poterit ibi pro ea conueniri, si cum ea inueniatur. 313
- Remedium ordinarium non facit cessare extraordinarium, quando extraordinarium est pinguius. 338
- Rem precise tradere, non interesse compellitur reditor. 459
- Remedium c. redintegranda. 3. q. 1. est nouum. 52
- Remedium d. c. competit contra quemlibet possessorem. ibid.
- * Remedium d. c. habet locum contra possidentem titulo et bona fide. ibid.
- * Remedium d. c. competit etiam pro rebus laicorum. 53
- Regna iudicio sortis aliquando fuerunt diuisa. 284. nu. 24
- Reges Catholici loquendo cum excommunicationis notorijs, non incidunt in excommunicationem. 698. nu. 14
- Regi concessa in signum supremæ potestatis, non præscribuntur. 43. num. 6
- Regula de subrogandis non procedit coram ordinarijs locorum. 281. nu. 17
- Regula cancellariæ non constituunt ius generale, neque habent locum coram ordinarijs locorum. in præf. nu. 28
- Rex habet fundatam suam intentionem quoad vniuersalem iurisdictionem. 45. nu. 4
- Regressus non datur de priuatione ad habitum. 606. num. 4
- Remissio conductionis pedagiorum est facienda propter bel-
la vrgentia. 441
- Remissio non habet locum in causis civilibus. 154
- Remissio non est facienda, nisi prius constet summarie de delicto. 678. nu. 18
- Remissioni est locus, quando renunciatur proprio foro et domicilio. 154. nu. 7. et quid de iure regio. ibid.
- Remissio habet locum in contractibus, quando reus est nimis contumax. 154
- Renunciatio iuri hypothecæ non sortitur effectum, marito non existente soluendo. 3. nu. 12
- * Renunciare exceptioni non numeratæ pecuniæ, non potest aliquis, nec beneficio cessionis bonorum. 365
- Renunciatio non extenditur ad non cogitata. 723
- Renunciare priuilegio nobilitatis non potest nobilis, vt pro debito civili incarceretur, etiam cum iuramento. 688
- * Renunciatio insinuationis non valet in eodem instrumento. 222. nu. 19
- * Renunciatio l. de his, ff. de transact. etiam cum iuramento non valet. 706
- * Renunciatio casuum fortuitorum, intelligitur de consuetis non de insolitis. 702
- Renunciatio casuum fortuitorum dicitur specialis, quando aliquis suscepit in se omnes casus fortuitos. 135. nu. 6
- * Renunciatio Macedoniani, non firmatur iuramento. 562
- Renunciations habent tacitam conditionem, vt pacta seruentur. 561. nu. 20
- Renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ, valet iurata. 365
- Renunciatio facta ex certa causa, est nulla, si causa non se-
quatur. 561. nu. 19
- Renunciatio legitima ob causam professionis, valida est, non obstante læsione. 115. nu. 6
- Renunciatio generalis omnium remediorum, non valet. 511
- Renunciatio iuris prohibitiui, facta cum iuramento, valet. 258. num. 3
- * Renunciatio Velleiani facta extra iudicium valet, si tamē adsit certioratio. 562
- Renunciatio hypothecæ dicitur donatio inter maritum, et uxorem. 3. num. 14
- * Renunciatio Velleiani facta à muliere valet, licet non sit certiorata. 723. nu. 6
- Renunciatio hypothecæ iurata a muliere, valida est, 3. num. 18
- * Representatio cadit in fideicommisso familie relicto. 197 num. 6
- Representatio non habet locum, quando maior vocatur ad successionem. ibid. nu. 3
- Repulsæ testium requirunt speciale mandatum. 135. nu. 7
- * Repudiare hereditatem, et legitimam acceptare, non potest filius. 711
- Res publica qualiter regenda et gubernanda est, traditur. 284. nu. 39. et 40
- Resignatio beneficij, facta sine consensu patroni, est nulla. 281. num. 14
- Resignatio simoniaca non abdicat ius resignatario. 561. num. 35
- Resignatio facta in manibus, non habentis potestatem eam recipiendi, est nulla. ibid. nu. 36
- Resignatio facta non expresso valore, vel non seruata forma est nulla, et non abdicat ius resignanti. ibid. nu. 37
- Resignans non facit fructus suos, postquam resignatio fuit admissa, in qua quæst. refero sex opiniones. ibid. nu. 38
- Resignans tenetur restituere fructus perceptos post admissam resignationem. ibid. nu. 40
- Resignans potest percipere fructus beneficij, donec sibi lite re resignationis intimentur. ibid.
- Resignatio debet esse nota, vt resignanti, non vero extraiudicialiter. ibid. nu. 42
- Resignatarius, vsque ad diem datæ supplicationis, potest percipere fructus. ibid. nu. 47
- Resignationis literæ possunt expediri in curia Romana, et pars potest prouisione sibi facta non vti. ibid. nu. 43
- Resignans in foro conscientie potest fructus percipere, donec literæ resignationis intimentur. ibid. nu. 57
- Resignatarius, vsque ad diem præstiti consensus potest pœnitere. ibid. num. 3
- Resignatarius habetur pro mortuo, et priuatio inducitur ipso iure. 561. nu. 3
- Resignans priuatur suo beneficio, sequitur a resignatione. ibid. num. 2
- Resignatio facta coram Papa, vel ordinario statim abdicat ius. sup. num. 4
- Resignatio facta sub conditione, est nulla, donec conditio adimpleatur. ibid. nu. 5
- Resignatio si non habet effectum, possunt permutantes redire ad beneficia resignata. ibid. nu. 7
- Resignatio conditionalis vel respectiua non sortitur effectum, conditione non sequuta. ibid. nu. 12
- Resignatio conditionalis perinde est ac si facta non fuisset. ibid. num. 13
- Resignatio, si ex quacunque causa non habet effectum, non perditur ius beneficij. ibid. nu. 21

Index rerum.

- Resignatio beneficij ad cuius titulum clericus fuit ordinatus, non valet sine licentia ordinarij. ibid. num. 22*
- * *Res iudicata, & auctoritas iudicis, faciunt valere dationem curatoris per errorem, homini sanæ mentis. 108*
- Res prohibita alienari, non potest locari ad longum tempus in principio. 199*
- * *Res prohibita alienari, non potest vsucapi, nec præscribi. 13*
- Res prohibita alienari, (quæ peruenit ad dominium non prohibita,) potest præscribi præscriptione longi temporis. 13*
- Res perit periculo domini. 312. num. 5. & 729. num. 27*
- Res prohibita alienari, potest locari. 199*
- Res prohibita alienari, non potest præscribi præscriptione 10. vel 20. annorum, bene tamen 30. vel 40. annorum. 13*
- * *Res publica gaudet beneficio restitutionis. 4*
- Repugnantia rerum, quasi à natura inest. in præf. num. 139. & 128.*
- Reipublicæ interest, quod crimina manifestentur. 323*
- Rei vendicatio competit pro legatis. 103. num. 2*
- Reservata in signum principalis recognitionis, non possunt præscribi, quæ vero speciali priuilegio conceduntur, possunt, præscriptione immemoriali. 46*
- * *Res & petium sunt in obligatione in casu l. 2. C. de rescind. vendit. 443*
- Restitutio in integrum, quæ competit reipublicæ, competit etiam cuilibet ciuitati. 4*
- Res iudicata transactioni equiparatur. 72. num. 3*
- Restitutio in integrum competit principi, aduersus omnem contractum. 4*
- * *Restitutio in integrum competit etiam castris & villis. ibi.*
- Restitutio in integrum competit castris & villis, habentibus plures habitatores & vicinos, secus in habentibus paucos ibid.*
- Restitutio quæ competit ciuitatibus, castris, & villis, est intelligenda de restitutione, quæ datur ex clausula generali, & non quæ datur de iure, minoribus. ibid.*
- Restitutio in integrum ex capite ignorantie, competit aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum. 48. num. 2*
- Restitutio in integrum non competit pro modica læsione. 658*
- * *Restitutio quæ conceditur maioribus, est fauorabilior ea quæ conceditur minoribus. 410*
- Restitutio in integrum tantum iuuat minores, quantum appellatio maiores. 350. num. 6*
- Restitutio ex capite ignorantie, competit aduersus præscriptionem centum annorum. 48. num. 3*
- * *Restitutio in integrum non competit ecclesiæ, aduersus præscriptionem completam. 500*
- Restitutio aduersus quadriennium conceditur impedito de facto. 48. num. 4*
- Restitutio quæ conceditur ex gratia, non fit cum fructibus. 536*
- Restitutio quæ fit beneficio l. 2. C. de rescind. vend. non est facienda cum fructibus, nisi à tempore moræ. ibidem.*
- Restitutio in integrum competit aduersus tres sententias conformes. 48. num. 12*
- * *Residentia personalis requiritur in beneficiis curatis, de iure diuino & canonico. 585.*
- Restitutionis præceptum est affirmatiuum, & negatiuum secundum quid. 729. num. 2*
- * *Restitutio in integrum ex clausula generali, datur aduersus sententiam quæ transiit in rem iudicatum. 542*
- Restitutio in integrum competit ecclesiæ, & pauperibus, transactis 40. annis, ex capite ignorantie. 48. num. 17*
- Restitutio ablati differri potest ex iactura status & dignitatis. 729. num. 30*
- Restitutio in integrum potest proponi per procuratorem habentem speciale mandatum, quando principaliter intentatur. 135*
- * *Restitutio non est facienda, quando in extrema necessitate aliquid fuit ablatum, licet fur perueniat ad pinguiorem fortunam. 729*
- Restitutio natalium non retrahitur in præiudicium legumorum. 606. num. 36*
- Restitutionem in integrum non perdit minor iurans non venire contra contractum. 171*
- * *Reus nolens iurare, nec iuramentum deferre, non habetur pro confesso, quando actor nihil probauit. 305*
- * *Reus non compellitur litem præcise contestari. 307*
- Reus criminis est bonorum possessor suæ vitæ & rerum. 721 num. 7*
- Reus propter nimiam contumaciam capi potest. 153. num. 2.*
- * *Reus ob defensionem proprii iuris, potest obijcere testibus crimina iniuriosa, sine hoc quod teneatur iniuriarum actione. 323*
- Reus in defensionem proprii iuris, poterit obijcere testibus crimina iniuriosa, protestans tamen se conponere animo iniuriandi ibid.*
- Reus criminis, in tribus locis potest puniri. 678. num. 3*
- * *Reus negans, etiam si postea confiteatur, non meretur pena diminutionem ex forma statuti. 416*
- Reus criminis in eo loco debet puniri, in quo delinquit. 678. num. 11*
- Reus ob defensionem proprii iuris poterit obijcere testibus crimina iniuriosa, & si non probauit tenebitur iniuriarum actione. 323*
- * *Reus non potest deducere possessorium post litem contestatam, ut suspendatur petitorium deductum ab actore. 436*
- * *Reus à quo iudex exigit iuramentum, non seruato iuris ordine, si non præcedat infamia, non tenetur respondere. 603*
- Reus metu iudicis soluens, non videtur appellationi renunciasse. 732. num. 10*
- * *Rustico sagaci non est subueniendum. 58*
- Rustico, quando non est parcendum. ibid. num. 3*
- Rusticus dicitur, qui est rusticus opere & conuersatione. ibi dem. num. 5*
- * *Remedia possessoria, non competunt pro personalibus obligationibus. 656*
- * *Res empta & obligata, deinde euicta, reuertitur obligata ad venditorem. 660*
- * *Rei ecclesiastica alienatio, ut valeat, duo necessario requiruntur copulatiue. 667*
- * *Rogatus restituere post mortem feudum, potest in vita facere restitutionem. 686. num. 5*
- * *Romanus pontifex, in temporalibus non habet vtrumque gladium. 739*
- Rotæ decisio, dicitur communis opinio. in præf. num. 25*
- S.
- * *Sacerdos proprius scholarium, ad confitendum, & sacramenta recipienda, dicitur ille parochus parochia, in qua habitant. 413*
- Sacerdos dicitur iuris interpretatione ille, qui intra annum potest ordinari. 693. num. 10*
- * *Sacrilegium committit auferens non sacrum de loco sacro. 363.*
- Sancto-

Index rerum.

- Sanctorum corpora sine deformitate sunt resurrectura.* 248. num. 16.
- Salarium debetur filio, qui rem patris gessit.* 152. num. 10.
- Salarium non debetur famulo, qui receptus fuit non assignata mercede.* 288. num. 5
- * *Salarium debet præstari aduocatis in initio litis.* 598
- Salarium aduocatorum tenetur iudex taxare, quando nihil fuit conuentum à principio.* 288. num. 8
- Salarium à principio constitutum, potest iudex moderare.* ibid. num. 9
- * *Satisfactio pro peccatis non valet, nisi fiat in statu gratia.* 259
- Satisdare tenetur pauper, cui vsusfructus relictus est.* 66. num. 7
- * *Scientia & patientia aduersarij, non requiritur in præscriptione immemoriali.* 45
- Scientia & patientia alicuius, probatur per famam.* 302. num. 12
- Scientia facit nos scire per causas in præf. num. 117.*
- * *Scriptura facta iudicis auctoritate, in qua est facta mentio de aliqua scriptura vel priuilegio, sufficit ad probandam literam scripturæ vel priuilegium, licet eorum tenor ibi non referatur.* 44
- * *Scriptura est necessaria in contractu emphyteutico.* 356.
- Scriptura publica duobus conficitur testibus.* 43. num. 7
- Scriptura magis creditur, quam testi dicenti, non ita dixisse prout apparet in scriptura.* 381
- * *Secundum decretum interponitur, quando iudex arbitratu est.* 160
- * *Secundum decretum nõ requirit citationem partis, saltem personalem.* 308
- Scrupulosa inquisitio non est facienda cõtra principem.* 578. num. 26
- Securiora & tutiora sunt eligenda in præf. num. 34*
- * *Semiplena probatio sufficit in causis possessorijs.* 177
- Senior præfertur iuniori, in promissione capellanie.* 263. num. 26
- * *Sententia possessionis, de iure ciuili non recipit appellationem, nec supplicationem, secus tamen est de iure canonico.* 15
- Sententia possessionis, quæ de iure ciuili non recipit appellationem, potest argui de nullitate.* ibid.
- * *Sententia lata à iudice super maiori quantitate, de qua ipse poterat cognoscere, valet in concurrenti quantitate de qua poterat.* 60
- Sententia lata in via executiua, non præiudicat causæ principali.* 641. num. 1
- * *Sententia lata super causa summaria est diffinitiuæ.* 641.
- Sententia lata à iudice super maiori quantitate de qua poterat cognoscere si continet plura capitula, valet in his quæ non excedunt quantitatem de qua poterat iudex cognoscere, & non in alijs: Si autem vnum capitulum, non valet.* 60
- * *Sententia confirmatoria à quo iudice exequenda sit.* 617
- Sententia præsumitur trāsata in rem iudicatam in factis antiquis.* 425. num. 2
- * *Sententia lata prætextu iuramenti illius qui damnum passus est, non reuocatur prætextu instrumentorum de nouo repertorum.* 97
- Sententia arbitraria præsumitur lata virtute compromissi, licet de eo non appareat.* 425. num. 3
- * *Sententia declaratoria non est necessaria ad executionem, quando pœna est apposta ipso iure.* 113
- * *Sententia lata ex consilio sapientis, non transit in rem iudicatam, quin retractari possit consilio alterius eminentiori, seu melius sentientis.* 373
- Sententia declaratoria requiritur vt contumax habeatur pro confesso.* 377
- Sententia & confessio, irrogant infamiam, non delictum, etiam notorium, nec probatio.* 396
- * *Sententia est ferenda in personam procuratoris, & non in personam domini.* 418
- Sententia arbitraria est exequenda sine eo quod libellus præcedat.* 418
- Sententia lata contra communem opinionem est iniqua, in præf. num. 13*
- * *Sententia lata contra possessorem maioratus, præiudicat successoribus, etiam non citatis.* 636
- Sententia lata in pœnalibus, reus tenetur in foro conscientie.* 687. num. fin.
- Sententia arbitraria præsumitur lata virtute compromissi, licet de eo non constet.* 522. in fin.
- * *Sententia excommunicationis requirit causam.* 718
- * *Sententia noctu lata, non valet.* 607
- Sententia est ferenda in personam domini, & procuratoris simul.* 418
- Sententia de remate non exequetur propter instrumenta nouiter reperta.* 650. nu. 5
- Sententia non minus facti quàm verbis approbari potest.* 732
- * *Sententia lata super feudo antiquo, contra vnum ex agnatis, non nocet alijs, etiam illi substitutis, si non fuerunt citati, vel ignorarunt causam agitari.* 521
- Sententia lata contra patrem in causa nobilitatis, nocet filijs quibus obstat res iudicata.* 636. num. 3
- Sententia absolutoria aufert verum dominium ab actore.* 521
- Sententia lata contra legem & contra stylum, & communem opinionem, est nulla in præf. nu. 85*
- * *Sententia excommunicationis, lata pro crimine, iure diuino, vel naturali, prohibito, ligat etiam absentes.* 568
- * *Sententiæ duæ, latæ super eadem re, non possunt ambæ transire in rem iudicatam.* 616
- Sententia prolata à Pilato contra Christum dominum Deum nostrum, non importat infamiam.* 419
- * *Sententia lata in appellatione expresse confirmata, agitur ex sententia confirmante, & non ex confirmata.* 617
- * *Sequester penes quem est depositum ius patronatus, non habet ius præsentandi.* 740
- Seruus & monachus, non coguntur adire hereditatem, & faciunt venire substitutum.* 446
- Sepeliri potest qui habet duas sepulturas, in qua elegerit.* 284. num. 28
- Septenarius numerus plura notanda habet, vide.* 746. nu. 21. cum sequentibus.
- Simonie crimen qualiter, & quibus testibus probetur.* 280. num. 7
- * *Simonia est prohibita de iure diuino.* 260
- Simonicus mentalis non tenetur ad restitutionem, secundum communem, alij contra.* 483
- Simplicitas excusat à delicto.* 58. num. 2
- Simplicitas est legibus amica ibi.* num. 1
- * *Signo crucis in instrumento iuuentarij non apposto, vitiat instrumentum.* 589
- * *Signum notarij requiritur de substantia publicæ scripturæ.* 32
- Signum est quasi testis scripturæ.* 745. nu. 1. & denotat dominium.

Index rerum.

- minium. num. 5*
** Sodomitæ est degradandus, & curia seculari tradendus. 248. num. 3*
Sodomie crimen puniatur ex solo attentatu. 540. num. 2
Sodomitæ fuerunt mortui ea nocte qua natus est Christus. ibi. 247. num. 9
Sodomie primus inuentor Orpheus fuit. 247. num. 12
Sodomie crimen Hispani abhorrent, Itali appetunt. 217. nu. 13
** Solutio facta per relationem ad libros rationum, non probat, si de illis non constat. 44. num. 4*
Solutum ex causa transactionis non repetitur. 72. num. 2
** Solutio monetæ à principe mutata, qualiter sit facienda. 219*
Solutum ex minus solemnî testamento repeti non potest. 71 num. 11
Solutum à patre pro filio redimendo ab hostibus non imputatur in suam legitimam. 513. num. 9
Solutum à patre pro delicto filij, conferendum est in parua, vel in magna quantitate. ibi. num. 9
** Solutio census non præscribitur, etiâ per mille annos. 567. num. fin.*
Solutio facta metu iudicis ad redimendam vexationem, non præiudicat appellationi interpositæ. 722. num. fin.
Socius criminis non est testis omni exceptione maior. 280. num. 3.
Socius criminis non est idoneus testis in civilibus, nec in criminalibus. ibi. num. 5
** Socius omnium bonorum non potest dotare filiam de communi, nisi hoc expresse actum sit. 189.*
Socius criminis in debito simoniæ, est idoneus testis. 280. num. 7
Societas contrahitur, quando vnus ponit industriam, alter capitale. 152
Sors dirimit causas dubias. 284. num. 19
Sortis iudicio gentiles vtuntur, & ibi plura de iudicio sortis referuntur. 284. num. 22
Solemnitas quæ requiritur in testamento inter extraneos, requiritur etiam in testamento inter liberos. 50. num. 2.
** Solemnitas extrinseca, non præsumitur. 522*
Solemnitas & numerus testium, quæ requiritur in testamento, requiritur in donatione causa mortis. 695. num. 33
Solemnitas testatorum & testium, fuit iduicta ad obuiandum falsitatib. 4. num. 3. & 157. num. 2
Solemnitas eadem requiritur in testamento inter liberos, quæ inter extraneos. 730. num. 4
** Spoliatio potest opponi post litem contestatam ad effectum sustinendi petitorij. 239*
Species corporis simulacrum est mentis. 248. num. 13
** Spurius filius potest heres institui in tempus quo fuerit legitimatus. 472*
Sponsus de futuro non potest inuitus compelli præcise contrahere matrimonium. 604. num. 11
Sponsa de futuro, quid lucretur per osculum, ibi. num. 13.
Sponsus de futuro peccat, cognoscendo sponsam affectione maritali. 391. num. 7
Stabulariorum genus furacissimum est. 685. num. 3
Sponsalia de futuro dissoluantur plurimis modis. 604. nu. 13
** Sponsalia ante septennium contrahi non possunt. 746*
** Statuta loquentia de herede, habent locum in bonorum possessore, quamuis stricte sint interpretanda. 10*
Statutum prohibens aliquem donare fauore filiorum, comprehendit neptes. 694. num. 12
Statutum laicorum, prohibens alienationes census in ecclesiam, valet. 36. num. 8
** Statuto si cauetur, quod occisor habeat pacem ab herede defuncti, vt liberetur à morte, defuncto relinquirentis duos heredes, si fecit pacem cum vno, non liberatur. 77*
** Statutum loquens in personam, extenditur ad forensem, quo ad bona sita in territorio statuentium. 724*
** Statuto cauente, quod muliere præmorta, maritus lucretur partem dotis, muliere mortua nondum cognita, nec ad domum traducta, nihilominus maritus lucratur istam partem. 110*
Statutum extenditur ad casum priuilegiatum. 2. num. 19
Statutum potest minuire legitimam debitam descendantibus. 112
Statutum potest in totum tollere legitimam cum causa. ibi.
Statutum loquens in casu vero, intelligitur in casu ficto, ex vi equiparatorum. 2. num. 21
** Statutum potest in totum tollere legitimam iure naturæ de descendantibus debitam, ibi.*
Statuto stante, quod filia non succedat deficientibus masculis, succedit filia ab intestato. 115
** Statuto præfigente terminum iudici, ad inquirendum pro delictis, talis terminus currit a die scientiæ. 676*
Statutum coarctans modum probationis, respectu clerici agentis, non valet, 142
Statutum cogens subditos ad coquendum, vel molendum, in furnis, vel molendinis, ciuitatis, non comprehendit clericos. ibi.
Statutum excludens prescriptionem, restringitur ad prescriptionem, minoris temporis, quam triginta annorum, 107 num. 9
Statutum prohibens alienationes fieri in ecclesias, non valet 142
Statutum prohibens ius succedendi ingredientibus religionem, non valet, ibi.
** Statutum non potest infringere vires iuramenti, 188*
** Statuto disponente, quod decedente vxore vir lucretur certam partem dotis, viuentibus socero ac patre viri, tenetur vir illam partem fratribus communicare, 146*
Statutum disponens, quod debitum certo tempore præscribitur, non valet, 173
** Statutum quod mulier non possit testari sine consensu mariti, vel propinquorum, non valet, 233*
** Statuto stante, quod mulier non possit contrahere sine licentia mariti, vel consanguineorum, poterit hereditatem adire, 235*
Statutum est interpretandum, quatum fieri potest, vt ius commune non lædat, 274
** Statutum seu dispositio, corrigens ius commune, recipit declarationem à iure communi, ibi.*
** Statutum disponens, quod ingrediens religionem sit priuatus iure succedendi, valet, 423*
** Statuto stante, quod mater non succedat filiis ab intestato filio pupillo decedente, mater succedit, 485*
** Statuto stante, quod bannitus non audiatur, valet processus cum eo factus non opposita exceptione, 549*
** Statutum disponens idem quod ius commune, debet intelligi secundum ius commune, etiam si sic intelligendo, nihil iuri communi addatur, 610*
** Statutum excludens feminas à successione, stantibus masculis, est indistincte fauorabile, 622*
** Statutum imponens pœnam, non tollit impositam à iure communi, nisi hoc exprimat, 626*

Index rerum.

* Statutum ligat forenses, quomodocunque loquatur, quoad bona sita in territorio statuentium. 724
 * Sterilitas regulatur secundum vulgi opinionem, ut pensio debeat solui, vel non, 57
 Sterilitas non dicitur ad hoc, quod pensio non solvatur, quando semen non colligitur, in princ. ibidem.
 Sterilitas, de iure regio, quæ dicatur, ut pensio remittatur, ibid.
 Estimatio dotis non facit emptionem, quando maritus non est soluendo, 3 num. 26
 Estimatio non cadit in rebus spiritualibus, 536. num. 52
 Estimatio rei petite, reducenda est ad veram probationem, 7 num. 12
 Stylus curiæ facit ius, 737. num. 19
 Stylus curiæ volubilis est, ibid. num. 20. cum sequentibus.
 Successio monasterij durat, donec monachus naturaliter moriatur, 193. num. 9
 Subditi astringi possunt ad onera occurrentia, quando princeps non habet de suo, 578. num. 18
 * Substantialia iudicij, non possunt remitti per partes, in totum, nec pro parte, 526
 Substitutio compendiosa, verbis directis facta à pagano, valet iure fideicommissi, 159. num. 1
 Substitutio pupillaris expressa, excludit matrem etiam respectu legitimæ ipsi debitæ, in princ. num. 70
 Substitutio compendiosa, quæ nunquam potuit valere iure directo, non trahitur ad fideicommissum, 159. num. 2
 Substitutio pupillaris expressa, excludit auiam, 70
 Substitutus in foro conscientie non tenetur restituere legitimam, quæ matri competebat, ibi. num. 4
 Substitutio pupillaris tacita, non excludit matrem, ibid.
 Substitutio pupillaris tacita, contenta sub breuiloqua, excludit matrem, ibid.
 * Substitutio pupillaris, in foro conscientie, non potest matrem excludere à portione, quæ illi iure legitimæ debetur in bonis filij, 70
 * Substitutione facta filio impuberi, si filius præmoriatur patri, non admittitur substitutus ex tacita vulgari, comprehensa in pupillari, 106
 * Substitutio pupillaris facta filio, non existenti in potestate, sine spe redeundi ad illam, valet si postea redierit, 474
 * Substitutio pupillaris concepta, illis verbis, si sine liberis decesserit, importat idem, quod si sine filijs heredibus, 538
 * Substitutio compendiosa fit per verba directa, & etiam per obliqua, & directorum quædam dicuntur civilia, quædam non civilia, 212
 * Substitutio fideicommissaria attendit proximitatem testatoris, & non heredis, 398
 Substitutiones plures possunt comprehendere vnica verborum conceptione, 725. num. 6
 * Substitutio pupillaris facta pluribus simpliciter, requirit in personis omnium conditionem adimpleri, ut sit locus substituto, 615
 Substitutio facta de familia testatoris, inducit perpetuitatem, 193. num. 4
 * Substitutus admissus post restitutionem heredis contra aditionem, debet adire iure civili, & non petere secundum tabulas, 478
 Sub simplicibus coninetur casus mixtus, 203. 207. 669. num. 5
 Subrogatum sapientiam naturam subrogati, 527. num. 13. & 101. num. 44

Subsidium soluitur ex patrimonio, ad cuius titulum aliquis ordinatur, ibid. num. 5
 Successiones sunt de iure positiue, & sic possunt mutari, 388 num. 39
 Succedentes ab intestato, de iure prætorio, dicuntur succedere ex tacita voluntate defuncti, 10. num. 1
 Successio ab intestato datur, ubi non competunt alia iuris remedia, 101. num. 60
 Successiones sunt reciprocar, negatiue & affirmatiue loquendo, 696. nu. 17. & quæf. 2. num. 36
 Successorium edictum fuit introductum favore creditorum, 101. num. 17. & ad obtinendam hereditatem, num. 9
 * Successorio edicto hodie non est locus, inter suos heredes, & an detur in querela inofficiosi testamenti, ibid. 101
 Successio maioratus Hispaniæ est perpetua, 338. num. 8
 Successorium edictum datur ex propria persona petentis, non prædecessoris exclusi. ibi. num. 19
 * Successorium edictum an sit locus in iure dicendi nullum, 101. num. 76
 Suias transmittit hereditatem, etiam ad extraneos, 486
 * Suias tollitur per dationem substituti vulgaris, & etiam per coheredem extraneum, 602
 * Sumptus factos in euictione, non potest emptor petere à venditore, si obtinuit, secus si succubuit, 321
 * Supplementum legitimæ non debetur ipso iure, nisi petatur, 240
 Suprema regis iurisdictio, est ius publicum, 46. num. 5
 * Suus infans, transmittit ex potentia suitatatis, 486
 Suus post repudiationem, non transmittit beneficium l. si. C. de repud. hered. 205
 Suspensus non est clericus, qui celebrat, vendito patrimonio, ad cuius titulum fuit ordinatus, sine licetia episcopi, 527. num. 9
 Suspicio subornationis, contra testes, est imaginaria, 350. num. 4
 * Successores ascendentes, grauati de restituendo post mortem, non excludunt substitutum, 637
 Stipulatio est de substantia fideiussionis, in princip. 646
 Stipulatio non inducitur per patientiam, iunctam cum calore iudicij, ibid.
 * Spõsus ducens puellam minorem 12. annorum, cuius onera subiit, fructus bonorum illius facit suos, 648
 Stigma alienum nemo potest ponere in rebus suis, 745. nu. 7
 Scientia cum labore acquiritur, in præf. num. 93
 Scientia & patientia diuturna, habetur pro expresso consensu. 425. num. 9

T.

* **T**abellio non potest conficere instrumentum, extra territorium constituentis eum tabellionem, 422
 Tabellio creatus ad beneplacitum, non potest remoueri, sine causa, 425. num. 27
 Tabellio creatus à principe, potest conficere instrumentum extra eius territorium, ab alio autem creatus non potest, ibid.
 Tabellioni, magis quam testi creditur, 43. num. 8
 Talionis pœna hodie non est in usu, 540. num. 11
 * Temporis spatium ad inducendam obliuionem, inducentem amissionem possessionis, est decennium, 98
 Tempus antiquum quod dicatur, 302. num. 9
 Tempus date literarum attendi debet, & tunc dicitur consensus formalis, 561. num. 62

* Tempo-

Index rerum.

- * *Temporis antiquitas sola inducit præsumptionem notariatus*, 42
- * *Tempus instantiæ appellationis, currit etiam si stet per iudicem quominus intra tempus causa finiatur*, 339
- Tempus in fauoralibus currit de momento ad momentum*, 401. num. 6
- Theorica distat à practica, sicut tactus à visu intellectuali*, in *præf. num. 78*
- Theorica sine practica, parum prodest*, ibi. num. 81
- * *Terminus debet assignari in citatione, ut valeat citatio*, 309
- * *Thesaurus sola inuentione acquiritur*, 514
- Testamentum factum ab usurario, non præstita cautione, de qua in c. quanquam, de usur. si postea præstetur, conuale-scit*, 11
- Testandi prohibitio clericis fuit inducta de iure positiuo*, 388. num. 47
- Testamentum factum à minore, vel furioso, non reconuale-scit adueniente iudicio, vel maiori etate*, 11. num. 3
- * *Testamentum in quo filius est præteritus, est nullum si fili-us hoc petat, alias non*. 20
- Testamentum confirmatur morte*, 11. num. 4
- Testamenti solemnitas, fuit introducta ad obuiandas falsita-tes*. 71. num. 3
- * *Testamentum propria manu testatoris scriptum, sine tes-tibus, & notario valet, si in eo legata pia contineantur*, 136
- Testamentum habet naturam reuocabilem*, 140. nu. 6
- Testamentum qualiter fiat irreuocabile*, 310. num. 8
- Testamentum, etiam iuramento firmato firmatum, reuocari potest, in princ.* 168
- Testamentum factum inter maritum & uxorem, dicitur vnum quoad fundationem, & duo quoad dispositionem*, 265. num. 16
- * *Testamentum, etiam iuratum non reuocari, potest reuoca-ri sine periurio*, 168
- Testamentum factum à marito & uxore, potest ab vno ad libitum reuocari*, 265. num. 17
- Testamentum est actus reuocabilis, & non potest dari cau-tela, ut fiat irreuocabilis*, 310. num. 3
- * *Testamentum iuratum, non censetur reuocatum per hæc verba. Non obstante quocumque alio testamento, habente clausulam derogatoriam, quam volo pro expressa ha-beri*, 211
- Testamentum factum in forma contractus, non potest reuo-cari*, 310. num. 5
- Testamentum duorum, factum in eadem charta, est reuoca-bile, ibid. nu. 9*
- Testamentum traxit originem à iure gentium*, 233
- Testamentum factum inter maritum & uxorem, in quo fun-datur maioria vel capellania, potest ab vno reuocari*, 310. num. 12
- * *Testamentum fieri potest tempore pestis, cum minori nu-mero testium à iure requisitorum*, 290
- Testator potest prohibere, ut actio hypothecaria non compe-tat pro legatis*, 103. num. 25
- Testator censetur semper disponere secundum legis dispositio-nem*, 693. num. 7
- Testator potest prohibere, ne superstiti coniugi lectus assigne-tur*, 1. num. 12
- Testamenta si duo eiusdem diei exhibeantur, erit locus grati-ficationi*, 248. num. 34
- * *Testamenti diffinitio, de qua in l. 1. ff. de testamentis. est diminuta, & debet ei suppleri, cum heredis institutione*, 293
- Testator non videtur diligere quos non nominauit*. 725. nu. 25
- Testator non præsimitur habere maiorem affectionem ad filios, quam ad nepotes*, 694. num. 4
- * *Testamentum cum duobus testibus valet de iure canonico, in terris subiectis ecclesiæ*, 319
- Testator magis præsimitur diligere propinquos, quam extra-neos*. 398. & 693. num. 13
- Testatoris dispositio, potius perpetua quàm temporalis debet indicari*, 725. num. 11
- Testamentum metu factum, non est ipso iure nullum*, 348
- Testari non potest, cui bonis interdictum est*, 388. num. 15.
- * *Testamentum est de iure civili*, 512
- * *Testes reducendi sunt ad concordiam, etiam si sint inæqua-les*, num. 86
- * *Testes reducendi sunt ad concordiam, ne periurij reatu no-tentur, non tamen ut probent*, 87
- Testes deponentes contra scripturam, debent de toto tenore scripturæ deponere*, 43. num. 2
- * *Testes socij criminis, admittuntur ad probandam resigna-tionem simoniacam*, 280
- * *Testes deponentes se aliquid audiuisse publice, non probant publicam famam*, 21
- Testis qui dicit se non recordari de contentis in scriptura, nõ deponit contra illam*, 43. num. 11
- Testes repelluntur à testimonio, probato crimine illis obie-cto, etiam si non probetur eos haberi tanquam crimino-sos*, 162
- Testes possunt in causa nobilitatis super no i articulis pro-ducere, & idem est in alijs causis priuilegiatis*, 330. num. 19. & 20
- * *Testes singulares faciunt probationem in causis possesso-rijs, quamuis in alijs non probent*, 177
- Testis deponere potest de eo quod vidit in pupillari etate*, 45. num. 31.
- * *Testes dicens esse falsos, & pecunia corruptos, tenetur pro-bare illa duo, ut illos repellat a testimonio*, 178
- Testes sunt necessarij ad formam substantialem, & probato-riam testamenti*, 265. num. 6
- Testes quando examinantur ad perpetuam rei memoriam, debet pars citari, si commodè haberi potest*, 427. num. 2
- * *Testes non possunt recipi super eisdem articulis, vel dire-cto contrarijs, in causa appellationis*, 350
- Testes impediti, examinantur ad perpetuam rei memoriã*, 427. num. 1.
- Testes tres sunt necessarij in probatione hæresis*, 721. num. 2
- * *Testes duo sufficiunt ad reprobationem instrumenti publi-ci*, 43. num. 5
- Testes debent esse testes, nec sufficit quod sint singulares*, 72. num. 3
- * *Testes præsumentur deponere rogati*, 474.
- Testium singularitas non probat quem esse hæreticum*, 721. num. 4
- * *Testes rogati non requiruntur in causa matrimoniali*. 484
- Testes criminosi admittuntur in illis delictis, in quibus veri-tas aliter probari non potest*, 280. num. 23
- Testes in iudicio possunt vocari infames, & latrones*, 323. num. 6
- Testis socius criminis, non est idoneus testis*, 285. num. 30.
- * *Testes possunt recipi sine iuramento, ab habente potestatem procedendi: non seruata iuris solemnitate*. 594

Testis

Index rerum.

- Testis infamis non facit plenam probationem, 396. num. 1
 Testibus infamibus infamia facti, in causa civili, quod deest fidei, suppletur per numerum, ibi.
 Testis infamis contra pariter infamem non admittitur, 369. num. 4
 * Testibus sunt crimina obijcienda, cum circumstantijs loci, & temporis, vel sententiæ super his lata, vt repellantur a testimonio, 162.
 * Testis unus dicto, deponentis de suo proprio facto, standu est, 494
 * Testium dicta, perempta instantia, faciunt fidem in alio iudicio, sine hoc quod de nouo examinentur, etiam inter easdem personas, 497
 * Testimonium vnus, ad quem dicit notarius alios testes, se retulisse, vel idem dixisse, facit probationem, 223.
 Testator non potest tollere præstationem cautionis, fructuario, de vren. lo. & cætera. in princ. 408
 * Testator dicens volo omnia legata integra solui, censetur prohibuisse falcidiam, 31.
 * Testator potest prohibere in suo testamento Trebellianicam, sicut & falcidiam, 28
 * Testium dicta examinata, inter alias personas, quoad alijs faciunt semiplenam probationem, 664
 Testator non videtur diligere quos non noiauit, 725. nu. 25
 Testator non potest prohibere ius accrescendi, secundum magis communem opinionem, 706
 * Testator non potest prohibere Trebellianicam, liberi primi gradus heredib. institutis, 30
 Tex. in authent. similiter. C. ad l. Falcid. qui prohibet detractionem falcidie, in relictis ad pias causas, habet etiam locum in Trebellianica, 27
 Text. in c. quamuis pactum, de pact. lib. 6. non habet locum inter Iudeos, 115
 * Text. in l. 2. C. de his qui accusare non possunt, habet duos intellectus communes, 644
 * Text. in l. si quis maior. C. de trans. non habet locum in simplici fidei præstatione, 117
 * Text. in c. 1. an agnatus, vel fil. defunct. procedit in fendo hereditario tantum, 139
 Text. in authent. ex causa. C. de lib. præterit. non habet locum in præteritione posthumi, quem nesciebat testator. in princ. 182
 * Text. in d. authent. ex causa, habet locum in præteritione posthumi à patre scienter præteriti, ibid.
 * Text. in l. quamuis. S. infans. ff. de acquir. poss. patitur plures intellectus, inter quos duo sunt communes, 601
 * Text. in l. cum ostendimus, S. fin. ff. de fideiuss. & nom. tut. habet duos intellectus communes, 646
 Titulus sufficiens pro congrua vt aliquis possit ordinari, quis dicatur, 561 num. 29
 Titulus habilis præsumitur, ad translationem dominij ex diuinitate temporis, 425. num. 14
 * Torqueri non potest reus, quando delictum est sufficienter probatum, 375
 Tortura repeti non potest sine nouis indicijs, 618. num. 3
 Tortura repeti potest sine nouis indicijs, quando fuerunt indicia arguentissima, ibi. num. 4
 Tortura repetitio est arbitraria iudici, ibi. num. 5
 Tortura suspensio est necessaria valde in atrocissimis delictis. ibid. num. 8
 Torqueri non possunt nobiles, 619. num. 1.
 * Torqueri non potest clericus, nisi fuerit infamatus delicto, 619. num. 2
 Torqueri potest clericus per ministrum laicum, ibid. num. 5
 Traydor es llamado el hijo de traydor, y no puede reptar a otro, 653. num. 11
 Traditio facta in vita, facit donationem inter coniuges & sponso de præsentifactam morte confirmari, 12
 Traditio ficta, facit donationem inter coniuges, & sponso de præsentimorte confirmari, ibid.
 * Transactio fieri non potest non visis verbis testameti, 706
 Transactio non rescinditur propter modicam læsionem, 72. num. 4
 * Transactio non confirmat læsionem l. 2. C. de rescindenda venditione, 72
 Transactio & iuramentum equiparantur, ibid. num. 5
 Transactionem non rescindit læsio enormissima, ibid. num. 1
 * Transiens ad secunda vota, vnicum habens filium, illum debet relinquere successorem, tam in usufructu, quam in proprietate honorum, etiam aduentitiorum, 273.
 Transmissio ex potentia suitatis non habet locum in emancipato, etiam sublata differentia emancipationis, & patriæ potestatis, 627
 * Transmissio ex potentia suitatis, habet locum etiam dato cohærede extraneo: & quid si detur substitutus vulgaris, & quid respectu ascendentis, 205
 Transmissio vis ex beneficio l. vni. C. de his qui ante apertas tab. est potestior beneficio substitutis vulgaris, 206
 * Trebellianica non habet locum in testamento militis, de iure Digestorum & Codicis, de iure autem Authenticorum, bene habet locum Trebellianica, 27
 * Trebellianica vt detrahi non possit per heredem, est necesse quod testator expressis verbis prohibeat. Et quid in filijs primi gradus, 671
 * Trebellianicam, an perdat filius non conficiens inuentariu, & quid de legitima, 26. & 691
 * Trebellianicam sicut falcidiam potest testator prohibere, 28
 * Treuga rupta ab altera partium, non potest rumpi ab altera, 392
 Tributum quando regi debeat propter necessitatem, 578
 Tributi præstatio cessat, cessante causa præstationis, ibid. num. 14
 Tributum non præscribitur contra regem, 46. num. 1
 Triginta diebus transactis à confessione de recepto, præsumitur vera debiti solutio, 71. num. 8
 Tutor potest contrahere cum pupillo, se auctore, dum tamen sit palam & bona fide, 234
 Tutor nobilis habet pro se præsumptionem, ibid. nu. 10
 * Tutor debita pupilli, quæ liquida non sunt, remittere potest, 306
 * Tutor in assumptione tutelæ debet promittere per verba posita in l. fin. S. omnem. C. de admin. tut. non autem per verba equipollentia. 311
 * Tutoris suspecti causa, non potest subdelegari, nec a legato Proconsulis, 317
 Tutor contrahens simpliciter in re pupilli, acquirit pupillo, 152. num. 8
 * Tutor non potest cum pupillo contrahere, etiam palam & bona fide, 234

V.

 Vacare beneficium ipso iure, vel per sententiam, est magni effectus, 147. num. 6
 Vacatio beneficij probatur ex resignatione facta causa permutatio-

Index rerum.

- mutationis, 561. num. 1
 Valor beneficij considerari debet, secundum estimationem loci ubi bona beneficij sita sunt, 733. num. 3
 Variatio est odiosa, & perpetuitas vitanda, 256. num. 3. & 693. num. 4
 Variæ sunt hominum voluntates, in præf. num. 157
 * Vasallus non potest renunciare feudo, ut a solito servitio liberetur, 538
 Vexilligal fuit concessum regi, propter bellum Granatense, 578. num. 15
 * Velleiani renunciatio valet facta extra iudicium, si mulier sit de beneficio eius certiorata, 562
 * Veniam in quibus casibus teneatur si lius petere, & quam penam incurrat si non petierit, 638
 Venditio facta ex causa voluntaria, vel necessaria, differit, 536. num. 4
 Venditor indistincte est compellendus rem tradere præse, 459
 Venditor hereditatis, tenetur hereditatem tradere, 536. num. 38
 Venditio rei alienæ, facta coram domino, vidente & tacente, non illi præiudicat, 202
 Venditio rei in publica subhastatione, si idem pretium a duobus simul offeratur, erit locus gratificationi, 284. num. 29
 Venditio rei non existentis in rerum natura, nihil valet, 536. num. 38
 * Venditione celebrata consensu, & facta de pretio conventionione, placuit inter partes in continenti, publicum fieri instrumentum, potest altera partium penitere, interium de notarius veni, 90
 Venditio habet in se virtualiter tacitum pactum, ut fides servetur, 536. num. 47
 Venditionis substantia in tribus consistit, ibid. num. 4
 Verba debent intelligi vere & naturaliter, non civiliter, num. 46. & 50
 * Verba sunt necessaria in iuramento, ex parte iurantis, 406
 Verba testatoris sunt intelligenda, secundum ordinem succedendi ab intestato, 398. num. 2
 Verbum, perinde, non declarat essentiam rei sed similitudinem, 7. num. 14
 Verba non sunt necessaria in iuramento, etiam in valentibus loqui, 406
 Verba sunt necessaria in valentibus loqui, 46. num. 4
 Verba testatoris sunt proprie intelligenda, quando vocat filios ad maioriā, 2. num. 57
 Verbum, domina, non denotat dominium, 68. num. 5
 Verba testatoris denotant factum nature, non per interpretationem, 2. num. 74
 * Verba, domum, & hortum reliquit, posita in c. Raynutius, de testamentis, sunt Papæ, & non testatoris, & illis est addendum, titulo institutionis, 540
 Verba universalia recipiunt restrictionem ab aliis iuribus, 653. num. 37
 Verba debent intelligi cum effectu, 207. num. 22
 * Verbum, convenit, in scriptura redactum, inducit pactum nudum, 114
 Verbum, secundum constat, positum in scriptura, non stat conditionaliter, 44. num. 2.
 * Verbum, lego, adiectum universitati bonorum nullo alio herede instituto, inducit heredis institutionem, 214
 Verba, naturaliter & non civiliter sunt intelligenda, 63. num. 3
 Verba quæ sunt apta significare infinitatem, non debent tem-
 pus limitatum habere, 207. num. 19
 Verba simpliciter prolata, intelliguntur pro prima vice, 693. num. 3
 * Verbum, promissit, intelligitur per stipulationem, & non per pactum nudum, 399
 Verba facultatis regie, en vuestros hijos, ó hijas, electio- nem denotant, 265. num. 12
 Verbum, potest, precedente negatione annullat actum in contrarium gestum, 404
 Verba contrahentium apta comprehendere infinitatem, excludant prescriptionem, 207. num. 15
 Verbum, quem voluerit, quid significat, 265. num. 1
 Veritatis vincit presumptionem, 71. num. 5
 Verbum, acrimoniam, positum in l. placet. C. de sacrosan. ec- cles. quomodo debeat intelligi, sunt duæ communes con- trarie, 548
 Veritas est omnib. communis, nec est quadrata, nec rotunda, sed ubique præsens, in præf. num. 144
 Veritas semper vincit, licet a mortalibus vulneretur, ibid. num. 145
 Verum dicens, non punitur actione iniuriarum, 323. num. 3.
 Victus victori condempnatur in expensis, 539. & quid in causa appellationis, num. 18
 Virgilius fuit sodomita, 246. num. 10
 Vestuarium lucratur canonicus, qui fuit iniuste incarcera- tus, 585. num. 15
 * Vetus pro navo invito creditore solvi non potest, etiam si sit melius novo, 621
 Vicarius episcopi, sine causa remoueri non potest, 325. num. 26
 Virginis opinio, nunquam integre restitui potest, 596. num. 17
 Virgo Maria fuit sanctificata prius quam nasceretur, & sic non fuit concepta in peccato originali, 346. num. 13. & 39
 Virginitas semel corrupta restitui non potest, 596. num. 10
 * Vidua non perdit dotem, propter stuprum in viduitate comissum, & quid de donatione, & legato, a marito sibi factis, ibid. num. fin. & quid de lucris acquisitis, 708
 Viri sapientes ob ignorantiam veri inciderunt in falsas opi- niones, in præf. num. 121
 * Vitium litigiosi, purgatur per lapsum instantiæ, 117
 Vitam opinionem amplectitur, qui duas refert, in præf. num. 21
 Ultra dimidiam dicitur deceptus tam emptor, quam vendi- tor, si in dimidia parte veri valoris fuit deceptus, 536
 Usurarius publicus dicitur, qui coram sacerdote, & testib. fatetur publice se usurarium, 11
 Usurarius publicus dicitur, & manifestus, qui fatetur coram testibus publice, ibi
 Usurarius etiam præstita cautione, de quam c. ut quaquam, de usur. remanet infamis, ibid.
 Usurarium manifestum, etiam iudex secularis punire potest criminaliter, ibi. & 537
 Usurarius qui desit usuras exercere ante restitutionem usurarum, non potest testari, non servata solemnitate, de quanquam, de usur. 11
 Usurarius præstita cautione reducitur ad famam, ibid. num. 6
 * Usurarius manifestus potest donare causa mortis, ibid. num. 12
 Usurarius dicitur infamis, ibid. num. 6
 Usurarius non potest filius substituere pupillariter, ibid. num. 7
 * Usurarium bona sunt tacite hypothecata, pro restitu- tione usurarum, 355
 Usurarius non potest facere codicillos, 537. num. 4
 Usurarum crimen est fori ecclesiastici, quando agitur de sub- stantia

Index rerum.

- Sanctia contractus, quando vero de facti questione, est mixti fori.* 111
- * *Usurarius contractus presumitur ex modicitate pretij, cum pacto de retrouendendo.* 224
- Usuras potest maritus petere, ratione retardatæ solutionis dotis.* 394
- Usurarius non potest esse testis.* 396. nu. 7
- * *Usurarius mentalis non tenetur ad restitutionem.* 483
- * *Usura committitur mutuando scholasticis, ut audiant unum potius quam alium.* 535
- * *Usurarius etiam si defierit usuras exercere, habetur in iure pro usurario, & ponitur super hoc communis distinctio.* 537
- Usurarius non potest facere codicillum sine solemnitate cap. quanquam. de usur. ibid.*
- Usurarius, qui coram iudice competenti confessus est se esse usurarium, non est necessaria sententia, ut dicatur manifestus, ibid.*
- Usurarius dicitur manifestus, quando constat per sententiam.* 537
- Usurarius de quo in d. c. quanquam, de usur. dicitur, quando mutauit & accepit usuras actu.* 538
- * *Usura, etiam de iure civili sunt prohibitæ.* 555
- * *Usura non committitur datis centum pro certo annuo reditu, ad vitam vel in perpetuum.* 405
- Usufructuarius tenetur præstare cautionem de utendo, & fruendo, salua rerum substantia,* 388. nu. 2
- * *Usufructuarius facit fructus suos, etiam ante præstationem cautionis.* 408
- Usufructuarius malitiose differens præstationem cautionis, non facit fructus suos ante præstationem, secus si ignoras distulit, ibid.*
- * *Usufructuarius gregis, quando fructus gregis non sufficeret, tenetur quærere aliunde ad supplendum numerum capitum, inde mortuorum.* 325
- * *Usufructuarius omnium bonorum, non tenetur ad debita defuncti soluenda.* 191
- Usufructus morte naturali finitur,* 64. nu. 1
- * *Usufructus non finitur per ingressum religionis. ibid.*
- Usufructus propter professionem patris, non diuiditur inter monasterium & filium, ibid. nu. 6*
- * *Usufructus ingredientis religionem incapacem bonorum, pertinet ad substitutum.* 65
- Usufructuarius tenetur de iure præstare cautionem.* 66. num. 6
- Ufus communis loquendi in statutis, non præfertur proprietati verborum, in prin. 409*
- Ufus communis verborum attenditur in matrimonio,* 130. num. 3
- * *Ufus communis loquendi, non præfertur proprietati verborum, in statutis pœnalibus,* 409
- * *Uenia non impetrata à patre, redditur processus nullus.* 638
- Uitium corporis, ad animum penetrat.* 653. nu. 10
- Vicinus quis proprie dicatur, & an possit aliquis duas vicinitates habere, & ubi teneatur soluere decimam.* 458
- Vicinitas ficta, nullum operatur effectum, ibid. nu. 23*
- Vicinus debet morari cum sua familia maiorem partem anni, ut gaudeat priuilegio vicinitatis. ibid. nu. 23*
- * *Vim vi repellere non licet, si paratus sit satisfacere de restituendo ablata, qui prius vim intulit.* 654
- Vir repræsentat imaginem vxoris in re dotali,* 3. nu. 57
- Voluntas testatoris minus sollemnis, probat testatoris voluntatem.* 71. num. 4
- Voluntas testatoris duobus comprobata, seruanda est in foro conscientie, ibid. nu. 2*
- Voluntas testatoris est seruanda in forma specifica.* 686. num. 7
- Voluntas pro facto aliquando reputatur.* 748
- Voluntas in corde retenta, est sicut posthumus in utero.* 698. num. 8
- Voluntas est causa efficiens voti.* 748
- Voluntas libera requiritur in matrimonio contrahendo.* 406. num. 7
- Voluntas quantumuis resoluta & deliberata, non facit votum.* 748
- Voluntas regis dicitur iusta causa.* 578. nu. 7
- Votum est promissio Deo facta cum deliberatione animi.* 748
- Vtilis actio & non directæ, acquiritur absenti per notarium & tabellionem.* 54
- * *Vtilis actio acquiritur absenti, ex persona notarij, vel tabellionis, si donatarius ratum habuerit, non alias. ibid.*
- * *Vtilis actio, non directæ competit ex legis dispositione, cuius mens adest, verba autem desiderantur.* 655
- Vtilitas publica versatur in conseruatione familie.* 725. num. 4
- Vulgaris substitutio tacita, comprehensa sub pupillari, non perit, licet pupillus viuo testatore decedat, & quid si pupillus emancipetur, vel quid per aduentum pubertatis* 70. num. 7
- * *Vxor propter osculum perdit dotem secundum plures, sed contrarium est verius.* 709
- * *Vxor secundo nubens, perdit legatum illi factum, sub conditione si caste vixerit, à primo marito, in princ. 151*
- * *Vxor propter adulterium commissum in matrimonio putatio, non amittit dotem.* 298
- * *Vxor relicta domina, & usufructuaria, existentibus filijs, solum habebit alimenta.* 497
- * *Vxor an possit accusari ab heredibus mariti ad amissionem dotis, propter adulterium, commissum eo inscio* 674
- Vxor præfertur in pace facienda, omnibus consanguineis, & heredibus.* 77. num. 6
- Vxor est una caro cum marito, & socia diuinæ atque humane domus. ibid. nu. 7*
- * *Vxor soluto matrimonio, non tenetur stare locationi factæ per maritum.* 636. num. 8
- Vulnera facilius quis patitur, quam adulterium.* 734. nu. 5
- Vtilitas magna proueniret reipublicæ Christianæ, si omnes communes opiniones contrariæ, ad leges regni reducerentur. in præfat. num. 147.*

